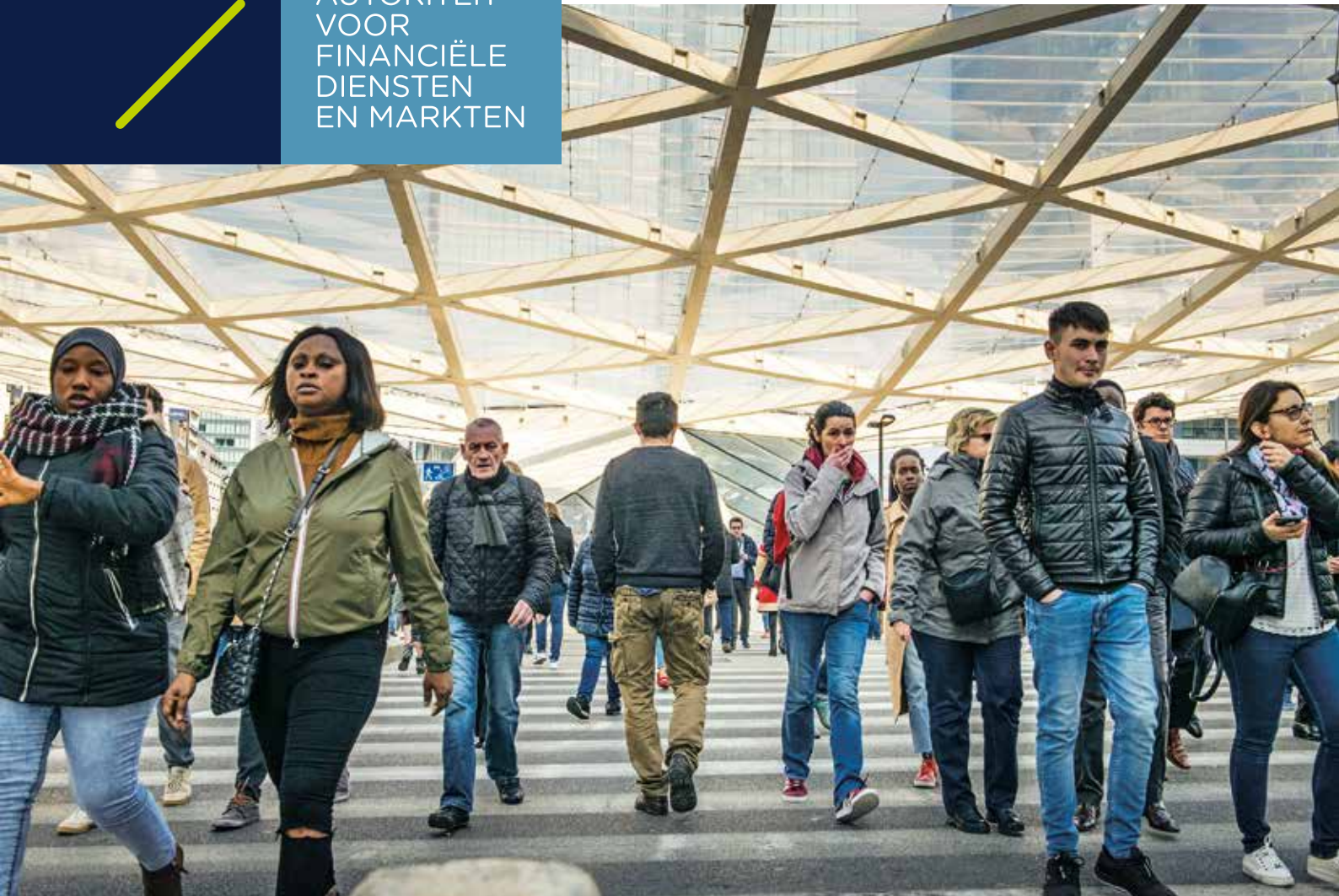

FSMA

AUTORITEIT
VOOR
FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

JAARVERSLAG 2018

Verantwoordelijk uitgever

J.-P. Servais, Congresstraat 12-14, 1000 Brussel

Fotografie Christophe Vander Eecken, Kris Pannecoucke

Vormgeving Gramma nv

Druk Bredero Graphics

JAARVERSLAG 2018

INHOUD

Voorwoord	5
DE FSMA in 2018	11
Eerlijke en correcte behandeling van de consument	19
Transparantie van de financiële markten	57
Degelijkheid en integriteit van de financiële sector	73
Bescherming van het aanvullend pensioen	97
Beteugeling van financiële inbreuken	113
Financiële educatie voor iedereen	123
Internationale activiteiten	131
Nieuwe evoluties en uitdagingen	145
Wetgeving en regelgeving	155
De organisatie van de FSMA	169
Jaarrekening van het boekjaar 2018	189
Lijst van afkortingen	202

VOORWOORD

Geachte lezer,

Graag stel ik u dit jaarverslag van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) voor. Het verslag legt uit hoe de FSMA in 2018 werk maakte van de opdrachten die de wetgever haar heeft toevertrouwd om bij te dragen tot een correcte financiële dienstverlening en tot een financieel systeem dat het vertrouwen van zijn gebruikers waard is.

Om deze missie uit te voeren, beschikt de FSMA over een complementair geheel van wettelijke bevoegdheden. Deze bevoegdheden zijn onder meer: het toezicht op financiële producten, op de gedragsregels voor financiële spelers, op de financiële markten, op een hele reeks van financiële tussenpersonen en op de aanvullende pensioenen. De FSMA heeft ook de opdracht een bijdrage te leveren tot de financiële educatie en tot de bestrijding van fraude en onregelmatige aanbiedingen.

De FSMA oefent haar werkzaamheden uit op een proactieve manier, in het algemeen belang en stelt de consument centraal. In dit verslag verneemt u hoe de FSMA in 2018 in al haar bevoegdheidsdomeinen is opgetreden.

Product- en gedragstoezicht dragen bij tot minder klachten

Een van de pijlers van het toezicht van de FSMA op de financiële producten, is de controle van de publiciteit voor deze producten. In 2018 screende de FSMA 3.289 reclame-uitingen voor fondsen, gereguleerde spaarrekeningen en verzekeringsproducten. In het kader van haar proactieve en consumentgerichte aanpak, moet het gros van deze publiciteit op voorhand aan de FSMA voorgelegd worden. Deze a-priorigoedkeuring van publiciteit gebeurt in 90 procent van de gevallen binnen de 72 uur en vermijdt veel problemen en klachten achteraf.

Ook het moratorium op de commercialisering van te ingewikkelde gestructureerde producten volgt eenzelfde, proactieve optiek: door te vermijden dat te ingewikkelde producten op de markt komen, wordt voorkomen dat consumenten investeren in producten die ze niet begrijpen. Het moratorium, dat er in 2011 kwam op initiatief van de FSMA, zorgt er ook voor dat bepaalde nieuwe types van producten voldoende eenvoudig en begrijpbaar zijn voor de retailcliënten. Zo verbood de FSMA vorig jaar 16 van de 39 gestructureerde producten met nieuwe kenmerken omdat die niet beantwoordden aan de criteria van het moratorium en dus te ingewikkeld waren. Dankzij het moratorium is de complexiteit van de gestructureerde producten drastisch gedaald. Het moratorium heeft ook gezorgd voor een gelijk speelveld voor gestructureerde producten die als bank- en als verzekeringsproducten verpakt zijn.

Ik verheug me er trouwens over dat Ombudsfin, de ombudsdienst voor financiële diensten, in zijn jaarverslag verwijst naar het moratorium als een van de factoren die heeft bijgedragen tot de daling van het aantal klachten in verband met financiële instrumenten. Een andere factor waar Ombudsfin naar verwijst, zijn de MiFID-gedragsregels waarop de FSMA onder meer toeziet via inspecties ter plaatse.

Nieuwe regels voor de verzekeringssector

Eind 2018 trad de wetgeving in werking die de Europese richtlijn inzake verzekeringsdistributie (IDD) omzet. IDD omvat gedragsregels voor distributeurs van verzekeringsproducten die gelijkaardig zijn aan de MiFID-regels voor de banksector. IDD omvat ook regels inzake informatieverplichtingen. De FSMA anticipeerde op die inwerkingtreding en startte in 2018 al inspecties over belangenconflicten en *inducements* bij een aantal verzekeringsondernemingen. Op basis van de vaststellingen tijdens deze inspecties heeft de FSMA in 2019 een verslag gepubliceerd met een aantal aanbevelingen voor de sector.

In het verslag neemt de FSMA onder meer een standpunt in over de praktijk waarbij verzekeringsondernemingen plezierreizen aanbieden aan verzekeringstussenpersonen bij de verkoop van beleggingsverzekeringen. Dat kan de kwaliteit van de dienstverlening aan de klant negatief beïnvloeden en moet dus vermeden worden. De verzekeringsondernemingen en de sectororganisaties hebben dus, als gevolg van het verslag van de FSMA, met dit standpunt rekening moeten houden bij het opstellen van de gedragscode inzake *inducements* die ze krachtens IDD moeten opstellen in de loop van 2019. Deze code komt dan ook tegemoet aan de belangrijkste bezwaren van de FSMA.

Strijd tegen witwassen is prioriteit

Een andere belangrijke werf in 2018 hield verband met de regelgeving inzake de strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme. De FSMA vaardigde een reglement uit dat het regelgevend kader vervolledigt. In de loop van 2018 was een van de prioriteiten van de FSMA dan ook ondersteuning bieden aan verschillende spelers van de financiële sector bij het implementeren van het nieuwe kader. Daartoe publiceerde ze een circulaire en verschillende nieuwsbrieven met uitleg over de te volgen benadering.

In deze documenten legt de FSMA op een toegankelijke manier uit hoe de nieuwe regelgeving in de praktijk gebracht moet worden. Deze benadering steunt op een risicogebaseerde aanpak. Dat betekent dat deze financiële spelers de risico's waaraan ze bloot staan, moeten inventariseren, beoordelen en begrijpen. Ze moeten ook maatregelen nemen die in verhouding staan tot die risico's. Ook in 2019 wordt het toezicht op de naleving van de nieuwe bepalingen inzake de strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme een prioriteit voor de FSMA.

Vorbereidingen op de brexit

Eveneens een belangrijk aandachtspunt in 2018, was de brexit. Het Verenigd Koninkrijk kondigde zijn vertrek aan uit de Europese Unie. Maar in de loop van 2018 was het onduidelijk of er een akkoord zou komen over de modaliteiten van de terugtrekking van het VK uit de EU. Zonder een dergelijk akkoord zou de impact voor financiële spelers die vanuit het VK hun diensten aanbieden in de EU en omgekeerd aanzienlijk kunnen zijn. Ook consumenten in de EU die klant zijn bij een Britse financiële speler, zouden gevolgen kunnen ondervinden.

De FSMA anticipeerde op deze problemen en nam dan ook verschillende initiatieven om de brexit voor te bereiden. Zo had ze regelmatig contacten met vertegenwoordigers van de Britse financiële sector en nam ze actief deel aan de werkzaamheden van de Europese toezichthoudende autoriteiten. Deze stelden onder meer akkoorden op met de Britse toezichthouders om indien nodig een verdere samenwerking te garanderen.

Voorts nam de FSMA contact op met alle Britse verzekeringsondernemingen, asset managers en pensioenfondsen die in België actief zijn om na te gaan welke maatregelen deze genomen hebben in het kader van de brexit. De FSMA nam ook initiatieven betreffende Belgische verzekeringstussenpersonen die met Britse verzekeraars werken en betreffende Britse spelers die beleggingsdiensten aanbieden in België.

De FSMA werkte ook mee aan de voorbereiding van een wetsontwerp inzake brexit. Die wetgeving moet het mogelijk maken alle nodige maatregelen te nemen om na een brexit de uitvoering te verzekeren van contracten die afgesloten werden met Britse financiële instellingen. Daarnaast werkte de FSMA in het kader van de brexit mee aan het opzetten van een nieuwe categorie van verzekeringstussenpersonen, de gevolmachtigde onderschrijver.

Internationale aanwezigheid is belangrijk

Zoals de brexit illustreert, kunnen de ontwikkelingen in de Belgische financiële sector niet los gezien worden van de internationale actualiteit. Daarom investeert de FSMA in een belangrijke aanwezigheid in internationale fora. Zo werd de FSMA in 2018 opnieuw verkozen tot ondervoorzitter van IOSCO, de wereldwijde organisatie van beurstoezichthouders. De FSMA is ook voorzitter van het Europees Regionaal Comité van IOSCO. Binnen de Europese toezichtsautoriteit ESMA leidt de FSMA de werkzaamheden inzake financiële innovatie. De FSMA is ook voorzitter van de IFRS Monitoring Board, het orgaan dat toezicht houdt op de International Accounting Standards Board (IASB) die internationale normen voor financiële verslaggeving in jaarrekeningen opstelt die gebruikt worden door meer dan 6.000 Europese ondernemingsgroepen.

Deze internationale aanwezigheid draagt ertoe bij dat de FSMA uit eerste hand geïnformeerd blijft over de situatie en goede praktijken in andere landen, maar het laat ook toe om kwesties aan te pakken die het nationale niveau overstijgen. Een mooi voorbeeld daarvan is de invoering, in 2018, van een Europees verbod op de commercialisering van binaire opties. Daarmee volgde de Europese toezichtsautoriteit ESMA het voorbeeld van België, waar via een reglement van de FSMA deze commercialisering als sinds 2016 verboden werd.

Een ander voorbeeld zijn de werkzaamheden van het comité inzake financiële innovatie binnen ESMA, dat geleid wordt door de FSMA, over crypto-activa. Op basis van dit onderzoek besloot ESMA dat een pan-Europese aanpak van deze problematiek aangewezen is. Fraude met cryptomunten was in 2018 een aandachtspunt voor de FSMA, die onder meer meerdere waarschuwingen publiceerde voor aanbieders van cryptomunten.

Inspanningen inzake financiële educatie verder ontwikkeld

Naast haar toezichtopdrachten, heeft de FSMA ook als missie om een bijdrage te leveren tot de financiële educatie. Ze startte daarvoor in 2013 een programma, Wikifin genaamd. Een van de pijlers van dit programma is de website www.wikifin.be. Naast een schat aan informatie over geldzaken, omvat deze site ook een aantal handige tools. In 2018 werd een nieuwe tool ontwikkeld, met name een vergelijkingstool voor de kosten van alle zichtrekeningen op de Belgische markt. Deze tool werd begin 2019 gelanceerd.

Er vonden in 2018 ook belangrijke ontwikkelingen plaats in een andere pijler van het Wikifin-programma: het onderwijs. In Vlaanderen werd immers beslist dat 'economische en financiële competentie' als sleutelcompetentie wordt opgenomen in de eindtermen van de eerste graad van het Vlaams secundair onderwijs. Deze nieuwe eindtermen gelden vanaf het schooljaar 2019-2020. Ook in de Federatie Wallonië-Brussel wordt gesproken over de opname van bepaalde financiële competenties in het curriculum. De FSMA heeft steeds geijverd voor de opname van financiële educatie in de curricula. Ze heeft materiaal uitgewerkt en stelt *knowhow* ter beschikking om concreet gestalte te geven aan financiële educatie in het onderwijs.

In 2018 is tevens begonnen met de bouwwerken voor ons financieel educatief centrum, Wikifin Lab genaamd. Het Wikifin Lab wordt een belevingscentrum en zal zich in de eerste plaats richten tot leerlingen van het secundair onderwijs. Zij zullen er gratis terecht kunnen voor een parcours rond financiële thema's. Het Wikifin Lab zal gehuisvest zijn in een gebouw naast de kantoren van de FSMA en zal ook een beroep doen op FSMA-medewerkers voor de begeleiding van de leerlingen.

Duurzaamheid

Duurzaamheid staat bovenaan de agenda, ook in de financiële sector. Op internationaal en Europees vlak staan er diverse initiatieven in de steigers om de financiële sector op weg te zetten naar meer duurzaamheid. De FSMA verheugt zich over deze initiatieven en schrijft zich in deze benadering in, onder meer via haar lidmaatschap van verschillende internationale netwerken. In dat kader onderschreef de FSMA in 2018 ook de aanbevelingen van de *Task Force on Climate-related Financial Disclosures*, een privé-initiatief over rapportering inzake klimaatverandering.

De FSMA heeft, zoals de voorbije jaren, ook haar inspanningen voortgezet inzake een duurzame bedrijfsvoering. Niettegenstaande een toename van het aantal medewerkers ging zowel het verbruik van papier als van energie verder omlaag. De inspanningen van de voorbije jaren hebben de FSMA in 2018 een ecodynamisch label met twee sterren opgeleverd van Brussel-Leefmilieu.

Naast de thema's die in dit voorwoord kort aan bod zijn gekomen, gaat dit verslag in op tal van andere initiatieven en activiteiten van de FSMA in haar diverse bevoegdheidsdomeinen. Ook in 2019 zal de FSMA haar inspanningen onverminderd voortzetten om in ieder van die domeinen een bijdrage te leveren aan een betrouwbaar financieel systeem.

Ik wens u een interessante lectuur.

Jean-Paul SERVAIS
Voorzitter

DE FSMA IN 2018

Missie en visie	12
Toezicht / Financieel landschap	13
De bevoegdheden van de FSMA	14
Enkele kerndata	15
De FSMA in 2018: kort overzicht	16

Missie en visie

De FSMA streeft naar het behoud van een betrouwbaar financieel systeem. Dit houdt in dat financiële dienstverlening correct verloopt, markten transparant zijn, financiële producten afgestemd zijn op de noden en wensen van hun gebruikers en dat de financiële spelers ten dienste staan van de samenleving en bijdragen tot een gezonde financiering van de reële economie.

De FSMA stelt het belang van de consument centraal. Daarom identificeert ze voortdurend trends en risico's en zet ze maximaal in op toezichtstaken. Ze spant zich ook in om de financiële geletterdheid te vergroten. Op die manier wil ze bij consumenten een kritisch vertrouwen in de financiële sector ontwikkelen.

Om haar missie te vervullen, identificeerde de FSMA vijf prioriteiten als organisatie:

- het engagement ten aanzien van de financiële consument versterken;
- zoveel mogelijk middelen inzetten op toezichtstaken;
- de risico's sneller detecteren, de prioriteiten scherpstellen en de uitvoering en resultaten opvolgen;
- een moderne organisatie uitbouwen;
- het beheer en gebruik van de beschikbare informatie optimaliseren.

Jaarlijks legt de FSMA in een actieplan vast op welke manier ze deze organisatie-prioriteiten ten uitvoer gaat brengen. Het actieplan wordt goedgekeurd door de raad van toezicht en bepaalt de focus voor het komende jaar. De FSMA brengt in haar jaarverslag ook verslag uit over haar activiteiten.

Toezicht / Financieel landschap

Toezicht

Financieel landschap

Deposito's bij kredietinstellingen naar Belgisch recht¹:

637,2 miljard euro

Balanstotaal van de pensioenfondsen:

35,15 miljard euro

Bedrag onder beheer bij fondsen naar Belgisch recht:

147 miljard euro

Marktwaaarde van Euronext Brussels:

362 miljard euro

Balanstotaal van de kredietinstellingen:

1.038,6 miljard euro

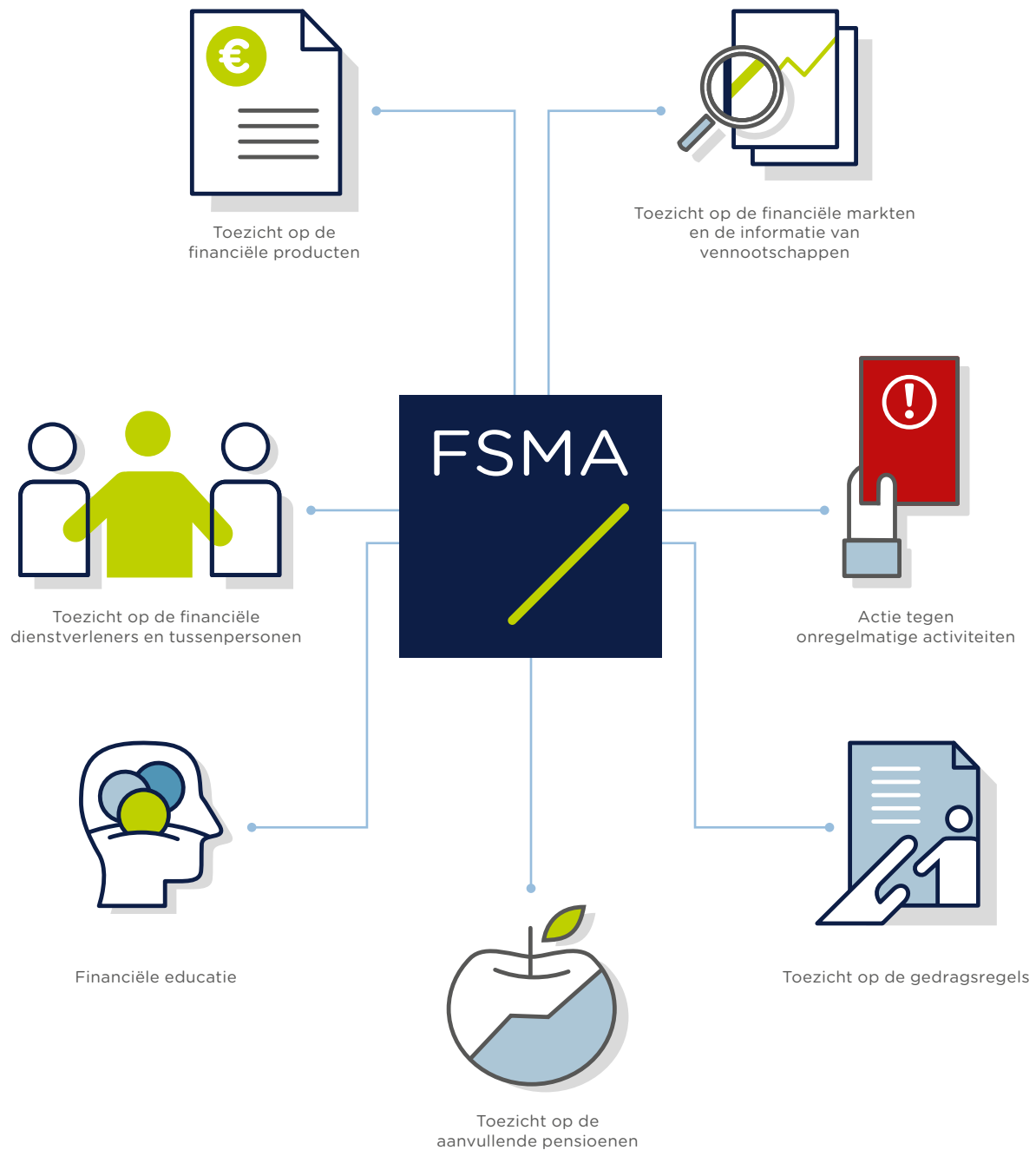
Bedragen van de ontvangen premies op de Belgische verzekeringsmarkt:

27,1 miljard euro

Alle cijfers in dit verslag hebben betrekking op de toestand op 31 december, tenzij anders vermeld.

¹ september 2018

De bevoegdheden van de FSMA

Enkele kerndata

3 januari: De MiFID II-richtlijn treedt in werking. Zij verscherpt de regels inzake beleggersbescherming en transparantie van de financiële markten.

22 februari: De FSMA publiceert een eerste waarschuwing waarin zij de aandacht vestigt op de gevaren van frauduleuze platformen voor handel in cryptomunten.

12-18 maart: De FSMA organiseert de derde editie van De Week van het Geld. Wikifin en haar vele partners stellen diverse activiteiten voor en meer dan 70.000 leerlingen spelen de spellen budg€tPRET en Just'in Budget in de klas.

22 maart: De FSMA onderschrijft de aanbevelingen van de *Task Force on Climate-related Financial Disclosures*, een privé-initiatief inzake de rapportering over klimaatverandering. Deze niet-bindende aanbevelingen bevatten richtlijnen voor bedrijven om op transparante wijze te communiceren over de risico's die ze lopen door klimaatverandering.

27 maart: De Europese Autoriteit voor Effecten en Markten (ESMA) verbiedt de commercialisering van binaire opties aan retailbeleggers en legt de verkoop van CFD's aan die beleggers aan banden. ESMA volgt hiermee het voorbeeld van België dat strenge maatregelen trof in de strijd tegen onregelmatige aanbiedingen van binaire opties en CFD's.

29 maart: De FSMA en de FOD Economie publiceren een waarschuwing voor bepaalde financieringsformules bij de aankoop van vastgoed.

14 mei: Jean-Paul Servais is herkozen tot ondervoorzitter van IOSCO, de internationale organisatie van toezichthouders van de financiële markten, en tot voorzitter van het Europees Regionaal Comité van IOSCO.

5 juni: Op initiatief van de minister van Consumenten gaat een campagne van start om te waarschuwen voor verschillende vormen van online fraude. De FSMA werkt actief mee aan deze campagne.

8 juni: De FSMA stelt haar jaarverslag 2017 voor.

9 juli: De FSMA aanvaardt een minnelijke schikking met een instelling voor bedrijfspensioenvoorziening (IBP) voor een bedrag van 250.000 euro naar aanleiding van inbreuken op de wettelijke verplichting voor pensioeninstellingen om jaarlijks bepaalde gegevens te bezorgen aan de Databank Aanvullende Pensioenen, ook 'DB2P' genaamd.

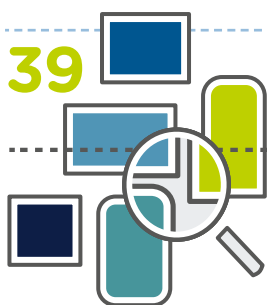
1 oktober: De tweede editie van de World Investor Week van IOSCO gaat van start. Als actief lid en ondervoorzitter van IOSCO steunt de FSMA dit initiatief.

5 oktober: In het Staatsblad wordt een koninklijk besluit gepubliceerd dat de Belgische overnamewetgeving moderniseert.

25 oktober: De FSMA en de NBB publiceren een update van hun studie over niet-bancaire financiële intermediatie.

20 december: De FSMA publiceert een eerste studie over de Belgische crowdfundingmarkt. Daaruit blijkt dat deze markt een gestage groei kent.

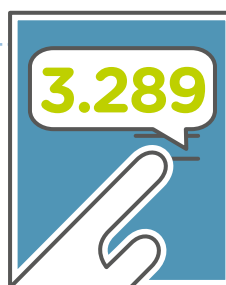
De FSMA in 2018: kort overzicht

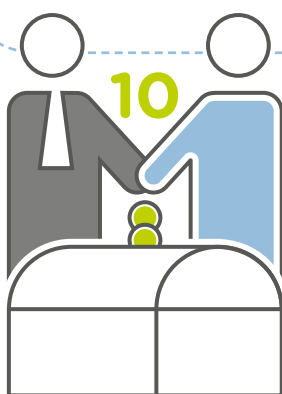
De FSMA onderwierp **39 gestructureerde producten met nieuwe kenmerken** aan een grondig onderzoek. De FSMA oordeelde dat 16 producten bijzonder complex waren. Deze producten werden bijgevolg niet op de retailmarkt verkocht. Sinds de lancering van het moratorium in 2011 werden in België 4.959 gestructureerde producten gecommercialiseerd.

De publiciteitsdossiers in verband met fondsen, gereguleerde spaarrekeningen en verzekeringsproducten hadden betrekking op **3.289 reclame-uitingen**.

Meer dan **70.000 leerlingen** van het lager onderwijs speelden budg€tPRET en Just'in Budget in de klas, twee spellen die de FSMA heeft ontwikkeld om jongeren te leren een budget te beheren.

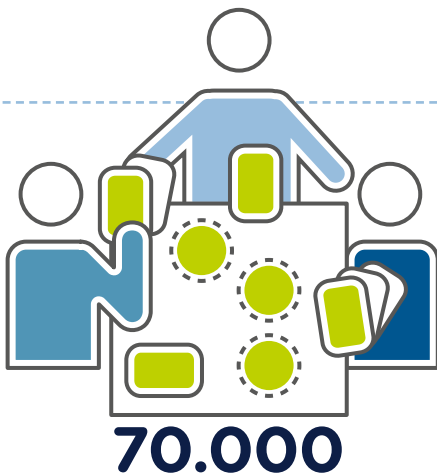
De FSMA heeft **tien minnelijke schikkingen** aanvaard in het kader van administratieve sanctieprocedures. Deze schikkingen voorzien in de betaling van een geldboete en een nominatieve bekendmaking op de website van de FSMA. De minnelijke schikkingen brachten in totaal **1.084.500 euro** op voor de Schatkist.

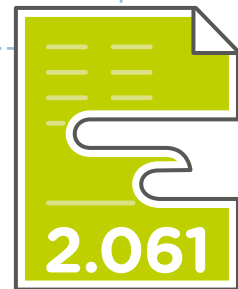
De FSMA startte **90 (pre-) analyses** op over mogelijk marktmisbruik. Ze legde 38 maal de handel in een aandeel stil.

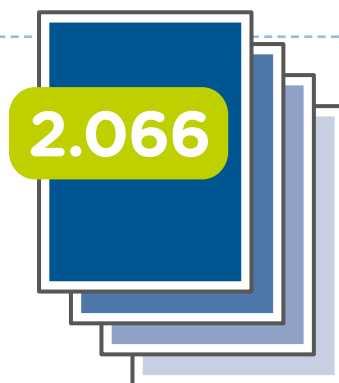
De FSMA publiceerde **144 waarschuwingen**. Die publicaties waarschuwen het publiek voor de gevaren van (mogelijk) onwettige aanbiedingen.

De FSMA verwerkte **2.061 meldingen** van transacties van bedrijfsleiders.

De FSMA schraptte de inschrijving van **211 tussenpersonen**.

De FSMA ontving **2.066 meldingen** van consumenten over diverse financiële onderwerpen. Bijna de helft van de meldingen ging over fraude en onregelmatige aanbiedingen van financiële producten en diensten. Een op de zeven meldingen ging over pensioenen. Een op de negen betrof beleggingen.

VINCE

Kleinchalig project op een boogschut van centrum Gent

- 8 appartementen
- gelijktijdig appartement heeft een tuin
- 2 of 3 slaapkamers en terras
- 2 of 3 badkamers
- ruime ligging aan de Dierckxstraat en de Kerkstraat
- 8 minuten lopen van de Kerkstraat
- 25 minuten fietsen van station
- Duidelijk profiel
- Vlotte verbinding van de M30 naar de interstedelijke infrastructuur
- Hoogwaardigheidsniveau van het materiaal
- Houten vloeren - Douchewanden
- Badkamers met de erfenis
- Buitenruimte en fietsberging voorzet

Ook interessant voor de belegger!

Meer info: 05 281 20 05 - info@vinox.be

TE KOOP | 4KMT | € 210.000

TE KOOP | 4KMT | € 200.000

TE KOOP | AWAREMONT | € 1.100.000

TE KOOP | WICHELEN | € 400.000

EERLIJKE EN CORRECTE BEHANDELING VAN DE CONSUMENT

Begrijpelijke en betrouwbare financiële producten	20
Publiciteitstoezicht	20
Toezicht op beleggingsproducten	23
Toezicht op fondsen	29
Toezicht op verzekeringsproducten	37
Naleving van de gedragsregels en inspecties op de prudentiële regelgeving ...	42
Naleving van de gedragsregels	42
Inspecties op de prudentiële regelgeving	47
Actie tegen onregelmatige activiteiten	48
Samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten en publicatie van waarschuwingen	48
Maatregelen tegen niet-reguliere kredietgevers	49
Sensibiliseringscampagne tegen onlinefraude	51
Sociale media en dubieuze beleggingen	51
Behandeling van meldingen van klokkenluiders	52
Meldingen van consumenten	53

Begrijpelijke en betrouwbare financiële producten

Om te vermijden dat consumenten het moeilijk hebben om financiële producten te begrijpen en zich daardoor niet bewust zijn van de financiële risico's die ze nemen, controleert de FSMA financiële producten. Ze neemt initiatieven om problemen te voorkomen en het vertrouwen van de consument in financiële producten te vergroten. Haar toezicht wil ertoe bijdragen dat de aangeboden producten begrijpelijk, veilig, nuttig en kostentransparant zijn.

Publiciteitstoezicht

Informatie moet correct, duidelijk, evenwichtig en begrijpelijk zijn

De FSMA ziet toe op de commercialisering van financiële producten aan consumenten. Onder dat toezicht valt onder meer de reclame voor instellingen voor collectieve belegging (ICB's), ook wel fondsen genoemd, gereguleerde spaarrekeningen, verzekeringsproducten en beleggingsinstrumenten zoals gestructureerde schuldinstrumenten en derivaten.

De controle van reclameboodschappen is belangrijk. Consumenten nemen meestal via reclame kennis van financiële producten. Ze beslissen vaak op basis van reclameboodschappen over een aankoop. Om de consument toe te laten met kennis van zaken financiële producten te beoordelen, moeten reclameboodschappen juist en leesbaar zijn.

Het koninklijk besluit Publiciteit² legt de inhoudelijke regels vast voor de reclame van financiële producten voor consumenten. Reclameboodschappen moeten aan een aantal criteria beantwoorden. De informatie moet correct zijn. De reclame bevat verduidelijkingen over risico's en kosten. Voor- en nadelen van een product worden op een evenwichtige manier voorgesteld en duidelijk in beeld gebracht. Ze zijn geschreven in een begrijpelijke taal. Misleidende informatie is verboden.

De FSMA controleert reclame van openbare fondsen voorafgaand aan hun publicatie. Aanbieders van deze fondsen zijn verplicht om publicitaire documenten voor te leggen zodat de FSMA die vooraf kan goedkeuren. Dezelfde regels gelden voor aanbieders van gereguleerde spaarrekeningen en emittenten of distributeurs die aan het publiek bepaalde beleggingsinstrumenten, zoals gestructureerde schuldinstrumenten, aanbieden.

² Koninklijk besluit van 25 april 2014 over bepaalde informatieverplichtingen bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele cliënten.

Voorafgaande controle laat de FSMA toe om op te treden op een nuttig moment, namelijk vóór de belegger intekent op basis van onjuiste, onvolledige of misleidende informatie of reclame. Het regime van voorafgaande goedkeuring wil vermijden dat de belegger schade lijdt door onzorgvuldig opgestelde reclame en nadien de rechtzetting van de fout moet bekomen via het formuleren van een klacht of het vatten van de gerechtelijke instanties.

Voor verzekeringsproducten is er geen a-priorigoedkeuring van reclameboodschappen door de FSMA. De FSMA kan wel a-posterioriconrole uitoefenen.

In 2018 screende de FSMA 3.289 reclame-uitingen in verband met fondsen, gereguleerde spaarrekeningen en verzekeringsproducten. Een reclame-uiting is elke vorm van informatieverstrekking met een wervend karakter voor een financieel product. De FSMA verzond 2.156 mails met opmerkingen over publiciteit voor fondsen, gereguleerde spaarrekeningen en verzekeringsproducten. Deze opmerkingen gaan veelal over de verplichte minimale inhoud van publiciteit en de voorstelling van historische rendementen. In 90 procent van de gevallen werden reclame-uitingen die aan voorafgaande FSMA-goedkeuring zijn onderworpen en waarvoor een volledig dossier voorhanden is, binnen 72 uur goedgekeurd.

Het aantal publiciteitsdossiers voor fondsen, gereguleerde spaarrekeningen, verzekeringsproducten en gestructureerde schuldinstrumenten en derivaten bedroeg 1.411 in 2018. Het gros van de publiciteitsdossiers betrof fondsen. De FSMA screende in die categorie 785 dossiers.

Tabel 1: publiciteitstoezicht in cijfers in 2018

	Aantal dossiers	Dossiers over internetsites	Aantal reclame-uitingen	Aantal mails met opmerkingen van de FSMA
Fondsen	785	199	2.639	1.768
Gereguleerde spaarrekeningen	79	52	200	131
Verzekeringsproducten	171	108	450	257
Gestructureerde schuldinstrumenten en derivaten	376	niet beschikbaar	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Totaal	1.411	359	3.289	2.156

Publiciteit van verzekeringsproducten vertoont tekortkomingen

Uit controles op publiciteit voor verzekeringsproducten blijkt dat bepaalde tekortkomingen zeer vaak terugkomen. De publiciteit bevat onvoldoende informatie. Ze bevat heel wat subjectieve beoordelingen, die bedoeld zijn om bij consumenten een positief gevoel te creëren. De mogelijke voordelen van het financieel product worden benadrukt zonder dat een correcte, duidelijke en evenwichtige indicatie van de desbetreffende risico's, beperkingen of voorwaarden wordt gegeven. Dit is een duidelijke inbreuk op het koninklijk besluit Publiciteit. De risico's, beperkingen of voorwaarden moeten bijvoorbeeld leesbaar worden voorgesteld in een karaktergrootte die aansluit bij de karaktergrootte die voor de voordelen wordt gebruikt.

De FSMA controleerde 171 dossiers van voornamelijk verzekeraars en tussenpersonen. In deze dossiers analyseerde ze webpagina's en andere publicitaire documenten zoals brochures, e-mails, artikelen en radio- en tv-spots. In 60 procent van de dossiers stelde ze tekortkomingen vast. De betrokken verzekeraars en tussenpersonen hebben hun publiciteit aangepast aan de reglementering of nemen daartoe maatregelen.

Nieuwe publiciteitsregels voor beleggingsproducten

Voor een groot aantal beleggingsproducten en verzekeringsproducten met een beleggingscomponent geldt sinds begin 2018 nieuwe Europese wetgeving die consumenten moet helpen om deze producten beter te begrijpen en makkelijker te vergelijken.

Ondernemingen die verpakte retailbeleggingsproducten zoals gestructureerde schuldinstrumenten en tak 23-verzekeringscontracten (PRIIP's) aanbieden aan niet-professionele beleggers moeten voor deze producten een *Key Information Document* (KID) opstellen. De Europese PRIIP's-verordening verplicht hen daartoe.

Het KID moet alle belangrijke informatie bevatten die een consument nodig heeft om PRIIP's te kunnen beoordelen. Prestatiescenario's moeten de consument daarbij helpen. Er bestaan gunstige, gematigde, ongunstige en stress scenario's. Voor verzekeringsproducten met een beleggingscomponent bestaat er een extra scenario met informatie over uitkeringen voor begunstigden van verzekeringen.

De prestatiescenario's in het KID vermelden het gemiddelde jaarlijkse rendement dat consumenten na aftrek van alle kosten in de verschillende scenario's zouden kunnen realiseren op het bedrag dat ze hebben belegd. Het gaat om ramingen van het toekomstige rendement op basis van aannames uitgaande van de prestatie van de voorbije 5 jaar.

Aanbieders van financiële producten die onder de PRIIP's-verordening vallen, moeten in de reclame verwijzen naar de prestatiescenario's die in het KID zijn opgenomen of moeten ze erin overnemen. Soms combineren ze in de publiciteit de prestatiescenario's met illustratieve voorbeelden. Uit de praktijk is gebleken dat er belangrijke afwijkingen kunnen zijn tussen de illustratieve voorbeelden en de prestatiescenario's van de PRIIP's.

De FSMA beveelt aan³ om in de reclame de berekeningsformule van het rendement van een product in eenvoudige en verstaanbare bewoordingen uit te leggen. Op die manier kunnen niet-professionele beleggers inzicht verwerven in de werking van het product. Ze kunnen ook de eventuele limieten die een rem kunnen zetten op het rendement beter begrijpen.

De FSMA raadt ook aan om in de reclame producten te verduidelijken aan de hand van illustratieve voorbeelden. In deze voorbeelden worden rendementen op basis van andere aannames berekend dan de rendementen in de prestatiescenario's. Ze bieden evenmin enige waarborg over het reële rendement van producten. Vandaar dat ondernemingen best vermijden dat ze voorbeelden geven die al te positief zijn.

Voor de FSMA is er geen inherente strijdigheid tussen de illustratieve voorbeelden en de prestatiescenario's. Het verschil in uitgangspunten en doelstellingen maakt dat de illustratieve voorbeelden op te vatten zijn als andere en bijkomende informatie. Bij de opname van illustratieve voorbeelden in de publiciteit moeten deze voorbeelden wel duidelijk worden onderscheiden van de prestatiescenario's van de PRIIP's en onder een aparte titel worden weergegeven.

³ Zie circulaire FSMA_2015_16 – Geldende regels voor de reclame bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele cliënten.

Toezicht op beleggingsproducten

Het moratorium maakt producten minder complex

Gestructureerde producten zijn complexe beleggingsproducten die, via afgeleide producten zoals opties, onrechtstreeks aan een of meerdere activa zijn gekoppeld. Gestructureerde producten verschillen van klassieke beleggingsproducten omdat ze de koersbewegingen van de onderliggende activa niet altijd volgen. Zij reageren soms heftig of soms zwak op een koersbeweging. Dat maakt gestructureerde producten moeilijk te begrijpen voor retailbeleggers, waardoor ze risico's slecht inschatten.

Om de beleggers te beschermen heeft de FSMA in 2011 een moratorium op de commercialisering van bijzonder ingewikkelde gestructureerde producten uitgevaardigd. Dat moratorium legt de criteria vast op basis waarvan de commercialisering van gestructureerde producten die te complex in elkaar zitten, kan worden verboden. Daarnaast wil het moratorium beleggers een beter inzicht geven in de kosten, het kredietrisico en de marktwaarde van gestructureerde producten.

In België hebben bijna alle aanbieders van gestructureerde producten het moratorium onderschreven. Daarmee hebben zij zich ertoe verbonden om aan retailbeleggers geen producten te commercialiseren die, volgens de criteria van het moratorium, als bijzonder complex worden beschouwd. De FSMA screent de markt voortdurend om te zien of die aanbieders zich aan het moratorium houden.

Als er twijfels bestaan over de vraag of een gestructureerd product al dan niet als bijzonder complex moet worden beschouwd, wordt dit product grondig geanalyseerd.

In 2018 vond zo'n grondige analyse plaats voor 39 producten die nieuwe kenmerken omvatten en waarvan de berekeningsformule veelal op grond van een zogenaamde huisindex⁴ werd bepaald. Uiteindelijk werden 16 van die producten als bijzonder complex beoordeeld. Deze producten werden dus niet op de retailmarkt gebracht. In het kader van die analyse is de toegankelijkheid van 13 nieuwe huisindexen onderzocht.

In België zijn, sinds de lancering van het moratorium in 2011, 4.959 gestructureerde producten gecommmercialiseerd (zie tabel 2). Iets meer dan de helft daarvan - 2.492 gestructureerde producten - vallen onder het moratorium. De overige - 2.467 gestructureerde producten - vallen onder de opt-outregeling⁵.

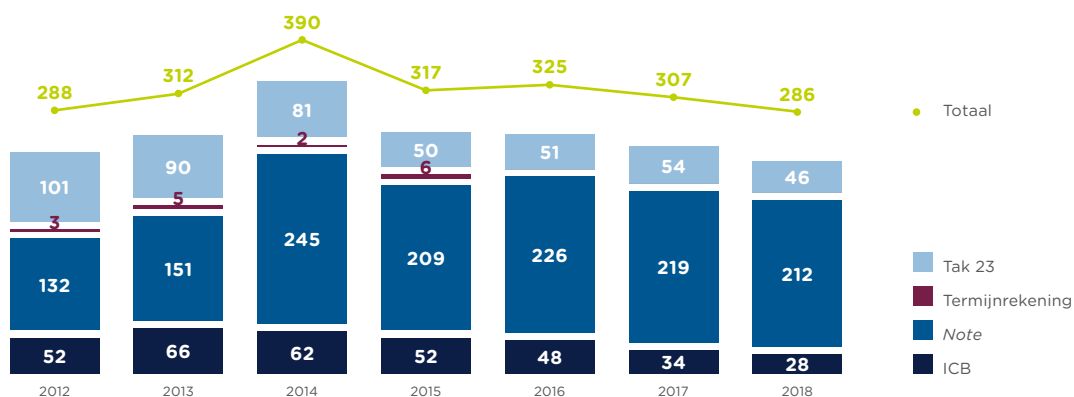
Sinds 2016 stijgt het aantal jaarlijks gecommmercialiseerde producten dat recht geeft op terugbetaling van het kapitaal op eindvervaldag. Eenzelfde tendens kan worden opgetekend in verband met het uitgiftebedrag, hoewel minder uitgesproken. Zelfs in een context van lage rentevoeten blijft het recht op terugbetaling van het kapitaal op eindvervaldag een belangrijk element bij de besluitvorming van de Belgische belegger.

In 2014 en 2015 werden steeds meer gestructureerde producten in Amerikaanse dollar uitgegeven als gevolg van het renteververschil in het voordeel van de dollar. Hoewel dat renteververschil in 2017 nog steeds aanwezig was, bleek uit de cijfers dat, tussen 2016 en 2017, het percentage van producten uitgegeven in Amerikaanse dollar, wat het uitgiftebedrag betreft, was gedaald. In 2018 is het percentage van de producten uitgegeven in Amerikaanse dollar ongeveer constant gebleven ten opzichte van 2017.

⁴ 'Huisindex' verwijst doorgaans naar een index die niet aan de volgende cumulatieve voorwaarden voldoet: 1° hij bestaat sinds minstens één jaar, 2° zijn koers kan via een toegankelijke bron worden geconsulteerd, en zijn berekeningswijze en samenstelling worden op passende wijze bekendgemaakt, 3° hij wordt door meerdere andere professionele en niet-verwante marktpartijen gebruikt, 4° hij heeft één duidelijke beleggingsdoelstelling om voldoende representatief te zijn voor de markt waarop hij betrekking heeft, 5° hij is voldoende gediversifieerd, 6° zijn herijkingsfrequentie is maximum driemaandelijks.

⁵ De opt-outregeling biedt aanbieders de mogelijkheid om het moratorium niet toe te passen op cliënten van wie de deposito's en de financiële instrumenten bij die aanbieders, op het moment van de commercialisering, een roerend vermogen van minstens 500.000 euro vertegenwoordigen. De opt-out geldt enkel voor het deel van het vermogen boven de drempel van 500.000 euro.

Grafiek 1: Evolutie van het aantal gecommmercialiseerde gestructureerde producten (per jaar)

Het moratorium bepaalt onder meer dat de waarde van de onderliggende activa van een gestructureerd product toegankelijk moet zijn. Dat betekent dat een retailbelegger de gegevens over de waarde van die activa via de gebruikelijke kanalen, zoals het internet of de geschreven pers, moet kunnen terugvinden. Sommige activa zijn daardoor uitgesloten. De meest voorkomende onderliggende activa zijn aandelenkorven, rentevoeten en indexen. Ook valuta's, ICB's of een combinatie van verschillende activa komen voor.

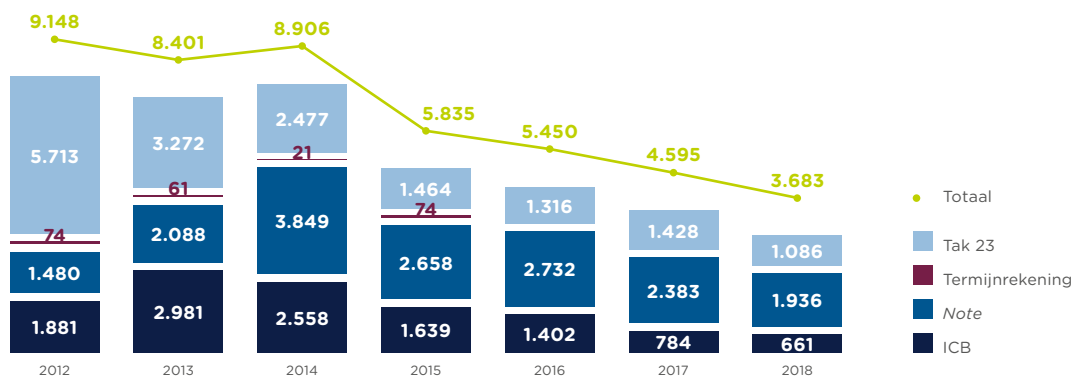
Tabel 2: Sinds de lancering van het moratorium gecommmercialiseerde gestructureerde producten (1 augustus 2011 – 31 december 2018)

	Aantal producten uitgegeven sinds de lancering van het moratorium	Uitgiftevolume (in miljoen euro) ⁶
Tak 23	487	17.385,25
Conform het moratorium	486	17.385,25
Opt-outregeling	1	niet beschikbaar
Schuldinstrument (Note)	1.510	17.737,36
Conform het moratorium	1.449	17.737,36
Opt-outregeling	61	niet beschikbaar
Termijnrekening	18	245,48
Conform het moratorium	18	245,48
ICB	383	12.298,13
Conform het moratorium	370	12.298,13
Opt-outregeling	13	niet beschikbaar
Private Note⁷	2.561	niet beschikbaar
Conform het moratorium	169	niet beschikbaar
Opt-outregeling	2.392	niet beschikbaar
Totaal	4.959	47.666,23

⁶ Die cijfers omvatten ook producten die op vervalddag zijn gekomen, vervroegd zijn afgesloten of zijn verkocht.

⁷ Een *private note* is een schuldinstrument dat wordt uitgegeven in het kader van een aanbieding zonder openbaar karakter.

Grafiek 2: Evolutie van het uitgiftevolume van gecommmercialiseerde gestructureerde producten (in miljoen euro per jaar)

Sinds 2013 hebben aanbieders meer gestructureerde producten met een huisindex als onderliggend actief gecommmercialiseerd. Die trend heeft zich tot in 2017 doorgezet. In 2018 is het percentage van de gestructureerde producten met een huisindex als onderliggend actief nagenoeg stabiel gebleven ten opzichte van 2017. De FSMA volgt deze trend op de voet, vooral wat de selectie van de componenten van die huisindexen betreft.

Hervorming benchmarks: gevolgen voor beleggers in gestructureerde producten

De geplande hervorming van de financiële benchmarks Libor en Euribor heeft mogelijk een impact voor beleggers in gestructureerde producten die aan het moratorium zijn onderworpen¹³. Hun beleggingen kunnen worden aangepast of vervroegd terugbetaald.

Negen miljard euro. Dat is het bedrag van de Belgische beleggingen in gestructureerde producten waarvan het rendement gebonden is aan de *London Interbank Offered Rate* (Libor) of de *Euro Interbank Offered Rate* (Euribor). In totaal gaat het om 471 producten die in België sinds de afkondiging van het moratorium op bijzonder ingewikkelde gestructureerde producten in 2011 werden verkocht.

Negenentachtig procent van die negen miljard euro gaat over gestructureerde producten waarvan het rendement afhangt van de *Constant Maturity Swap* (CMS). Dat is een referentie-index die steunt op de Euribor of de Libor. Elf procent betreft gestructureerde producten waarvan de Euribor (6 procent) en de Libor (5 procent) het rendement bepalen.

De Libor en de Euribor worden hervormd. De berekeningswijze van de financiële benchmarks wordt aangepast zodanig dat er meer rekening wordt gehouden met de gegevens van echte transacties. De hervorming komt er na verscheidene schandalen, waarbij was gebleken dat banken de gegevens voor de berekening van de indexen in hun voordeel hadden gemanipuleerd.

Zowel voor de Libor als voor de Euribor worden verschillende hervormingsprojecten besproken, gaande van aanpassingen tot de afschaffing en de vervanging ervan door andere indexen.

Gezien het volume van de contracten, waarop de hervorming van de Libor en de Euribor een eventuele impact kan hebben, volgt de FSMA dit thema op de voet op en nodigt ze de sector uit voor overleg.

¹³ Voor meer info, zie dit verslag, p. 80.

Elke wijziging kan inzonderheid gevolgen hebben voor de in België verkochte gestructureerde producten waarvan de Libor of de Euribor het rendement rechtstreeks of onrechtstreeks bepalen. Zo bestaat het risico dat contracten worden aangepast of vervroegd worden terugbetaald in geval van wijzigingen aan de indexen of hun vervanging door andere indexen.

Sinds midden 2017 moeten de verkopers van gestructureerde producten waarschuwingen in prospectussen en in publiciteitsdocumenten opnemen voor producten waarvan de Libor het rendement bepaalt.

Duurzame beleggingsproducten vergen meer transparantie

Als administratieve overheid komt het niet aan de FSMA toe om zich uit te spreken over de opportuniteit van verrichtingen. Anderzijds is klimaatverandering een *game changer*¹⁴.

De financiële sector speelt in op de klimaatproblematiek en brengt meer en meer 'duurzame' beleggingsproducten op de markt. Voor de FSMA is het belangrijk dat beleggers deze producten goed begrijpen. Ze moeten kennis hebben van de duurzaamheidsstrategieën van zulke beleggingsproducten en hun beleggingsobjectieven. De FSMA wil voorkomen dat beleggers slachtoffer worden van *misselling* en producten kopen die niet bij hun profiel passen, zeker nu blijkt dat 'duurzaamheid' vaak als een marketingelement wordt gebruikt.

De FSMA controleert de kwaliteit van de informatie van een groot aantal beleggingsproducten. Ze gaat na of de verspreide informatie beleggers niet misleidt. De FSMA controleert het prospectus, de essentiële beleggersinformatie zoals weergegeven in de *Key Information Document* (KID) en de *Key Investor Information Document* (KIID) of de contractuele bepalingen van een product. Ze controleert ook de precontractuele informatie zoals de publiciteit, de berichten en andere documenten over een aanbod van financiële producten aan consumenten.

De FSMA ijvert ervoor dat deze documenten zo transparant en begrijpelijk als mogelijk zijn. Het verstrekken van specifieke informatie kan aangewezen zijn, bijvoorbeeld voor duurzame beleggingsproducten. Een waarschuwing is wenselijk indien de inleg van de consument niet specifiek en rechtstreeks geïnvesteerd wordt in activa die aan duurzaamheidscriteria beantwoorden. Afkortingen die verband houden met duurzaamheidscriteria worden best verduidelijkt. Voorbeelden van de criteria die in aanmerking genomen worden bij een belegging, de gebruikte selectiemethode (uitsluitingscriteria, *best in class*, engagement, impactbenadering, ...) en informatie over de personen of entiteiten die instaan voor de selectie zijn zeker nuttig.

Naar duurzaamheidscriteria wordt vaak met SRI en ESG verwezen. SRI staat voor *sustainable and responsible investment* of duurzaam en verantwoord beleggen. ESG staat voor *environmental, social and governance* en verwijst naar belangrijke factoren voor de beoordeling van de duurzaamheid en de ethische impact van een belegging.

Wanneer een beleggingsproduct verpakt is in een gestructureerd product of een verzekering moet de ontwikkelaar in zijn KID een doelmarkt vermelden. Om de doelmarkt te bepalen moeten de ESG-karakteristieken van het financiële product in rekening worden gebracht.

¹⁴ Zie dit verslag, p. 134.

KID's laten consumenten toe financiële producten te vergelijken

De FSMA heeft in 2018 een eerste inventaris opgesteld van alle *Key Information Documents* (KID's) die bij haar zijn aangemeld. In totaal ontving de FSMA 284 KID's over beleggingsproducten¹⁵ en 1.169 KID's over verzekeringsproducten met een beleggingscomponent¹⁶.

Sinds 1 januari 2018 bestaat er voor de aanbieders van deze PRIIP's de verplichting om alle niet-professionele beleggers een KID te verstrekken. Dit informatiedocument valt onder het toezicht van de FSMA.

De KID is een kort document dat de essentiële informatie van een PRIIP in een begrijpelijke taal moet uiteenzetten. Naast informatie over de aard en kenmerken van de PRIIP bevat de KID onder meer verschillende prestatiescenario's en informatie over de risico's en kosten ervan. De inhoud en vorm van de KID moeten op uniforme wijze worden vastgelegd. Dat biedt consumenten de mogelijkheid om de KID's van verschillende PRIIP's te vergelijken.

Tweederde van de 284 aangemelde KID's van beleggingsproducten had betrekking op gestructureerde schuldinstrumenten (192). Meldingen over deze KID's kwamen uit België (101), Frankrijk (51), Luxemburg (37), Nederland (28), Groot-Brittannië (28), Duitsland (23), Zwitserland (15) en Cyprus (1).

De 1.169 aangemelde KID's voor verzekeringsproducten met beleggingscomponent sloegen op 184 verschillende contracten die in België werden verkocht. De overige 985 documenten kwamen van individuele beleggingsopties met een link met die contracten. De meeste verzekeraars die zulke KID's hebben aangemeld kwamen uit België (17) en uit Luxemburg (11). Ook een Ierse en een Britse verzekeraar meldden KID's aan.

Dubbele informatieverstrekking

In principe moeten alle PRIIP's een KID hebben. Maar een aantal beleggingsproducten is vrijgesteld van de PRIIP's-regels. De vrijstelling geldt in België voor geharmoniseerde (ICBE's) en niet-geharmoniseerde beleggingsfondsen (openbare AICB's)¹⁷.

De vrijstelling kwam er omdat voor deze producten sinds 2011 de verplichting gold om een document met essentiële beleggersinformatie op te stellen. Dat informatiedocument is een Key Investor Information Document (KIID). Een KIID is te vergelijken met een KID.

De vrijstelling voor ICBE's en openbare AICB's heeft een tijdelijk karakter. Zij loopt af op 31 december 2019. Dit zou betekenen dat bij de verkoop van die producten aan retailbeleggers vanaf 1 januari 2020 deze fondsen zowel een KID als een KIID moeten opstellen. De FSMA is geen voorstander van een dubbele informatieverstrekking.

De Europese toezichthouders ESMA, EIOPA en EBA waarschuwden in een gezamenlijk document ten aanzien van de Europese Commissie dat een dubbele informatieverstrekking niet in het belang van de retailbelegger is¹⁸. De overlapping van gegevens tussen de twee informatiedocumenten zou verwarrend werken. In plaats van beleggers te helpen met een beslissing over een investering zou het gebruik van de twee documenten een beslissing eerder bemoeilijken.

¹⁵ Situatie in november 2018.

¹⁶ Situatie op 31 oktober 2018.

¹⁷ Voor meer informatie over ICBE's en openbare AICB's, zie verder in dit verslag, p. 31.

¹⁸ Zie gezamenlijk document, 1 oktober 2018 : <https://esas-joint-committee.europa.eu/Publications/Letters/JC%202018%2055%20Joint%20letter%20to%20EC%20on%20PRIIPs.pdf>.

In het kader van een evaluatie van de PRIIP's-regels gaan Europese instanties na of een aanpassing van de wetgeving nodig is en welke maatregelen nodig zijn om de informatieverstrekking vlot te laten verlopen.

Toezicht op fondsen

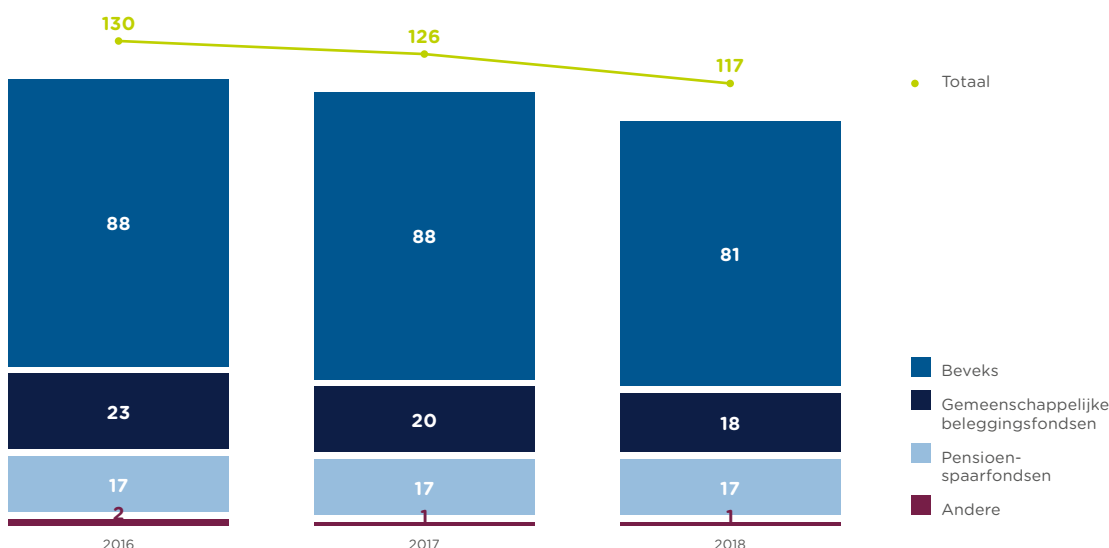
Gemeenschappelijke beleggingsfondsen, beveks en pensioenspaarfondsen

ICB's zijn instellingen die kapitaal verzamelen bij beleggers en dat geld collectief beheren volgens een vastgelegd beleggingsbeleid. De FSMA is bevoegd voor het toezicht op openbare ICB's. Openbare ICB's onderscheiden zich van institutionele en private ICB's doordat zij een openbaar aanbod doen. Daarbij richten zij zich voornamelijk op particuliere beleggers.

De FSMA controleert de kwaliteit van bepaalde informatie die ICB's aan beleggers verstrekken wanneer zij een openbaar aanbod doen. Deze informatie omvat documenten zoals het prospectus, de essentiële beleggersinformatie en het publicitair materiaal. De goedkeuring van het merendeel van deze informatie door de FSMA is een voorwaarde voor de commercialisering van de ICB's.

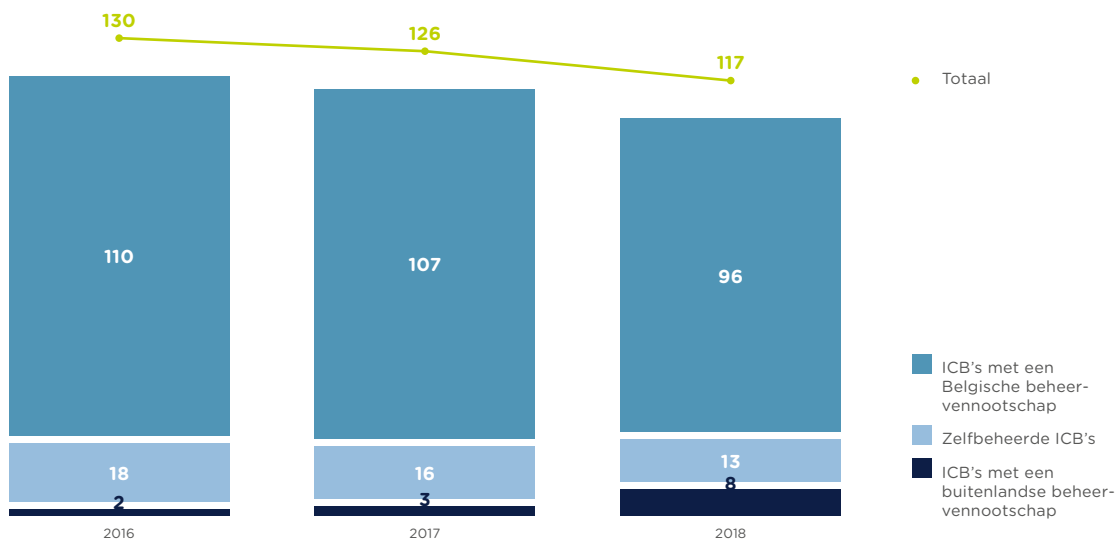
Daarnaast controleert de FSMA de organisatie en werking van de Belgische openbare ICB's. Belgische openbare ICB's komen hoofdzakelijk voor in de vorm van gemeenschappelijke beleggingsfondsen en van beleggingsvennootschappen met veranderlijk kapitaal, ook wel beveks genoemd. Deze ICB's hebben zo goed als alle een veranderlijk aantal rechten van deelneming. Dat betekent dat hun eigen vermogen hoger of lager wordt naarmate beleggers toetreden of uittreden¹⁹.

Grafiek 3: Evolutie van het aantal openbare Belgische instellingen voor collectieve belegging opgedeeld volgens juridische vorm

¹⁹ De statistieken over de ICB's kunnen in de toekomst wijzigen wanneer een ICB en/of een compartiment van een ICB op een bepaalde datum wordt geschrapt, met ingang van deze schrapping op een eerdere datum of wanneer een ICB aan de FSMA op een latere datum een correctie van bepaalde statistieken bezorgt.

Grafiek 4: Evolutie van het aantal openbare Belgische instellingen voor collectieve belegging opgedeeld volgens het beheertype en de nationaliteit van de beheerverenootschap

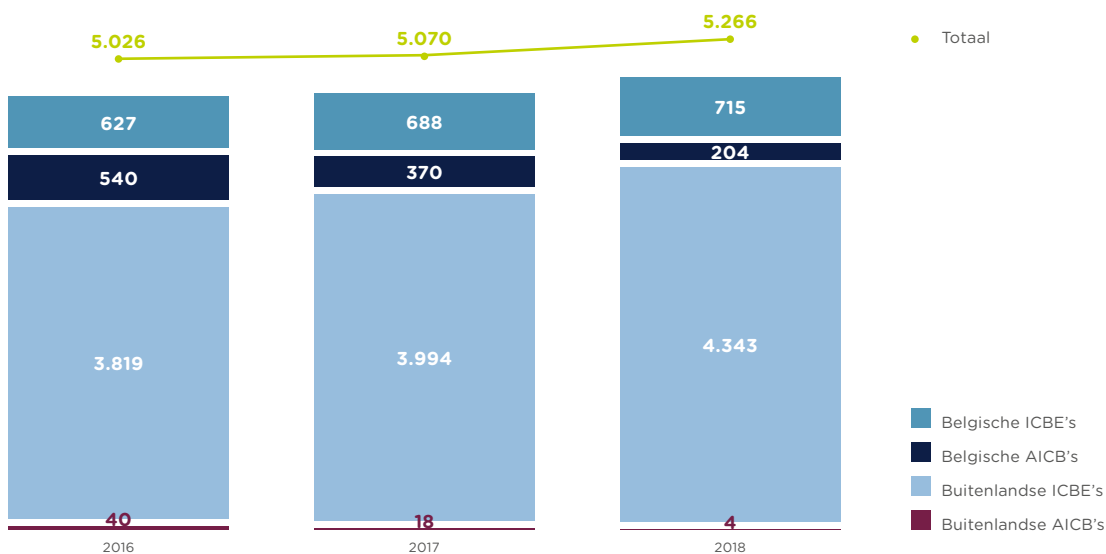
Een specifiek type van een openbaar gemeenschappelijk beleggingsfonds in België is het pensioenspaarfonds. Een belegging in een pensioenspaarfonds behoort tot het pensioengedeelte dat individueel wordt opgebouwd, de zogenaamde derde pijler. Aan een belegging in dit type van fonds zijn bepaalde fiscale voordelen verbonden ter bevordering van het individueel pensioensparen.

Aantal ICB's met Belgische beheerverenootschap daalt

De grote meerderheid van de Belgische openbare ICB's wordt beheerd door een beheerverenootschap. Dat is altijd het geval voor gemeenschappelijke beleggingsfondsen, die geen rechtspersoonlijkheid hebben. Ook ICB's onder de vorm van een beleggingsvennootschap kunnen een beheerverenootschap aanstellen. In dat geval neemt de beheerverenootschap het beheer van de beleggingsportefeuille, de administratie en de verhandeling van de rechten van deelneming waar. Beleggingsvennootschappen die geen beheerverenootschap aanstellen zijn zelfbeheerde ICB's. Zij moeten zelf beschikken over een voor hun werkzaamheden passende beleidsstructuur.

Belgische ICB's kunnen zowel een Belgische als een buitenlandse beheerverenootschap hebben. Het aantal ICB's met een Belgische beheerverenootschap en het aantal zelfbeheerde ICB's is in dalende lijn (zie grafiek 4). Een duidelijke trend in 2018 is de toename van het aantal ICB's met een buitenlandse beheerverenootschap.

Grafiek 5: Evolutie van het aantal compartimenten van openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming

Belgische en buitenlandse ICB's

Aantal compartimenten neemt toe

De meeste openbare ICB's bestaan uit verschillende compartimenten. Dit zijn afgescheiden gedeeltes van een ICB met een eigen beleggingsbeleid. De rechten van deelneming in compartimenten kunnen worden beschouwd als de feitelijke 'producten' die worden aangeboden aan de beleggers²⁰.

Eind 2018 waren er bij de FSMA 5.266 compartimenten van openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming geregistreerd. Er waren daarbij 4.347 compartimenten van buitenlandse ICB's en 919 compartimenten van Belgische openbare ICB's²¹ (zie grafiek 5).

Zo goed als alle buitenlandse compartimenten die in België openbaar aangeboden kunnen worden, zijn compartimenten van ICB's die voldoen aan de voorwaarden van de UCITS-richtlijn. Ze worden ook wel instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) genoemd. Deze ICBE's beschikken over een Europees paspoort, waardoor ze binnen de EER vrij verhandeld kunnen worden.

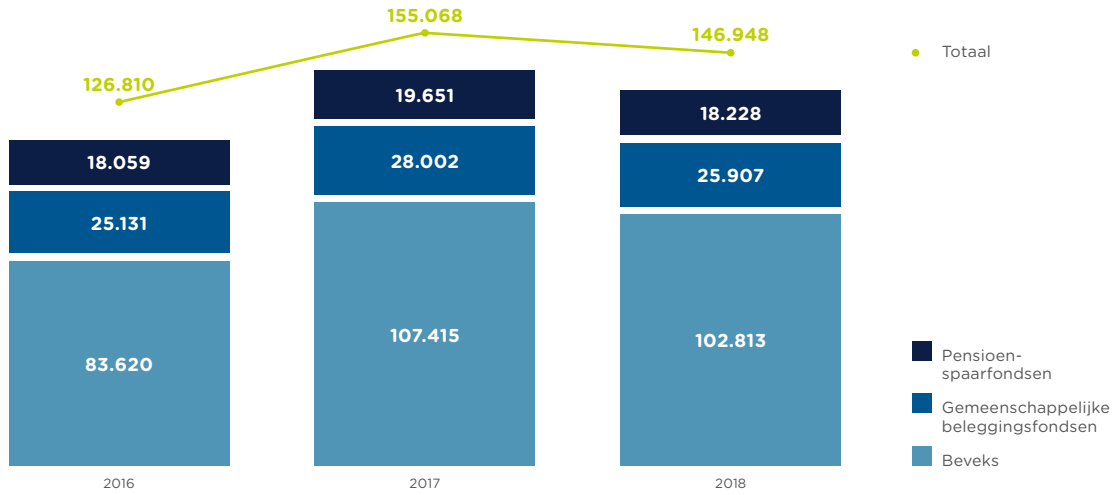
Er zijn daarnaast ook openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's), waarvoor geen geharmoniseerd Europees toezichtsregime en paspoortregeling bestaat. Buitenlandse AICB's die in België openbaar worden aangeboden, worden door de bevoegde autoriteit van hun land van herkomst en door de FSMA gecontroleerd.

In 2018 is het aantal geregistreerde compartimenten van ICBE's verder gestegen. Het aantal geregistreerde compartimenten van AICB's is opnieuw gedaald. Deze evolutie vond zowel bij de Belgische als buitenlandse ICB's plaats.

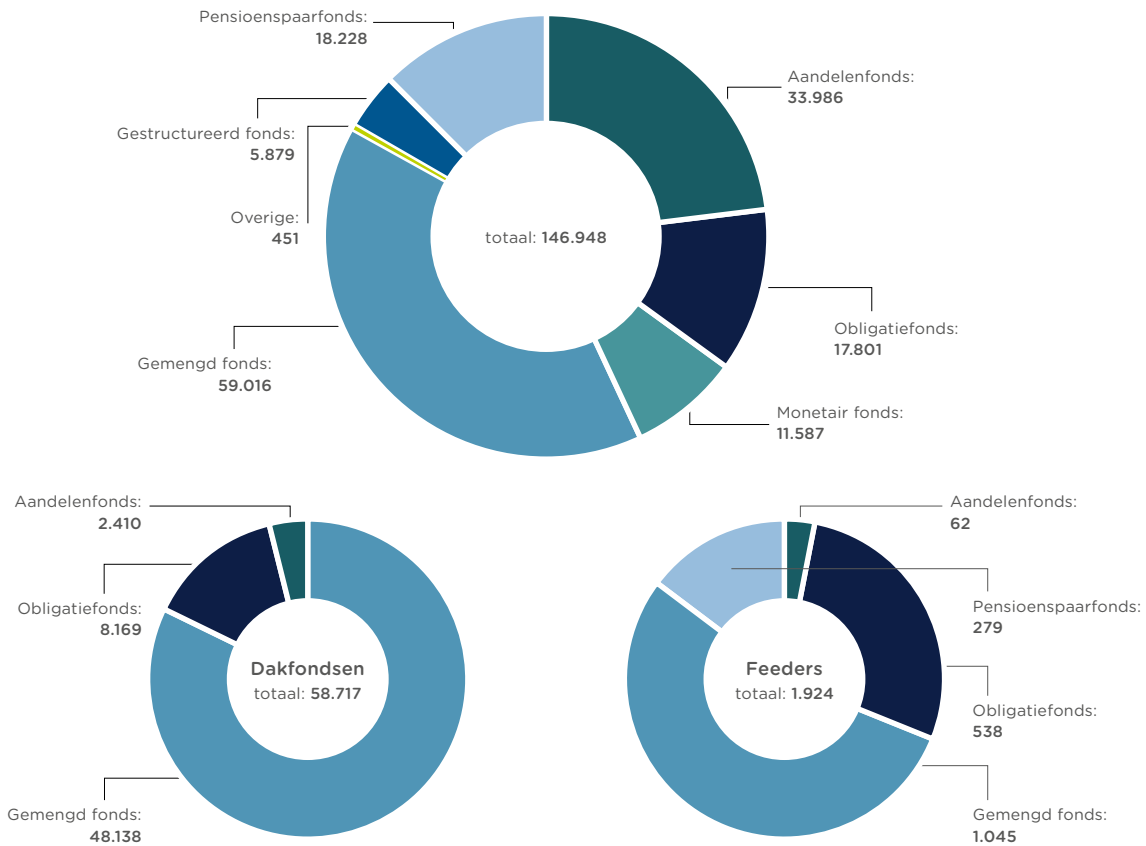
²⁰ Binnen een ICB of een compartiment kunnen, onder voorwaarden, ook zogenaamde klassen van rechten van deelneming worden gecreëerd, die bijvoorbeeld zijn uitgedrukt in verschillende munten, of waarop verschillende kosten van toepassing kunnen zijn. De verschillende klassen van rechten van deelneming kunnen worden aangeboden aan een verschillend doelpubliek.

²¹ Sommige van deze Belgische of buitenlandse ICB's zijn niet ingedeeld in compartimenten. Voor deze ICB's wordt de ICB zelf als een compartiment beschouwd voor deze statistieken.

Grafiek 6: Evolutie van het totaal nettoactief van de Belgische openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming (in miljoen euro)

Grafiek 7: Totaal nettoactief van de Belgische openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming per beleggingsbeleid (in miljoen euro)

Belgische ICB's

Negatief rendement van beleggingen doet fondssector in waarde dalen

De totale waarde van het nettoactief²² van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming daalde in 2018 tot 147 miljard euro. Hoewel er meer beleggers intekenden dan uittraden, ging de waarde van de Belgische fondssector achteruit. De daling is voornamelijk toe te schrijven aan het negatieve rendement van de financiële instrumenten die de ICB's in portefeuille hadden. Eind 2017 was er nog sprake van een opmerkelijke groei van het totale nettoactief ten opzichte van het vorige jaar (zie grafiek 6).

Het beleggingsbeleid bepaalt onder meer het soort activa waarin de ICB's kunnen beleggen en op welke wijze ze een rendement nastreven. Op basis van het beleggingsbeleid telt de Belgische fondssector zeven verschillende categorieën: aandelenfondsen, obligatiefondsen, gemengde fondsen, gestructureerde fondsen, monetaire fondsen, pensioenspaarfondsen en de overige fondsen²³ (zie grafiek 7).

Gemengde fondsen en aandelenfondsen staan bovenaan

De gemengde fondsen tekenden de voorbije jaren een continue groei op. Vandaag zijn ze veruit de grootste categorie in de Belgische fondssector, goed voor 40 procent van het totale nettoactief. Hun groei in 2018 is te verklaren door het grotere aantal inschrijvingen dan uittredingen in deze categorie. Gemengde fondsen beleggen voornamelijk in zowel aandelen als obligaties²⁴.

De tweede grootste categorie is deze van de aandelenfondsen. Deze categorie vertegenwoordigt 23 procent van het totale nettoactief van de sector. De waarde van de activa van de aandelenfondsen en hun belang daalden sterk in 2018. Eind 2017 waren de aandelenfondsen nog goed voor 27 procent van de sector. De daling van hun nettoactief in 2018 is zowel te wijten aan hun negatieve resultaat als aan verhoogde uittredingen.

De pensioenspaarfondsen vormen de derde grootste categorie, goed voor 12,4 procent van het totale nettoactief van de sector. In tegenstelling tot voorgaande jaren daalde hun nettoactief beperkt tijdens 2018. Deze daling is voornamelijk een gevolg van het negatieve rendement van de beleggingsportefeuille. Bij de inschrijvingen en uittredingen werd een netto-surplus opgetekend.

Het nettoactief van de obligatiefondsen is in 2018 gedaald, voornamelijk te wijten aan een negatief resultaat. Het relatieve belang van de obligatiefondsen is stabiel gebleven. Zij blijven de vierde grootste categorie.

²² Het totaal nettoactief is de waarde van de activa van de ICB's na aftrek van hun eventuele schulden.

²³ Merk op dat de indeling hierbij gebeurt op het niveau van de compartimenten. Hier verwijst de term 'fonds' dan ook naar een compartiment van een instelling voor collectieve belegging, voor zover deze is ingedeeld in meerdere compartimenten.

²⁴ Ook de pensioenspaarfondsen zijn in wezen gemengde fondsen, maar door hun specifieke beleggingsbeleid en toegelaten activa worden zij in een aparte categorie onderverdeeld.

Blootstelling van Belgische fondsen aan specifieke politieke en financiële onzekerheden

De FSMA onderzocht in 2018 in welke mate de Belgische ICB's hadden belegd in bepaalde activa en transacties met bepaalde tegenpartijen hadden doorgevoerd. Het ging in het bijzonder om Turkse, Griekse en Italiaanse activa en transacties met tegenpartijen uit deze landen, evenals de blootstellingen aan Europese financiële instellingen.

De FSMA deed geen problematische vaststellingen. De blootstelling van de fondsen op Turkije en Griekenland was beperkt, met uitzondering van één aandelencompartiment waarvan het beleggingsbeleid op Turkije geënt was. De blootstelling op Italië was eveneens beperkt. Een aantal compartimenten had, binnen de grenzen van het beleggingsbeleid, evenwel een substantiële blootstelling op Italië.

Uit het onderzoek kwam wel naar voor dat de fondsen een belangrijke blootstelling op Europese financiële instellingen hadden. Deze blootstelling was wel in overeenstemming met de normale werking of het beleggingsbeleid van deze fondsen.

Het onderzoek bracht ook naar voor dat de beheerders van de ICB's met blootstellingen de gebeurtenissen op de financiële markten goed leken op te volgen. Ze namen maatregelen die in lijn lagen met hun waarnemingen en hun inschattingen over de te verwachten evoluties en rekening hielden met het belang van hun posities en beleggingsstrategie.

Monetaire fondsen stijgen sterk

Het nettoactief van de monetaire fondsen steeg in het verslagjaar sterk. Eind 2018 waren de monetaire fondsen goed voor bijna 8 procent van het totale nettoactief van de sector. Eind 2017 was dat maar 2 procent. Monetaire fondsen trachten een rendement te bieden dat dicht bij het rendement van de geldmarkt aanleunt en beleggen overwegend in geldmarktinstrumenten. Monetaire fondsen trekken beleggers aan die waarde hechten aan een relatief stabiele belegging en aan de mogelijkheid om dagelijks uit te treden.

De sterke toename van het nettoactief van de monetaire fondsen is volledig te verklaren door een verhoogd aantal inschrijvingen in deze fondsen. In de loop van 2015 vonden gelijkaardige bewegingen binnen de Belgische fondsensector plaats. Ook toen konden een sterke stijging van het nettoactief van de monetaire fondsen en een sterke daling van het nettoactief van de aandelenfondsen worden waargenomen. Meer volatiele marktomstandigheden leiden er vaak toe dat tijdelijk in monetaire fondsen wordt belegd.

Aantal gestructureerde fondsen daalt

Gestructureerde fondsen bieden beleggers op vooraf bepaalde data, op basis van een formule, een rendement dat verband houdt met de evolutie van bepaalde onderliggende financiële activa, indexen of referentieportefeuilles. Onder deze categorie vallen onder meer de fondsen die een kapitaalbescherming vooropstellen. Zowel het aantal gestructureerde fondsen als hun nettoactief zijn de jongste jaren gedaald. Dat komt omdat er gedurende deze periode meer gestructureerde fondsen op vervalddag kwamen dan dat er nieuwe fondsen gelanceerd werden. De gestructureerde fondsen waren eind 2018 goed voor 4 procent van het totale nettoactief van de sector.

Dakfondsen populair bij gemengde fondsen

De ICB's of hun compartimenten kunnen ervoor opteren om rechtstreeks in bepaalde activa te beleggen. Ze kunnen dat ook onrechtstreeks doen door te beleggen in andere ICB's. De ICB's of compartimenten van ICB's die ervoor opteren om voornamelijk in andere ICB's te beleggen, worden dakfondsen genoemd. De Belgische dakfondsen waren eind 2018 goed voor 40 procent van het totale nettoactief van de sector en behoren voornamelijk tot de categorie van de gemengde fondsen (zie grafiek 7).

Daarnaast kunnen ICB's of hun compartimenten ook een zogenaamde *master-feeder* structuur opzetten. *Feeders* zijn ICB's of compartimenten die minstens 85 procent van hun activa in een *master* beleggen. Een *master* is een andere ICB of een compartiment ervan. Eind 2018 waren de Belgische *feeders*, voornamelijk gemengde fondsen en pensioenspaarfondsen, goed voor een nettoactief van ongeveer 1,9 miljard euro (zie grafiek 7).

Workshops over de rapportering van statistieken

Sinds oktober 2017 gelden voor bepaalde openbare ICB's nieuwe normen voor de rapportering van statistieken aan de FSMA. Deze nieuwe normen laten de FSMA toe om meer informatie over potentiële risico's bij ICB's te verzamelen.

De FSMA stelde vast dat voor diverse ICB's de rapportering niet beantwoordde aan de inhoudelijke vereisten die de FSMA of de Europese autoriteit ESMA hadden vooropgesteld. Daarom organiseerde de FSMA in 2018 een aantal workshops.

Aan de hand van voorbeelden uit de praktijk herhaalde ze de principes van de rapportering, gaf ze haar bevindingen over de gerapporteerde gegevens en reikte ze goede praktijken aan. Deze workshops richtten zich op de eerste plaats tot medewerkers uit de ICB-sector die instaan voor de rapportering.

Bijkomende liquiditeitsinstrumenten voor fondsen

Swing pricing, anti-dilution levy en redemption gates

De liquiditeitsrisico's van fondsen vormen een bijzonder aandachtspunt van internationale toezichtsorganen zoals de FSB en het Internationaal Monetair Fonds. Deze instellingen wezen er op dat liquiditeitsrisico's bij fondsen kunnen leiden tot een systemisch risico. Ze deden aanbevelingen om het aantal beschikbare liquiditeitsinstrumenten uit te breiden.

Gezien deze aanbevelingen en de vraag vanuit de fondsensector om bepaalde aanpassingen door te voeren, trof de Belgische overheid maatregelen om bijkomende liquiditeitsinstrumenten ter beschikking te stellen²⁵. Een breder aanbod aan liquiditeitsinstrumenten geeft fondsbeheerders meer mogelijkheden om liquiditeitsrisico's van ICB's beter te beheren.

Naast de reeds bestaande mogelijkheid om bij liquiditeitsproblemen over te gaan tot schorsing van in- en uittredingen in een fonds en, meer algemeen, een bedrag ten gunste van de ICB aan te rekenen bij inschrijving of uittreding, is het voortaan ook mogelijk om de technieken van *swing pricing, anti-dilution levy en redemption gates* te gebruiken.

²⁵ Koninklijk besluit tot invoering van bijkomende liquiditeitsinstrumenten en tot aanpassing van bepaalde bepalingen inzake effectenleningen door bepaalde instellingen voor collectieve belegging, 15 oktober 2018.

In- en uittredingen van deelnemers in een fonds hebben mogelijk een impact op de netto-inventariswaarde van het fonds. *Swing pricing* laat toe om te voorkomen dat de impact negatief wordt. Indien de netto in- of uittredingen een bepaalde drempel overschrijden, wordt de netto-inventariswaarde naar boven of naar beneden bijgesteld met een vastgelegd percentage, de zogeheten swing factor. Zo zal bij grote netto-uittredingen de netto-inventariswaarde naar beneden worden bijgesteld, waardoor de uittredende deelnemers een iets lagere netto-inventariswaarde ontvangen. Omgekeerd zal bij grote netto-intredingen de netto-inventariswaarde naar boven worden bijgesteld, waardoor de intredende deelnemers een iets hogere netto-inventariswaarde betalen.

De techniek van *anti-dilution levy* neemt, net als *swing pricing*, de mogelijke negatieve impact weg op de netto-inventariswaarde van een fonds die veroorzaakt wordt door in- en uittredingen. Indien de netto in- of uittredingen een bepaalde drempel overschrijden, kan het fonds beslissen om een bijkomende kost op te leggen aan de in- en uittredende beleggers, wat ten goede komt aan het fonds.

Bij gebruik van *redemption gates* beslist het fonds om de orders van de uittredende deelnemers slechts gedeeltelijk uit te voeren indien een op voorhand vastgelegde drempel wordt overschreden. Deze maatregel komt bovenop de reeds bestaande mogelijkheid om onder bepaalde omstandigheden over te gaan tot een volledige schorsing van in- en uittredingen.

Indien een fonds of zijn beheervenootschap gebruik wensen te maken van één van deze nieuwe liquiditeitsinstrumenten moeten zij hiervoor een beleid uittekenen. Daarnaast moeten ze in hun belangenconflictenbeleid specifiek aandacht schenken aan de conflicten die kunnen voortvloeien uit het gebruik van deze instrumenten.

Het fonds of zijn beheervenootschap moeten in de periodieke verslagen en het prospectus ook bepaalde informatie over het gebruik van deze instrumenten opnemen. Wanneer ze de nieuwe liquiditeitsinstrumenten wensen toe te passen zullen ze mogelijk de statuten of het beheerreglement moeten aanpassen.

Publiciteitsdocumenten van fondsen die gebruik maken van *swing pricing* of *anti-dilution levy* moeten hierover de nodige informatie bevatten. Bij elke toepassing van *redemption gates* moet de FSMA zo snel mogelijk op de hoogte worden gebracht. Kennisgevingen zijn eveneens vereist ten aanzien van de deelnemers van een fonds en desgevallend ten aanzien van de bevoegde autoriteiten van andere EER-lidstaten. De informatie over de concrete toepassing van dit instrument moet ook verschijnen op de website die vermeld wordt in het prospectus van het fonds.

Nieuwe regels voor de geldmarktfondsen

In juli 2018 is de nieuwe Europese verordening inzake geldmarktfondsen in werking getreden²⁶. Doelstelling van die verordening is de integriteit en de stabiliteit van de Europese interne markt te bewaren door geharmoniseerde regels voor de werking van de geldmarktfondsen vast te stellen.

De geharmoniseerde maatregelen voor de geldmarktfondsen vormen een aanvulling op de maatregelen waarin de ICBE-richtlijn en de AIFM-richtlijn voorzien. Zij gelden voor alle instellingen voor collectieve belegging die dezelfde kenmerken hebben als geldmarktfondsen. Bedoeling van dat ruime toepassingsgebied is alle fondsen te viseren die een rendement in overeenstemming met de geldmarktrentes willen genereren, of die de waarde van de belegging willen vrijwaren door te beleggen in kortlopende activa zoals geldmarktinstrumenten of deposito's.

Deze regels, die in essentie 'productregels' zijn, hebben betrekking op de samenstelling en de diversificatie van de portefeuille van geldmarktfondsen, het liquiditeitsbeheer en de organisatorische vereisten.

²⁶ Verordening 2017/1131 van het Europees Parlement en de Raad inzake geldmarktfondsen is op 21 juli 2018 in werking getreden.

De verordening bevat specifieke bepalingen over de stresstests. In dat verband heeft ESMA in maart 2018 richtsnoeren gepubliceerd voor een gemeenschappelijke, uniforme en consistente toepassing van die stresstests. Die richtsnoeren stellen gemeenschappelijke referentieparameters voor stress-testscenario's vast.

Ook bevat de verordening specifieke bepalingen over de rapporteringsverplichtingen. Zij voorziet in verschillende transparantievoorschriften ten aanzien van zowel de beleggers als de bevoegde autoriteiten.

De beheerders van geldmarktfondsen moeten de beleggers wekelijks een aantal gegevens bezorgen over de portefeuille van het geldmarktfonds (solvabiliteit, looptijden, totaal nettoactief, rendement).

Elke beheerder moet, voor alle geldmarktfondsen die hij beheert, bepaalde informatie verstrekken aan de voor die fondsen bevoegde autoriteiten, zoals het soort geldmarktfonds en de kenmerken ervan, de portefeuille-indicatoren, de stresstestresultaten, informatie over de activa, De frequentie waarmee dat moet gebeuren, wordt bepaald in functie van de omvang van het nettoactief van het geldmarktfonds.

Op Europees niveau heeft de Europese Commissie in mei 2018 de door ESMA ontwikkelde *template* voor de rapportering van die informatie gepubliceerd. In 2019 zal ESMA bovendien richtsnoeren publiceren over de wijze waarop die rapportering moet gebeuren. De eerste rapporteringen door de beheerders van ICB's worden in het eerste kwartaal van 2020 verwacht.

Toezicht op verzekeringsproducten

De FSMA ziet erop toe dat verzekeringsproducten die aan Belgisch recht onderworpen zijn, in overeenstemming zijn met de wet. Hierbij komen zowel de productvoorwaarden als de precontractuele en contractuele informatieverstrekking over deze producten aan bod. Daarnaast streeft de FSMA ernaar om bij te dragen tot de bescherming van de consumenten van verzekeringsproducten, onder meer door bepaalde thema's nader toe te lichten of voor bepaalde risico's te waarschuwen.

Het toezicht op verzekeringsproducten is risicogericht en omvat twee pijlers. In de eerste pijler staan de onderzoeken rond een bepaald thema centraal. Reactief toezicht, dat wordt opgestart naar aanleiding van een bepaalde gebeurtenis of de vaststelling van een probleem, vormt de tweede pijler. Ook verleent de FSMA advies over regelgevende en andere initiatieven in het domein van het producttoezicht.

Thematische onderzoeken

De FSMA hanteert een benadering waarbij men eerder probeert te voorkomen dan te genezen. Met zo'n benadering gaat de aandacht uit naar de identificatie van risico's en naar het voorkomen van risico's bij één of meerdere ondernemingen of bij de verzekeringssector in zijn geheel.

De keuze van de onderzoeksthema's steunt op een inschatting van de mogelijke schade die een bepaald risico kan veroorzaken in combinatie met de waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet. Voor haar inschatting gebruikt de FSMA eigen bevindingen bij inspecties en sectoranalyses. Ze wendt ook gegevens aan uit het jaarverslag van de Ombudsman van de Verzekeringen, informatie van de FOD Economie en data en informatie van verzekeraars. Verder komen informatie van *stakeholders*, consumenten, ervaringen en studies van de Europese autoriteit EIOPA of andere toezichthouders aan bod.

Thematisch onderzoek biedt de FSMA de mogelijkheid de activiteiten van individuele verzekeraars te controleren. Het onderzoek laat ook toe verschillende ondernemingen met elkaar te vergelijken en hierover in dialoog te gaan met de verzekeringssector. Ultiem streeft de FSMA naar een beperking van de risico's in de sector. Een beleidswijziging of nieuwe regelgeving, de publicatie van goede praktijken of van mededelingen of aanbevelingen aan professionele spelers en aan consumenten dragen hiertoe bij.

Nieuw onderzoek naar de tak 23-levensverzekeringsproducten

In 2014 heeft de FSMA een sectoronderzoek verricht naar de kwaliteit van de financiële verslagen over de beleggingsfondsen die verzekeraars via tak 23-levensverzekeringen commercialiseren bij particuliere verzekeringnemers. Naar aanleiding van dat onderzoek, dat in 2015 werd afgerond, zijn opmerkingen en aanbevelingen voor de gecontroleerde entiteiten geformuleerd. Zij bleken immers weinig belang te hechten aan die financiële verslagen: vaak bleken die verslagen niet te bestaan of van povere kwaliteit te zijn.

In 2019 zal de FSMA een nieuwe stand van zaken opmaken over de kwaliteit van die financiële verslagen. Daarbij wil zij nagaan of de verzekeraars rekening hebben gehouden met de eerder geformuleerde opmerkingen en aanbevelingen in hun latere financiële verslagen, en of de kwaliteit van de financiële verslagen erop is vooruitgegaan. Die financiële verslagen zijn erg belangrijk: zij zijn immers bedoeld om de verzekeringnemers gedurende de volledige looptijd van hun verzekeringsovereenkomst over de toestand van hun belegging te informeren.

Probleemgerichte controle

Mogelijke problemen die inherent zijn aan een bepaald verzekeringsproduct of aan specifieke verichtingen van een verzekeraar die verband houden met een verzekeringsproduct komen via verschillende kanalen aan het licht. De reactie van de FSMA zal afhangen van de aard en de omvang van het risico in kwestie. Uiteraard is de focus van de FSMA voornamelijk gericht op de belangrijkste risico's. Een ruim gamma van handhavinginstrumenten is voorhanden wanneer er redenen zijn om op te treden.

De Europese regelgeving laat niet toe dat de FSMA haar toezicht op verzekeringsproducten op voorhand uitoefent. De FSMA kan meestal pas optreden op het ogenblik dat een consument reeds schade heeft opgelopen door de intekening op een niet-conform product. Om te voorkomen dat het vertrouwen in de verzekeringssector wordt geschonden, verkiest de FSMA dat de verzekeraars vrijwillig met haar samenwerken zodat zij voorafgaand kennis kan nemen van bepaalde dossiers. Op die manier kan ze eventuele problemen of tekortkomingen bij onder meer de distributie van verzekeringsproducten voorkomen. Een vrijwillige samenwerking met de FSMA laat ook toe te vermijden dat de consument schade lijdt.

Bijsturing van de communicatie van een verzekeraar

Eind 2015 stelde een verzekeraar aan zijn verzekeringsnemers voor hun bestaande contracten om te vormen naar een nieuw type van contract. De meeste verzekeringsnemers gingen hiermee akkoord en zetten hun contract om. Begin 2018 bleek evenwel dat de verzekeraar onvolledige en misleidende informatie had gestuurd aan verzekeringsnemers die hun contract niet hadden omgezet. De verzekeraar wou hen op die manier alsnog overhalen hun contracten om te zetten. Deze feiten dateren van 2016, 2017 en januari 2018.

Na tussenkomst van de FSMA heeft de verzekeraar de onvolledige en misleidende informatie rechtgezet en een aangepaste mededeling met een objectieve voorstelling van voor- en nadelen van het nieuwe contract naar haar klanten verzonden. Verzekeringnemers, die op basis van de onjuiste en misleidende mededeling waren overgestapt, kregen een termijn van 30 dagen om die overstap terug te draaien.

Laguna Life neemt de First A-portefeuille van Ethias over

De Ierse verzekeraar Laguna Life nam in 2018 de verzekeringsportefeuille *First A* van Ethias over. Het Ierse bedrijf lanceerde een terugkoopactie.

De terugkoopactie van Laguna Life betrof een terugkoop van tak 21 verzekeringen die van een vrij hoge gegarandeerde intrestvoet genoten. Verzekeringnemers ontvingen een bonus indien ze akkoord waren met de actie en hun verzekeringscontract vervroegd lieten terugkopen.

De FSMA ziet bij dergelijke verrichtingen erop toe dat verzekeringnemers over de noodzakelijke informatie beschikken om een geïnformeerde beslissing over het aanbod te kunnen nemen.

Advies, informatie en regelgeving

Naast haar controle-activiteiten in de verzekeringssector verleent de FSMA andere organisaties advies in specifieke verzekeringsdossiers. De FSMA publiceert regelmatig haar standpunten en vervult hiermee haar informatieopdracht ten aanzien van de sector. Ook verleent de FSMA advies over regelgevende en andere initiatieven in het domein van het producttoezicht.

Vragen bij een tariefverhoging van een verzekeraar

Niet-beroepsgebonden ziekteverzekeringen lopen in principe levenslang. De wet bepaalt dat verzekeraars zulke ziekteverzekeringen niet kunnen opzeggen. Verzekeraars kunnen ook de technische grondslagen van de premie en de dekkingsvoorwaarden niet meer wijzigen na het sluiten van een overeenkomst, tenzij dit gebeurt in het belang van de verzekerden en op verzoek van de hoofdverzekerde. De premie, vrijstellingen of prestaties mogen slechts worden aangepast op de jaarlijkse premievervaldag en dit enkel op grond van de medische index of de index der consumptieprijzen.

Van deze wettelijke bepaling kan worden afgeweken indien de tarieven van ziekteverzekeringen verlieslatend zijn of dreigen te worden. In dat geval is de Nationale Bank van België (NBB) bevoegd om te eisen dat een verzekeringsonderneming haar tarieven bijstuurt. De NBB kan enkel na advies van de FSMA een tariefverhoging opleggen.

In het verslagjaar was er een dergelijk dossier waarvoor de NBB de FSMA om advies vroeg. De FSMA verleende dit advies na vaststelling door een verzekeraar dat het tarief van een bepaald ziekteverzekeringproduct uit zijn gamma verlieslatend was.

De FSMA merkte in haar advies op dat vragen konden rijzen over het verlieslatend karakter van het tarief van het product. In dit verband wees de FSMA er onder meer op dat een tariefverhoging²⁷ enkel in zeer uitzonderlijke omstandigheden en ter bescherming van de financiële soliditeit van de onderneming kon worden verantwoord. Bij het nemen van zo'n maatregel moet het belang van de onderneming in zijn geheel worden afgewogen tegen het individuele belang van de verzekerden.

De verzekeraar vroeg voor zijn product een jaarlijks weerkerende tariefverhoging bovenop de medische index zonder beperking in de tijd. De FSMA oordeelde dat zo'n tariefverhoging de verzekeringswetgeving mogelijk kan omzeilen.

²⁷ Een tariefverhoging is mogelijk op grond van artikel 504 van de wet van 13 maart 2016 op het statuut en het toezicht op de verzekerings- of herverzekeringsondernemingen: indien een verzekeringsonderneming de Nationale Bank ervan in kennis stelt dat de toepassing van één van haar tarieven verlieslatend is of dreigt te worden, kan de Nationale Bank eisen dat de betrokken onderneming dit tarief in evenwicht brengt.

De FSMA formuleerde in haar advies ook bezorgdheden over de berekeningswijze van een jaarlijkse tariefverhoging. Verzekeringnemers zouden niet in staat zijn om de concrete impact van de verhoging na te gaan of een correcte inschatting te maken van de toekomstige stijgingen van de premie. Een jaarlijkse verhoging zou immers worden toegepast op de laatste jaarpremie, die ook nog zou wijzigen in functie van de evolutie van de medische index of de index der consumptieprijzen.

De FSMA benadrukte de noodzaak van een afdoende en heldere informatieverstrekking aan de getroffen verzekeringnemers over de maatregelen en de concrete impact van deze maatregelen op hun contract.

Begunstigde van een uitvaartverzekering

De FSMA heeft een aantal verzekeraars verzocht om de begunstigingsclausule van hun uitvaartverzekeringen aan te passen in het voordeel van de consument.

De FSMA stelde op basis van een klacht vast dat bepaalde clausules van de voorwaarden van een uitvaartverzekering van een verzekeraar strijdig waren met de wet. Het ging meer bepaald om bepalingen die stelden dat bij overlijden van de verzekerde de prestatie van de verzekeraar wordt uitbetaald aan een begrafenisondernemer.

Dergelijke bepalingen stroken niet met de wet. Die geeft de verzekeringnemer immers het absolute recht om zelf één of meer begunstigden van de verzekering aan te wijzen. De verzekeraar kan de verzekeringnemer niet verplichten om een bepaalde begunstigde aan te duiden.

Uit de klacht bleek dat de verzekeraar dit principe met de voeten trad en de verzekeringnemer niet toeliet een andere begunstigde aan te duiden dan een begrafenisondernemer. Ook andere verzekeraars gingen in de fout en legden het recht van de verzekeringnemer om een begunstigde aan te wijzen aan banden. De FSMA vroeg de betrokken verzekeraars de voorwaarden van hun uitvaartverzekeringen aan te passen en bracht de problematiek ook onder de aandacht van sectorfederatie Assuralia.

Bewijslast in algemene voorwaarden

De FSMA heeft een aantal verzekeraars verzocht om de algemene voorwaarden van bepaalde verzekeringen aan te passen in het voordeel van de consument.

Bij een controle van de algemene voorwaarden van tak 21- en tak 23-verzekeringen stelde de FSMA vast dat verschillende verzekeraars de begunstigden verplichten om het bewijs te leveren dat een bepaalde uitsluiting niet van toepassing is. Dit betekent dat een begunstigde een negatief bewijs moet leveren.

Zulke clausules zijn niet toegelaten. De verzekeraars moeten bewijzen dat een uitsluiting van een verzekeringsovereenkomst van toepassing is. Niet de consument of de verzekerde.

Advies bij voorontwerp van wet ter vergoeding van terreurslachtoffers

De FSMA heeft opmerkingen geformuleerd over het voorontwerp van wet om slachtoffers van terroristische aanslagen beter en sneller te vergoeden. De wettekst komt tegemoet aan een aanbeveling van de parlementaire commissie over de aanslagen van 22 maart 2016 in België.

Op verzoek van de minister van Economie bracht de FSMA een advies uit over de tekst. Het advies bevat een aantal opmerkingen, onder meer over de snelheid van de uitbetaling van de vergoeding aan de slachtoffers en de omvang van de verzekeringsprestaties. Ook de notie van 'persoonlijke verzekeraar' en de manier waarop een aangifte dient te gebeuren kwamen in het advies aan bod.

Advies over wetsvoorstel over letselschade

De FSMA heeft advies verleend bij een wetsvoorstel dat streeft naar een betere schaderegeling voor slachtoffers van letselschade.

Uit de toelichting bij het wetsvoorstel bleek dat iemand die het slachtoffer wordt van een ongeval en daarbij letsels en schade oploopt dikwijls geconfronteerd wordt met een aantal problemen. Het duurt soms jaren alvorens een gerechtelijke procedure is afgewikkeld. Intussen lopen de kosten op en moeten de slachtoffers de kosten uit eigen middelen voorschieten.

Verzekeraars kennen voorschotten toe, maar deze zijn vaak te laag om de kosten te dekken. Vermoed wordt dat deze voorschotten soms bewust laag worden gehouden om het slachtoffer in een moeilijke positie te brengen waardoor hij sneller geneigd is een dading af te sluiten om niet in financiële problemen te komen.

De indiener van het wetsvoorstel wil bepaalde van deze problemen oplossen en een vlottere afwikkeling van schadegevallen bekomen. Het wetsvoorstel voorziet hiervoor in de opstelling van een gedragscode voor letselschade en van richtlijnen die helpen bij het bepalen van de bedragen waar een slachtoffer recht op heeft en van bedragen van aanvaardbare voorschotten. Het wetsvoorstel beoogt ook de invoering van een boetestelsel voor het geval een verzekeringsmaatschappij weigert redelijke voorschotten te betalen.

De FSMA maakte in een advies een hele reeks opmerkingen bij het wetsvoorstel. Ze heeft haar advies overgemaakt aan de Kamercommissie voor het Bedrijfsleven.

FOCUS 2019

De FSMA publiceerde een mededeling die verzekeringsondernemingen en consumenten meer duiding geeft over de **bewijslast in verzekeringscontracten**. In 2019 houdt de FSMA een controle over dit thema.

Naleving van de gedragsregels en inspecties op de prudentiële regelgeving

De FSMA is verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de gedragsregels. Dit toezicht gebeurt zowel *on site* als *off site*. Daarnaast gebeuren er ook *on site*-inspecties in verband met andere wetgevingen waarop de FSMA toeziet evenals voor rekening van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren.

Tijdens 2018 werden er 5 inspecties uitgevoerd met betrekking tot de naleving van de gedragsregels en 14 inspecties in verband met andere toezichtsdomeinen van de FSMA²⁸ of voor rekening van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren²⁹. Naar aanleiding van deze inspecties heeft de FSMA 35 bevelen uitgevaardigd, 2 punctuele maatregelen³⁰ gevorderd, 66 aanbevelingen en 15 aandachtspunten geformuleerd. Voor de maatregelen ten aanzien van de bedrijfsrevisoren is niet de FSMA maar het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren bevoegd³¹.

Naleving van de gedragsregels

Wat de gedragsregels betreft, zijn in 2018 enkele belangrijke regelgevende wijzigingen doorgevoerd, met onder meer de omzetting van de MiFID II- en de IDD-richtlijn.

Ondernemingen onder toezicht van de FSMA moeten zich op loyale, billijke en professionele wijze inzetten voor de belangen van hun cliënten. Ze beschikken over een passende organisatie en volgen bepaalde procedures zodat ze hun cliënten een correcte en zorgvuldige behandeling kunnen verzekeren. De FSMA voert inspecties uit om te controleren of ondernemingen deze gedragsregels naleven.

²⁸ Het betreft inspecties op instellingen van bedrijfspensioenvoorzieningen, wisselkantoren en vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies.

²⁹ Het betreft inspecties op de bedrijfsrevisoren die wettelijke controlemandaten uitoefenen bij organisaties van openbaar belang zoals kredietinstellingen, verzekeringsondernemingen en genoteerde ondernemingen.

³⁰ Deze maatregel wordt uitsluitend genomen ten aanzien van instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening.

³¹ Voor informatie over deze maatregelen wordt verwezen naar het jaarverslag van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren, dat kan worden geraadpleegd op de website van het College: www.ctr-csr.be.

Vooruitgang op het vlak van de naleving van de MiFID-regels

Op 3 januari 2018 zijn de nieuwe MiFID II-regels³² van kracht geworden. Zij strekken ertoe de financiële consumenten nog beter te beschermen en de transparantie op de financiële markten verder te vergroten. Wat de consumentenbescherming betreft, is Richtlijn 2014/65/EU in Belgisch recht omgezet via de wet van 2 augustus 2002, voor de gedragsregels, en via de wet van 25 oktober 2016³³, voor de organisatorische regels. De nieuwe MiFID II-regels bevatten onder andere verplichtingen inzake productgovernance (identificatie van een doelgroep waarvoor een product bestemd is) en regels over *inducements* (verbod op vergoedingen bij vermogensbeheer en onafhankelijk beleggingsadvies). Zij leggen ook de verplichting op om een geschiktheidsverslag te overhandigen voor elke transactie in het kader van beleggingsadvies en bevatten het nieuwe concept van 'onafhankelijk' beleggingsadvies.

In het kader van de MiFID-gedragsregels zette de FSMA in 2018 haar inspecties ter plaatse voort rond de thema's zorgplicht en *best execution*. Tijdens die inspecties ging de FSMA na of de gereguleerde ondernemingen zich op loyale, billijke en professionele wijze inzetten voor de belangen van hun cliënten wanneer zij beleggingsadvies verstrekken, vermogensbeheerdiensten aanbieden of louter orders uitvoeren. Ook onderzocht zij of het vooropgestelde *best execution*-beleid werd nageleefd bij de uitvoering van orders. In het bijzonder werden daarbij de geschiktheid (bij beleggingsadvies of vermogensbeheer) en/of de passendheid (bij complexe financiële instrumenten) van de transacties onderzocht. De FSMA verrichtte inspecties bij verschillende types van gereguleerde ondernemingen. In bepaalde gevallen ging het daarbij om een inspectie bij gereguleerde ondernemingen waar eerder al een inspectie rond dit thema was uitgevoerd. De bedoeling van die nieuwe inspectie was de doeltreffendheid van het uitgewerkte actieplan te evalueren. Tien jaar na de invoering van de MiFID-gedragsregels, blijft het beeld genuanceerd. Op bepaalde vlakken is de voorbije jaren grote vooruitgang geboekt, terwijl op andere vlakken tal van problemen blijven bestaan. De tekortkomingen betreffen zowel de geschiktheid of de passendheid van de transacties in het licht van het profiel van de cliënten, als andere gedragsregels zoals de gegevensbewaring door de ondernemingen of de organisatie van de controlefuncties.

In 2018 startte de FSMA ook een transversale inspectie rond het thema rapportering aan cliënten. Daarbij heeft zij 13 gereguleerde ondernemingen, die verschilden qua grootte, statuut en aanbod van beleggingsdiensten, gevraagd om haar bepaalde procedures en enkele voorbeelden te bezorgen in verband met diverse verplichte rapporteringen aan cliënten. Afhankelijk van de door de gereguleerde onderneming verstrekte beleggingsdienst zijn zo verschillende elementen gevraagd. Op die manier kreeg de FSMA een duidelijk beeld van het tenuitvoerleggingsniveau van verschillende rapporteringen binnen de sector en kon zij die rapporteringen tussen de verschillende betrokken ondernemingen vergelijken. Zo kon de FSMA de aspecten identificeren die meer duiding van de reglementering vereisen. Uit de eerste resultaten blijkt er een grote verscheidenheid te bestaan in de aanpak van bijvoorbeeld het geschiktheidsverslag en de voorafgaande kostenrapportering. Als gevolg daarvan heeft de FSMA beslist om bepaalde specifieke aspecten met andere Europese toezichthouders te bespreken om tot een zo groot mogelijke convergentie te komen. De resultaten van de transversale inspectie zullen worden toegelicht in een sectorrapport dat in 2019 zal worden gepubliceerd. De betrokken gereguleerde ondernemingen zullen elk een individueel verslag ontvangen.

³² Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten voor financiële instrumenten, en Gedelegeerde Verordening (EU) 2017/565 van de Commissie van 25 april 2016 houdende aanvulling van Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de door beleggingsondernemingen in acht te nemen organisatorische eisen en voorwaarden voor de bedrijfsuitoefening en wat betreft de definitie van begrippen voor de toepassing van genoemde richtlijn.

³³ Wet van 25 oktober 2016 betreffende de toegang tot het beleggingsdienstenbedrijf en betreffende het statuut van en het toezicht op de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies.

Een verscherpt toezicht op het vlak van verzekeringen

2018 stond in de verzekeringssector in het teken van de omzetting van de IDD-richtlijn^{34/35/36} in Belgisch recht. Die richtlijn is een herschikking van de richtlijn betreffende verzekeringsbemiddeling³⁷, de zogenaamde IMD-richtlijn. De IDD-richtlijn bevat informatieverplichtingen en gedragsregels die voor alle distributeurs van verzekeringsproducten (verzekeringsondernemingen en verzekerings-tussenpersonen) gelden. Verder bevat zij specifieke vereisten voor verzekeringsproducten met een beleggingscomponent. Op dat vlak stemt de IDD-richtlijn de gedragsregels af op de gedragsregels die, overeenkomstig de MiFID- en de MiFID II-richtlijn, in de banksector gelden. Toch blijven er nog verschillen bestaan.

Voor de ondernemingen die actief zijn op Belgisch grondgebied, zal de tenuitvoerlegging van de door de IDD-richtlijn vooropgestelde gedragsregels geen ingrijpende verandering inhouden, maar eerder een voortzetting van een evolutie die was ingezet met de goedkeuring van de AssurMiFID-gedragsregels. Die strekten ertoe de klantenbescherming te versterken en voor een erg sterke integriteits- en compliancecultuur in de verzekeringssector te zorgen. Sommige nieuwe regels zouden dat beschermingsniveau overigens nog moeten verhogen. Dat is bijvoorbeeld het geval voor de governanceverplichtingen voor verzekeringsproducten (identificatie van de doelgroep waarvoor een product bestemd is), die vergelijkbaar zijn met de governanceverplichtingen die uit de MiFID II-richtlijn voortvloeien.

De omzetting van de IDD-richtlijn in Belgisch recht is een belangrijke stap voor de reglementering inzake de distributie van verzekeringsproducten, die in het verlengde ligt van de eerder door de Belgische wetgever genomen initiatieven met de AssurMiFID-reglementering. De FSMA zal op de naleving van die reglementering toezien door inspecties ter plaatse uit te voeren bij de distributeurs van verzekeringsproducten.

In 2018, net voor de omzetting van de IDD-richtlijn, was de FSMA al bij verschillende verzekeringsondernemingen gestart met een transversale inspectie rond het thema belangenconflicten en *inducements*³⁸. Naar aanleiding van die transversale inspectie is een verslag opgesteld waarin verschillende goede praktijken worden opgelijst. Dat verslag is op de website van de FSMA gepubliceerd. Verder zijn ook individuele brieven verstuurd naar de ondernemingen waarbij een inspectie werd uitgevoerd, en zijn verschillende herstelmaatregelen opgelegd, conform de methodologie die de FSMA doorgaans toepast wanneer zij inbreuken vaststelt.

In het kader van die transversale inspectie heeft de FSMA met name de conformiteit met de geldende gedragsregels onderzocht van diverse *incentives* die de verzekeringsondernemingen aanbieden aan de makelaars die hun producten distribueren, onder andere reizen en andere evenementen. Vaak gaat het daarbij om exclusieve events, waar het vormingsgedeelte beperkt is en de partner ook welkom is. Bovendien worden die events 'betaald' via een puntensysteem dat op kwantitatieve commerciële criteria is gebaseerd. De FSMA gaat er daarom van uit dat deze *inducements* niet enkel de vorming van de makelaars – of eventueel netwerking – tot doel hebben, maar er vooral toe strekken de productie van de makelaars bij de betrokken verzekeringsonderneming te bevorderen. De reizen zijn van dien aard dat zij zonder twijfel een financiële prikkel kunnen vormen voor de verzekeringstussenpersoon. Deze zal daardoor geneigd zijn om de cliënt een verzekeringsproduct aan te bieden dat extra punten genereert voor de reis, en dus ook om de cliënt eventueel een ander product aan te bieden dan het product dat het best bij zijn behoeften aansluit. De FSMA is van oordeel dat het aanbieden van dergelijke reizen – of van kortingen op die reizen – de kwaliteit van de dienstverlening aan de klant negatief kan beïnvloeden en bijgevolg een niet-toegelaten

³⁴ Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie.

³⁵ De wet van 6 december 2018, die deze richtlijn in Belgisch recht omzet en daartoe de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen wijzigt, is op 18 december 2018 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd.

³⁶ Zie ook dit jaarverslag, p. 158.

³⁷ Richtlijn 2002/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling.

³⁸ De inspecties hadden uitsluitend betrekking op de belangenconflicten en de *inducements* verbonden aan de tak 23-verzekeringen voor retailcliënten.

inducement kan zijn. De hoge waarde van de reis, het feit dat die reis een te bereiken doel is in het licht van kwantitatieve commerciële criteria, en de combinatie van die reis met andere monetaire vergoedingen waarbij eveneens kwantitatieve commerciële criteria vooropstaan, versterken die eventuele negatieve impact. Bij de analyse van de niet-monetaire vergoeding zijn deze elementen, volgens de FSMA, nog belangrijker dan bijvoorbeeld de bestemming van de reis zelf.

De verzekeringsondernemingen en de representatieve organisaties van de verzekeringssector zullen rekening moeten houden met dit standpunt van de FSMA. Krachtens het nieuwe artikel 287 van de wet van 4 april 2014, zoals gewijzigd bij de wet tot omzetting van de IDD-richtlijn, moeten die representatieve organisaties immers in onderling overleg een gedragscode inzake *inducements* uitwerken. Die gedragscode moet criteria bepalen om te kunnen beoordelen of ondernemingen die *inducements* ontvangen, voldoen aan de verplichting om op eerlijke, billijke en professionele wijze te handelen in het belang van de klant. Ook moeten zij een niet-exhaustieve lijst bevatten van *inducements* die verboden zijn omdat zij afbreuk doen aan de kwaliteit van de dienstverlening aan de klant. De Koning zal de datum van inwerkingtreding van die gedragscode bepalen en er bindende kracht aan verlenen bij koninklijk besluit genomen op advies van de FSMA.

Convergentie in de benadering van de complianceofficers

De FSMA beschouwt de functie van complianceofficer bij gereguleerde ondernemingen als een sleutelfunctie. Die functie maakt het immers mogelijk om bepaalde garanties te bieden voor de naleving van de gedragsregels en zo bij te dragen tot de bescherming van de consumenten. In het licht daarvan heeft de FSMA zich in 2018 ingezet voor een grotere convergentie tussen de erkenningsprocedure voor complianceofficers en de procedure die de prudentiële toezichthouder in staat moet stellen de deskundigheid (het *fit*-karakter) van de compliancefunctie te verifiëren. Die grotere convergentie was overigens een van de aanbevelingen van de *High Level Expert Group*, die de minister van Financiën in 2015 heeft opgericht. Concreet zijn de vereisten inzake passende ervaring en beroepskennis verduidelijkt en aangepast om een solide en ervaren compliancefunctie te garanderen en tegelijkertijd de doelstelling van de administratieve vereenvoudiging verder na te streven³⁹.

De examens binnen het systeem voor de erkenning van complianceofficers door de FSMA moeten voortaan ook door de NBB worden erkend. Bovendien is het slagen voor het examen een van de punten die in aanmerking worden genomen bij de beoordeling van het deskundigheidsvereiste in hoofdte van de verantwoordelijken voor de compliancefunctie door de NBB en de FSMA als prudentiële toezichthouders. Er zijn overigens verschillende examenmodules ontwikkeld om de verschillende situaties van de kandidaat-complianceofficers op die manier beter te kunnen afstemmen op het type onderneming waarbij zij actief zullen zijn. Wat de permanente opleiding van de complianceofficers betreft, worden voortaan geen individuele opleidingen meer erkend: de FSMA erkent voortaan de opleidingsinstellingen. De FSMA publiceert op gecentraliseerde wijze op haar website een agenda van alle beschikbare opleidingen in het kader van de permanente opleiding van de complianceofficers.

De compliancefunctie is een essentiële schakel in de controleketen en de complianceofficers zijn de bevoorrechte gesprekspartners van de FSMA bij de gereguleerde ondernemingen. De FSMA verheugt zich dan ook over die hervorming, die tot stand is gekomen met aandacht voor kwaliteit en convergentie.

³⁹ Zie het FSMA-reglement van 28 februari 2018, zoals goedgekeurd bij koninklijk besluit van 15 april 2018, tot wijziging van het FSMA-reglement van 27 oktober 2011 betreffende de erkenning van complianceofficers en de deskundigheid van de verantwoordelijken voor de compliancefunctie. Zie dit verslag, p. 165.

Waarschuwing voor bepaalde financieringsformules bij de aankoop van vastgoed

In 2018 hebben de FSMA en de FOD Economie een gezamenlijk initiatief genomen om het publiek te waarschuwen voor bepaalde formules voor hypothecaire kredieten met kapitaalopbouw waarbij een levensverzekering wordt afgesloten. Omdat die formules een hypothecair krediet en een verzekeringsproduct combineren, leek een gezamenlijke actie opportuun: de FOD Economie is immers bevoegd voor het toezicht op de gedragsregels die de bemiddelaars in hypothecair krediet moeten naleven, terwijl de FSMA bevoegd is voor de gedragsregels op verzekeringsvlak.

De waarschuwing is een gevolg van de volgende vaststelling: bepaalde kredietgevers of bemiddelaars in hypothecair krediet stellen cliënten die de aankoop van onroerend goed willen financieren, een combinatie van een hypothecair krediet met vaste termijn en een klassiek hypothecair krediet voor. Voor het klassiek hypothecair krediet betaalt de cliënt maandelijks een deel van het kapitaal en een rente met een vast of variabel percentage terug. Voor het krediet met vaste termijn betaalt de cliënt maandelijks alleen de rente terug. Parallel met die combinatie van kredieten wordt aan de cliënt voorgesteld om een levensverzekering af te sluiten en een premie te storten, om hem in staat te stellen om het ontleende kapitaal herop te bouwen tegen de eindvervaldag van het hypothecair krediet met vaste termijn. Die levensverzekering kan een tak 21- of een tak 23-verzekering zijn. Het verschil tussen die twee types situeert zich vooral op het niveau van de risico's die de cliënt loopt. Doorgaans wordt die verzekeringsovereenkomst aan de cliënt voorgesteld als een formule waarmee hij de aankoop van onroerend goed op een voordelige wijze kan financieren omdat de maandelijkse afbetalingen minder bedragen dan wanneer hij de aankoop volledig via een klassieke hypothecaire lening financiert.

Toch moet voorzichtig worden omgesprongen met die formule. Zij blijkt immers enkel geschikt voor een zeer specifiek en beperkt publiek, zeker wanneer zij wordt gebruikt om de aankoop van de hoofdverblijfplaats te financieren. De formules waarbij de aankoop van onroerend goed volledig of gedeeltelijk wordt gefinancierd met een hypothecair krediet met vaste termijn en met kapitaalopbouw waarbij een levensverzekering wordt afgesloten, kunnen uiterst risicovol en nadelig blijken voor cliënten met onvoldoende kennis. Dergelijke producten vereisen immers steeds een zeer goed inzicht in levensverzekeringen en de daaraan verbonden risico's, en voldoende ervaring met dergelijke producten. Ook de financiële situatie van de kredietnemer moet natuurlijk dusdanig zijn dat hij het hoofd kan bieden aan de gelopen risico's: zijn inkomsten en zijn roerend en onroerend nettovermogen moeten, na aftrek van eventuele kredieten, toereikend zijn. Tot slot moeten de producten aansluiten bij de beleggingsdoelstelling van de cliënt. Enkel als aan die voorwaarden is voldaan, kan die formule voldoende geschikt worden geacht voor de cliënten en dus worden aanbevolen. De kredietgevers en de kredietbemiddelaars moeten de consumenten duidelijk informeren over alle aspecten van die producten en in het bijzonder over de kosten en lasten die verbonden zijn aan die formule, om de nodige transparantie te kunnen garanderen over het rendement dat vereist is voor de heropbouw van het kapitaal. De kredietgevers en de kredietbemiddelaars moeten rekening houden met het belang van hun cliënten en de specifieke risico's van die producten, en het best aangepaste krediet voorstellen. De niet-naleving van die verplichtingen kan aanleiding geven tot strafrechtelijke vervolgingen of administratieve sancties.

FOCUS 2019

In 2019 zal de FSMA bepaalde van haar toezichtstools verder aanpassen in het licht van de **nieuwe vereisten die de MiFID II- en de IDD-richtlijn hebben ingevoerd**. Zo zullen de op de website van de FSMA gepubliceerde werkprogramma's, waar nodig, worden aangepast. Verschillende transversale analyses of inspecties zullen worden georganiseerd om de tenuitvoerlegging van de verplichtingen die uit die richtlijnen voortvloeien, te evalueren. Bovendien zal de FSMA evolueren in de richting van een efficiënt administratief sanctiebeleid voor de ernstigste gevallen van niet-naleving van de gedragsregels, en dit vanuit een zowel ontmoedigend als repressief oogpunt.

Inspecties op de prudentiële regelgeving

Op niveau van de prudentiële regelgeving voerde de FSMA inspecties ter plaatse voornamelijk in het kader van het toezicht op de wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten (hierna de antiwitwaswetgeving) en in het kader van de wet op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBP's)⁴⁰.

In het kader van de antiwitwaswetgeving voerde de FSMA in 2018 een eerste reeks controles ter plaatse uit bij bepaalde wisselkantoren. Ze controleerde op basis van steekproeven van meer dan 100 transacties die zowel uitgevoerd waren door natuurlijke als rechtspersonen. Daarbij besteedde ze aandacht aan sleutelementen van de wet, zoals identificatie en verificatie van de identiteit, doorlopende waakzaamheidsverplichtingen, naleving van embargo's en melding van verdachte transacties aan de CFI. Voor deze elementen zijn de wettelijke bepalingen van 2017 immers een logische voortzetting van de vereisten die sinds 1993 van kracht waren. Grote nieuwigheid is echter de risicogebaseerde benadering die elke onderworpen entiteit moet toepassen, met als startpunt de globale risico-evaluatie. Het toezicht ter plaatse liet de FSMA toe om, in combinatie met andere bronnen zoals de antiwitwas-survey van 2018, voeling te krijgen met de assimilatie van dit nieuwe begrip op het terrein, alsook over de praktische toepassing ervan. De resultaten van de controlewerkzaamheden van de FSMA beogen in die zin bij te dragen tot een omzetting van de risicogebaseerde benadering naar de specifieke realiteit van elk van de gecontroleerde entiteiten die aan de vereisten van de wetgeving tegemoetkomt.

De inzichten die de FSMA in het kader van haar inspecties ter plaatse verwerft, voeden bovendien de voorbereiding van bijkomende regelgevende teksten. In dat kader werkte de FSMA onder andere mee aan het reglement van 3 juli 2018⁴¹ betreffende de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en de circulaire omtrent de toepassing van de risicogebaseerde benadering van 7 augustus 2018⁴².

De FSMA nam ook deel aan vormingsmomenten voor de sector die toelieten om bijkomende verduidelijking te geven over de verwachtingen van de FSMA bij de toepassing van voornoemde wet.

In 2018 zette de FSMA haar inspecties bij de IBP's verder. De focus lag op het besluitvormingsproces en de opvolging inzake het beleggingsbeleid, meer bepaald wat de beheersing van de daarmee verband houdende belangenconflicten betreft. Aan de hand van dit thema kunnen de diensten van de FSMA de naleving van de geldende wettelijke bepalingen in de praktijk beoordelen en nagaan in welke mate de belangen van de aangeslotenen worden verzekerd. Daarnaast ligt het gekozen thema in het verlengde van de analyses van de *Statements of Investment Principles* (SIP) die enkele jaren geleden werden uitgevoerd. Tijdens deze analyses werd het belang van goed bestuur en meer bepaald van een adequaat besluitvormingsproces en een passende opvolging reeds onder de aandacht van de IBP's gebracht. Het doel van deze inspectiecyclus is dan ook om na te gaan hoe het besluitvormingsproces en de opvolging op het vlak van beleggingen bij de beoogde IBP's worden beheerd. Via een selectie op basis van een risico-inschatting, controleerde de FSMA in 2018 vijf ondernemingen.

⁴⁰ De wet van 27 oktober 2006 betreffende het toezicht op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening.

⁴¹ Voluit 'Reglement van 3 juli 2018 van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten betreffende de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, goedgekeurd bij koninklijk besluit van 30 juli 2018'.

⁴² Voluit 'Toepassing van een risicogebaseerde benadering in de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme'.

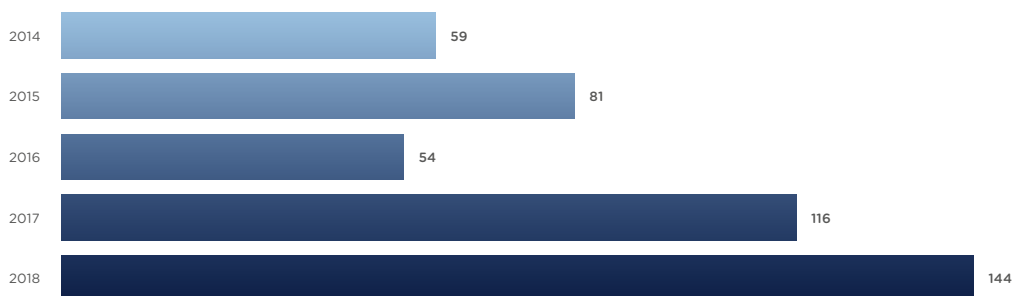
Actie tegen onregelmatige activiteiten

Financiële consumenten kunnen een doelwit zijn van oplichters. De FSMA heeft als taak consumenten te waarschuwen voor onregelmatige activiteiten zoals fraude via boiler rooms, binaire opties, virtuele munten of piramidespelen. Zij onderzoekt aanwijzingen van verdachte aanbiedingen. Ze doet dat op basis van informatie van derden, meldingen van consumenten of eigen vaststellingen. Naast de publicatie van waarschuwingen kan haar onderzoek leiden tot sancties of tot maatregelen om de onregelmatige activiteiten te stoppen.

Samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten en publicatie van waarschuwingen

Als de FSMA vermoedt dat financiële producten of diensten onregelmatig zijn, kan zij besluiten om een onderzoek in te stellen. Komen er tijdens dat onderzoek strafbare feiten aan het licht, dan kan zij het dossier overmaken aan de gerechtelijke autoriteiten. Veelal gaat het om aanwijzingen van beleggingsfraude, meestal in een internationale context. Hiervoor zijn verregaande onderzoeksmaatregelen vereist die bij voorkeur leiden tot een strafrechtelijke vervolging. Als een gerechtelijk onderzoek effectief leidt tot een vervolging voor de strafrechter, kan die strafrechter, in tegenstelling tot de FSMA, ook uitspraak doen over de burgerlijke belangen en een schadevergoeding toekennen aan de slachtoffers die zich burgerlijke partij hebben gesteld.

Grafiek 8: Waarschuwingen

Naast haar samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten, publiceert de FSMA waarschuwingen op haar website waarin zij het publiek attent maakt op de gevaren van bepaalde aanbiedingen. In 2018 werden 144 dergelijke waarschuwingen gepubliceerd. Het jaar voordien waren het er 116. Die stijging valt te verklaren door de forse toename van fraude met cryptomunten waarvoor de FSMA het publiek in 2018 herhaaldelijk heeft gewaarschuwd.

Naast haar eigen waarschuwingen publiceert de FSMA ook de waarschuwingen van haar Europese collega-toezichthouders. Die worden haar bezorgd via ESMA. In 2018 waren het er 464. Voorts bevat de FSMA-website hyperlinks naar de waarschuwingen die worden verspreid door niet-EU toezichthouders die lid zijn van IOSCO.

Maatregelen tegen niet-reguliere kredietgevers

Zoals aangekondigd in haar vorige jaarverslag, is de FSMA in 2018 nagegaan welke kredietgevers zonder vergunning handelen, wat illegaal is. Die actie kadert in de opdracht die haar sinds november 2015 is toevertrouwd om toezicht uit te oefenen op de toegang tot het bedrijf van kredietgevers en kredietbemiddelaars in hypothecair krediet en consumentenkrediet. In een eerste fase werd voor bestaande kredietgevers en kredietbemiddelaars een overgangperiode van 18 maanden ingevoerd – tot 30 april 2017 – waarin zij een inschrijvings- of vergunningsaanvraag moesten indienen. Nieuwe spelers op de markt moesten een dergelijke aanvraag onmiddellijk indienen.

Na afloop van de overgangperiode, bleek dat een aantal kredietgevers en -bemiddelaars geen aanvraag hadden ingediend. De FSMA heeft die partijen gecontacteerd om na te vragen welke activiteiten zij nog uitoefenden. Kredietgevers die nog steeds een kredietportefeuille bezaten zonder voornemens te zijn die over te dragen, werden verplicht om een inschrijvingsaanvraag in te dienen. Een aantal actoren hebben aangegeven dat zij hun kredietverleningsactiviteiten hadden stopgezet.

Deze actie past in het ruimere toezicht dat de FSMA uitoefent om te kunnen ingrijpen als kredietgevers kredieten verlenen aan Belgische consumenten zonder te beschikken over de vereiste vergunningen en vaardigheden.

FOCUS 2019

In 2019 zal de FSMA zich krachtig blijven inzetten voor de strijd tegen de verschillende onregelmatige aanbiedingen van beleggingen. Gezien de omvang van de problematiek van cryptomuntfraude, zal zij hier nauwlettend op blijven toezien. Daarnaast zal zij specifieke aandacht besteden aan het probleem van *cloned firms*.

Cloning is een vorm van fraude waarbij oplichters de identiteit van reguliere bedrijven aannemen. Dit komt hoe langer hoe meer voor. De oplichters beweren te handelen voor rekening van bedrijven waaraan in België of in het buitenland een vergunning is verleend, om op die manier het vertrouwen van de consumenten te winnen en hun gemakkelijker geld te ontfutselen. Daarbij aarzelen de fraudeurs niet om te verwijzen naar toezichthouders, zoals de FSMA, van wie zij zagezegd een vergunning hebben gekregen. Dat is glashard gelogen. In werkelijkheid is het pure oplichting.

Om een financiële aderlating te vermijden is het van cruciaal belang dat consumenten de contactgegevens van hun tegenpartij en de webadressen nauwgezet controleren. Bij het minste verschil of de kleinste incoherentie met de gegevens die beschikbaar zijn via de officiële kanalen, is uiterste waakzaamheid geboden. De FSMA zal alles in het werk stellen om dergelijke praktijken te verhinderen en consumenten te helpen niet in de val te lopen. Zij staat overigens altijd klaar om duidelijkheid te scheppen voor iedereen die de minste twijfel heeft over de identiteit van zijn gesprekspartner.

Problematiek van de frauduleuze platformen voor handel in cryptomunten

In 2018 zijn vele Belgische consumenten het slachtoffer geworden van frauduleuze beleggingen in cryptomunten. Die beleggingen nemen heel uiteenlopende vormen aan: aankoop van cryptomunten, spaarboekjes gebaseerd op cryptomunten, beheermandaten, Initial Coin Offerings (ICO's), ... Welke formule de oplichters ook voorstellen, uiteindelijk is de belegger altijd de dupe. De oplichters volgen meestal hetzelfde scenario: zij stellen de consument een belegging voor die zogezegd veilig, eenvoudig en erg lucratief is en benadrukken dat hij geen expert hoeft te zijn om in cryptomunten te beleggen. Maar aan het einde van de rit recupereert de belegger zijn geld nooit. Soms worden er wel degelijk terugbetalingen verricht, maar die hebben enkel tot doel de belegger ervan te overtuigen nog meer geld te investeren. Als hij die bijkomende bedragen stort, ziet hij ze nooit meer terug.

Op 22 februari 2018 heeft de FSMA een eerste waarschuwing gepubliceerd over deze vorm van fraude. Op haar website is ook een getuigenis te lezen van een gedupeerde belegger en een waarschuwingslijst van websites waarvoor aanwijzingen van fraude bestaan. In de loop van het jaar heeft de FSMA deze waarschuwing meermaals herhaald en de lijst met frauduleuze platformen nauwgezet bijgewerkt. Eind 2018 stonden er 113 websites op de waarschuwingslijst.

In 2018 heeft de FSMA in totaal 334 vragen en klachten over cryptomunten gekregen. De verliezen door cryptomuntfraude die aan de FSMA werden gemeld, liepen in 2018 op tot 4,5 miljoen euro. Dat bedrag is evenwel maar het topje van de ijsberg. Vele slachtoffers doen immers geen aangifte. De FSMA spant zich steeds opnieuw in om vragen van consumenten uitgebreid te beantwoorden zodat zij zo goed mogelijk geïnformeerd zijn. Aan consumenten die al geld hebben gestort, wordt in de eerste plaats aangeraden om zeker geen extra geld meer te storten. Een veel gebruikte tactiek van de oplichters is een terugbetaling te beloven aan hun slachtoffers nadat zij een laatste bedrag hebben gestort (zogezegd om belastingen mee te betalen, of uitredingskosten, verzekeringskosten, ...). Dit zijn enkel voorwendselen om de gedupeerden nog meer geld afhandig te maken.

De FSMA doet al het mogelijke om reclame voor dergelijke aanbiedingen een halt toe te roepen. Zij meldt misstanden systematisch aan de gerechtelijke autoriteiten en stelt zelf onderzoeken in om de oplichters op te sporen die schuilgaan achter die aanbiedingen. Dat doet zij onder meer door de geldstromen te controleren.

De FSMA spoort consumenten ertoe aan met haar contact op te nemen voor ze in een dergelijk beleggingsverhaal stappen om na te gaan of het beleggingsvoorstel legaal is. Zij dringt er bij het publiek op aan om uiterst waakzaam te zijn want schijn bedriegt. Sommige bedrijven aarzelen niet om boudweg te beweren een vergunning te hebben van de FSMA of om de identiteit van een ander, vergund bedrijf aan te nemen. Tot slot blijft de FSMA herhalen dat beleggers beloftes van torenhoge rendementen altijd moeten wantrouwen.

Consumenten die het slachtoffer zijn geworden van dergelijke oplichters wordt sterk aangeraden om onmiddellijk en zo nauwkeurig mogelijk klacht in te dienen bij de politie of de gerechtelijke autoriteiten.

Sensibiliseringscampagne tegen onlinefraude

De FSMA en de FOD Economie hebben in 2018 samen een grootschalige, nationale sensibiliseringscampagne tegen onlinefraude op touw gezet. De slagzin van de campagne luidde: 'Als het te mooi is om waar te zijn, is het dat ook.' Er werd ingezoomd op drie soorten fraude:

- fraude met cryptomunten
- beleggingsfraude en
- vriendschapsfraude.

De campagne was een proactieve actie gericht op de preventie van onlinefraude. De beleggers werden attent gemaakt op de gevaren van dit type fraude, zij kregen bepaalde reflexen aangeleerd om te vermijden dat ze in de val zouden lopen en zij werden ertoe aangespoord om onlinefraude te melden aan het Meldpunt van de FOD Economie of aan de FSMA. Aanleiding voor dit gezamenlijke initiatief was de opmerkelijke toename van het aantal meldingen over onlinefraude. Slachtoffers van deze fraude leden aanzienlijke verliezen.

Voor deze campagne werd een website aangemaakt: www.temooiomwaartezijn.be. Er werden ook video's, posters en banners gebruikt. Daarnaast werd er ruchtbaarheid aan gegeven op radio en televisie, in kranten en op sociale media.

De FSMA heeft deze gezamenlijke actie aangegrepen om nogmaals haar voornaamste raadgevingen voor het vermijden van fraude te herhalen:

- controleer met wie je te maken hebt;
- verstrek nooit persoonlijke gegevens;
- eis duidelijke en nauwkeurige informatie;
- wantrouw beloftes van buitensporige winst.

Sociale media en dubieuze beleggingen

De FSMA stelt vast dat sociale media steeds vaker worden gebruikt om op frauduleuze wijze financiële diensten en producten aan te bieden. Zo worden consumenten ongevraagd gecontacteerd met een aanbieding van dubieuze beleggingen of frauduleuze kredieten. Opvallend is dat jongeren vaak worden gelokt met foto's van dure auto's of andere luxeproducten die binnen handbereik komen als zij in bepaalde frauduleuze constructies stappen. De FSMA heeft ook opgemerkt dat verschillende piramidenspelen gebruik maken van sociale media om te kunnen communiceren op niet-openbare discussiegroepen. Ten slotte worden ook zoekertjeswebsites gebruikt voor frauduleuze aanbiedingen van financiële diensten.

Sociale media kunnen worden misbruikt om consumenten onder druk te zetten of om hen een rad voor de ogen te draaien. Op te merken valt ook dat er geen enkele voorafgaande controle wordt uitgevoerd op de producten die via sociale media worden aangeboden, noch op de reclame die ervoor gemaakt wordt.

Om dit probleem aan te pakken voert de FSMA een actief sensibiliserings- en waarschuwingsbeleid. Aan beleggers die via sociale media aanbiedingen krijgen van financiële producten of diensten, geeft zij de volgende raadgevingen:

- wees wantrouwig wanneer iemand contact met u opneemt om u een beleggingsvoorstel te doen;
- controleer het e-mailadres van de persoon die u contacteert: als hij een professionele aanbieder is, heeft hij normaal gezien ook een professioneel e-mailadres;
- verzamel bijkomende informatie over de aanbieder: zoek hem op met de gangbare zoekmachines en controleer of hij gekend is bij de FSMA. Let daarbij wel op voor identiteitsfraude.

Daarnaast neemt de FSMA concrete maatregelen om zo spoedig mogelijk een eind trachten te maken aan dubieuze reclame.

Behandeling van meldingen van klokkenluiders

Een klokkenluider is een persoon die een inbreuk heeft vastgesteld op de financiële wetgeving waar de FSMA toezicht op houdt, en die inbreuk meldt aan de FSMA. Klokkenluiders werken meestal in de financiële sector. Als zij te goeder trouw een misstand melden, worden zij beschermd tegen eventuele vergeldingsmaatregelen van hun werkgever.

Op 28 september 2017 heeft de FSMA het Contactpunt Klokkenluiders online gezet⁴³. In 2018 heeft zij tal van meldingen ontvangen, de meeste via het daartoe bestemde elektronische formulier op haar website. Een deel van die meldingen waren anoniem.

Door haar geheimhoudingsplicht kan de FSMA klokkenluiders geen individuele feedback geven over onderzoeken die zij voert naar aanleiding van hun melding.

Soms zijn meldingen persoonlijke klachten of hebben zij betrekking op materies waarvoor de FSMA niet bevoegd is. Op de FSMA-website vinden potentiële klokkenluiders nuttige informatie om uit te maken of een bepaalde misstand al dan niet moet worden gemeld via het Contactpunt Klokkenluiders. Er wordt ook toegelicht welke informatie en stavingstukken de FSMA nodig heeft om stappen te ondernemen.

⁴³ Zie het jaarverslag 2017 van de FSMA, p. 47, 157 en 158.

Meldingen van consumenten

De FSMA beschikt over een meldpunt. Consumenten kunnen er terecht met vragen, klachten, informatie en suggesties.

Fraude en onregelmatige aanbiedingen is belangrijkste thema

De FSMA ontving in het verslagjaar 2.066 meldingen van consumenten over diverse financiële onderwerpen. Dat is een vijfde meer dan in 2017. In dat jaar registreerde de FSMA 1.710 vragen en klachten.

Bijna de helft van de meldingen ging over fraude en onregelmatige aanbiedingen van financiële producten en diensten. In totaal ontving de FSMA 998 meldingen in deze categorie. Deze meldingen gaan voornamelijk over oplichterij met cryptomunten en piramidespelen. Andere meldingen houden verband met *boiler rooms* en *recovery rooms*, kredietfraude en diamantfraude.

De FSMA ontving ook meldingen over binaire opties en CFD's. Hun aantal is in het verslagjaar gedaald. Sinds 2016 verbiedt de FSMA de commercialisering van binaire opties en CFD's aan consumenten⁴⁴.

Consumenten stuurden 287 meldingen over het thema pensioenen. Ze deden een beroep op de expertise van de FSMA als toezichthouder op de aanvullende pensioenen. Consumenten hebben klachten over de laattijdige uitbetaling van aanvullend pensioen en over het gebrek aan communicatie en informatie.

De FSMA kreeg 229 meldingen over beleggen. Die hadden betrekking op vragen en klachten over effecten, beleggingsfondsen, beleggingsverzekeringen en asset management.

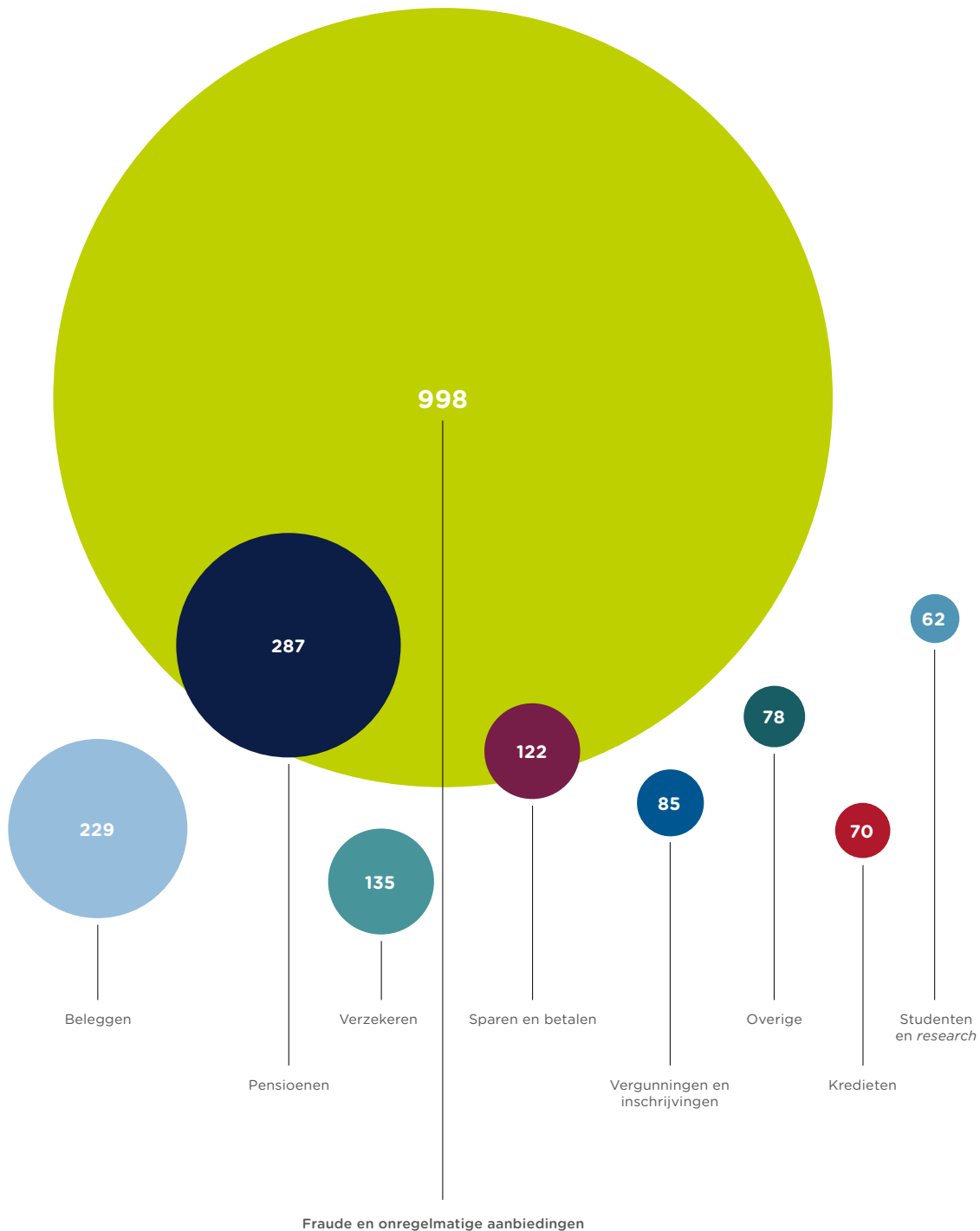
Meldingen van consumenten zijn een belangrijke bron van informatie voor de FSMA. Ze bieden inzicht in problemen over financiële producten en diensten. Op die manier zijn ze belangrijke signalen voor het toezicht van de FSMA op de financiële sector.

Het is de FSMA niet toegelaten om te bemiddelen indien een consument een klacht heeft over een financieel product of een financiële instelling. Bemiddeling is de taak van de Ombudsman voor financiële geschillen en de Ombudsman van Verzekeringen.

⁴⁴ Zie ook dit verslag, p. 136.

Een aantal meldingen gaan over onderwerpen die buiten de bevoegdheid van de FSMA vallen. In dat geval verwijst de FSMA consumenten door naar bevoegde instellingen zoals de NBB, de FOD Financiën en de FOD Economie. De FSMA is partner van het Meldpunt voor fraude van de FOD Economie.

Grafiek 9: Aantal meldingen van consumenten per categorie

TRANSPARANTIE VAN DE FINANCIËLE MARKTEN

Toezicht op de verrichtingen van genoteerde vennootschappen	58
Uitgiften en noteringen	58
Talrijke dossiers in verband met openbare overnamebiedingen	60
Toezicht op de gereguleerde informatie van genoteerde vennootschappen	62
191 emittenten	62
Aanpak van het toezicht	62
Toezicht op de verrichtingen van niet-genoteerde vennootschappen	65
Nieuwigheid in 2018: informatienota's	65
De uitgiften in 2018: 26 prospectussen	65
Wijziging van de regeling voor coöperatieve vennootschappen	66
Tax shelter	66
Toezicht op de financiële markten	67
Real-timetoezicht en opsporing van marktmisbruik	67
Stijging van het aantal meldingen van verdachte transacties	69
Meldplicht voor leidinggevenden	69
Toezicht op de bedrijfsrevisoren	70

Beleggers hebben correcte informatie nodig over ondernemingen om met kennis van zaken een beleggingsbeslissing te nemen. De FSMA ziet erop toe dat de informatie van beursgenoteerde ondernemingen getrouw, nauwkeurig en oprecht is en tijdig en op een correcte manier ter beschikking wordt gesteld van het brede publiek. De FSMA ziet eveneens toe op de correcte en transparante werking van de markten waarop deze ondernemingen genoteerd zijn. Daarnaast controleert de FSMA de informatie van niet-beursgenoteerde ondernemingen op het ogenblik dat zij een openbare uitgifte van effecten doen om geld op te halen bij beleggers.

Toezicht op de verrichtingen van genoteerde vennootschappen

Beursgenoteerde vennootschappen die aandelen of schuldinstrumenten openbaar aanbieden, moeten alle nodige informatie ter beschikking stellen van de markt. Doorgaans wordt die informatie gebundeld in een prospectus dat de FSMA goedkeurt, of in andere documenten die de FSMA als gelijkwaardige informatie beschouwt. In 2018 keurde de FSMA de ter beschikking gestelde informatie goed over meerdere verrichtingen van genoteerde vennootschappen.

De informatie in een prospectus moet aan wettelijke vereisten voldoen en volledig, begrijpelijk en consistent zijn. De FSMA ziet er met bijzondere aandacht op toe dat de risico's voor de beleggers worden geïdentificeerd en duidelijk in het prospectus worden vermeld. Die risico's komen aan bod in een aparte sectie van het prospectus. Indien nodig, worden zij nog eens extra onder de aandacht gebracht op het voorblad van het document. Zo kunnen potentiële beleggers kennisnemen van de risico's die de vennootschap loopt, en van de risico's die aan de effecten zijn verbonden, en er rekening mee houden bij hun beslissing om al dan niet te investeren.

Uitgiften en noteringen

In 2018 vond op Euronext Brussels – met de vennootschap FNG – slechts één beursintroductie plaats. Dat was overigens niet haar eerste beursintroductie: FNG was immers eerder al op Euronext Amsterdam genoteerd. Omdat de vennootschap zich in België wenste te herlokaliseren, heeft zij afgezien van haar notering in Amsterdam en in België een openbaar beroep gedaan op de markt. Bij haar beursintroductie heeft FNG 60 miljoen euro opgehaald.

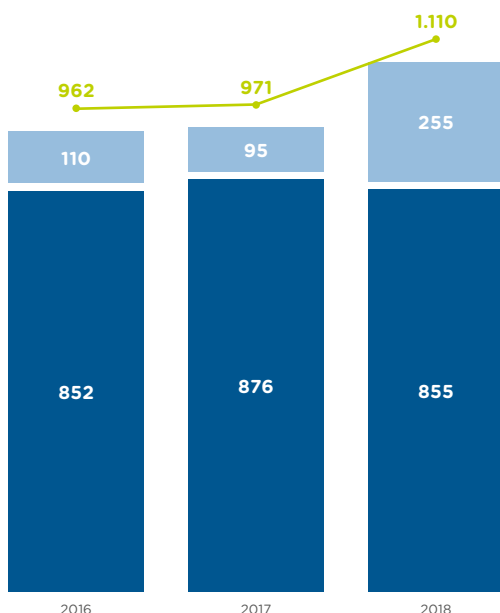
De genoteerde vennootschappen Hamon, Tinc, Retail Estates, Xior, Cofinimmo, Leasinvest Real Estate en Intervest Offices & Warehouses hebben een kapitaalverhoging doorgevoerd. De FSMA heeft de betrokken prospectussen goedgekeurd.

Vier andere vennootschappen hebben een noteringsprospectus laten goedkeuren. Zo'n prospectus moet worden gepubliceerd wanneer een genoteerde vennootschap de notering van niet-openbaar uitgegeven effecten vraagt. Doorgaans gaat het daarbij om effecten die het voorwerp hebben uitgemaakt van een plaatsing bij institutionele beleggers, waarvoor geen biedprospectus moet worden gepubliceerd. Eén van die drie vennootschappen, Titan Cement International, is opgericht met het oog op de verwerving van de aandelen – in het kader van een openbaar omruilbod – van de Griekse vennootschap Titan Cement Company, die op de Griekse gereguleerde markt is genoteerd. Voor Titan Cement International ging het om een eerste notering. Aangezien bij het omruilbod niet het vooropgestelde minimum werd opgehaald, kon het bod niet tot een goed einde worden gebracht en werd de noteringsaanvraag ingetrokken.

Ook de genoteerde obligatiemarkt was in 2018 erg actief. De vennootschappen Atenor, VGP en Immoebel hebben genoteerde obligaties uitgegeven, die onder andere bij particuliere beleggers werden geplaatst. Voor vijf programma's van *Euro Medium Term Notes* en voor vijf uitgaven van obligaties bestemd voor institutionele beleggers werd een noteringsaanvraag ingediend. Voor al die uitgaven of noteringen van schuldproducten is een door de FSMA goedgekeurd prospectus gepubliceerd.

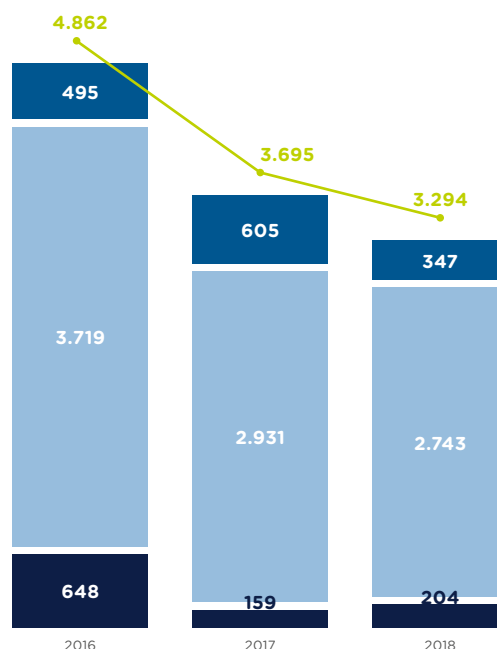
Tot slot hebben in 2018 ook 12 genoteerde vennootschappen een registratiedocument door de FSMA laten goedkeuren. Zo'n document wordt onafhankelijk van een uitgifte of een notering opgesteld en stelt de vennootschap in staat om veel sneller te werk te gaan wanneer zij een prospectus moet opstellen: zij moet dan immers alleen nog een verrichtingsnota en een samenvatting opstellen. De verrichtingsnota, de samenvatting en het registratiedocument vormen samen het prospectus. Te noteren valt dat frequent uitgevende instellingen (*frequent issuers*) die twee opeenvolgende universele registratiedocumenten hebben laten goedkeuren, krachtens de nieuwe prospectusverordening, hun registratiedocument vanaf 21 juli 2019 niet meer moeten laten goedkeuren vóór het wordt gepubliceerd.

Grafiek 10: Uitgiftevolume van aandelen (in miljoen euro)

■ Niet-genoteerde vennootschappen en coöperatieve vennootschappen
 ■ Genoteerde vennootschappen
 ● Totaal

Grafiek 11: Uitgiftevolume van obligaties en derivaten (in miljoen euro)

■ Obligaties - Genoteerde vennootschappen en andere emittenten
 ■ Obligaties - Kredietinstellingen en aanverwante instellingen
 ■ Derivaten - Kredietinstellingen en aanverwante instellingen
 ● Totaal

Talrijke dossiers in verband met openbare overnamebiedingen

Derden hebben vier vrijwillige openbare overnamebiedingen uitgebracht op respectievelijk de vennootschappen Ablynx, TiGenix, Realdolmen en Banimmo. Drie vrijwillige openbare overnamebiedingen zijn uitgebracht door de referentieaandeelhouders van de doelvennootschappen, namelijk 2Valorise, Connect Group en Vastned Retail Belgium. Laatstgenoemde openbare overnamebieding was de eerste die in België op een GVV (gereguleerde vastgoedvennootschap) werd uitgebracht. De geldende wetgeving voor een doelvennootschap met het statuut van GVV impliceerde dat de FSMA afwijkingen moest verlenen om de lancering van het bod mogelijk te maken.

Slechts een van die aanbiedingen leverde niet het verhoopte resultaat op. Bij Vastned Retail Belgium bleek immers niet te zijn voldaan aan de door de bieder vooropgestelde voorwaarde voor het welslagen van het bod. Bij de aanbiedingen op de vennootschappen Ablynx, TiGenix, Realdolmen en 2Valorise werd de drempel voor een uitkoopbod (*squeeze out*) bereikt. Indien de bieder na een vrijwillig bod in totaal 95 procent van de effecten in handen heeft en 90 procent heeft verworven

Bekendmaking van biedintenties

De FSMA werd gecontacteerd door een vennootschap die een bod wilde uitbrengen op een Belgische genoteerde vennootschap. Die potentiële bieder had herhaaldelijk zijn belangstelling getoond aan de raad van bestuur van de betrokken vennootschap. De raad van bestuur had daarop telkens afwijzend gereageerd. Omdat het geplande bod een aanzienlijke premie inhield ten opzichte van de beurskoers, achtte de potentiële bieder het nuttig om de markt te informeren over zijn project, waaraan voorwaarden waren verbonden die de medewerking van de doelvennootschap vereisten.

Toen de FSMA de juistheid van de feiten bij de doelvennootschap controleerde, vernam zij dat de vennootschap, naar het oordeel van haar raad van bestuur, niet correct werd gewaardeerd in het kader van het bod. Gelet op de vooropgestelde premie en het belang van de informatie voor de hele markt, heeft de FSMA de potentiële bieder, conform haar bevoegdheden ter zake, gevraagd om zijn intenties bekend te maken.

De FSMA heeft daarop de notering van het aandeel van de doelvennootschap geschorst en haar gevraagd te reageren. Zij oordeelde dat het vanuit transparantieoogpunt belangrijk was dat de markt volledig werd geïnformeerd over het bod, de biedvoorwaarden en de weigering van de doelvennootschap om het bod als positief te beschouwen.

Na de publicatie van beide persberichten is de notering hervat.

Aangezien de situatie ongewijzigd bleef, heeft de FSMA de potentiële bieder na twee weken gelast om zijn intenties binnen een termijn van tien dagen te verduidelijken, hetzij door de indiening van een bieddossier, hetzij door de bekendmaking van zijn intentie om geen bod uit te brengen.

Drie dagen na dat verzoek van de FSMA heeft een andere bieder zich gemeld, die een aanzienlijk hogere premie bood dan de eerste bieder. De raad van bestuur van de doelvennootschap heeft dat nieuwe bod wel gunstig onthaald. De nieuwe bieder heeft onmiddellijk een officieel dossier bij de FSMA ingediend. De eerste bieder heeft geen hoger bod uitgebracht.

van de effecten waarop het bod betrekking heeft, kan hij, als hij expliciet in die mogelijkheid voorziet, van alle overblijvende effectenhouders eisen dat zij hem hun effecten tegen de biedprijs overdragen. Na het uitkoopbod zijn de effecten van de betrokken emittenten uit de notering geschrapt.

Op Global Graphics, een in België genoteerde vennootschap naar Engels recht, is een verplicht bod uitgebracht, nadat een van haar aandeelhouders de drempel van 30 procent van de stemrecht-verlenende effecten had overschreden. Dat grensoverschrijdende bod vereiste een nauwe samenwerking tussen de twee bevoegde toezichthouders, het *Takeover Panel* in het Verenigd Koninkrijk en de FSMA.

De FSMA heeft haar bevoegdheden inzake openbare overnamebiedingen ook in twee specifieke dossiers moeten uitoefenen.

In een eerste dossier had eenieder die de doelvennootschap controleerde en die zijn voornemen om een bod uit te brengen al ter kennis had gebracht van de markt, op informele wijze een ontwerp-prospectus bij de FSMA ingediend met de vraag om dat te onderzoeken alvorens hij een officieel dossier zou indienen. Tegelijkertijd legde de onafhankelijke expert de laatste hand aan zijn verslag, waarvan de ontwerp-tekst ook al aan de FSMA was overgelegd. Op voorwaarde dat de markt over het geplande bod en over de biedprijs wordt geïnformeerd, heeft de FSMA er geen bezwaar tegen om een eerste reeks opmerkingen bij het ontwerp-prospectus te formuleren in afwachting dat alle formaliteiten voor de indiening van het dossier zijn vervuld. Het is daarentegen niet aanvaardbaar dat eenieder zijn dossier pas op het laatste moment indient. Op die manier wordt de aandeelhouders en de markt immers de toepassing van de bepalingen ontzegd die pas gelden vanaf het moment waarop het dossier effectief wordt ingediend. Een van die bepalingen betreft het voor deieder geldende verbod om zijn bod in te trekken, tenzij dat gebeurt in strikt door de wettelijke bepalingen gedefinieerde gevallen. De FSMA heeft deieder dan ook laten weten dat zij niet meer zou reageren op nieuwe ontwerp-prospectussen of nieuwe ontwerp-verslagen van de expert zolang het dossier niet officieel zou zijn ingediend. Verder heeft de FSMA deieder ook meegedeeld dat, als het dossier niet snel officieel zou worden ingediend, zij zou overwegen om hem te gelasten zich opnieuw over zijn voornemen omtrent het bod uit te spreken. Daarop heeft deieder het dossier formeel ingediend, waarna het volgens de letter van de wet kon worden onderzocht.

Een andere genoteerde vennootschap heeft de FSMA laten weten dat zij door een potentiëleieder was gecontacteerd in verband met een niet-bindend en voorwaardelijk bod. De raad van bestuur van de doelvennootschap vond de biedprijs te laag om als uitgangspunt te dienen voor de besprekingen. Nadat de informatie was gelekt, heeft de FSMA de notering geschorst en heeft zij zowel de doelvennootschap als de potentiëleieder gevraagd om informatie te publiceren over de precieze stand van zaken van de besprekingen, inclusief de vooropgestelde biedprijs. Na die mededelingen is de notering hervat.

Regeling voor openbare overnamebiedingen en de verordening marktmisbruik

Om de bidders en de doelvennootschappen in staat te stellen om hun communicatie en hun acties zo goed mogelijk te beheren in het kader van de verordening marktmisbruik, heeft de FSMA in januari 2018 een lijst met vragen en antwoorden gepubliceerd. Deze gaan over onder andere het moment waarop een potentiëleieder zijn voornemen om een openbaar bod uit te brengen, openbaar moet maken, de informatie die in een dergelijk persbericht aan bod moet komen, de toepassing van de bepalingen over de openbaarmaking van voorwetenschap tijdens de periode waarin het bod wordt voorbereid, en de mogelijkheden om tijdens die periode effecten te verwerven.

Toezicht op de gereguleerde informatie van genoteerde vennootschappen

De FSMA houdt niet alleen toezicht op de verrichtingen van genoteerde vennootschappen, maar ook op de gereguleerde informatie die zij ter beschikking stellen van het publiek. Het gaat daarbij zowel om informatie die de vennootschappen periodiek moeten publiceren, als om voorwetenschap.

191 emittenten

Het aantal genoteerde emittenten waarvan de gereguleerde informatie onder het toezicht van de FSMA valt, is in 2018 stabiel gebleven met 191 tegenover 192 in 2017. Het ging daarbij meer bepaald om 184 Belgische emittenten en 7 buitenlandse emittenten. Van 157 van die emittenten waren de effecten genoteerd op Euronext, van 27 op Euronext Growth en van 7 op Europese gereguleerde markten. Verder waren er 126 emittenten van aandelen en 65 emittenten van andere effecten. De volledige lijst van de emittenten kan op de website van de FSMA worden geraadpleegd.

Aanpak van het toezicht

Zoals aangegeven in het jaarverslag 2017 van de FSMA zijn de belangrijkste doelstellingen van het toezicht op de gereguleerde informatie van genoteerde vennootschappen de tijdige publicatie van transparante en kwalitatief hoogstaande informatie, de beleggersbescherming en de gelijke behandeling van de houders van financiële instrumenten. Dat toezicht wordt in hoofdzaak *a posteriori* uitgevoerd in het kader van een op een risicomodel gebaseerd controleplan.

Zoals elk jaar is tijdens de uitgevoerde a-posterioriconroles aandacht besteed aan de prioritaire aandachtspunten van ESMA. Het ging daarbij meer bepaald om de vermelding van de verwachte impact van de nieuwe standaarden bij hun eerste implementatie (IFRS 9 *Financial Instruments*, IFRS 15 *Revenue recognition from contracts with customers* en IFRS 16 *Leases*), specifieke elementen in verband met IFRS 3 (*Business combinations*) en bepaalde elementen van de kasstroomtabellen (IAS 7). In het kader van de controles hebben de diensten ook bijzondere aandacht besteed aan andere aspecten zoals de impact van de brexit, de niet-financiële informatie en de alternatieve prestatie maatstaven.

In 2018 hebben ook verschillende interventies plaatsgevonden met betrekking tot de financiële informatie. Die interventies hadden voornamelijk betrekking op:

- de ontoreikendheid van de verstrekte kwantitatieve informatie over de niet-waarneembare inputs bij de bepaling van de reële waarde van vastgoedbeleggingen;

- het ontbreken van een beschrijving van de gebruikte boekhoudmethode in verband met de onzekere fiscale posities, terwijl dat een kernpunt van de audit was;
- de ontoereikendheid van de informatie over de tegenpartij in het kader van de voorwaardelijke betaling van een aankoop, over de bepaling van de reële waarde van die voorwaardelijke betaling, en over het ontbreken van informatie over de impact van die voorwaardelijke betaling op de liquiditeit van de vennootschap;
- de problemen bij de voorstelling van de resultatenrekeningen en de onjuiste toepassing van het begrip recurrent resultaat.

De FSMA heeft de vennootschappen waarvan de balans een aanzienlijk bedrag aan vastgoedbeleggingen vermeldde die tegen reële waarde waren gewaardeerd, een brief gestuurd over de kwantitatieve informatie die met toepassing van IFRS 13 moet worden verstrekt. Het is immers erg belangrijk dat de commentaar bij de balans de markt correct informeert over de waarderingshypothese en -technieken die bij de bepaling van de reële waarde zijn gebruikt. Nadat zij had vastgesteld dat de kwantitatieve informatie over de niet-waarneembare parameters sterk voor verbetering vatbaar was, heeft de FSMA die vennootschappen nogmaals op de ter zake geldende beginselen gewezen. Die beginselen impliceren dat een beschrijving wordt gegeven van de waarderings technieken, dat kwantitatieve informatie wordt verstrekt over de belangrijkste niet-waarneembare inputs die bij de beoordeling worden gebruikt, en dat een beschrijving wordt gegeven van de belangrijkste (met name kwantitatieve) kenmerken van de betrokken activa. Dit moet de gebruikers van de financiële informatie in staat stellen zich een mening te vormen over de in aanmerking genomen waarde-bepalingen.

Interviews door bedrijfsleiders van genoteerde vennootschappen

De FSMA heeft meermaals moeten reageren na de publicatie van interviews met leidinggevend van genoteerde vennootschappen. Die interviews, waarin aanwijzingen werden gegeven over de waarde van de vennootschap of de evolutie daarvan, deden vragen rijzen over de verspreide informatie en de soms aanzienlijke impact daarvan op de koers.

De FSMA heeft de betrokken leiders er met aandrang op gewezen dat bepaalde verklaringen als impliciete aankoopaanbevelingen konden worden beschouwd. Voor een leider van een genoteerde vennootschap is het ongepast om zich tijdens interviews uit te spreken over de waarde van zijn onderneming of over gevoelige informatie waarover geen officieel persbericht wordt verspreid. Voor de markt is het immers niet gemakkelijk te onderscheiden of de opinie of informatie wordt verstrekt in de hoedanigheid van bestuurder, aandeelhouder of analist, alsook of de betrokken informatie al dan niet openbaar is. De betrokkenen werden er nogmaals op attent gemaakt dat zo'n verklaringen onder de definitie van koersmanipulatie of beleggingsaanbeveling in de zin van de verordening marktmisbruik vallen.

De FSMA benadrukt dat alle belangrijke informatie over de genoteerde vennootschap en haar evolutie in het kader van de gereguleerde informatie moet worden gepubliceerd. Die informatie moet gebaseerd zijn op objectieve elementen die op passende wijze worden toegelicht en met pertinente financiële cijfers worden geïllustreerd. De door de vertegenwoordigers van die vennootschappen gegeven interviews mogen niet handelen over gevoelige informatie die niet eerder openbaar is gemaakt in officiële persberichten van de emittent.

Wanneer er toch nog nieuwe van die verklaringen worden afgelegd, kan de FSMA gebruik maken van haar administratieve sanctiebevoegdheden.

De FSMA is bij emittenten ook tussenbeide gekomen in het kader van het toezicht op de naleving van de regels inzake voorkennis. Daarbij heeft zij er meer bepaald op toegezien dat de informatie over voorkennis zo snel mogelijk werd gepubliceerd en alle essentiële elementen voor het begrip van de feiten bevatte.

In verschillende dossiers wees de FSMA de onafhankelijke bestuurders op het belang van hun rol bij verrichtingen waarbij de referentieaandeelhouder betrokken is, en die aanleiding kunnen geven tot belangenconflicten. Ter zake is het nuttig te verwijzen naar de door de FSMA opgestelde vragen en antwoorden over inbrengen in natura, fusies, splitsingen en daarmee gelijkgestelde verrichtingen. Daarin herhaalt de FSMA in het bijzonder de essentiële rol van, enerzijds, de onafhankelijke bestuurders die garant staan voor de naleving van de regels inzake de gelijke behandeling van de aandeelhouders, en, anderzijds, de commissaris. Hun kritische blik op de verrichtingen en op de daarover verstrekte informatie stelt de algemene vergadering in staat om met kennis van zaken een beslissing te nemen, en maakt het voor de aandeelhouders die zich benadeeld zouden voelen, mogelijk om bij de bevoegde rechtsinstantie een beroepsprocedure in te stellen.

Zoals aangegeven in haar jaarverslag 2017 heeft de FSMA beslist om meer horizontale thematische studies uit te voeren. In 2018 heeft zij de aanzet gegeven voor twee van die studies, één over de herwerking en bestemming van het resultaat bij GVV's en één over de verklaringen van niet-financiële informatie. Beide studies zijn in het eerste kwartaal van 2019 afgerond. De studie over het resultaat van de GVV's is voor consultatie overgemaakt aan de sector, terwijl de studie over de niet-financiële informatie is gepubliceerd.

Tot slot zullen de emittenten vanaf 1 januari 2020 bij de opstelling van hun jaarlijkse financiële verslaggeving gebruik moeten maken van het unieke Europese elektronische verslaggevingsformaat (ESEF). De conform de IFRS opgestelde geconsolideerde financiële staten zullen XBRL-tags bevatten en gemakkelijk elektronisch kunnen worden verwerkt door alle gebruikers van die financiële gegevens. Om de genoteerde emittenten en de bij de voorbereiding, de audit en de doorzending van die financiële staten betrokken partijen zo goed mogelijk te informeren, hebben de FSMA, de vzw XBRL Belgium en de Nationale Bank van België daarover een informatiesessie georganiseerd. Vertegenwoordigers van genoteerde vennootschappen met ervaring op XBRL-vlak, regelgevers en een ESMA-vertegenwoordiger werden verzocht om hun inzichten te delen tijdens die informatiesessie.

Toezicht op de verrichtingen van niet-genoteerde vennootschappen

Nieuwigheid in 2018: informatienota's

De nieuwe prospectuswet van 11 juli 2018 voorziet in de opstelling van een informatienota voor de aanbiedingen aan het publiek waarvan de totale tegenwaarde minder bedraagt dan of gelijk is aan 5 miljoen euro of 8 miljoen euro, naargelang het geval, alsook voor de toelatingen tot Euronext Growth en Euronext Access. Zo'n informatienota is veel beknopter dan een prospectus. Die regeling strekt ertoe de toegang tot de financiering voor de kleine ondernemingen te vergemakkelijken, en tegelijkertijd te garanderen dat de beleggers voldoende worden geïnformeerd. Op 22 juni 2018 heeft de FSMA een mededeling gepubliceerd met daarin een overzicht van de belangrijkste aspecten van de regeling die door het wetsontwerp inzake openbare aanbiedingen en toelatingen tot de notering wordt ingevoerd.

De informatienota moet ten laatste op de aanvangsdag van een aanbieding beschikbaar worden gesteld voor het publiek. Verder moet zij uiterlijk op het moment van de beschikbaarstelling voor het publiek bij de FSMA worden neergelegd. Op 20 juli 2018 heeft de FSMA een mededeling gepubliceerd over de praktische modaliteiten voor de neerlegging van de informatienota bij de FSMA conform artikel 18 van de wet van 11 juli 2018. Ook elke aanvulling op de informatienota moet bij de FSMA worden neergelegd.

Tussen 21 juli en 31 december 2018 zijn 131 informatienota's op de website van de FSMA gepubliceerd. Een informatienota is niet te vergelijken met een prospectus. Zo oefent de FSMA geen a-prioritoezicht uit op de informatienota, die ook niet vooraf door de FSMA wordt goedgekeurd. Toch is de FSMA bevoegd om de inhoud van de informatienota te controleren, en om administratieve maatregelen of sancties te nemen als zou blijken dat de informatienota niet aan de door of krachtens de wet opgelegde vereisten voldoet. Die controle zal dus noodzakelijkerwijs na de publicatie van de informatienota worden uitgevoerd. Bovenaan de informatienota moet op een prominente plaats worden vermeld dat de FSMA geen a-prioriconrole op die nota heeft uitgevoerd. Ook op de reclame voor aanbiedingen aan het publiek en toelatingen tot de verhandeling waarvoor een informatienota moet worden gepubliceerd, wordt een a-posterioriconrole uitgevoerd.

De uitgiften in 2018: 26 prospectussen

In het kader van het toezicht op de prospectussen van niet-genoteerde emittenten heeft de FSMA 26 prospectussen goedgekeurd in 2018, waaronder 8 prospectussen over de uitgifte van aandelen door coöperatieve vennootschappen, 4 over werknemersparticipatieplannen, 1 over de uitgifte van obligaties en 13 over tax shelters. In 2017 keurde de FSMA 36 prospectussen goed. De daling is een gevolg van de inwerkingtreding – op 21 juli 2018 – van de nieuwe regeling voor verrichtingsnota's.

Wijziging van de regeling voor coöperatieve vennootschappen

De vroegere vrijstellingen voor aanbiedingen op aandelen in coöperatieve vennootschappen, die vervat waren in de wet van 16 juni 2006, zijn niet overgenomen in de wet van 11 juli 2018. Sinds 21 juli 2018 moet voor die verrichtingen in beginsel dus een informatienota worden opgesteld, voor zover de verrichting niet in aanmerking komt voor de *de minimis*-regeling⁴⁵.

Voor de op 21 juli 2018 lopende openbare aanbiedingen van aandelen in coöperatieve vennootschappen bleef artikel 18, § 1, a) en i), echter van toepassing tot 21 oktober 2018. De nieuwe regeling gold voor die aanbiedingen dus vanaf 21 oktober 2018.

De FSMA heeft bepaalde coöperatieve vennootschappen gecontacteerd die tussen 1 januari 2017 en 21 juli 2018 gebruik hadden gemaakt van de vrijstelling van de prospectusplicht bij een openbare aanbieding van aandelen in coöperatieve vennootschappen zoals bepaald in artikel 18, § 1, a), van de prospectuswet van 16 juni 2006. Op die manier wilde de FSMA nagaan of de aanbieding van aandelen in die coöperatieve vennootschappen na 21 oktober 2018 was voortgezet en, zo ja, volgens welke modaliteiten. De emittenten die hun aanbiedingen na 21 oktober 2018 hebben voortgezet zonder een informatienota of een prospectus op te stellen, zijn nogmaals op de toepasselijke regeling gewezen. Ook werd hen gevraagd om een einde te stellen aan de inschrijvingen tot de informatienota zou zijn gepubliceerd.

Tax shelter

In de tax shelter-sector heeft de FSMA een forse stijging vastgesteld van het aantal geweigerde fiscale attesten. Voor elk van de betrokken dossiers werd de emittent gevraagd te beoordelen of die situatie een belangrijk nieuw feit vormde dat een invloed zou kunnen hebben op de beoordeling van de emittent en van de aan de verrichting verbonden risico's. Als dat effectief het geval was, waren de emittenten verplicht een aanvulling op het prospectus te publiceren met nuttige informatie over dat nieuwe feit. De publicatie van een aanvulling op het prospectus opent gedurende minimum twee dagen het recht op terugtrekking voor de beleggers die, op de publicatiedatum van de aanvulling, al hadden aanvaard om op het financiële product in te schrijven. Daaraan is echter de voorwaarde gekoppeld dat het in de aanvulling vermelde nieuwe feit zich vóór de ondertekening van de bijzondere overeenkomst moet hebben voorgedaan.

De FSMA voert jaarlijks een sectoronderzoek uit om, voor elke tax shelter-emittent, de stand van zaken met betrekking tot de geweigerde fiscale attesten te kennen, om daarmee rekening te kunnen houden bij het onderzoek van de prospectussen.

⁴⁵ De *de minimis*-regeling is ingevoerd voor aanbiedingen aan het publiek met een totale tegenwaarde van 500.000 euro of minder, berekend over een periode van twaalf maanden, voor zover (i) elke belegger voor maximum 5.000 euro op de aanbieding mag ingaan, en (ii) alle documenten met betrekking tot de aanbieding aan het publiek de totale tegenwaarde ervan vermelden. Voor dergelijke aanbiedingen moet geen informatienota en *a fortiori* ook geen prospectus worden gepubliceerd. In het kader van deze *de minimis*-regeling bestaat er ook geen meldplicht aan de FSMA.

Toezicht op de financiële markten

Real-timetoezicht en opsporing van marktmisbruik

In 2018 heeft zich, op het vlak van de tools voor marktmonitoring, een belangrijke evolutie voorgedaan naar aanleiding van de tenuitvoerlegging van de *MiFiR Transaction Reporting* in januari. Daarbij werd voor de rapportering over de beursverrichtingen voor een veel completer formaat geopteerd. De verrichtingen die overal in Europa worden uitgevoerd in effecten met België als referentiemarkt, worden ter kennis gebracht van de FSMA. Bij die informatie zit ook de identiteit van de eindbegunstigde, wat het veel eenvoudiger maakt om verdachte gedragingen te analyseren.

De FSMA heeft haar monitoringtool geactualiseerd in het licht van het nieuwe rapporteringsformaat van Euronext en heeft een tool ontwikkeld voor de opsporing van winst en verlies op de markt. Met behulp van die tool kunnen atypische resultaten worden geïsoleerd, zodat kan worden nagegaan of zij het gevolg zijn van niet-toegelaten gedragingen.

In het kader van haar analyses heeft de FSMA vastgesteld dat veel vaker gebruik wordt gemaakt van producten met hefboomeffect, zoals *spread bets*. Ook blijkt dat steeds vaker vals nieuws (*fake news*) of voorbarige informatie wordt gepubliceerd. De organisatie van haar real-timetoezicht maakt het mogelijk om snel op te treden, vooral door de notering te schorsen. Zo'n schorsing biedt de emittent de kans om volledig en expliciet te communiceren.

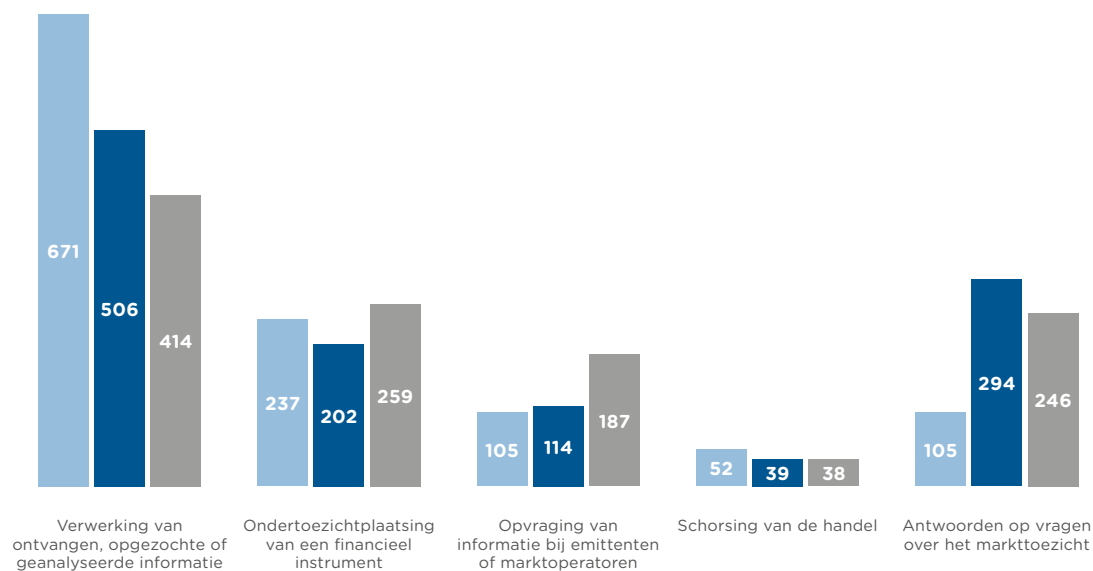
Schorsing

Tijdens beurstijd werd in een persartikel aangekondigd dat een listeriabesmetting van bepaalde producten van een genoteerde emittent de dood van negen personen zou hebben veroorzaakt. Zodra zij kennis kreeg van de informatie, heeft de FSMA de notering geschorst en de betrokken emittent gevraagd om over de situatie te communiceren. Pas de daaropvolgende dag, na een omstandige mededeling van de emittent, is de notering hervat.

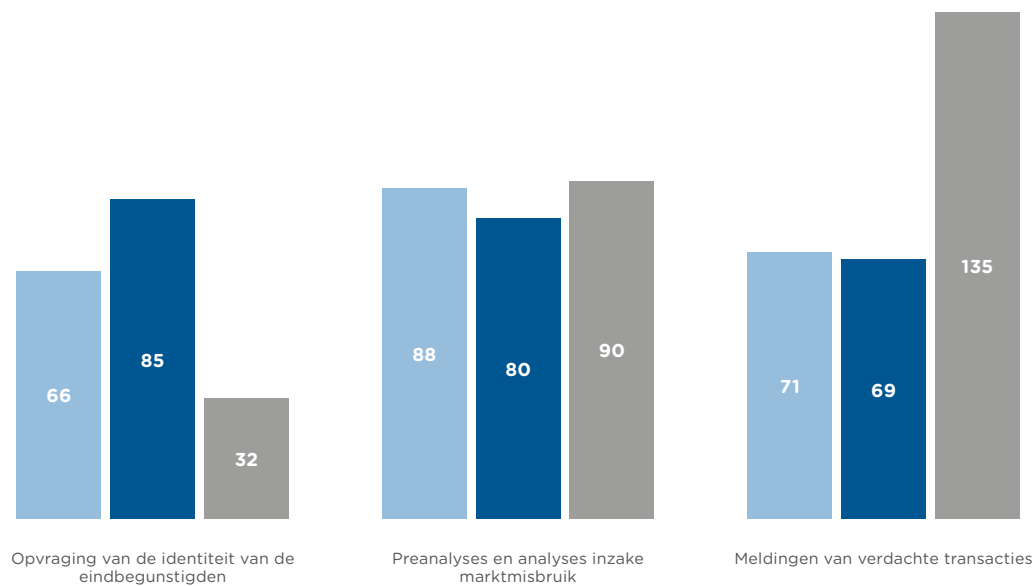
De schorsing is een technische maatregel die het mogelijk maakt te voorkomen dat transacties in een niet-transparante markt worden verricht. Zij bezorgt de emittent de nodige tijd om volledige en correcte informatie te publiceren. Dergelijke maatregel neemt natuurlijk niet weg dat de FSMA – na de feiten – kan onderzoeken of de betrokken emittent de regels inzake voorkennis correct heeft toegepast en, in voorkomend geval, een onderzoek kan instellen dat aanleiding kan geven tot administratieve sancties.

De statistieken over het real-timetoezicht en de opsporing van marktmisbruik zien er voor 2018 als volgt uit:

Grafiek 12: Real-timetoezicht

Grafiek 13: Opsporing van marktmisbruik

2016 2017 2018

Stijging van het aantal meldingen van verdachte transacties

In 2018 zijn de diensten van de FSMA bij de Belgische tussenpersonen die beursorders uitvoeren een onderzoek gestart naar hun procedures en systemen voor de opsporing en melding van verdachte transacties of orders. Conform de Verordening Marktmissbruik moeten de tussenpersonen systemen uitwerken die hen in staat stellen transacties of orders op te sporen die als marktmissbruik zouden kunnen worden aangemerkt (missbruik van voorkennis of koersmanipulatie). Ook moeten zij over passende procedures beschikken voor de melding van die transacties of orders bij de FSMA. Dat onderzoek, dat 53 Belgische tussenpersonen betrof, zal in 2019 worden gevolgd door inspecties ter plaatse.

De meldingen van verdachte transacties zijn een belangrijke bron van aanwijzingen van marktmissbruik. In 2018 ontving de FSMA 135 van die meldingen, 41 van Belgische tussenpersonen en 94 van Europese tussenpersonen, tegenover 69 meldingen in 2017. Al die meldingen worden geanalyseerd en naar aanleiding van veel van die meldingen wordt een analyse gestart.

Het aantal nuttige meldingen van vermoedens van marktmissbruik is verder gestegen, wat bemoedigend is. Wellicht is die stijging een rechtstreeks gevolg van voornoemd onderzoek, dat de Belgische tussenpersonen voor die problematiek en voor hun verplichtingen ter zake heeft gesensibiliseerd. Door zelf gevallen van marktmissbruik bij de FSMA te melden, tonen de marktoperatoren dat zij zich ook verantwoordelijk voelen voor de integrale werking van de financiële markten.

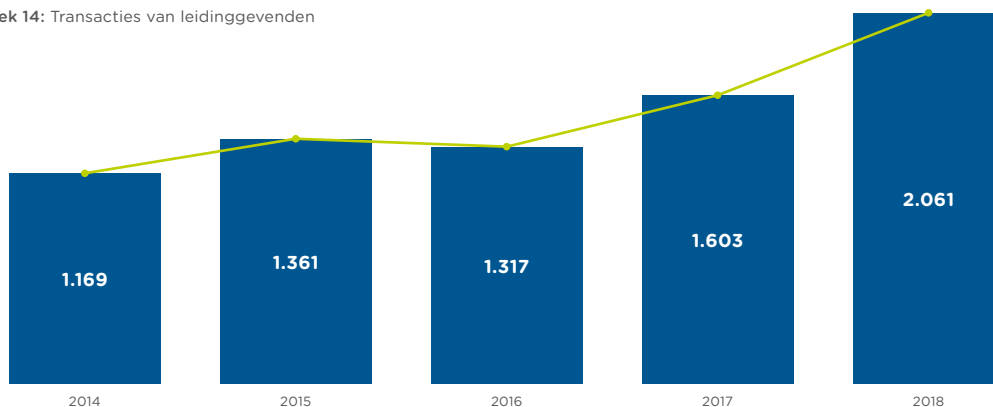
Meldplicht voor leidinggevenden

Conform de Verordening Marktmissbruik moeten de leidinggevenden van genoteerde vennootschappen de transacties melden die zij verrichten in de effecten van de vennootschap waarvan zij leider zijn. In 2018 steeg het aantal meldingen opnieuw aanzienlijk.

FOCUS 2019

Bij haar **controles in 2019** zal de FSMA zich toespitsen op de passende begeleiding van de uitvoering van de laatste fase van de prospectusverordening, de verfijning van de tools voor de opsporing van marktmissbruik, de afronding en de uitvoering van thematische controles, en de integratie van de prioritaire aandachtspunten van ESMA.

Grafiek 14: Transacties van leidinggevenden

Toezicht op de bedrijfsrevisoren

Bedrijfsrevisoren spelen een belangrijke rol in het verzekeren van een correcte informatieverstrekking aan de markt. Zij dragen er immers toe bij dat leveranciers, kredietgevers, beleggers, klanten en werknemers van vennootschappen de nodige zekerheid hebben dat de jaarrekening een correct beeld geeft van de financiële situatie van een vennootschap.

Om die reden heeft de wetgever het toezicht op de bedrijfsrevisoren toevertrouwd aan een speciaal daartoe opgericht orgaan: het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren. De belangrijkste missie van dit College is toe te zien op de kwaliteit van de revisorale opdrachten uitgevoerd door bedrijfsrevisoren. Het toezicht gebeurt door een systeem van kwaliteitscontroles op bedrijfsrevisoren en door de behandeling van toezichtsdossiers waaronder het onderzoek van klachten inzake bedrijfsrevisoren.

De FSMA levert een belangrijke bijdrage tot de werking van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren. Meer informatie over deze bijdrage staat in het jaarverslag 2017 van de FSMA⁴⁶. De werkingskosten van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren worden gedragen door de FSMA en verhaald op de sector via het Instituut der Bedrijfsrevisoren. Voor deze werkingskosten werd via Koninklijk besluit een jaarlijks te indexerende budget van 2,8 miljoen euro vastgelegd waarbij voorzien werd dat de gebeurlijke overschotten aan de sector terugbetaald worden. De FSMA heeft sinds de oprichting van het College in 2017 jaarlijks een substantieel deel van dit budget kunnen terugstorten.

In 2018 werd het secretariaat-generaal van het College verder versterkt. De FSMA leverde ook een belangrijke ondersteuning aan de werking van het College inzake de toepassing van nieuwe regelgeving. Het ging daarbij in de eerste plaats om de nieuwe regelgeving inzake bescherming van persoonsgegevens (GDPR) en anti-witwassen.

In 2018 gingen ook de FSMA-inspecties bij de revisorenkantoren van start. De methodologie voor deze inspecties werd al in 2017 ontwikkeld en in 2018 in de praktijk gebruikt voor inspecties op het terrein. Voor deze inspecties doet het College een beroep op het Centraal inspectieteam van de FSMA. Voor dit inspectieteam waren de inspecties bij de revisorenkantoren die organisaties van openbaar belang als cliënten hebben, een van de hoofdactiviteiten in 2018.

Als voorbereiding op de inspectiecyclus, werkte de FSMA mee aan een specifieke opleiding van revisoren. Deze opleiding heeft er mee voor gezorgd dat de sector zich heeft kunnen aanpassen aan de nieuwe methodologie die de FSMA hanteert. De inspecties van de FSMA zijn immers tijdsintensiever dan bij vroegere inspecties het geval was, waardoor deze zorgen voor de nodige impact op het terrein bij de revisorenkantoren.

De sanctiecommissie van de FSMA is bevoegd voor het behandelen van tuchtprocedures inzake bedrijfsrevisoren. In 2018 maakte het College de eerste dergelijke dossiers inzake revisoren over aan de sanctiecommissie⁴⁷.

Een volledig overzicht van de activiteiten van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren in 2018 staat in het jaarverslag van het College⁴⁸.

⁴⁶ Zie het jaarverslag 2017 van de FSMA, p. 66.

⁴⁷ Voor een overzicht van de activiteiten van de sanctiecommissie, zie dit verslag p. 176.

⁴⁸ Het jaarverslag van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren kan geraadpleegd worden op de website van het College: www.ctr-csr.be.

DEGELIJKHEID EN INTEGRITEIT VAN DE FINANCIËLE SECTOR

Toezicht op de marktoeratoren	74
De Belgische markt in cijfers	74
Toezicht op de Belgische ondernemingen	75
Toezicht op de financiële benchmarks	80
Toezicht op de financiële marktinfrastructuren	82
Toezicht op de tussenpersonen en de kredietgevers	84
Strengere aanpak van witwassen en financiering van terrorisme	84
Overzicht van de tussenpersonen en de kredietgevers	86
Naleving van de inschrijvingsvoorwaarden	91
Uitgevoerde controles	95

Elke consument moet kunnen vertrouwen op zijn financiële onderneming. Die moet degelijk zijn en haar medewerkers integer en bekwaam. De FSMA controleert verschillende types van ondernemingen in de financiële sector. De controles slaan op diverse onderwerpen zoals de organisatie en de continuïteit van de bedrijfsvoering, de professionele betrouwbaarheid en deskundigheid van bestuurders, deugdelijk bestuur, de naleving van opleidingsvoorwaarden en de naleving van de wetgeving over witwassen van geld en financiering van terrorisme.

Toezicht op de marktoperatoren

De FSMA houdt toezicht op de activiteiten van verschillende marktoperatoren. Ze controleert beheervenootschappen van beleggingsfondsen, vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies, onafhankelijk financieel planners, wisselkantoren, crowdfundingplatformen en beheerders van financiële benchmarks.

De Belgische markt in cijfers

Tabel 3: Belgische ondernemingen met vergunning van de FSMA

	2015	2016	2017	2018
Beheervenootschappen van ICBE's	7	7	7	8
Beheervenootschappen van AICB's	7	9	9	13
Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies	19	19	17	16
Onafhankelijk financieel planners	5	6	7	5
Wisselkantoren	11	12	10	10
Crowdfundingplatformen			6	6

Tabel 4: Buitenlandse ondernemingen met Europees paspoort⁴⁹

	2015	2016	2017	2018
Bijkantoren van beleggingsondernemingen	14	12	13	11
Bijkantoren van beheervenootschappen van ICB's	10	13	14	12

Deze buitenlandse ondernemingen bezitten een vergunning van een andere toezichthouder uit de Europese Economische Ruimte (EER). Daardoor krijgen ze een Europees paspoort om in België een bijkantoor te vestigen. Voor deze bijkantoren houdt de FSMA toezicht op de gedragsregels en de

⁴⁹ Deze tabel vermeldt alleen de bijkantoren onder toezicht van de FSMA. Beleggingsondernemingen die diensten leveren die in België aan beursvennootschappen zijn voorbehouden, moeten hun bijkantoren aanmelden bij de Nationale Bank van België.

strijd tegen witwassen en financiering van terrorisme. Voor het overige staan deze ondernemingen onder toezicht van de toezichthouder in hun lidstaat van oorsprong.

Tabel 5: Buitenlandse ondernemingen in vrij verkeer van diensten

	2015	2016	2017	2018
Beheervenootschappen van ICB's uit de EER	98	108	116	127
Beleggingsondernemingen uit de EER	2.886	2.990	3.005	3.158
Beleggingsondernemingen uit een derde land	84	84	90	98

Buitenlandse vergunde ondernemingen die in de EER gevestigd zijn, krijgen een tweede type van Europees paspoort. Daarmee mogen ze in België actief zijn zonder dat ze er een bijkantoor hebben gevestigd. Dit regime heet vrij verkeer van diensten. Deze ondernemingen staan onder toezicht van de toezichthouder in hun lidstaat van oorsprong. De overgrote meerderheid zijn beleggingsondernemingen uit het Verenigd Koninkrijk.

Toezicht op de Belgische ondernemingen

Asset management vereist robuuste organisatie

De FSMA houdt toezicht op de beheervenootschappen van beleggingsfondsen. Voor elke onderneming gaat ze na of de leiding deskundig, betrouwbaar en voldoende beschikbaar is. Ze buigt zich over de taakverdeling tussen de leiders en gaat na of ze in staat zijn om een daadwerkelijke wederzijdse controle op elkaar uit te oefenen.

De vennootschap moet over voldoende aanvangskapitaal en eigen vermogen beschikken. Grote aandeelhouders worden gescreend en moeten financieel sterk genoeg staan om, mocht dat nodig zijn, voor bijkomend kapitaal te zorgen.

De organisatie van de vennootschap moet passend zijn, rekening houdend met de omvang en de complexiteit van haar activiteiten. Grote aandacht gaat daarbij naar de controlefuncties zoals risicobeheer, interne audit en compliance, naar de uitbesteding van diensten en naar de continuïteit van de dienstverlening.

Het beloningsbeleid van de beheervenootschap moet voorkomen dat medewerkers risico's nemen die niet stroken met het risicoprofiel van de beleggingsfondsen die ze beheren.

Beheervenootschappen zijn onderworpen aan gedragsregels: ze moeten loyaal, billijk, professioneel en onafhankelijk handelen, in het belang van de beheerde beleggingsfondsen en van de beleggers in deze fondsen. Ze moeten onder meer belangenconflicten identificeren, voorkomen, beheren en controleren.

Beheervenootschappen mogen, naast het beheer van beleggingsfondsen, ook sommige beleggingsdiensten verrichten voor individuele cliënten. Als ze dat doen, moeten ze de MiFID-gedragsregels naleven⁵⁰.

⁵⁰ Zie dit verslag, p. 42.

De FSMA ontvangt en onderzoekt op regelmatige basis financiële en andere rapportering van de beheerverenootschappen. Ze screent alle nieuwe leiders en grote aandeelhouders. Ze voert ook inspecties ter plaatse uit. Tijdens de verslagperiode deed ze een onderzoek naar de organisatie met betrekking tot het risicobeheer, de distributie en de ontwikkeling van beleggingsproducten (*product governance*) van een beheerverenootschap.

Waar beheerverenootschappen deel uitmaken van een bankgroep staat de FSMA in nauw contact met de banktoezichthouder, de Nationale Bank van België of de Europese Centrale Bank (ECB). Aandachtspunten op het niveau van de beheerverenootschap kunnen immers ook gevolgen hebben voor de bankgroep waartoe ze behoort en omgekeerd. In bepaalde gevallen neemt de FSMA deel aan het groepstoezicht dat op het niveau van de Europese Centrale Bank wordt georganiseerd.

Vier nieuwe vergunde beheerverenootschappen

Er bestaan twee soorten vergunningen voor beheerverenootschappen, afhankelijk van het type beleggingsfondsen onder beheer: de instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) en de alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's). De meeste beheerverenootschappen hebben beide vergunningen. De regels zijn grotendeels gelijklopend en inhoudelijk sterk vergelijkbaar met de regels die gelden voor banken. De vergunningsvereisten zijn minder streng als de beheerder enkel beleggingsfondsen beheert die niet openbaar worden aangeboden.

De FSMA kende in 2018 AICB-vergunningen toe aan drie beheerders van niet-openbare fondsen. Eén van die venootschappen had al het statuut van kleinschalige beheerder⁵¹. Een andere venootschap beheert gespecialiseerde vastgoedbeleggingsfondsen.

Naar aanleiding van dit vergunningsdossier publiceerde de FSMA een standpunt⁵² over het onderscheid tussen het portefeuillebeheer en de werkzaamheden met betrekking tot de activa van een AICB bij het beheer van vastgoed. Het onderscheid tussen deze twee beheertaken is belangrijk omdat het portefeuillebeheer enkel mag worden gedelegeerd aan een gereguleerde onderneming. Voor de werkzaamheden met betrekking tot de activa van een AICB geldt die voorwaarde niet.

De FSMA kende in 2018 ook een AICB-vergunning toe aan één beheerder van openbare fondsen. Die venootschap kreeg ook een vergunning voor het beheer van ICBE's. In het verslagjaar ontving de FSMA ook een andere vergunningsaanvraag voor het beheer van ICBE's, maar dat dossier was in de verslagperiode nog niet afgerond.

⁵¹ Voor meer informatie over de kleinschalige beheerders, zie dit verslag, p. 78.

⁵² Dit [standpunt](#) van de FSMA kan worden geraadpleegd op haar website.

Aandacht voor *product governance*

Terwijl de hoofdactiviteit van de beheervenootschappen bestaat in het beheer van beleggingsfondsen, houden vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies zich hoofdzakelijk bezig met het verstrekken van beleggingsdiensten aan individuele cliënten.

Ook voor deze ondernemingen gelden regels voor de leiding, het kapitaal en het eigen vermogen, de aandeelhouders, de passende organisatie en het beloningsbeleid. Zij zijn onderworpen aan de MiFID-gedragsregels. Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies die kleiner en minder complex zijn, mogen, met toepassing van het proportionaliteitsbeginsel, een eenvoudigere organisatie hebben. Dat belet niet dat ook zij moeten voldoen aan de minimumnorm. Zo moeten er ook in een onderneming die maar twee leiders telt, reële *checks and balances* in de beleidsorganen en correcte functiescheidingen aanwezig zijn.

Net als voor de beheervenootschappen ontvangt en onderzoekt de FSMA de rapportering van de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies en screent ze leiders en aandeelhouders. In 2018 ging ze na of de ondernemingen voor alle diensten die ze in de praktijk leverden, de nodige vergunningen bezaten en of ze passend georganiseerd waren.

Tijdens de verslagperiode deed de FSMA een rondvraag bij de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies over *product governance*. De beleggingsondernemingen moeten sinds de inwerkingtreding van MiFID II de kenmerken van de financiële instrumenten die zij aanbieden of aanbevelen, beter begrijpen. Zij moeten ook effectieve beleidlijnen en regelingen vaststellen om te bepalen aan welke categorie van cliënten producten en diensten mogen worden aangeboden. De FSMA zal in 2019 communiceren over de resultaten van de rondvraag.

De FSMA ontving in 2018 geen nieuwe aanvragen tot vergunning als vennootschap voor vermogensbeheer en beleggingsadvies.

Eén onderneming verzaakte het afgelopen jaar aan haar vergunning. De moedervenootschap van deze onderneming zet haar activiteiten in België verder onder de vorm van een bijkantoor.

Een vennootschap voor vermogensbeheer en beleggingsadvies diende een aanvraag in om als kleinschalige beheerder te worden geregistreerd. Beide statuten zijn op zich niet onverenigbaar. Maar de vennootschap voor vermogensbeheer en beleggingsadvies moet de bijkomende activiteit als kleinschalige beheerder wel uitoefenen op een wijze die verenigbaar is met haar oorspronkelijke statuut.

Uit de gegevens van het dossier was gebleken dat de vennootschap voor vermogensbeheer en beleggingsadvies als kleinschalige beheerder orders voor rekening van cliënten zou uitvoeren. Voor deze beleggingsdienst had de vennootschap geen vergunning. De FSMA maakte de registratie als kleinschalige beheerder bijgevolg afhankelijk van de uitbreiding van de vergunning met deze beleggingsdienst. De vennootschap moest aantonen dat ze passend georganiseerd was voor de nieuwe activiteit en dat ze met name ook de regels over *product governance* en de MiFID-gedragsregels kon naleven.

Kleinschalige beheerders van AICB's: een steeds grotere groep

De kleinschalige beheerders van AICB's vormen voor de FSMA een buitenbeentje in de groep van *asset management*-vennootschappen. Voor deze ondernemingen geldt enkel een meldplicht. De FSMA registreert hen. De ondernemingen staan niet onder haar toezicht, behalve voor wat betreft de regels over de strijd tegen witwassen en de financiering van terrorisme.

Kleinschalige beheerders van AICB's zijn vennootschappen die alleen fondsen mogen beheren die niet openbaar worden verkocht en waarvan het totale beheerde vermogen onder een bepaalde, wettelijke drempel blijft. In 2018 behandelde de FSMA 28 aanvragen van kleinschalige beheerders van AICB's.

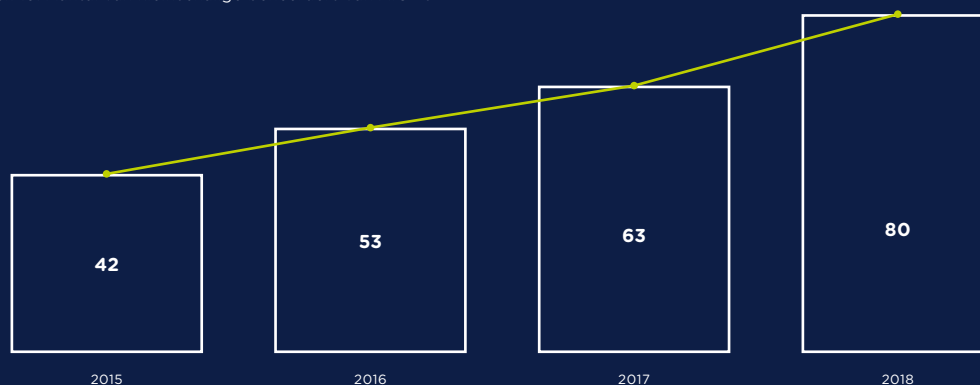
Opvallend is het succes van de private privaks. Elf vennootschappen met dit statuut boden zich bij de FSMA voor een registratie aan. Via een private privak kan een beperkt aantal investeerders een belegging in kleine en middelgrote ondernemingen professioneel en collectief laten beheren zonder dat ze daarbij fiscaal benadeeld worden in vergelijking met een rechtstreekse individuele investering. De overheid maakte dit statuut in 2018 fiscaal aantrekkelijker. Onder meer voor de minderwaarden op aandelen van na 1 januari 2018 opgerichte private privaks kent ze bij de verdeling van het maatschappelijk vermogen een belastingvermindering toe.

De FSMA houdt geen toezicht op het statuut van private privak. De Federale Overheidsdienst Financiën publiceert de lijst van de private privaks. Tenzij ze kunnen aantonen dat ze voldoen aan één van de uitzonderingen van de AICB-wet, moeten beheerders van private privaks zich aanmelden bij de FSMA als kleinschalige beheerder of als vergunde beheervenootschap van AICB's.

Een gelijkaardige taakverdeling tussen de FSMA en de Federale Overheidsdienst Financiën bestaat voor de gespecialiseerde vastgoedbeleggingsfondsen, die sinds 2016 bestaan. De FSMA houdt geen toezicht op de fondsen, maar behandelt wel de aanvragen van hun beheerders. In 2018 waren er vier aanmeldingen: drie als kleinschalige beheerders en één als vergunde beheerder van AICB's.

Zodra het totale beheerde vermogen van een kleinschalige beheerder de wettelijke drempel overschrijdt of zodra hij minstens één openbaar beleggingsfonds beheert, moet hij een vergunning aanvragen. Kleinschalige beheerders kunnen er vrijwillig voor kiezen om een vergunning aan te vragen, omdat ze een verdere stijging van hun activa onder beheer verwachten of omdat ze in aanmerking willen komen voor een Europees paspoort. In 2018 koos een kleinschalige beheerder voor het eerst voor een overstap naar het statuut van vergunde beheervenootschap⁵³.

Grafiek 15: Aantal van kleinschalige beheerders van AICB's

FOCUS 2019

De FSMA zal in 2019 aandacht besteden aan **de robuustheid van de ondernemingen** die actief zijn op het vlak van vermogensbeheer, onder meer voor wat betreft het beheer van operationele risico's en *product governance*. Dit thema stond in 2018 reeds hoog op de agenda. Ook de normering van de passende organisatie in micro-structuren was in 2018 een belangrijk aandachtspunt en staat in 2019 opnieuw op de agenda. Verder zal de FSMA haar op risico's gebaseerd toezicht in werking stellen voor **de bestrijding van het witwassen van geld en van de financiering van terrorisme**⁵⁴. Dat zal gebeuren voor alle sectoren onder haar toezicht.

Financiële planning met of zonder specifieke vergunning

Vijf vennootschappen hebben het statuut van onafhankelijk financieel planner. Ze hebben een vergunning van de FSMA die hen toelaat raad te geven over financiële planning.

Onafhankelijk financieel planners, hun leiders en de personen die namens de onderneming raad over financiële planning mogen geven, moeten beschikken over de vereiste professionele betrouwbaarheid en passende deskundigheid. Hun controlerende aandeelhouders moeten een gezond en voorzichtig beleid kunnen waarborgen. Deze ondernemingen moeten passend georganiseerd zijn. Bij hun vergunningsaanvraag voegen ze een financieel plan voor drie jaar en een attest waaruit blijkt dat hun beroepsaansprakelijkheid verzekerd is.

Twee onafhankelijk financieel planners verzaakten in 2018 aan hun vergunning. Een onderneming stelde vast dat haar activiteiten niet overeenstemden met de wettelijke omschrijving van financiële planning. De andere onderneming had nog geen activiteiten in België aangevat.

De FSMA weigerde in 2018 een aanvraag voor een vergunning. De effectieve leider van de onderneming beschikte niet over de vereiste passende deskundigheid, met name wat betreft de regels over de strijd tegen witwassen en de financiering van terrorisme. Een nieuwe aanvraag was mogelijk als de kandidaat kon aantonen dat hij voldoende kennis over dit onderwerp had verworven. De onderneming vertoonde ook andere lacunes. Om deze weg te werken, beval de FSMA de aanstelling van een tweede effectieve leider aan. De FSMA hecht groot belang aan de onafhankelijkheid van deze tweede persoon, zodat die een tegenwicht kan bieden aan de eerste effectieve leider.

Het beperkt aantal vergunde onafhankelijk financieel planners betekent niet dat er weinig activiteiten in België zijn op het vlak van financiële planning. Een grote groep ondernemingen is actief in dit domein. Het gaat om ondernemingen die reeds gereguleerd zijn en daardoor geen bijkomende vergunning nodig hebben om aan financiële planning te doen. Kredietinstellingen, beleggingsondernemingen, verzekeringsondernemingen, pensioenfondsen, bank- en verzekeringstussenpersonen en beheervenootschappen van AICB's en ICB's behoren tot deze categorie. Ze moeten zich houden aan de gedragsregels voor financiële planning.

⁵⁴ Zie elders in dit verslag, p. 84.

Controle op wisselkantoren

De FSMA ziet erop toe dat wisselkantoren de voorwaarden voor de uitoefening van hun activiteiten respecteren. Wisselkantoren moeten actief meewerken in de bestrijding van witwaspraktijken. Ze moeten verdachte transacties melden aan de Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI).

Wisselkantoren moeten beschikken over een verantwoordelijke voor de strijd tegen het witwassen en de financiering van het terrorisme. Ze moeten de wettelijk voorziene informatie over hun cliënten en hun transacties verzamelen en analyseren. Als het hun onmogelijk is om de nodige informatie te verzamelen om hun wettelijke plicht tot waakzaamheid te vervullen, mogen ze geen relatie met de betrokken cliënt aangaan of moeten ze de bestaande cliëntenrelatie stopzetten. De FSMA voerde in 2018 inspecties uit bij twee wisselkantoren.

Eind 2018 waren er zeven wisselkantoren actief in ons land. Zij staan onder toezicht van de FSMA. Drie betalingsinstellingen hebben ook activiteiten als wisselkantoor. Zij staan onder toezicht van de Nationale Bank van België (NBB).

De FSMA ontving vorig jaar een aanvraag tot vergunning van een nieuw wisselkantoor van een dochteronderneming van een Nederlandse onderneming. De onderneming trok haar aanvraag in nadat ze had vastgesteld dat haar organisatie niet voldeed aan de vereisten van de Belgische wetgeving.

Crowdfunding voor beleggers

De FSMA houdt toezicht op crowdfundingactiviteiten voor beleggers. Platformen die beleggingsinstrumenten commercialiseren vallen onder haar toezicht. Vennootschappen die deze activiteit aanbieden, hebben een afzonderlijke vergunning van alternatieve-financieringsplatform nodig. De FSMA behandelde in 2018 één vergunningsaanvraag. Tijdens de verslagperiode was deze aanvraag nog niet afgerond.

Beleggers kunnen via crowdfunding kapitaal inbrengen in of geld lenen aan een onderneming. Dat zijn de twee types van crowdfunding die sinds februari 2017 onder toezicht staan van de FSMA. Uit een studie van de FSMA blijkt dat de crowdfundingactiviteiten in België gestaag groeien⁵⁵.

Toezicht op de financiële benchmarks

De FSMA is verantwoordelijk voor het toezicht op de financiële benchmarks Euribor en Eonia. Ze kijkt toe op de eerbiediging van de Europese regels inzake vergunningen, bedrijfsvoering, transparantie en berekeningswijze van deze referentie-indexen. In 2018 waren er belangrijke ontwikkelingen in het beheer van de Euribor en de Eonia.

Een hybride methodologie voor Euribor

De *Euro Interbank Offered Rate* (Euribor) is een maatstaf voor de rente in de eurozone die banken aanrekenen wanneer ze elkaar geld uitlenen op termijnen van een week tot een jaar. Het *European Money Markets Institute* (EMMI) is de beheerder van deze benchmark en berekent elke werkdag de benchmark op basis van schattingen van een panel van 19 Europese banken.

⁵⁵ Zie verder in dit verslag, p. 150.

EMMI werkte in 2018 aan een hybride methodologie met als doel de berekening van de *benchmark* voornamelijk op financiële transacties te baseren. Wanneer een panelbank over onvoldoende financiële transacties beschikt, kan zij schattingen aan EMMI overmaken. EMMI testte deze hybride methodologie aan de hand van invoergegevens die banken overmaakten en publiceerde een consultatiepaper met de voornaamste bevindingen.

Uit tests bleek dat de hybride methodologie aan de vereisten van de benchmarkverordening kan voldoen. Het is echter van cruciaal belang dat de panelbanken effectief deelnemen aan de transitie van de huidige Euribor naar de hybride benchmark. Daarom vroeg EMMI de banken van het Euribor-panel om een intentieverklaring te ondertekenen waarin zij aangeven operationeel klaar te zijn en in het panel te blijven. Eén bank besliste het panel te verlaten. Omdat deze bank onvoldoende actief was in de onderliggende geldmarkt die de benchmark weerspiegelt, besliste de FSMA om deze bank niet te dwingen om in het panel te blijven.

Een alternatief voor Eonia

De *Euro Overnight Index Average* (Eonia) is een maatstaf voor de rente in de eurozone die banken aanrekenen wanneer ze elkaar geld uitlenen voor een termijn van een dag. Hij wordt elke dag berekend op basis van effectief uitgevoerde transacties van een panel van 28 banken.

De FSMA nam deel aan het debat over de keuze van een nieuwe risicovrije rente-benchmark voor de eurozone binnen de zogenaamde *Risk Free Rate*-werkgroep. Er werd gekozen voor de *Euro Short-Term Rate* (Ester) die de ECB vanaf oktober 2019 zal publiceren.

In 2018 boog de *Risk Free Rate*-werkgroep zich over scenario's voor de transitie van de Eonia naar de Ester. Hij publiceerde in december een consultatiepaper. De voornaamste aanbeveling is dat EMMI de Eonia-methodologie zou koppelen aan de Ester en deze zou publiceren tot eind 2021. Tijdens de overgangperiode zouden marktparticipanten de Eonia als referentie-index gradueel vervangen door de Ester.

De FSMA zit Euribor/Eonia-college van toezichthouders voor

De FSMA bracht op regelmatige tijdstippen verslag uit over het hervormingsproces van de Euribor en de Eonia aan het college van toezichthouders. In dat college zetelen naast de FSMA het Europese agentschap ESMA, de toezichthouders van de banken die gegevens aanleveren en de toezichthouders die hebben aangetoond dat de Euribor en de Eonia voor hun nationale economie of financiële markt van groot belang is.

Aangezien de FSMA ook toeziet op de naleving van de benchmarkverordening door de enige Belgische panelbank, ontwikkelde de FSMA in 2018 een controleplan voor het toezicht op panelbanken en stemde zij dit af met het college, om zo een geharmoniseerd kader voor het toezicht te creëren.

FOCUS 2019

Beheerders van benchmarks moeten voor 1 januari 2020 een vergunning aanvragen. De FSMA verwacht in 2019 onder meer dat EMMI de vergunningsdossiers van de Euribor en de Eonia zal indienen.

Toezicht op de financiële marktinfrastructuren

Vergunningen voor de centrale effectenbewaarinstellingen

Centrale effectenbewaarinstellingen (CSD's) zijn instellingen die effectenafwikkelingssystemen exploiteren, effecten in een giraal systeem initieel vastleggen of effectenrekeningen bovenaan de houderschapketen verstrekken en aanhouden. België kent twee CSD's, namelijk Euroclear Belgium en Euroclear Bank.

In 2014 werd de CSD-verordening goedgekeurd. Sinds 2017 zijn de technische reguleringsnormen van ESMA van kracht. De verordening bepaalt dat alle Europese CSD's een vergunning moeten aanvragen binnen de zes maanden na de datum van inwerkingtreding van een aantal relevante reguleringsnormen.

De NBB is bevoegd voor de vergunning van Belgische CSD's en verantwoordelijk voor het toezicht op deze instellingen. De FSMA heeft als toezichthouder van de handelsplatformen een aantal specifieke bevoegdheden. Ze staat ook in voor de naleving van een aantal gedragsregels.

Euroclear Belgium en Euroclear Bank dienden in 2018 vergunningsdossiers in bij de NBB. De FSMA heeft ten aanzien van de NBB een adviserende rol over de naleving van de aspecten van de CSD-verordening die tot haar bevoegdheden behoren.

De FSMA neemt deel aan de EMIR-colleges van buitenlandse centrale tegenpartijen

Centrale tegenpartijen (CCP's) zijn instellingen die clearingdiensten aanbieden voor financiële transacties. Deze ondernemingen treden op als koper tegenover de verkoper en als verkoper tegenover de koper, om zo het tegenpartijrisico van beide partijen te reduceren.

De FSMA is lid van zes 'EMIR-colleges'⁵⁶ van buitenlandse CCP's die belangrijk zijn voor de Belgische financiële markt. Het lidmaatschap heeft verschillende verklaringen. Voor sommige buitenlandse CCP's houdt de FSMA toezicht op CSD's waarbij de CCP is aangesloten, voor andere op het handelsplatform dat de CCP bedient.

Het EMIR-college geeft advies aan de nationale autoriteit over de uitbreiding van een vergunning, materiële wijzigingen van modellen en parameters voor het bepalen van dekkingsverplichtingen, de intrekking van een vergunning en het afsluiten van een nieuwe interoperabiliteitsregeling tussen twee CCP's.

⁵⁶ EMIR staat voor *European Market Infrastructure Regulation*, een Europese verordening over onder meer de activiteiten van centrale tegenpartijen.

De FSMA houdt toezicht op met een vereffeninginstelling gelijkgestelde instellingen

Een met een vereffeninginstelling gelijkgestelde instelling is een instelling die instaat voor het gehele of gedeeltelijke operationele beheer van diensten die worden verstrekt door een centrale effectenbewaarinstelling. Een kredietinstelling die hoofdzakelijk diensten van bewaarneming van financiële instrumenten aanbiedt, kan ook voor dit statuut opteren.

De FSMA gaat na of deze ondernemingen passende maatregelen nemen om te voorkomen dat belangenconflicten hun klanten schaden. Ze ziet er ook op toe dat deze instellingen alle gegevens bijhouden over hun diensten en activiteiten. Op die manier kunnen ze hun verplichtingen tegenover hun klanten nakomen en passende maatregelen nemen om de rechten van hun klanten te vrijwaren in geval van insolventie.

Drie met een vereffeninginstelling gelijkgestelde instellingen stonden in 2018 onder het toezicht van de FSMA. Een vierde instelling diende een vergunningsaanvraag in om het statuut van een met een vereffeninginstelling gelijkgestelde instelling te bekomen. Tijdens de verslagperiode was deze aanvraag nog niet afgerond.

Toezicht op de tussenpersonen en de kredietgevers

De FSMA controleert de toegang tot het beroep van de tussenpersonen in de financiële sector. Het gaat om tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten, in verzekeringen en herverzekeringen en in hypothecair krediet en in consumentenkrediet.

De FSMA behandelt de aanvragen voor de inschrijving in de verschillende registers van tussenpersonen. Ze houdt deze publieke registers bij en controleert of de tussenpersonen zich houden aan de wettelijke voorwaarden voor de uitoefening van hun beroep.

De FSMA controleert ook de toegang tot het beroep van kredietgever en de wijze waarop de kredietgevers de vergunningsvoorwaarden naleven.

Strengere aanpak van witwassen en financiering van terrorisme

Het voorkomen van witwassen van geld en de financiering van terrorisme stond in 2018 hoog op de agenda van de FSMA. De omzetting in Belgisch recht van nieuwe Europese wetgeving⁵⁷ heeft geleid tot een strengere aanpak en bijkomende verplichtingen voor tussenpersonen en kredietgevers. De FSMA verwacht van hen permanente waakzaamheid.

De nieuwe wetgeving legt de nadruk op een risicogebaseerde aanpak van het voorkomen van witwassen van geld en financiering van terrorisme. Dat betekent dat de betrokken tussenpersonen en kredietgevers de risico's waaraan ze bloot staan, moeten inventariseren, beoordelen en begrijpen en dat ze maatregelen nemen die in verhouding staan met die risico's.

Deze benadering is een van de belangrijkste nieuwigheden in de wetgeving. Ze brengt wijzigingen met zich mee op het vlak van organisatie en procedures van de betrokken entiteiten. Het gaat meer bepaald om verzekeringstussenpersonen die levensverzekeringsproducten verkopen of een portefeuille met levensverzekeringsproducten beheren, de makelaars in bank- en beleggingsdiensten en de kredietgevers onder toezicht van de FSMA.

Om risico's goed in te schatten, moeten zij weten wie hun klanten zijn. Ze moeten hun producten of diensten analyseren, alsook de landen of geografische zones waar ze hun producten of diensten aanbieden of waarmee hun klanten banden hebben en de distributiekkanalen die ze gebruiken. Bij het klantenonderzoek moeten ze rekening houden met het doel en de aard van de relatie met de klant. Ze moeten ook peilen naar het transactievolume van de klant en de omvang van zijn andere financiële tegoeden.

⁵⁷ Wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten.

Het is pas na deze algemene evaluatie van de risico's dat de betrokken tussenpersonen en kredietgevers kunnen bepalen hoe ze zich moeten organiseren en hoe ze hun beleid, procedures en controlemaatregelen invullen. Dit is geen eenmalige oefening. De wijze van witwassen en financiering van terrorisme is constant in evolutie. Criminelen kunnen zwakke schakels in het controlesysteem exploiteren. Een activiteit met beperkt risico kan hierdoor plots een hoger risico inhouden. De betrokken tussenpersonen en kredietgevers moeten hiervoor waakzaam zijn. Ze moeten rekening houden met waarschuwingssignalen en zich kunnen aanpassen aan nieuwe omstandigheden of aan een nieuw type van klanten.

De FSMA nam in het verslagjaar verschillende maatregelen om de toepassing van de nieuwe wetgeving te faciliteren. Ze publiceerde ook verscheidene nieuwsbrieven en nieuwsflashes om de sector te informeren en te sensibiliseren.

Voor de verzekeringstussenpersonen stelde ze op haar website een toolkit en een praktische gids ter beschikking. Deze toolkit bevat een handig overzicht van het geheel van aandachtspunten die in de volumineuze reglementering aan bod komen. Voor een kleinere onderneming is dit een handig instrument om het risico van de eigen gereguleerde activiteiten te beoordelen.

Alle betrokken entiteiten ontvingen een vragenlijst. Deze lijst van bijna 150 vragen liet de FSMA toe te evalueren in hoeverre de sector de verplichtingen inzake het voorkomen van witwassen en financiering van terrorisme was nagekomen. Voor de entiteiten was de vragenlijst een belangrijke stimulans om de risicobeoordeling van de eigen activiteiten actueel te houden. Wie deze oefening al had verricht, kon - zoals de FSMA al verwachtte - zonder veel problemen de vragenlijst invullen.

De FSMA was bijzonder tevreden met de respons op de bevraging. Ze verstuurde in totaal 8.719 vragenlijsten. Eind 2018 hadden haast alle betrokken tussenpersonen en alle kredietgevers de vragenlijst ingevuld.

De vragenlijst gaf de FSMA informatie over de risico's van elke entiteit en over de maatregelen die ze heeft genomen om die risico's te beheren. Op basis van de antwoorden en informatie uit verschillende andere informatiebronnen stelde de FSMA een risicoprofiel voor elke entiteit op. Deze analyse liet toe om een controleplan op te stellen en prioriteiten te bepalen voor haar toezicht. De nieuwe wetgeving verplicht de FSMA tot een risicogebaseerde aanpak van haar controleactiviteiten.

De strijd tegen witwassen en financiering van terrorisme vereist ook een versterkte samenwerking tussen toezichthouders. De FSMA pleegt ter zake regelmatig overleg met vertegenwoordigers van de Nationale Bank van België en met de Cel voor Financiële Informatieverwerking. Ook geregeld overleg met de beroepsfederaties laat toe de verwachtingen van de FSMA scherp te stellen en de sector te sensibiliseren.

FOCUS 2019

De FSMA controleert in 2019 hoe tussenpersonen en kredietgevers de wetgeving over **het voorkomen van witwassen** van geld en de financiering van terrorisme naleven. Ze voert ook actie om de sector te sensibiliseren voor het thema.

Overzicht van de tussenpersonen en de kredietgevers

Op 31 december 2018 waren er in de registers van de FSMA 11.054 verzekeringstussenpersonen, 2.560 tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten en 14 herverzekeringstussenpersonen ingeschreven. Daarnaast registreerde de FSMA ook 4.516 bemiddelaars in hypothecair krediet en 6.791 bemiddelaars in consumentenkrediet.

Voor de bemiddelaars in hypothecair en in consumentenkrediet tekent de FSMA in 2018 een daling op van respectievelijk 4,4 en 1,5 procent (zie grafieken 16 en 17).

Voor de verzekeringstussenpersonen noteert de FSMA een lichte daling van 3,3 procent op een jaar tijd (zie grafiek 18). Sinds de inwerkingtreding van de wet verzekeringsbemiddeling doet er zich een continue daling voor van het aantal verzekeringstussenpersonen. In 1996 waren er ruim 28.000 verzekeringstussenpersonen ingeschreven. Uit de cijfers van 2018 blijkt een stabilisering.

De voornaamste redenen waarom tussenpersonen hun activiteiten beëindigen, lijken consolidaties in de sector te zijn. Ook de stijgende leeftijd van de bemiddelaars en reorganisaties in distributiemodellen spelen een rol.

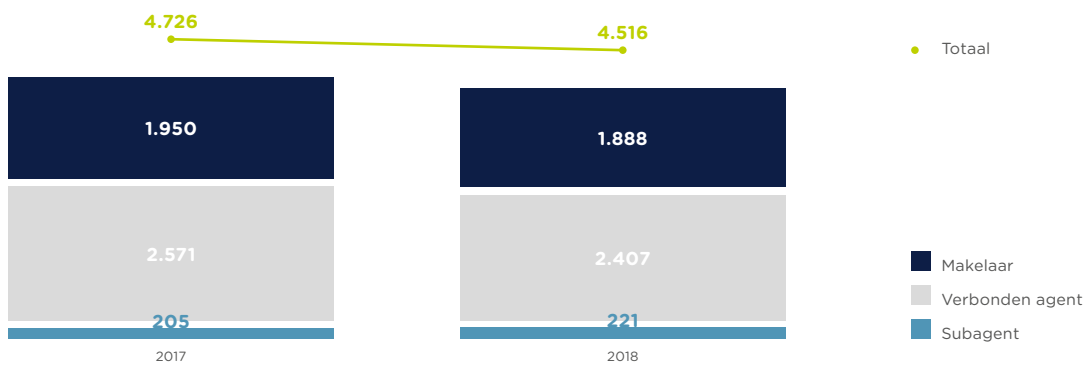
De reorganisatie in het bankenlandschap van een grote kredietinstelling lijkt dan ook de voornaamste reden te zijn voor de relatief grote daling in 2018 met 15,4 procent van het aantal tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten (zie grafiek 20).

In het algemeen is het zo dat in ongeveer 95 procent van de gevallen tussenpersonen zelf het initiatief nemen om hun inschrijving stop te zetten of gebeurt de stopzetting op vraag van de centrale instelling waarbij een tussenpersoon collectief is ingeschreven.

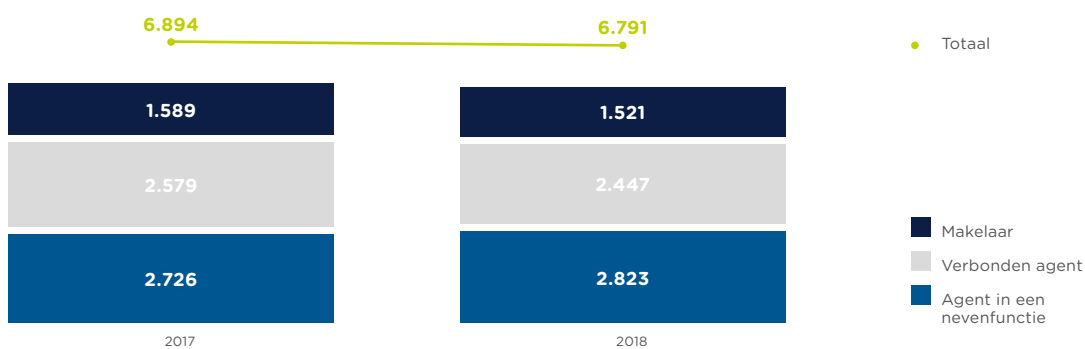
Daarnaast schrapt de FSMA ook op eigen initiatief tussenpersonen uit het register⁵⁸.

⁵⁸ Zie dit verslag, p. 91.

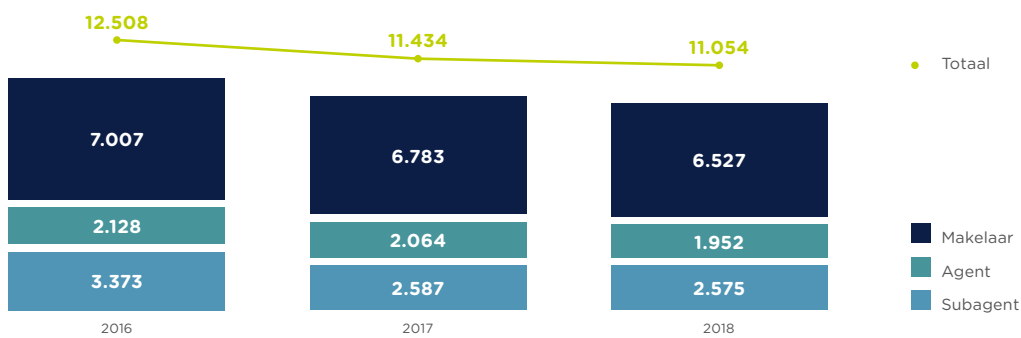
Grafiek 16: Kredietbemiddelaars in hypothecair krediet

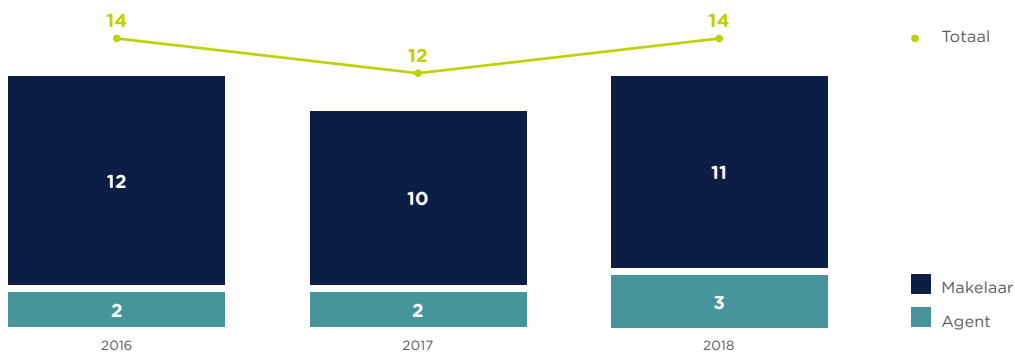
Grafiek 17: Kredietbemiddelaars in consumentenkrediet

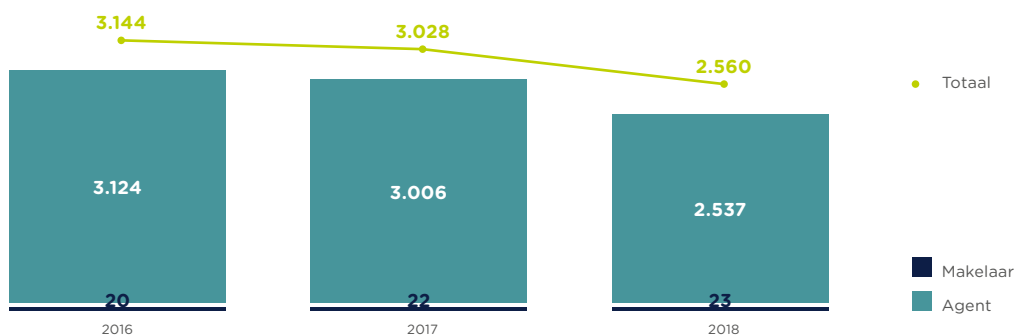
Grafiek 18: Verzekeringstussenpersonen

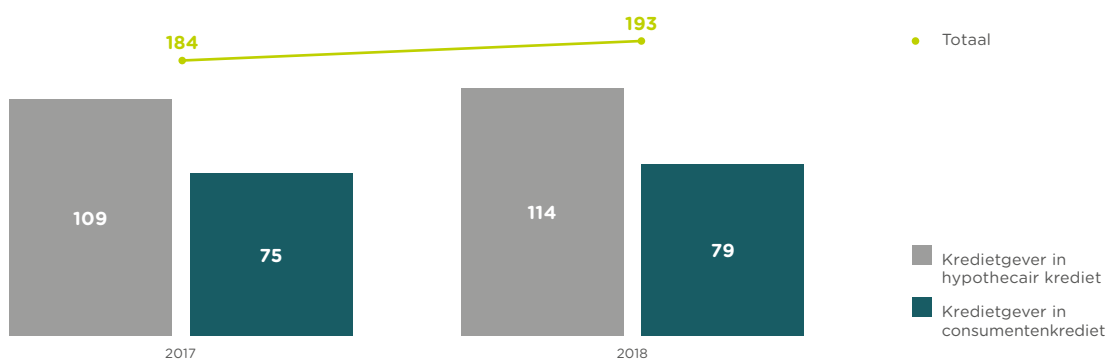
Grafiek 19: Herverzekeringstussenpersonen

Grafiek 20: Tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten

Grafiek 21: Kredietgevers

Wie zijn de tussenpersonen of bemiddelaars?

Tabel 6: Overzicht van de bemiddelingsactiviteiten

Categorie	Activiteit				
	Hypothecair krediet	Consumenten-krediet	Verzekeringen	Her-verzekeringen	Bank- en beleggingsdiensten
Makelaar	x	x	x	x	x
Agent			x	x	x
Verbonden agent	x	x	x		
Subagent	x		x	x	
Agent in een nevenfunctie		x			
Nevenverzekerings-tussenpersoon			x		

Er wordt aan bemiddeling gedaan in het kader van verschillende activiteiten. Per activiteit zijn er verschillende categorieën van tussenpersonen of bemiddelaars:

- Een **makelaar** brengt kredietgevers, verzekerings-, herverzekerings- of gereguleerde ondernemingen en consumenten met elkaar in contact. Een makelaar heeft geen enkele verplichting om zijn productie of een deel ervan bij een bepaalde kredietgever, verzekerings-, herverzekerings- of gereguleerde onderneming te plaatsen.

- Een **verzekerings- of herverzekeringsagent** oefent bemiddelingswerkzaamheden uit in naam en voor rekening van één of meer verzekerings- of herverzekeringsondernemingen. Een verzekeringsagent moet ook aan de FSMA meedelen of hij al dan niet een verbonden agent is van één of meer verzekeringsondernemingen.
- Een **agent in bank- en beleggingsdiensten** handelt in naam en voor rekening van één enkele vergunde onderneming.
- Een **verbonden agent in kredieten of in verzekeringen** doet aan bemiddeling voor rekening en onder de volle en onvoorwaardelijke verantwoordelijkheid van één kredietgever of verzekeringsonderneming of van een groep van kredietgevers of verzekeringsondernemingen.
- Een **subagent** handelt onder de verantwoordelijkheid van een makelaar of een agent.
- Een **agent in een nevenfunctie** verkoopt, als hoofdactiviteit, goederen en diensten van niet-financiële aard en treedt, als nevenactiviteit en voor rekening van één of meer kredietgevers, als bemiddelaar in consumentenkrediet op.
- Een **nevenverzekeringstussenpersoon** heeft als hoofdactiviteit de verkoop van goederen en de levering van diensten van niet-financiële aard zoals reizen, telefoons, fietsen en auto's. Als aanvulling op deze goederen en diensten biedt hij bepaalde verzekeringsproducten aan.

Wie zijn de kredietgevers?

Er worden drie categorieën van kredietgevers onderscheiden:

- kredietgevers die onder het prudentieel toezicht van de Nationale Bank van België staan in het kader van een ander statuut, zoals kredietinstellingen of verzekeringsondernemingen;
- sociale kredietgevers: dit zijn Vlaamse, Brusselse en Waalse openbare of private instellingen die kredietovereenkomsten afsluiten hetzij tegen een lagere rentevoet dan de marktrente of renteloos, hetzij tegen meer gunstige voorwaarden dan de geldende marktvoorwaarden. Zij staan onder toezicht van de FSMA;
- andere kredietgevers die tot geen van beide voornoemde categorieën behoren, worden door de wet als andere kredietgevers beschouwd. Naast organisatievereisten gelden voor deze kredietgevers ook transparantievereisten voor hun controlerende aandeelhouders en betrouwbaarheids- en geschiktheidsvoorwaarden voor hun effectieve leiders en hun bestuurders. Zij staan onder toezicht van de FSMA.

Nieuwe functie en nieuwe categorie van verzekeringstussenpersonen

De Belgische wet⁵⁹ tot omzetting van de Europese IDD-richtlijn over verzekeringsdistributie zorgt voor vernieuwingen in de sector van de verzekerings- en herverzekeringsdistributie en -bemiddeling. Zij wijzigt onder meer de gedragsregels waaraan de verzekerings- en herverzekeringsdistributeurs zich moeten houden en heeft een impact op de verschillende statuten van verzekerings- en herverzekeringstussenpersoon.

Hieronder overlopen wij een aantal vernieuwingen die deze wet invoert.

Bij de verzekerings- en herverzekeringstussenpersoon-rechtspersoon wordt een nieuwe gereguleerde functie ingevoerd. Voortaan moet er namelijk een effectieve leider worden aangesteld die de facto de verantwoordelijkheid draagt voor de activiteit van verzekerings- of herverzekeringsdistributie. Naast de vereisten die reeds gesteld worden aan de functie van effectieve leider, moet die persoon voldoen aan de eisen inzake beroepskennis.

Daarnaast creëert de wet een nieuwe categorie van verzekeringstussenpersonen: de nevenverzekeringstussenpersoon. Hieronder vallen distributeurs voor wie het verkopen van verzekeringen

⁵⁹ Wet van 6 december 2018 tot omzetting van Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie. Deze wet is op 28 december 2018 in werking getreden. Zie ook dit verslag, p. 158.

slechts een aanvulling is op hun andere commerciële activiteiten. Voorbeelden hiervan zijn auto-verhuurbedrijven of reisbureaus.

De wet beschrijft nauwgezet, als voorgeschreven door de IDD-richtlijn, aan welke voorwaarden een persoon moet voldoen om het statuut van nevenverzekeringstussenpersoon te krijgen. Aan dit statuut zijn minder strenge verplichtingen gekoppeld dan aan de andere statuten, althans op bepaalde vlakken zoals bijscholing.

Aparte categorie voor de gevolmachtigde onderschrijver

De FSMA onderzocht in 2018 de activiteiten van gevolmachtigde onderschrijvers of *underwriting agent, managing general agent, agent souscripteur* of *assuradeur* zoals ze in andere landen worden genoemd. Dat zijn verzekeringstussenpersonen die risico's analyseren en accepteren in naam en voor rekening van een verzekeraar. Zij hebben een volmacht om de verzekeringspolis te ondertekenen en zo de verzekeraar contractueel te verbinden.

De Belgische markt kent een beperkt aantal gevolmachtigd onderschrijvers. Naar aanleiding van de brexit zijn er een aantal nieuwe gevolmachtigde onderschrijvers opgericht in België. De FSMA sprak een aantal onder hen in het kader van haar marktonderzoek. Daarbij bleek dat hun activiteiten zeer divers zijn.

Vaak gaat het om gespecialiseerde ondernemingen die zich toeleggen op nichemarkten, zoals verzekeringen voor cyberrisico's, transportrisico's, maritieme risico's, risico's verbonden aan de exploitatie van energiecentrales en windmolens of nog ter dekking van de aansprakelijkheid van bestuurders.

De huidige categorieën van verzekeringstussenpersonen zijn niet aangepast om deze ondernemingen te omkaderen. Hun activiteiten verschillen immers sterk van deze van de traditionele makelaar, agent of subagent.

De FSMA gaf de bevoegde minister technisch advies voor het opzetten van een aparte categorie voor deze verzekeringstussenpersonen. Een aparte categorie erkent de eigenheid van deze activiteit en maakt een duidelijk onderscheid met de traditionele tussenpersonen.

De creatie van een aparte categorie staat toe de regels te verfijnen om de bijzondere risico's van deze activiteit beter te omkaderen.

Naleving van de inschrijvingsvoorwaarden

De FSMA schrapt tussenpersonen uit het register

Tussenpersonen moeten voldoen aan een aantal inschrijvingsvoorwaarden. Ze moeten beschikken over de nodige beroepskennis. Ze moeten geschikt en professioneel betrouwbaar zijn en ze moeten verzekerd zijn voor de beroepsaansprakelijkheid van hun bemiddelingsactiviteiten. De FSMA weigert de inschrijving van tussenpersonen die de inschrijvingsvoorwaarden niet vervullen.

De inschrijvingsvoorwaarden blijven ook na inschrijving gelden. Als de FSMA vaststelt dat een tussenpersoon de inschrijvingsvoorwaarden niet langer naleeft, dan maant de FSMA de tussenpersoon aan om zich binnen een bepaalde termijn in regel te stellen. Gebeurt dit niet, dan schrapt de FSMA zijn inschrijving uit het register of schorst zij de inschrijving tijdelijk. Deze maatregelen houden een verbod in om bemiddelingsactiviteiten uit te oefenen.

De FSMA schrapte in 2018 de inschrijving van 211 tussenpersonen. Van vier tussenpersonen schorste de FSMA de inschrijving tijdelijk. Tabel 7 geeft een overzicht van de redenen van deze maatregelen.

Tabel 7: schrappingen en schorsingen

	Schrapping	Schorsing
Inschrijvingsdossier niet in orde	93	
Geschiktheid en professionele betrouwbaarheid niet vervuld	8	4
Beroepsaansprakelijkheidsverzekering niet in orde	81	
Samenwerking met ombudsdiensten ontoereikend	1	
Samenwerking met principaal stopgezet	13	
Tussenpersoon failliet	15	
Totaal	211	4

Inschrijvingsdossier steeds *up-to-date*

De FSMA stelt vast dat het voor tussenpersonen géén automatisme is om wijzigingen aan hun inschrijvingsdossier stelselmatig aan haar door te geven. Nochtans zijn alle tussenpersonen daartoe wettelijk verplicht. Ze moeten wijzigingen onmiddellijk doorgeven via de webapplicatie Cabrio. Het inschrijvingsdossier moet altijd *up-to-date* zijn. Het is essentieel dat een toezichthouder steeds over de meest recente gegevens beschikt.

De FSMA waakt over geschiktheid en professionele betrouwbaarheid van leidinggevenden

Consumenten moeten vertrouwen kunnen stellen in de financiële sector. Daarvoor moet iedere tussenpersoon geschikt en professioneel betrouwbaar zijn. Dat is ook in het belang van de sector. Laakbaar gedrag van enkelingen – zowel in hun privé- als beroepsactiviteiten – mag het vertrouwen van consumenten in hem niet ondermijnen.

Geschiktheid en professionele betrouwbaarheid zijn daarom noodzakelijke voorwaarden om zich in te schrijven als tussenpersoon of een inschrijving te behouden. Voor de rechtspersonen geldt die inschrijvingsvoorwaarde voor de effectieve leiders en de verantwoordelijken voor de distributie.

De term ‘geschiktheid’ duidt op de professionele bekwaamheid om de functie uit te oefenen, terwijl de term ‘professionele betrouwbaarheid’ eerder duidt op de morele integriteit. Indien de FSMA oordeelt dat een tussenpersoon niet langer geschikt of professioneel betrouwbaar is, zal ze zijn inschrijving als tussenpersoon schrappen.

Bij het nemen van zo'n maatregel heeft de FSMA een eigen beoordelingsbevoegdheid. Zij houdt hierbij rekening met alle pertinente elementen. Daarbij is de FSMA niet gebonden door een uitspraak van een strafrechter. Als bijvoorbeeld een eventuele vrijspraak van een tussenpersoon in een strafzaak steunt op procedurefouten of er technisch gezien geen strafrechtelijke veroordeling is, kan de FSMA hem toch schrappen als de strafrechter de schuldvraag positief beantwoordt of laakbare feiten bewezen acht.

Bepaalde gedragingen maken dat de FSMA in het belang van de consument geen vertrouwen meer heeft in een tussenpersoon. Zo stelde de FSMA in 2018 vast dat sommige tussenpersonen valse documenten opstelden en facturen manipuleerden om de premiebedragen te verhogen. Ze lieten ook herhaaldelijk na om vragen van de FSMA te beantwoorden.

Een herhaling van bepaalde tekortkomingen kan leiden tot verlies van inschrijving. Zo maande de FSMA een tussenpersoon herhaaldelijk aan om zich in regel te stellen. Deze tussenpersoon beschikte niet over een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid. Hij betaalde zijn bijdrage in de werkingskosten van de FSMA niet en gaf geen antwoord op vragen van de ombudsman. Hoewel hij iedere inbreuk na een aanmaning rechtzette, vond de FSMA dat het herhaaldelijk karakter van de inbreuken wees op een structureel probleem in de organisatie van de tussenpersoon. De tussenpersoon werd hier expliciet op gewezen en gevraagd de nodige maatregelen te nemen om zulke problemen te voorkomen. Desondanks stelde de FSMA later bijkomende inbreuken vast. De FSMA oordeelde dat de tussenpersoon niet langer geschikt was en schrapte zijn inschrijving.

De geschiktheid kan ook blijken uit de zorgvuldigheid waarmee een aanvraag tot inschrijving werd voorbereid. Zo stelde de FSMA in een dossier vast dat niet alle vragen in de vragenlijst naar behoren waren ingevuld, hoewel de FSMA meermaals expliciet gewezen had op dit probleem. De kandidaat-tussenpersoon had sommige vragen niet ingevuld, terwijl hij op andere vragen zeer summier of onvolledig antwoord gaf. Deze manier van handelen getuigde van een weinig serieuze houding ten aanzien van de reglementaire verplichtingen en van een gebrek aan beroepsernst, die de FSMA van een financiële tussenpersoon verwacht. Onzorgvuldigheid vormde een element bij de negatieve beoordeling van de aanvraag tot inschrijving. Voor de FSMA voldeed de aanvrager niet aan de vereiste geschiktheid.

Geschiktheid en professionele betrouwbaarheid gelden als voorwaarde voor ieder statuut onder toezicht. Wanneer de FSMA oordeelt dat een persoon niet geschikt of professioneel betrouwbaar is, kan dit gevolgen hebben voor andere verantwoordelijke functies die deze persoon uitoefent. Wie zijn activiteit als verzekeringstussenpersoon verderzet zonder over een inschrijving in het register te beschikken, zal wellicht onvoldoende betrouwbaar worden geacht om ingeschreven te worden of te blijven als kredietbemiddelaar of als tussenpersoon in bank- en beleggingsdiensten.

Cabrio: digitaal platform voor tussenpersonen en kredietgevers

Alle individuele tussenpersonen en kredietgevers kunnen sinds 2018 hun inschrijvingsdossier bij de FSMA volledig online beheren via de webapplicatie Cabrio. Die laat hen toe om op een snelle en efficiënte wijze hun administratief dossier actueel te houden. Het digitaal platform vormt op die manier een administratieve vereenvoudiging voor de sector. Deze aanpak past in het kader van de digitale agenda van de overheid.

De FSMA ging in 2015 van start met Cabrio. In dat jaar konden de kredietgevers en de kredietbemiddelaars hun inschrijvingsaanvraag geheel online indienen en beheren. In 2017 werd de applicatie uitgebreid naar de nieuwe inschrijvingen van (her)verzekeringstussenpersonen en tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten.

In 2018 breidde de FSMA de applicatie verder uit naar alle andere groepen van tussenpersonen. Ze droeg de gegevens van meer dan 6.800 ondernemingen over naar Cabrio. De tussenpersonen ontvingen een beveiligde activatiecode die hen toegang gaf tot hun digitaal dossier. Enkel via Cabrio kunnen zij nog wijzigingen in hun inschrijvingsdossier aanbrenge.

De FSMA maakte van de overdracht gebruik om van elke tussenpersoon een professioneel e-mailadres te vragen. Het opgeven van een professioneel e-mailadres aan de FSMA is sinds 1 juni 2017 een wettelijke verplichting én een inschrijvingsvoorwaarde waar tussenpersonen permanent aan moeten voldoen voor het behoud van hun inschrijving.

De tussenpersonen kregen de vraag om hun inschrijvingsdossier te overlopen en bij te werken. De FSMA ontving meer dan 2.200 wijzigingsaanvragen. Een groot aantal adressen was niet actueel. Informatie over sleutelfiguren binnen een tussenpersoon zoals effectieve leiders of verantwoordelijken voor de distributie werd veel aangepast.

Nieuwe verplichtingen voor makelaars in bank- en beleggingsdiensten

De FSMA publiceerde in het verslagjaar een circulaire⁶⁰ over nieuwe verplichtingen op het vlak van organisatie en goed bestuur voor makelaars in bank- en beleggingsdiensten. De verplichtingen slaan onder meer op een passende beleidsstructuur, een duidelijke functiescheiding binnen die structuur, op het loonbeleid, het beheren van belangenconflicten, over het opnemen van telefoongesprekken en het bewaren van elektronische communicatie. Ze vloeien voort uit de inwerkingtreding van de MiFID II-regels. De circulaire herhaalt welke activiteiten makelaars in bank- en beleggingsdiensten mogen verrichten en hoe ze de nieuwe verplichtingen kunnen nakomen.

Bijscholing wordt steeds belangrijker

Goed opgeleide werknemers met een gedegen vakkennis zijn belangrijk voor het vertrouwen van de consument in de financiële sector. De FSMA hecht almaar groter belang aan dit thema.

Vakkennis wordt steeds belangrijker in de financiële sector. Dat komt omdat wetgeving ingewikkelder is geworden en de marktomgeving complexer. Tussenpersonen moeten daarop voorbereid zijn. Ze moeten een goede opleiding genieten om met de nodige kennis actief te worden in de financiële sector. Daarnaast is permanente bijscholing van groot belang. Bijscholing moet tussenpersonen helpen om hun vakkennis *up-to-date* te houden.

⁶⁰ Circulaire FSMA_2018_10 van 19 juli 2018 'Verduidelijking van de toegestane activiteiten en van sommige organisatorische verplichtingen voor makelaars in bank- en beleggingsdiensten'.

Zo speelt bijscholing een belangrijke rol bij het toepassen van nieuwe regelgeving. In het verslagjaar trad voor de verzekeringstussenpersonen de IDD-richtlijn in werking. Deze richtlijn verplicht tussenpersonen om minimaal 15 uur per jaar bijscholing te volgen over de producten die ze verkopen.

De verplichting tot bijscholing komt bovenop een algemeen examen over de basisbeginselen van de nieuwe richtlijn. Dit laagdrempelig examen richt zich tot medewerkers die geen diploma hebben waarmee ze automatisch vrijgesteld zijn van deze proef. De FSMA heeft hierover afspraken gemaakt met de beroepsorganisaties van tussenpersonen.

De FSMA wil in de toekomst het bijscholingsaanbod en de organisatie ervan onder de loep nemen en haar verwachtingen hierover scherpstellen. Ze zal een leidende rol nemen in het nieuwe begeleidingscomité voor examens en bijscholing, dat ze samen met de sector zal oprichten.

In een streven naar grotere eenduidigheid en klaarheid over vakkennis heeft de FSMA de bevoegde minister geadviseerd om waar dat wettelijk toegelaten en opportuun is een zo groot mogelijke harmonisatie van de kennisvereisten na te streven voor de verschillende statuten van tussenpersonen (tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten, verzekeringstussenpersonen en kredietbemiddelaars).

De FSMA heeft een eerste belangrijke stap gezet in de richting van een geharmoniseerde aanpak voor de kredietbemiddelaars.

Hervorming van de bijscholing voor kredietbemiddelaars

Tussenpersonen-natuurlijke personen en personen die bepaalde wettelijk geregelde sleutelfuncties uitoefenen bij een kredietbemiddelaar-rechtspersoon, moeten beschikken over de vereiste beroeps-kennis en zich geregeld bijscholen.

Voor de personen in contact met het publiek geldt dat zij bijscholing mogen volgen bij hun werkgever, conform de regeling die hij daarvoor invoert. Voor de overige personen die bijscholing moeten volgen, geldt een duidelijk omkaderde bijscholingsregeling. Die schrijft voor dat zij een welbepaald aantal opleidingspunten moeten verzamelen. Hoeveel precies hangt af van de bemiddelingssector waarin zij werken.

Vóór 1 april 2018 diende de FSMA elke bijscholingscursus over bemiddeling in hypothecair en consumentenkrediet goed te keuren. Inmiddels accrediteert de FSMA evenwel opleidingsverstrekkers. Die werkwijze past zij al toe in de sector van verzekeringen en bank- en beleggingsdiensten. Eenmaal geaccrediteerd, mogen die opleidingsverstrekkers bijscholingen organiseren die de FSMA niet langer moet goedkeuren.

In haar streven naar harmonisatie past de FSMA de bestaande gedragsregels en de FAQ's voor de bijscholing van verzekeringstussenpersonen en tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten nu ook toe voor de kredietsector. Daarbij houdt zij weliswaar rekening met de bijzonderheden van deze sector. De gedragsregels en FAQ's bieden de geaccrediteerde opleidingsverstrekkers een duidelijk en degelijk kader om het kwalitatief hoge niveau van de opleidingen te waarborgen.

Uitgevoerde controles

Controle op beroepskennis van medewerkers van kredietbemiddelaars

De FSMA is sinds 1 november 2015 bevoegd voor de toegang tot het beroep van kredietbemiddelaar. Voor kredietbemiddelaars die voor die datum reeds actief waren, was er een overgangperiode voor inschrijving tot en met 30 april 2017. Kredietbemiddelaars die hun inschrijvingsaanvraag indieden tijdens deze periode konden onder bepaalde voorwaarden eveneens vrijstellingen verkrijgen.

Voor de sector is het belangrijk dat die vrijstellingen correct worden toegepast om een gelijk speelveld te waarborgen tussen de actoren. Daarom controleerde de FSMA de correcte toepassing van deze vrijstellingen.

Kredietbemiddelaars kunnen zich op twee manieren inschrijven bij de FSMA: individueel of collectief. Een collectieve inschrijving wordt geregeld door een centrale instelling. Zij staat in voor het indienen van de aanvraag. Ook na de goedkeuring van de inschrijvingsaanvraag blijft de centrale instelling verantwoordelijk voor het toezicht op de permanente naleving van alle inschrijvingsvoorwaarden door een kredietbemiddelaar. De centrale instelling staat bijgevolg in voor de eerstelijnscontrole. Ze kijkt na of de inschrijvingsaanvraag volledig is en klaar is om in te dienen bij de FSMA. De centrale instelling wordt geacht de aanvraag volledig te controleren en moet alle bewijsstukken ter beschikking houden van de FSMA. Het gaat om onder meer bewijzen van beroepskennis, van geschiktheid en professionele betrouwbaarheid en van een beroepsaansprakelijkheidsverzekering.

De FSMA ging na of de regels voor het verkrijgen van vrijstellingen voor bepaalde vereisten van beroepskennis van medewerkers voor beide groepen op dezelfde wijze werden toegepast. De FSMA controleerde meer dan 3.300 medewerkers van een duizendtal kredietbemiddelaars dat tijdens de overgangperiode zowel in consumentenkrediet als in hypothecair krediet een aanvraag tot collectieve inschrijving had ingediend. De controle richtte zich meer bepaald op de kennisvereisten van de personen in contact met het publiek.

De FSMA was tevreden met het resultaat van deze controles: de vrijstellingen zijn voor de overgrote meerderheid van de gecontroleerde personen correct toegepast.

Controle van buitenlandse verzekeringstussenpersonen

De FSMA controleerde de websites van een selectie van in het buitenland ingeschreven verzekeringstussenpersonen die in België aan dienstverlening doen met een Europees paspoort. Bij hun activiteiten in België moeten deze tussenpersonen rekening houden met een aantal wettelijke verplichtingen zoals de bepalingen van algemeen belang en bepaalde regels in verband met reclame voor financiële producten voor consumenten. De FSMA controleerde of zij deze wettelijke en reglementaire bepalingen naleven.

Ze ging na of het commerciële aanbod van deze vennootschappen overeenstemde met de notificatie van hun toezichthouder aan de FSMA over hun activiteiten. Ze keek of de informatie op hun websites niet misleidend was en de publiciteit op die websites conform de Belgische reglementering was. In het algemeen controleerde ze of hun activiteiten de Belgische consument op enige wijze schade konden toebrengen. In enkele gevallen was de informatie naar de consument onjuist of onduidelijk. In die gevallen heeft de FSMA de toezichthouder van hun land van vestiging gecontacteerd met de vraag om tegen hen op te treden.

BESCHERMING VAN HET AANVULLEND PENSIOEN

Sociaal toezicht	98
Correcte aangiften aan DB2P	98
Regelmatigheid van de reserveoverdrachten	99
Financiering van pensioentoezeggingen van het type vaste prestaties via groepsverzekeringen	100
Uitbreiding van de FAQ's over de aanvullende pensioenen	100
Jaarlijks sectoroverzicht van de tweede pensioenpijler	101
Bijstand bij de voorbereiding van de wetgeving	104
Publicatie van standpunten over de interpretatie van de wetgeving	104
Stijging van het aantal vragen en klachten over aanvullende pensioenen	105
 Prudentieel toezicht	 107
Technische voorzieningen en verwacht rendement	108
Herstel- en saneringsmaatregelen	109
Belang van de erkende commissarissen en aangewezen actuarissen	110
Grensoverschrijdende activiteiten en de brexit-problematiek	110
<i>Peer review</i> van EIOPA over het <i>Prudent Person Principle</i>	<i>110</i>
Inspecties ter plaatse over het thema belangenconflicten	111
Omzetting van richtlijn IORP II	111

De FSMA staat in voor het toezicht op de aanvullende pensioenen die werknemers, zelfstandigen en bedrijfsleiders kunnen opbouwen in het kader van hun beroepsactiviteiten. De opbouw van deze pensioenen van de tweede pijler gebeurt via instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBP's), ook pensioenfondsen genoemd, en via verzekeringsondernemingen. De FSMA controleert of deze pensioeninstellingen alsook de inrichters van aanvullende pensioenstelsels de sociale wetgeving van de tweede pensioenpijler naleven. Naast dit sociaal toezicht oefent de FSMA ook een prudentieel toezicht uit op de pensioenfondsen. Dit betekent dat de FSMA waakt over de financiële gezondheid en de passende organisatie van deze instellingen.

Sociaal toezicht

De sociale wetgeving waarop de FSMA toeziet, moet de risico's beperken voor de aangeslotenen. Deze risico's kunnen meer bepaald verband houden met een gebrek aan toekenning of uitbetaling van pensioenrechten, met een onvolledige toekenning of uitbetaling, met onjuiste informatie of met onvoldoende inspraak of medebeslissing.

Binnen het sociaal toezicht ligt de nadruk op horizontale toezichtsacties, waarbij een bepaald thema voor de hele sector wordt onderzocht. Bij het bepalen van haar toezichtsprioriteiten en van het te onderzoeken thema kiest de FSMA voor een risicogebaseerd toezicht: de belangrijkste risico's worden in eerste instantie behandeld.

Het resultaat van een controleactie kan verschillende vormen aannemen. Ten eerste resulteren de controleacties, waar nodig, uiteraard in individuele handhavingstrajecten voor de pensioeninstellingen of de inrichters die, zoals het onderzoek aangeeft, de wetgeving blijken te miskennen. Daarnaast publiceert de FSMA, in het kielzog van haar controleacties, ook vaak een mededeling die de pensioeninstellingen, aan de hand van de tijdens het onderzoek vastgestelde praktijken, een leidraad wil bieden voor de correcte naleving van de wetgeving. Ten slotte mondt een gerichte controle soms ook uit in beleidsmatige aanbevelingen die aan de betrokken overheidsinstanties worden gericht.

Correcte aangiften aan DB2P

Eind 2016 is DB2P, de databank voor aanvullende pensioenen, voor het publiek opengesteld via de website mypension.be. Deze verzamelt een aantal gegevens met betrekking tot de aanvullende pensioenen van werknemers, zelfstandigen en bedrijfsleiders en is dan ook een zeer belangrijke informatiebron. Daarom is het belangrijk dat de burgers er volledige en betrouwbare informatie vinden. De afgelopen jaren heeft de FSMA veel aandacht besteed aan de kwaliteit van de rapportering door de pensioeninstellingen en aan de tijdigheid van de aangiften. Na diverse specifieke acties vanuit sensibiliseringsoogpunt treedt de FSMA sinds 2017 nog strikter op tegen pensioeninstellingen die hun verplichtingen niet correct nakomen. Hoewel tussen 2016 en 2018 een opmerkelijk positieve evolutie werd vastgesteld, blijven de aangiften van de pensioeninstellingen aan DB2P toch een belangrijk aandachtspunt voor de FSMA.

Niet-uitbetaalde pensioenrechten

Wanneer pensioenrechten opeisbaar worden bij de pensionering of bij het overlijden van een aangeslotene, moet de pensioeninstelling de aangeslotene of de begunstigen hiervan in kennis stellen. De voorbije jaren heeft de FSMA veel aandacht besteed aan het toezicht op de naleving van deze verplichting. Als de aangeslotenen niet tijdig en correct worden geïnformeerd, bestaat immers het risico dat de pensioenrechten worden ‘vergeten’ en bijgevolg niet worden uitbetaald.

De FSMA heeft zich de laatste jaren vooral toegespitst op de problematiek van de niet-uitgevoerde betalingen na het overlijden van aangeslotenen. Dankzij haar tussenkomst konden probleemdoSSIERS worden geregulariseerd en is een nieuwe gegevensstroom van DB2P op gang gekomen, waarbij de pensioeninstellingen op de hoogte worden gebracht van het overlijden van aangeslotenen. In 2017 werden de uitgevoerde regulariseringen van nabij opgevolgd en werd de steekproefgroep van de onderzochte instellingen tot de volledige sector uitgebreid. In 2018 werd die controleactie afgerond. Hoewel de opgetekende resultaten erg positief zijn en er aanzienlijke vooruitgang is geboekt, blijken bepaalde structurele obstakels soms toch te verhinderen dat de pensioeninstellingen bepaalde betalingen verrichten. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer de begunstigen niet kunnen worden geïdentificeerd of teruggevonden. In dit kader pleit de FSMA er onder meer voor dat de pensioeninstellingen, bij het overlijden van een aangeslotene, de gegevens met betrekking tot afstamming en partnerschap in het rijksregister zouden kunnen consulteren via SIGeDIS. De partner en/of de kinderen van een aangeslotene zijn in vele gevallen immers de begunstigen bij overlijden.

Vervolgens heeft de FSMA een soortgelijke controleactie uitgevoerd naar de uitbetaling van pensioenprestaties bij pensionering. Zij heeft daarbij vastgesteld dat een aanzienlijk bedrag aan pensioenprestaties niet was uitbetaald. Verder bleken vele pensioeninstellingen onvoldoende inspanningen te hebben geleverd om de begunstigen te informeren. Zij bleken met name ook hun toegang tot het Rijksregister van de natuurlijke personen niet te hebben benut om de nodige persoonsgegevens van die begunstigen op te zoeken. In het licht van die vaststellingen heeft de FSMA van de in gebreke blijvende instellingen geëist dat zij alles in het werk stellen om de begunstigen op te sporen, hen over de verschuldigde pensioenprestaties te informeren en de openstaande bedragen zo snel mogelijk uit te betalen. Dankzij de talrijke ondernomen acties kon het nog openstaande bedrag van de niet-uitbetaalde pensioenrechten al met de helft worden teruggebracht.

In 2019 zal de FSMA de gevallen in kaart brengen waarbij de pensioeninstellingen er, ondanks de geleverde inspanningen, toch niet in slagen tot uitbetaling over te gaan. Als daarbij structurele oorzaken aan het licht zouden komen, zullen, zo nodig, beleidsaanbevelingen worden geformuleerd.

Regelmatigheid van de reserveoverdrachten

Voor de overdrachten van pensioenreserves gelden bepaalde wettelijke regels, bijvoorbeeld wanneer een werknemer zijn werkgever verlaat. De FSMA heeft zich op de aangiften van de overdrachten aan de DB2P-databank gebaseerd om te controleren of de voor die overdrachten geldende regels worden nageleefd, zoals het verbod om de reserves uit te betalen of naar een individueel spaarproduct over te dragen. Bij dat onderzoek zijn geen structurele problemen aan het licht gekomen. Wel zijn enkele punctuele problemen en problemen bij de aangifte van overdrachten door de pensioeninstellingen aan de DB2P-databank vastgesteld. De FSMA heeft daarop beslist om alle pensioeninstellingen te contacteren om het belang van een correcte rapportering over de reserveoverdrachten te onderstrepen.

Financiering van pensioentoezeggingen van het type vaste prestaties via groepsverzekeringen

Na de voorbereidende werkzaamheden in 2017 is in 2018 de belangrijke controleactie rond de financiering van de pensioentoezeggingen van het type vaste prestaties via groepsverzekeringen voortgezet. Bedoeling van de diensten van de FSMA was de naleving van de externaliseringsverplichting te beoordelen. Die verplichting houdt in dat de opgebouwde pensioenreserves worden toevertrouwd aan een entiteit die onafhankelijk is van de inrichter, wat de risico's voor de aangeslotenen beperkt. Doelstelling van die controleactie was na te gaan of de groepsverzekeringen een soortgelijke bescherming genieten als de door de IBP's beheerde pensioenverbintenissen, ondanks de verschillen in het toepasselijke reglementaire kader. De FSMA wilde met name nagaan volgens welke methodes de groepsverzekeringen worden gefinancierd, en of de reserves die het resultaat zijn van die methodes, volstaan om de verworven reserves en de verworven prestaties te financieren.

De FSMA heeft 14 verzekeringsondernemingen daartoe een uitgebreide kwalitatieve en kwantitatieve vragenlijst bezorgd, die betrekking had op een steekproefgroep van 217 pensioenplannen. Deze plannen zijn goed voor een bedrag van 6,8 miljard euro aan verworven reserves, wat overeenstemt met 60 procent van de markt van de door de verzekeraars beheerde pensioentoezeggingen van het type vaste prestaties (ook *Defined Benefit* of DB-plan genoemd). In de eerste maanden van 2018 werd de rapportering getest op een testgroep. De definitieve rapportering, die rekening hield met de opmerkingen van de sector, werd in maart 2018 verstuurd en diende tegen 31 juli aan de FSMA te worden bezorgd.

Thans onderzoeken de diensten van de FSMA de door de verzekeraars gebruikte financieringsmethodes en de daarbij gehanteerde parameters. Zij verifiëren ook de interne controle, bij de verzekeraars, van de financiering van de pensioentoezeggingen. Doelstelling is na te gaan in welke mate de toegepaste financieringsmethodes voldoende bescherming bieden voor de pensioenrechten van de aangeslotenen. Deze controleactie is een grootschalig project dat tot de publicatie van een sectorverslag moet leiden.

Uitbreiding van de FAQ's over de aanvullende pensioenen

De FSMA is ervan overtuigd dat zij, naast haar rol als toezichthouder, ook een belangrijke rol kan vervullen inzake de informatieverstrekking aan de burgers over de aanvullende pensioenen. Op de website van Wikifin, het programma rond financiële educatie van de FSMA, is al veel informatie over pensioenen te vinden. Parallel daarmee stelt de FSMA op haar website informatie ter beschikking in de vorm van vaak gestelde vragen (FAQ's).

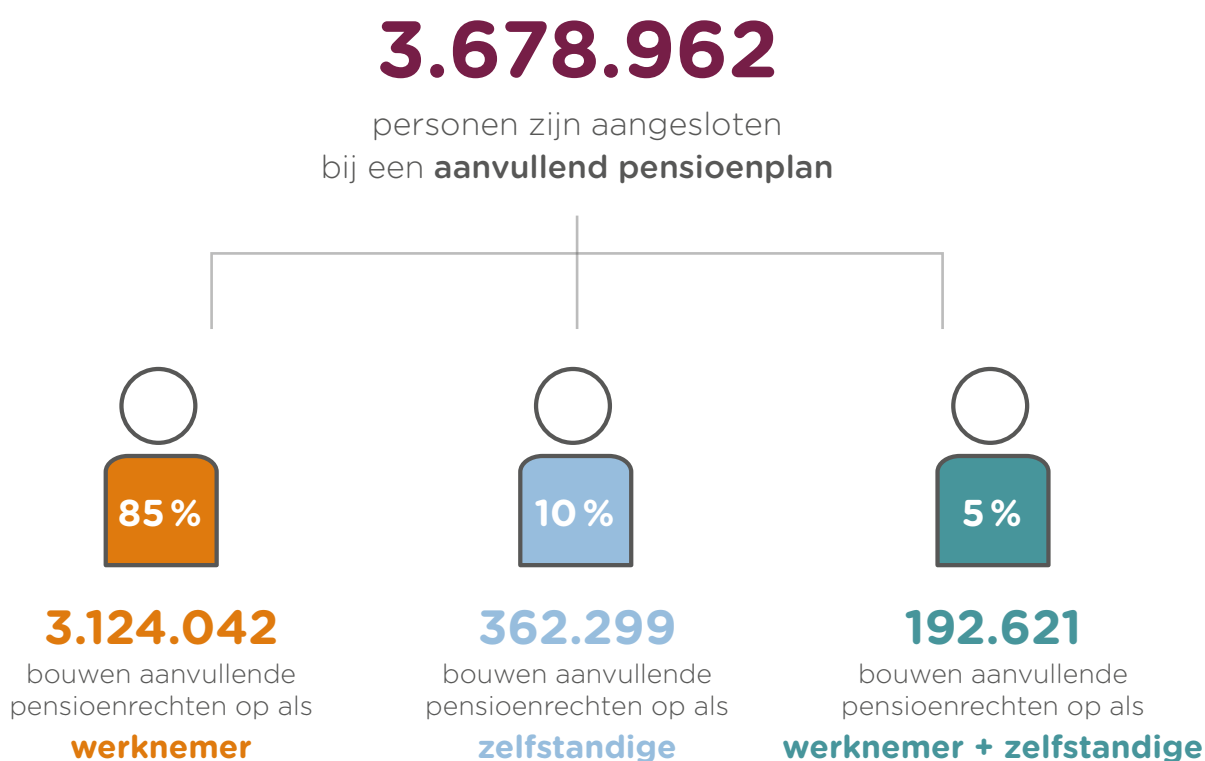
Die FAQ's zijn bestemd voor aangeslotenen die nood hebben aan begrijpelijke en toegankelijke uitleg over vaak erg complexe materies. Die uitleg moet hen helpen om met kennis van zaken een beslissing te nemen op cruciale momenten, bijvoorbeeld bij uittreding of bij pensionering. De FAQ's moeten het voor de aangeslotenen gemakkelijker maken om de pensioengegevens te begrijpen die, sinds de opening van DB2P, beschikbaar zijn op mypension.be, en eventueel om die gegevens op hun individuele pensioensituatie toe te passen.

In 2018 heeft de FSMA haar informatieaanbod in de FAQ's verder uitgebreid. Zo heeft zij een nieuwe sectie toegevoegd met informatie voor de werkgevers. Deze zijn immers niet steeds deskundigen op het vlak van aanvullende pensioenen en moeten dus ook toegang hebben tot onafhankelijke en objectieve informatie over de mogelijke keuzes die zij hebben bij de invoering van een aanvullend pensioenplan. Die nieuwe sectie is sinds begin 2019 beschikbaar. Parallel daarmee past de FSMA

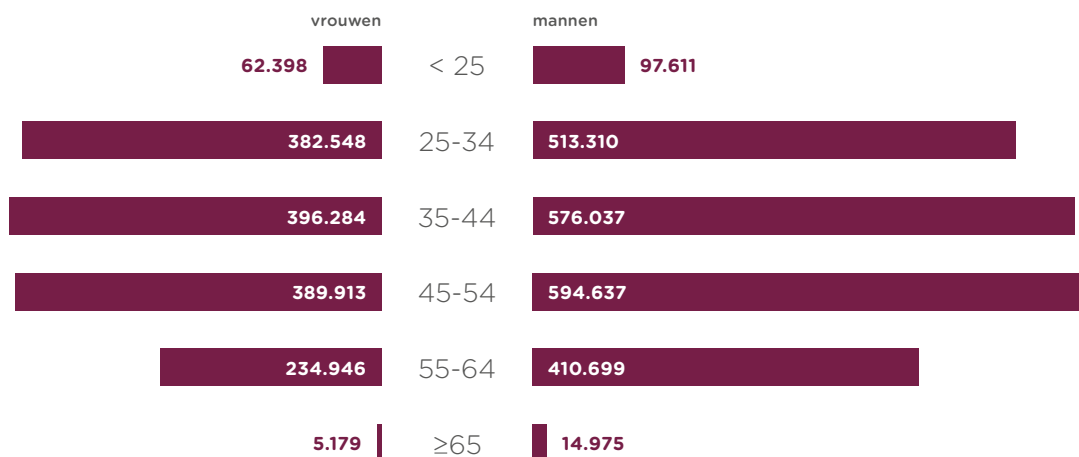
de FAQ's aan, zowel om het gebruik ervan door de consumenten te vergemakkelijken als naar aanleiding van bepaalde wetswijzigingen die een actualisering van de verstrekte informatie vereisen.

Jaarlijks sectoroverzicht van de tweede pensioenpijler

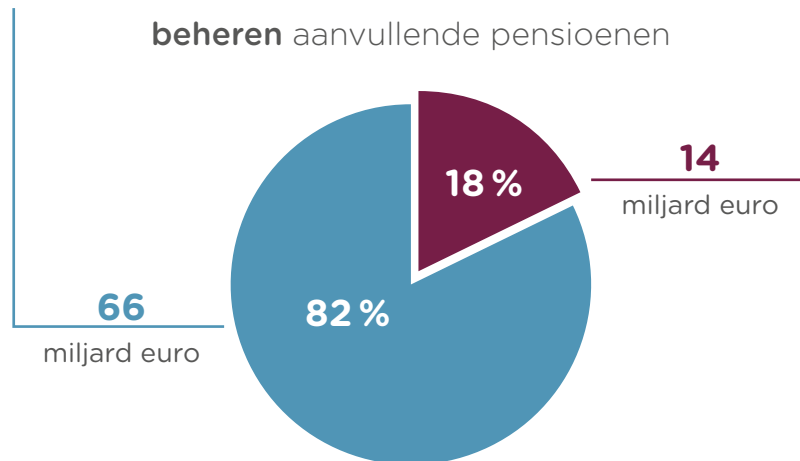
Om het publiek snel kerngegevens over de pensioenen van de tweede pijler te kunnen bezorgen, heeft de FSMA in 2018 voor het eerst een sectoroverzicht gepubliceerd. Bedoeling is een elementair overzicht te geven van de manier waarop de tweede pijler is gestructureerd. De gebruikte gegevens zijn afkomstig uit de DB2P-databank en weerspiegelen de toestand op 1 januari 2018.

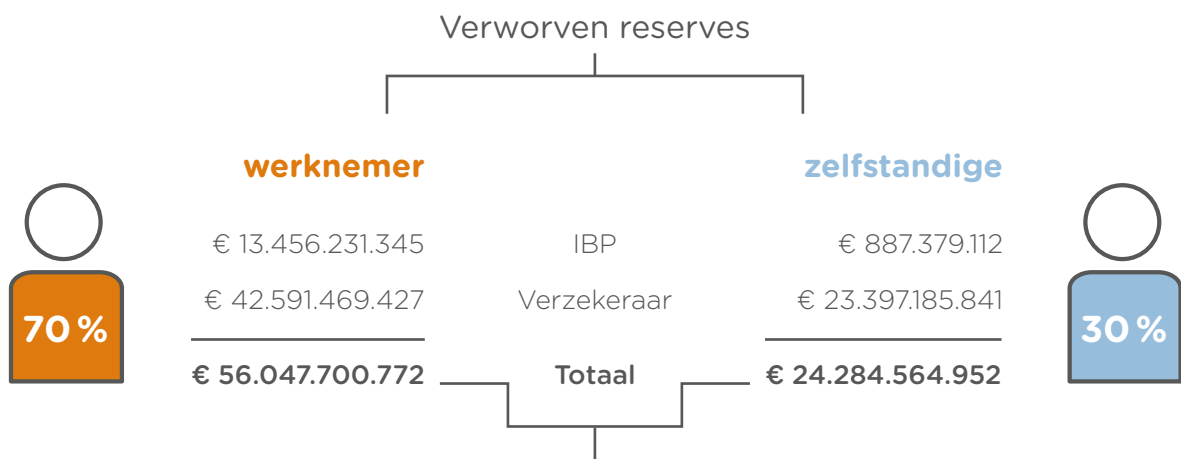
Grafiek 22: Aangeslotenen per leeftijdscategorie en per geslacht

24 verzekeraars en 179 IBP's

De verworven reserve is het bedrag aan pensioenreserve dat een aangeslotene op een bepaald ogenblik tijdens zijn loopbaan al heeft opgebouwd en dat verworven is. Wanneer de aangeslotene uit dienst treedt, kan hij dit bedrag overdragen naar een andere pensioeninstelling.

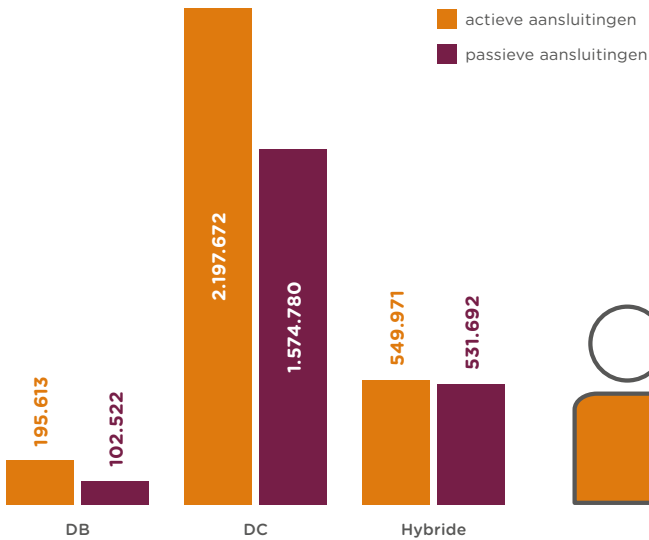

80,3 miljard euro

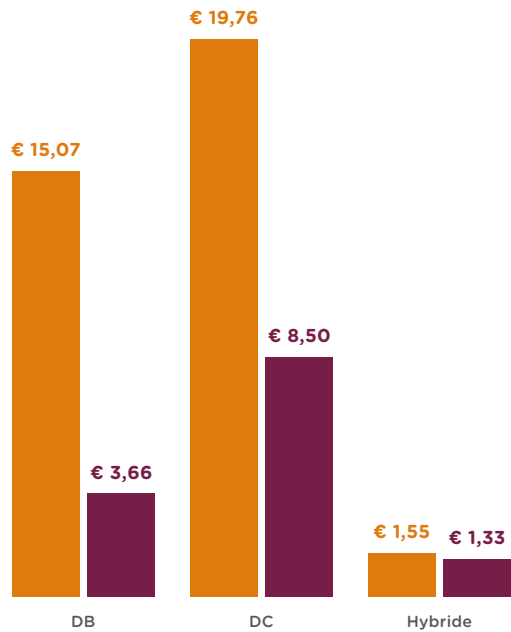
is het **totaalbedrag** aan **verworven pensioenreserves** dat aangeslotenen al hebben opgebouwd

Werknemers

Grafiek 23: Aantal aansluitingen (*)

Grafiek 24: Bedrag verworven reserves (in miljard euro)

* Het aantal 'aansluitingen' betreft geen unieke aangeslotenen. Eén individu kan aangesloten zijn bij meerdere plannen en wordt dan meerdere keren geteld.

Het aantal aansluitingen bij pensioenplannen van het type DC (73 procent) ligt veel hoger dan bij plannen van het type DB (6 procent). Op het vlak van de verworven reserve is het verschil tussen beide veel minder groot (DC 57 procent en DB 38 procent).

DC staat voor *Defined Contribution* of een pensioentoezegging van het type vaste bijdrage. DB staat voor *Defined Benefit* of een pensioentoezegging van het type vaste prestatie.

Zelfstandigen

Bijstand bij de voorbereiding van de wetgeving

De FSMA verleent technische bijstand aan de strategische cel van de minister voor Pensioenen bij de voorbereiding van de wetgeving. In 2018 hadden die werkzaamheden inzonderheid betrekking op de volgende elementen:

- de omzetting van de informatieverplichtingen van de IORP II-richtlijn. Die bepalingen zijn al bij de wet van 11 januari 2019⁶¹ in de WIBP omgezet. In België worden de informatieverplichtingen inzake aanvullende pensioenen echter als een integraal onderdeel van het sociaal recht en het arbeidsrecht beschouwd. Bijgevolg moeten zij ook in de sociale pensioenwetgeving (WAP, WAPZ, WAPBL, ...) worden opgenomen. Zo wordt gegarandeerd dat alle aangeslotenen recht hebben op dezelfde informatie, ongeacht of een IBP of een verzekeringsonderneming hun pensioenplan beheert. De omzetting in de sociale wetgeving zal gebeuren via een afzonderlijk wetsontwerp, dat door de regering is ingepland in het wetgevend proces rond de omzetting van de IORP II-richtlijn;
- de voorbereiding van het uitvoeringsbesluit van de WAPZNP. De wet machtigt de Koning om, met het oog op de bescherming van de zelfstandigen die een pensioenovereenkomst hebben gesloten als zelfstandig natuurlijk persoon, de regels vast te stellen met betrekking tot de financiële producten waarmee dergelijke overeenkomsten kunnen worden aangeboden, en met betrekking tot de precontractuele informatie.

Publicatie van standpunten over de interpretatie van de wetgeving

De FSMA zet ook de sinds 2015 ingevoerde praktijk van de onmiddellijke publicatie van nieuwe standpunten⁶² inzake aanvullende pensioenen voort. Deze praktijk draagt bij tot de rechtszekerheid en de voorspelbaarheid van de acties van de FSMA. Zo publiceerde zij in 2018 adviezen over de omzetting van een pensioenkapitaal in een tijdelijke en/of uitgestelde rente, over de mogelijkheid om bij uittreding te kiezen voor een overlijdensdekking die gelijk is aan de verworven reserves, en over de onmogelijkheid om een afkoopvergoeding toe te passen wanneer de betaling na de pensionering plaatsvindt. Beide laatstgenoemde standpunten zijn er gekomen naar aanleiding van vragen aan de FSMA over de correcte toepassing van de wet van 18 december 2015⁶³.

⁶¹ Wet van 11 januari 2019 tot omzetting van de richtlijn (EU) 2016/2341 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2016 betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBPV) en tot wijziging van de wet van 27 oktober 2006 betreffende het toezicht op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening. Zie ook dit verslag, p. 159.

⁶² De standpunten van de FSMA kunnen worden geraadpleegd op haar website.

⁶³ Wet van 18 december 2015 tot waarborging van de duurzaamheid en het sociale karakter van de aanvullende pensioenen en tot versterking van het aanvullende karakter ten opzichte van de rustpensioenen.

Stijging van het aantal vragen en klachten over aanvullende pensioenen

In 2018 ontving de FSMA 366 vragen of klachten over aanvullende pensioenen. Dat is 31 procent meer dan in 2017 en 44 procent meer dan in 2016.

Zowel consumenten als professionelen kunnen met hun vragen en klachten bij de FSMA terecht. De hoofdmoot van de behandelde dossiers had betrekking op de pensioenwetgeving voor de werknemers.

De vragen- en klachtendossiers hebben betrekking op tal van onderwerpen. De thema's die in 2018 het vaakst aanleiding gaven tot vragen en klachten, waren dezelfde als in 2017.

Het meest frequent waren de vragen en klachten over de aangiften aan de DB2P-databank en de gegevens die de burgers op basis daarvan kunnen consulteren op mypension.be. De openstelling van de DB2P-databank op 6 december 2016 heeft wellicht een impact op het aantal consumentenvragen in het algemeen. De raadpleging van de informatie op mypension.be draagt bij tot de sensibilisering van de burgers over de opbouw van hun aanvullende pensioenrechten.

Het tweede onderwerp dat het vaakst aan bod kwam, betrof de uitbetaling van het aanvullend pensioen bij pensionering. Het aantal vragen en klachten over dit onderwerp verdrievoudigde ten opzichte van 2017. Sinds 1 januari 2016 geldt als algemene regel dat het aanvullend pensioen wordt uitbetaald op het ogenblik van de pensionering, met andere woorden op het moment waarop het wettelijk rustpensioen daadwerkelijk ingaat. Buiten de toepassing van een aantal overgangsmaatregelen, is het in beginsel dus niet meer mogelijk om het aanvullend pensioen op te vragen vóór het wettelijk pensioen ingaat. Het is ook niet meer mogelijk om de opname van het aanvullend pensioen tot na de pensionering van de betrokken persoon uit te stellen. Dit betekent dat het aanvullend pensioen automatisch wordt uitbetaald op het moment waarop het wettelijk pensioen ingaat. Aangeslotenen vragen de FSMA regelmatig of een vervroegde opname van het aanvullend pensioen nog mogelijk is. Daarnaast klagen een aantal aangeslotenen over het verlies (onder andere op fiscaal vlak) dat zij lijden door een verplichte opname van het aanvullend pensioen, vóór zij de in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst bepaalde pensioenleeftijd hebben bereikt.

FOCUS 2019

Binnen het sociaal toezicht op de aanvullende pensioenen heeft de FSMA in 2019 een aantal belangrijke nieuwe projecten op stapel staan.

De FSMA zal eerst en vooral bijzondere aandacht besteden aan bepaalde **pensioenproducten die geen rendementsgarantie bieden**. In 2018 zijn nieuwe pensioenstatuten in het leven geroepen: het aanvullend pensioen voor zelfstandigen die actief zijn als natuurlijk persoon, en het vrij aanvullend pensioen voor werknemers. Deze statuten voorzien niet in een gewaarborgd minimumrendement ten laste van de inrichter of de pensioeninstelling. Er kan dan ook worden verwacht dat de consumenten grotere risico's zullen lopen in het kader van die statuten. De FSMA zal die nieuwe soorten aanvullende pensioenen daarom van nabij volgen, vooral om te voorkomen dat te risicovolle producten worden aangeboden en ervoor te zorgen dat de consumenten voldoende worden geïnformeerd over de risico's die zij lopen.

Parallel daarmee zal de FSMA specifiek toezien op de naleving van de wettelijke bepalingen over het **uitbetalingsproces** die sinds 1 januari 2016 van kracht zijn. Die bepalingen stellen onder meer dat de uitbetaling van het aanvullend pensioen wordt gekoppeld aan het moment waarop het wettelijk pensioen ingaat, en dat de pensioeninstellingen binnen 30 dagen nadat zij de voor de uitbetaling noodzakelijke gegevens hebben ontvangen, ook effectief tot uitbetaling moeten overgaan. De FSMA zal ook de informatie verifiëren die aan de aangeslotenen wordt verstrekt in de fase voorafgaand aan de pensionering.

De FSMA heeft de voorbije jaren veel aandacht besteed aan de pensioenplannen voor werknemers. Zij vertegenwoordigen immers de grootste groep van aangeslotenen binnen de tweede pijler. Daarbij heeft zij echter nooit uit het oog verloren dat ook meer dan een half miljoen burgers een aanvullend pensioen opbouwen als zelfstandigen en dat het aanvullend pensioen voor veel zelfstandigen een substantieel deel van hun totaal pensioeninkomen vormt. Daarom zal de FSMA in 2019 de klemtoon leggen op het **vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen**. Zij zal daarbij inzonderheid onderzoeken of de zelfstandigen via hun jaarlijkse pensioenfiche correct over de evolutie van hun pensioenrechten worden geïnformeerd. Aansluitend daarbij zal de FSMA de FAQ's op haar website ook uitbreiden met informatie over de pensioenproducten voor zelfstandigen.

Prudentieel toezicht

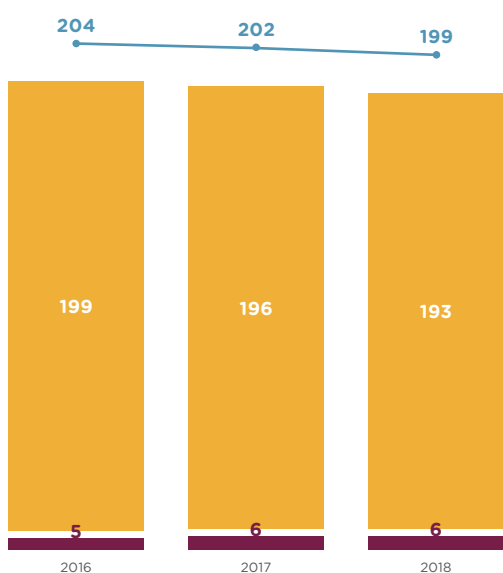
De FSMA oefent prudentieel toezicht uit op de IBP's, doorgaans pensioenfondsen genoemd. Dit toezicht spitst zich toe op vier kernelementen, met name:

- een voorzichtige waardering van de pensioenverplichtingen die naadloos aansluit bij het rendement van de beleggingen en alle relevante risico's in acht neemt, alsook een passende financiering van de pensioenverplichtingen;
- gespreide en aangepaste beleggingen;
- een gezonde organisatie;
- transparantie ten aanzien van alle relevante actoren (*stakeholders*).

België telt 193 pensioenfondsen naar Belgisch recht. Daarnaast beheren zes pensioenfondsen uit andere lidstaten van de Europese Economische Ruimte pensioenplannen die onderworpen zijn aan de Belgische sociale en arbeidswetgeving.

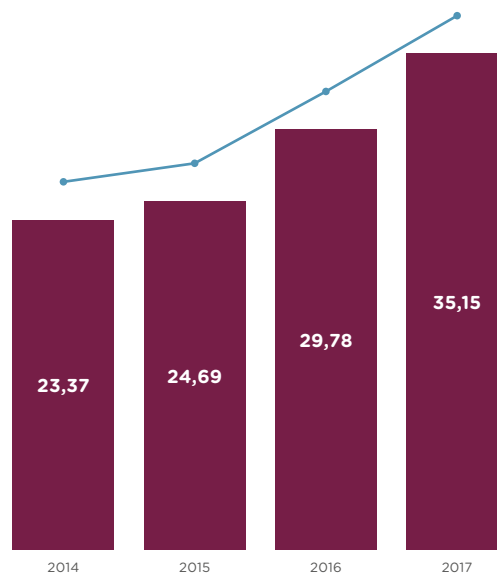
De grafieken 25, 26 en 27 bevatten een aantal kerncijfers over de pensioenfondsensector. Meer statistische gegevens over de sector zijn terug te vinden op de website van de FSMA.

Grafiek 25: aantal IBP's

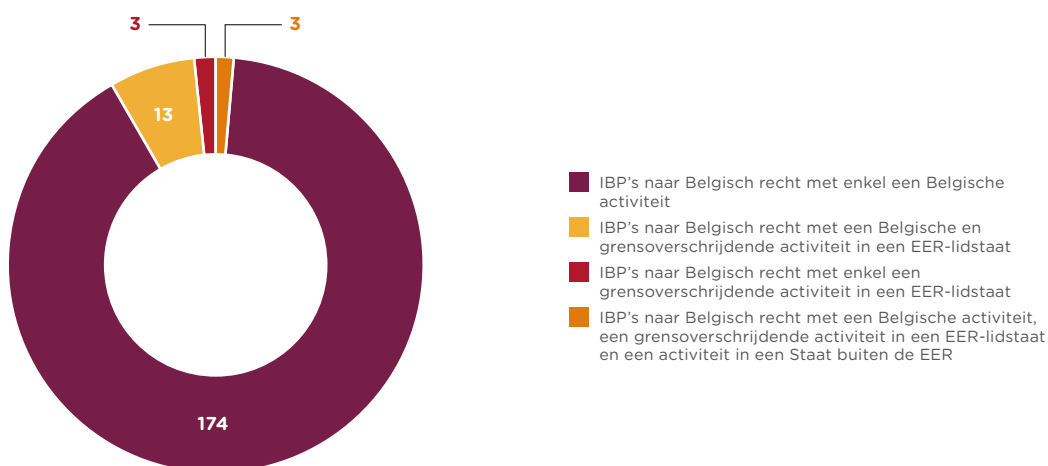

- IBP's naar Belgisch recht
- IBP's uit een EER-lidstaat die een grensoverschrijdende activiteit uitoefenen in België
- Totaal

Grafiek 26: balanstotaal van de IBP's naar Belgisch recht (in miljard euro)

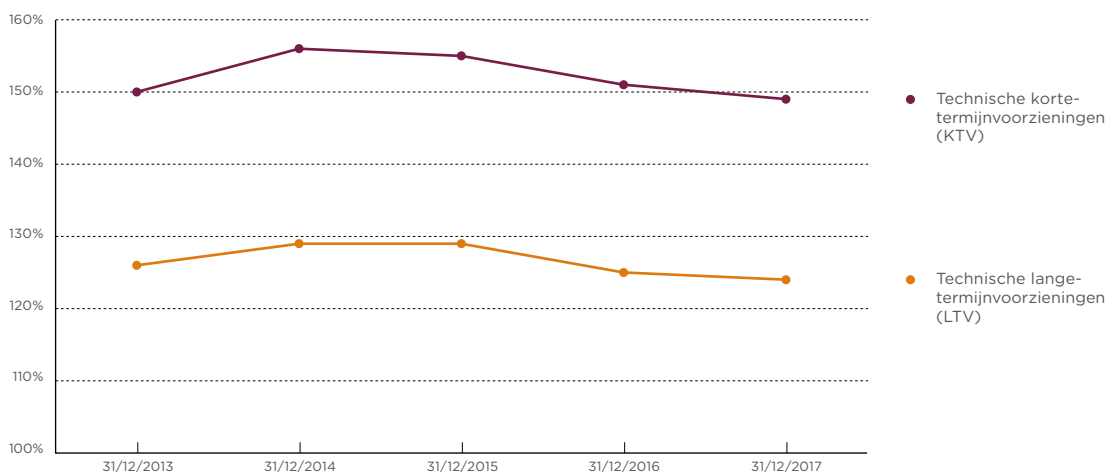
Grafiek 27: aantal IBP's naar Belgisch recht (in 2018)

Technische voorzieningen en verwacht rendement

In 2017 richtte het prudentieel toezicht van de FSMA zich voornamelijk op de financiering van de pensioenfondsen in een klimaat van lage rentes, en meer bepaald op de voorzichtige berekening van de technische voorzieningen van de IBP's en het realistische karakter van het verwachte rendement. Zo werden alle IBP's die pensioenplannen van het type vaste prestaties beheren, onderworpen aan een analyse van hun methode voor het berekenen van de lange termijn technische voorzieningen, hun disconteringsvoet en hun verwachte rendement. De FSMA onderzocht meer bepaald of het rendement dat de IBP verwachtte in overeenstemming leek te zijn met de samenstelling van de beleggingsportefeuille en de huidige omstandigheden op de financiële markten. In het kader van dit onderzoek werd ook de samenhang onderzocht tussen het verwachte rendement en de disconteringsvoet die werd gebruikt voor de berekening van de technische voorzieningen. Ten slotte werd ook de methode voor de berekening van de technische voorzieningen mee in de beoordeling betrokken.

Grafiek 28: Evolutie van de dekkingsgraad

Meer dan 40 procent van de Belgische IBP's die pensioenplannen met een of andere vorm van beloofd rendement beheren, werd ingevolge dit toezichttraject verzocht de berekening van hun technische voorzieningen te herzien en een actieplan voor te leggen met de nodige maatregelen voor een meer prudente berekening van de technische voorzieningen. De FSMA heeft dit in 2018 nauwgezet opgevolgd en erop toegezien dat de IBP's de passende stappen ondernamen en de nodige maatregelen invoerden. De FSMA zal de situatie in 2019 blijven opvolgen bij de IBP's die nog onvoldoende maatregelen hebben genomen.

Herstel- en saneringsmaatregelen

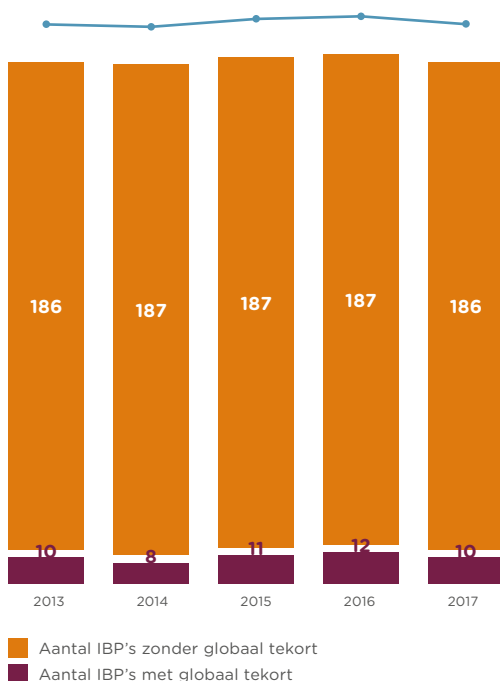
Pensioenfondsen die een financieringstekort hebben, moeten herstelmaatregelen nemen, met andere woorden de nodige maatregelen om dat tekort weg te werken. Een tekort kan zich voordoen op het niveau van het fonds als geheel of op het niveau van het pensioenplan van een of meerdere bijdragende ondernemingen. In het eerste geval worden herstelmaatregelen genomen; in het tweede geval saneringsmaatregelen.

Zoals de grafieken 29 en 30 aangeven, waren er in 2017 maar in beperkte mate herstel- en saneringsmaatregelen nodig. Slechts circa vijf procent van het totale aantal pensioenfondsen moest immers dergelijke maatregelen nemen. Bovendien hadden slechts twee IBP's een tekort ten opzichte van de kortetermijnvoorzieningen (KTV). Dat cijfer blijft stabiel in vergelijking met de vorige jaren.

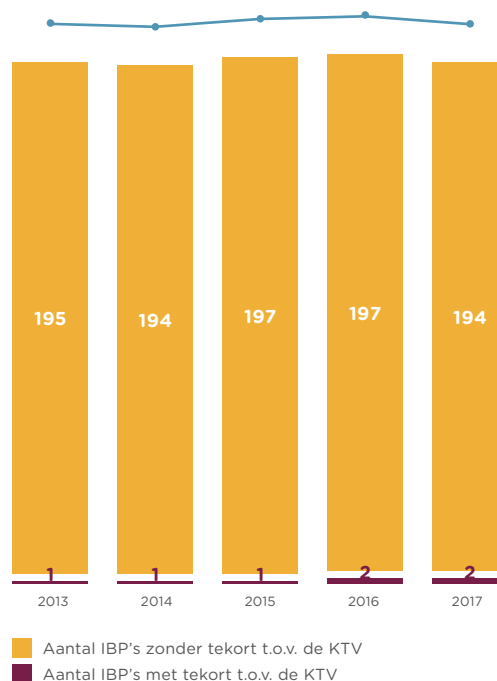
Op 31 december 2017 hadden acht pensioenfondsen herstelmaatregelen lopen en drie pensioenfondsen saneringsmaatregelen. In de loop van 2017 slaagden 13 IBP's erin om hun herstelplan (4) of saneringsplan (9) af te sluiten. Door een nieuw tekort eind 2017 moesten twee IBP's herstelmaatregelen nemen en vijf IBP's saneringsmaatregelen.

Vele van de nieuwe tekorten bij pensioenfondsen zijn het gevolg van de strengere, en dus veiligere, hypothesen die pensioenfondsen hanteren voor de berekening van hun pensioenverplichtingen.

Grafiek 29: Aantal IBP's met/zonder globaal tekort

Grafiek 30: Aantal IBP's met/zonder tekort t.o.v. de KTV

Belang van de erkende commissarissen en aangewezen actuarissen

Voor de FSMA zijn de erkend commissaris en de aangewezen actuaire belangrijke actoren op het terrein. Nadat zij in 2015 en 2016 haar verwachtingen ten aanzien van hen kenbaar had gemaakt in een circulaire, heeft de FSMA besloten om de bevindingen die de erkend commissaris en de aangewezen actuaire op het terrein doen, systematischer te integreren in haar risicogebaseerde aanpak. Zij analyseert alle verslagen van deze actoren om er de aandachtspunten uit te filteren voor haar prudentieel toezicht op de IBP's. Die analyses laten haar toe bepaalde signalen op te vangen, alsook om de kwaliteit te beoordelen van het werk dat de erkend commissaris en de aangewezen actuaire leveren. Zo kan zij de wijze waarop invulling wordt gegeven aan deze sleutelfuncties van nabij monitoren. In 2018 heeft dit ertoe geleid dat zij een revisor heeft geschrapd.

Grensoverschrijdende activiteiten en de brexit-problematiek

In 2018 heeft de FSMA vier kennisgevingsdossiers over grensoverschrijdende activiteiten goedgekeurd. Het ging om dossiers van vier IBP's die al grensoverschrijdend actief waren. Twee van die dossiers werden ingediend naar aanleiding van een wijziging van de bestaande grensoverschrijdende activiteit. De twee overige dossiers hadden betrekking op een nieuwe activiteit in een nieuw gastland. Daarnaast werd een IBP vereffend die weliswaar toelating had om grensoverschrijdende activiteiten uit te voeren maar dat nooit daadwerkelijk heeft gedaan.

In het kader van de brexit-problematiek, die het voorbije jaar veel aandacht kreeg van de FSMA⁶⁴, vermelden we dat er één Belgische IBP een grensoverschrijdende activiteit uitoefent in het Verenigd Koninkrijk. Het valt dus af te wachten of de Britse sociale en arbeidswetgeving over aanvullende pensioenen al dan niet zal toestaan dat een buitenlandse IBP een Brits pensioenplan blijft beheren. Volgens de Belgische prudentiële wetgeving zou dit mogelijk blijven.

Peer review van EIOPA over het Prudent Person Principle

Het *Review Panel* van EIOPA heeft in 2017 en 2018 een *peer review* verricht met als thema het toezicht op de toepassing, door de IBP's, van de *Prudent Person Rules* (PPR's). Bedoeling was na te gaan wat dit onderdeel van het toezicht door de nationale toezichthouders precies inhoudt, alsook een zekere convergentie in deze toezichtspraktijk te bevorderen. Daarnaast wou EIOPA de goede praktijken in kaart brengen om dit toezicht op de PPR's zowel verder uit te bouwen als concreet te verrichten.

Het *Review Panel* heeft een bijzonder positieve beoordeling gegeven aan de toezichtspraktijken die de FSMA heeft ontwikkeld om de toepassing van de PPR's door de IBP's te controleren. Het waardeerde vooral de thematische analyses die de FSMA heeft uitgewerkt om de individuele en algemene kwetsbaarheden van de IBP's op te sporen en om de evolutie van de Belgische pensioenfondsen te beoordelen. Daarnaast prees het *Review Panel* het risicomodel dat de FSMA hanteert waarbij een score wordt toegekend aan verschillende risico's die in vier categorieën zijn onderverdeeld: financieel, activa, actuair en governance.

⁶⁴ Zie dit verslag, p. 146.

Het *Review Panel* heeft een aanbeveling geformuleerd over de rapportering die IBP's verrichten over hun beleggingen in instellingen voor collectieve belegging. Het is van oordeel dat de FSMA een frequentere en meer gedetailleerde rapportering zou moeten vragen over de onderliggende activa van die instellingen voor collectieve belegging.

Inspecties ter plaatse over het thema belangenconflicten

In 2018 zette de FSMA haar inspecties bij de IBP's verder. De focus lag op het besluitvormingsproces en de opvolging inzake het beleggingsbeleid, meer bepaald wat de beheersing van de daarmee verband houdende belangenconflicten betreft⁶⁵.

Omzetting van richtlijn IORP II

De Europese richtlijn IORP II voert een aantal nieuwigheden in, waaronder regels voor grensoverschrijdende activiteiten, governance en informatieverplichtingen. Zoals vermeld⁶⁶, heeft de wet van 11 januari 2019 al een reeks bepalingen omgezet in de WIBP. Daarnaast zijn er nog sommige uitvoeringsmaatregelen van de WIBP die nog moeten worden aangepast.

De FSMA is voornemens in 2019 een aantal circulaires uit te brengen om duidelijk te maken hoe zij de invulling ziet van de, al dan niet nieuwe, wettelijke vereisten. De bedoeling is bestaande circulaires, zoals de circulaire over deugdelijk bestuur, te herwerken om rekening te houden met de wetwijzigingen, en nieuwe circulaires op te stellen over thema's zoals het beleggingsbeleid (SIP), het financieringsplan en de interne risicobeoordeling (*Own Risk Assessment* - ORA).

De FSMA vond het evenwel nuttig om alvast een mededeling⁶⁷ te publiceren waarin zij de IBP's attent maakt op een aantal punten zoals de overgangsbepalingen en de elementen die onmiddellijke gevolgen hebben voor de kennisgevingprocedures aan de FSMA.

FOCUS 2019

Voor het prudentieel toezicht staat in 2019 een reorganisatie op stapel van de **rapportering door de IBP's**. Die evolutie wordt gestuurd door de nieuwe vereisten die EIOPA en de ECB hieromtrent opleggen, alsook door de wijzigingen die zijn aangebracht door IORP II.

Tegelijkertijd zal de FSMA ook het **prudentieel-toezichtskader voor de IBP's** aanpassen om rekening te houden met de vernieuwingen die IORP II invoert. Daarbij zal zij al het mogelijke doen om de sector bij te staan met richtsnoeren, onder meer voor risicobeheer.

⁶⁵ Voor meer informatie over die inspecties, zie dit verslag, p. 47.

⁶⁶ Zie dit verslag, p. 104.

⁶⁷ Mededeling FSMA_2019_03 van 8 januari 2019.

Cash in/

Cash out

BETEUGELING VAN FINANCIËLE INBREUKEN

13 nieuwe onderzoeksdossiers in 2018	114
Tien minnelijke schikkingen gesloten in 2018	115
Beschrijving van enkele van de in 2018 afgesloten minnelijke schikkingen	116
Minnelijke schikking met een verzekeringsmakelaar	116
Minnelijke schikking over de functie van complianceofficer bij een verzekeringsonderneming	117
Minnelijke schikking met een kaderlid van een beursgenoteerde vennootschap naar aanleiding van aanwijzingen van marktmisbruik	117
Minnelijke schikkingen met instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening	118
Minnelijke schikking in verband met de wetgeving over kredietbemiddeling	119
Gerechtelijke procedures	119
Cassatie-arresten van 9 november en 13 december 2018	119
Internationale samenwerking	121

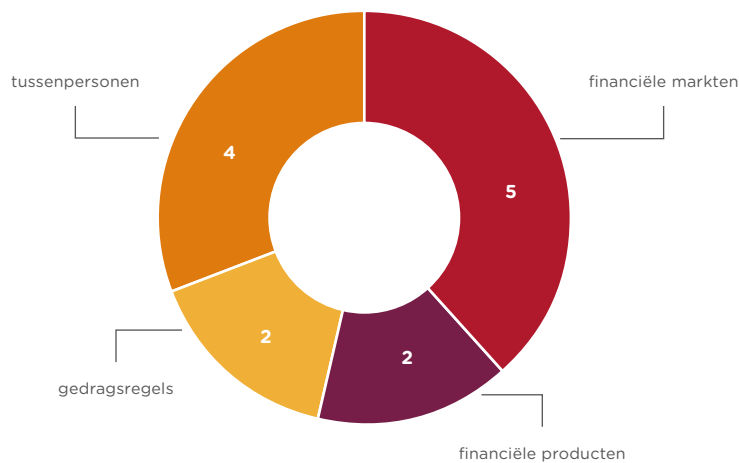
De FSMA kan administratieve sancties opleggen voor inbreuken op de financiële wetgeving. Deze sancties nemen de vorm aan van administratieve geldboetes, opgelegd door een onafhankelijke sanctiecommissie, of van minnelijke schikkingen.

13 nieuwe onderzoeksdossiers in 2018

Wanneer het directiecomité ernstige aanwijzingen vaststelt van het bestaan van een praktijk die aanleiding kan geven tot het opleggen van een administratieve geldboete, gelast het de auditeur met het onderzoek van het dossier⁶⁸. Die beslissing wordt soms genomen op basis van aanwijzingen die door de controlediensten van de FSMA worden overgemaakt. Soms gebeurt dat ook naar aanleiding van een klacht of een melding.

In 2018 heeft het directiecomité 13 nieuwe onderzoeksdossiers geopend⁶⁹.

Grafiek 31: Thematisch overzicht van de in 2018 geopende onderzoeksdossiers

⁶⁸ Artikel 70, § 1, van de wet van 2 augustus 2002.

⁶⁹ De onderzoeksdossiers die de FSMA opent wanneer zij een samenwerkingsverzoek ontvangt van een buitenlandse toezichthouder, zijn hierin niet vervat. Voor meer informatie over het gevolg dat aan dergelijke verzoeken is gegeven, zie dit verslag, p. 121.

De term onderzoeksdossier verwijst naar de beslissing om, conform artikel 70, § 1, van de wet van 2 augustus 2002, een onderzoek te openen naar een aantal aanwijzingen van een praktijk die aanleiding kan geven tot een administratieve sanctie. Die dossiers betreffen feiten en geen personen. Het is dus mogelijk dat het onderzoek van de feiten uitwijst dat het aantal betrokkenen moet worden bijgesteld.

De medewerkers van het auditoraat onderzoeken de feiten, onder leiding van de auditeur. De wet voorziet daartoe in verschillende onderzoeksbevoegdheden. Zo kan de FSMA zich bijvoorbeeld schriftelijke informatie doen meedelen, personen verhoren, telecommunicatiegegevens opvragen, bepaalde gegevens in beslag nemen, ...⁷⁰.

Na afloop van het onderzoek bezorgt de auditeur zijn definitieve verslag aan het directiecomité⁷¹. Op basis van dat verslag beslist het directiecomité welke gevolgen het aan het dossier geeft⁷². Zo kan het directiecomité eisen dat bijkomende onderzoeksdaden worden gesteld, het dossier aan de sanctiecommissie overmaken, een minnelijke schikking aanvaarden of het dossier zonder gevolg klasseren. Parallel met de voorstellen van minnelijke schikking die aan het directiecomité werden gericht⁷³, heeft de auditeur in 2018 vier onderzoeksverslagen aan het directiecomité overgemaakt.

Tien minnelijke schikkingen gesloten in 2018

De wet voorziet in de mogelijkheid om een dossier met een minnelijke schikking af te sluiten⁷⁴.

De beslissing om een minnelijke schikking te aanvaarden, wordt door het directiecomité genomen. De betrokkene moet aan het onderzoek hebben meegewerkt en vooraf met het voorstel tot minnelijke schikking hebben ingestemd.

In 2018 heeft het directiecomité, op voorstel van de auditeur, tien minnelijke schikkingen aanvaard voor een totaalbedrag van 1.084.500 euro. Zowel natuurlijke als rechtspersonen waren hierbij betrokken.

⁷⁰ Artikelen 78 tot 85bis van de wet van 2 augustus 2002.

⁷¹ Artikel 70, § 2, van de wet van 2 augustus 2002.

⁷² Artikel 71 van de wet van 2 augustus 2002.

⁷³ Zie het volgende punt dat specifiek over de minnelijke schikkingen handelt.

⁷⁴ Artikel 71, § 3, van de wet van 2 augustus 2002.

Beschrijving van enkele van de in 2018 afgesloten minnelijke schikkingen

In 2018 heeft het directiecomité minnelijke schikkingen aanvaard in onderzoeken die betrekking hadden op verschillende toezichtsdomeinen. Ter illustratie volgt hieronder een beschrijving van enkele van die minnelijke schikkingen⁷⁵. Op de website van de FSMA zijn de teksten beschikbaar van alle minnelijke schikkingen die in 2018 zijn afgesloten.

Minnelijke schikking met een verzekeringsmakelaar

Op 30 april 2018 heeft het directiecomité een minnelijke schikking aanvaard met een als verzekeringsmakelaar ingeschreven vennootschap. Deze verzekeringsmakelaar maakte reclame en verspreide informatie via een website. Het was echter niet mogelijk om producten online te kopen op die website.

De FSMA had vastgesteld dat de via die website verspreide informatie niet in overeenstemming was met de wettelijke en reglementaire bepalingen inzake verzekeringen en reclame waarvan sprake in de wet van 4 april 2014⁷⁶ en het koninklijk besluit van 25 april 2014⁷⁷. Zo werd bijvoorbeeld een inbreuk vastgesteld op de regel die stelt dat reclame die gelijktijdig betrekking heeft op verschillende types van financiële producten, vormelijk en inhoudelijk een duidelijk onderscheid moet maken tussen de informatie over die verschillende types van financiële producten. Andere gegevens op de website waren, volgens de FSMA, onjuist of misleidend of voldeden niet aan de minimale inhoudelijke vereisten.

Eind 2015 had de FSMA de vennootschap haar eerste opmerkingen over de website bezorgd. De vennootschap paste haar website daarop op bepaalde punten aan. Toch oordeelde de FSMA in april 2017 dat nog steeds niet aan alle toepasselijke wettelijke bepalingen was voldaan.

De minnelijke schikking voorzag in de betaling van een som van 40.000 euro ten gunste van de Schatkist en in een nominatieve bekendmaking op de website van de FSMA. De vennootschap had haar website inmiddels aangepast.

⁷⁵ Enkel de minnelijke schikkingen die toelichtingen van algemene aard bevatten, worden hier beschreven

⁷⁶ Wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

⁷⁷ Koninklijk besluit van 25 april 2014 betreffende bepaalde informatieverplichtingen bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele cliënten.

Minnelijke schikking over de functie van complianceofficer bij een verzekeringsonderneming

Op 20 september 2018 heeft het directiecomité een minnelijke schikking aanvaard met een verzekeringsonderneming.

Verzekeringsondernemingen moeten een complianceofficer aanstellen en de FSMA onmiddellijk informeren over elke aanstelling van een complianceofficer en over elke wijziging in de functie van de complianceofficer. Bovendien moeten zij bij de FSMA een erkenningsaanvraag indienen vóór zij iemand als complianceofficer aanstellen.

Na het ontslag van haar erkende complianceofficer had de verzekeringsonderneming iemand aangesteld om die functie tijdelijk te vervullen. Vervolgens had zij de functie voor onbepaalde tijd aan iemand anders toevertrouwd. Daarna had de verzekeringsonderneming bij de FSMA een verzoek ingediend om de persoon aan wie zij die functie voor onbepaalde tijd had toevertrouwd, als complianceofficer te erkennen.

De FSMA heeft geoordeeld dat de verzekeringsonderneming de voor haar geldende verplichting niet was nagekomen om de FSMA onmiddellijk over elke wijziging in de functie van de complianceofficer te informeren, en om een erkenningsaanvraag bij haar in te dienen alvorens een of meer personen als complianceofficer aan te stellen. De duur van de onregelmatigheid bedroeg 22 maanden.

De minnelijke schikking voorzag in de betaling van een som van 75.000 euro ten gunste van de Schatkist en in een nominatieve bekendmaking op de website van de FSMA.

Minnelijke schikking met een kaderlid van een beursgenoteerde vennootschap naar aanleiding van aanwijzingen van marktmisbruik

Op 14 februari 2018 heeft het directiecomité een minnelijke schikking aanvaard met een kaderlid van een Belgische beursgenoteerde vennootschap.

Die vennootschap had in een persbericht bekendgemaakt dat een andere vennootschap voornemens was een openbaar overnamebod uit te brengen op haar aandelen en warrants. Dat persbericht vermeldde verder ook dat de meerderheidsaandeelhouders en de raad van bestuur van de vennootschap dit mogelijke bod steunden. Het bod hield een premie in ten aanzien van de gemiddelde slotkoers gedurende de laatste 3 en 12 maanden.

Een kaderlid, dat vermeld stond op de lijst van personen met voorwetenschap die de vennootschap in verband met het mogelijke overnamebod bijhield, had zeven aankooptransacties in het aandeel van de vennootschap verricht. De FSMA was van oordeel dat die transacties misbruik van voorwetenschap vormden. Daarnaast stelde de FSMA vast dat het kaderlid haar nooit eerder in kennis had gesteld van vroegere transacties in het aandeel van de vennootschap, waardoor de meldingsplicht voor leidinggevenden van genoteerde vennootschappen was geschonden.

De minnelijke schikking voorzag in de betaling van een som van 55.000 euro ten gunste van de Schatkist en een nominatieve publicatie op de website van de FSMA gedurende 6 maanden.

Minnelijke schikkingen met instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening

Op 9 juli en 9 oktober 2018 heeft het directiecomité twee minnelijke schikkingen aanvaard met instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBP's).

In beide dossiers hadden de feiten betrekking op de wettelijke verplichting voor pensioeninstellingen om jaarlijks informatie te bezorgen aan de databank aanvullende pensioenen, ook wel DB2P⁷⁸ genaamd. Deze databank verzamelt informatie over de door werknemers, zelfstandigen en ambtenaren opgebouwde pensioenrechten in het kader van de tweede pensioenpijler.

Opdat deze databank haar rol als betrouwbare informatiebron ten volle zou kunnen vervullen, zijn de pensioeninstellingen wettelijk verplicht om bepaalde informatie (onder andere de contractvoorwaarden en de jaarlijkse standen van de individuele rekeningen van de pensioenrechten van de aangeslotenen) aan de beheerder van de databank te melden.

Sinds 6 december 2016 hebben de burgers, via de website MyPension.be, rechtstreeks toegang tot hun aanvullende pensioengegevens in DB2P. Via die website kunnen zij dus onmiddellijk zien hoeveel pensioenrechten zij in de tweede pijler hebben opgebouwd.

In het ene dossier was de betrokken pensioeninstelling een verzekeringsonderneming. Zij was verplicht om vóór 31 december 2015 aan de beheerder van de databank de overeenkomsten te melden met betrekking tot de aanvullende pensioenrechten van de werknemers die vóór 1 januari 2004 uit de pensioentoezegging waren uitgetreden. Daarnaast was de pensioeninstelling verplicht om de individuele rekeningstand van die overeenkomsten jaarlijks vóór 30 september bij de beheerder in te dienen.

Begin 2017 heeft de FSMA vastgesteld dat bepaalde gegevens inzake de aanvullende pensioenrechten van aangesloten werknemers, die vóór 1 januari 2004 uit de pensioentoezegging waren uitgetreden, niet tijdig waren meegedeeld. Het onderzoek van de auditeur heeft uitgewezen dat de tekortkomingen betrekking hadden op de individuele rekeningstanden op datum van 1 januari 2016 en 60.460 personen betroffen. De rekeningstanden werden met een vertraging van 8 tot 10 maanden ingevoerd. Als verklaring voor de laattijdigheid gaf de pensioeninstelling operationele problemen op.

De minnelijke schikking voorzag in de betaling van een som van 250.000 euro, waarbij de pensioeninstelling zich ertoe verbond om dit bedrag op geen enkele manier aan haar aangesloten leden door te rekenen. De beslissing werd nominatief bekendgemaakt op de website van de FSMA.

Het andere dossier betrof een pensioeninstelling die verbonden was met een Belgische beursgenoteerde vennootschap. Deze pensioeninstelling had bepaalde gegevens met verschillende maanden vertraging ingevoerd voor het evaluatiejaar 2017. Het ging daarbij om 6.500 aangiftes. De laattijdigheid van de aangiftes werd veroorzaakt door een technisch probleem bij een onderaannemer. Het probleem werd grondig geanalyseerd en opgelost.

De minnelijke schikking voorzag in de betaling van een som van 50.000 euro, waarbij de pensioeninstelling zich ertoe verbond om dit bedrag op geen enkele manier aan haar aangesloten leden door te rekenen. De beslissing werd nominatief bekendgemaakt op de website van de FSMA.

⁷⁸ Zie het jaarverslag 2016 van de FSMA, p. 68, en het jaarverslag 2017 van de FSMA, p. 93.

Minnelijke schikking in verband met de wetgeving over kredietbemiddeling

Op 4 december 2018 heeft het directiecomité een minnelijke schikking aanvaard met twee luchtvaartmaatschappijen en een Belgische kredietgever.

De betrokken partijen hadden samen een kredietkaart ontwikkeld, waarbij elke betaling met de kredietkaart van de kredietgever *airmiles* opleverde voor het getrouwheidsprogramma van de luchtvaartmaatschappijen.

De luchtvaartmaatschappijen maakten op hun websites reclame voor deze kredietkaart. Verder was op die websites ook een link naar de website van de kredietgever te vinden om de kredietkaart aan te vragen. In het kader daarvan noemde de luchtvaartmaatschappijen zichzelf kredietbemiddelaars of agenten. Derden consulteerden de bedoelde webpagina's en klikten op de link naar de website van de kredietgever.

De FSMA heeft geoordeeld dat de luchtvaartmaatschappijen op die manier bemiddelingsactiviteiten inzake consumentenkrediet uitoefenden. Aangezien die twee luchtvaartmaatschappijen niet bij de FSMA waren ingeschreven als bemiddelaars inzake consumentenkrediet, overtraden zij de wetgeving over kredietbemiddeling. Deze wetgeving bepaalt immers dat niemand een activiteit van consumentenkredietbemiddeling in België mag uitoefenen of de titel van kredietbemiddelaar mag voeren zonder vooraf bij de FSMA te zijn ingeschreven.

De kredietgever overtrad op zijn beurt de wetgeving omdat hij een beroep deed op de luchtvaartmaatschappijen als kredietbemiddelaars, terwijl zij niet over de vereiste inschrijving bij de FSMA beschikten.

De minnelijke schikking voorzag in de betaling van een som van 75.000 euro ten gunste van de Schatkist, gelijk verdeeld over de drie partijen. De minnelijke schikking werd nominatief bekendgemaakt op de website van de FSMA.

Gerechtelijke procedures

Cassatie-arresten van 9 november en 13 december 2018

In het jaarverslag van 2015⁷⁹ heeft de FSMA bericht over twee arresten van het hof van beroep te Brussel van 24 september 2015, die uitspraak deden over het beroep tegen twee beslissingen van de sanctiecommissie van 17 juni 2013 inzake (onder meer) marktmanipulatie. Bij het eerste arrest van 24 september 2015 had het hof van beroep de eerste beslissing van de sanctiecommissie vernietigd en, opnieuw rechtdoend, administratieve geldboetes opgelegd. Aan een genoteerde vennootschap die op het ogenblik van de feiten deel uitmaakte van een bankverzekeringsgroep, werd zo een administratieve geldboete van 250.000 euro opgelegd wegens overtreding van artikel 25, § 1, eerste lid, 4°, van de wet van 2 augustus 2002 en artikel 5 van het koninklijk besluit van 14 november 2007. Daarnaast werd aan twee leiders van die vennootschap een administratieve geldboete van elk 200.000 euro opgelegd wegens overtreding van artikel 25, § 1, eerste lid, 4°, van de wet van

⁷⁹ Zie het jaarverslag 2015 van de FSMA, p. 127-128.

2 augustus 2002. Bij het tweede arrest van 24 september 2015 had het hof van beroep de tweede beslissing van de sanctiecommissie gedeeltelijk hervormd door de inbreuk op artikel 25, § 1, eerste lid, 4°, van de wet van 2 augustus 2002 in hoofde van een derde leider wel te bevestigen, maar hem geen administratieve geldboete en nominatieve bekendmaking op te leggen.

De veroordeelde partijen tekenden cassatieberoep aan tegen deze twee arresten van het hof van beroep te Brussel.

Bij een arrest van 9 november 2018 heeft het Hof van Cassatie de cassatievoorzieningen tegen het tweede arrest van het hof van beroep verworpen. Dit arrest is daarmee definitief geworden. Bij een arrest van 13 december 2018 heeft het Hof van Cassatie ook de cassatievoorziening van de betrokken vennootschap tegen het eerste arrest van het hof van beroep verworpen. Dit arrest is daarmee definitief geworden ten aanzien van de vennootschap.

Met die arresten van het Hof van Cassatie komt er een einde aan de sanctieprocedures ten aanzien van de genoteerde vennootschap die in september 2009 door het directiecomité van de toenmalige Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen werden opgestart. Aanleiding was een voorafgaand onderzoek naar de externe communicatie van een genoteerde vennootschap over het verloop van de uitvoering van haar solvabiliteitsplan en over haar solvabiliteitsprognoses in de periode van januari tot juni 2008, die – volgens het directiecomité – ernstige aanwijzingen van koersmanipulatie inhielden. Die sanctieprocedures hebben geresulteerd in de twee eerder vermelde beslissingen van de sanctiecommissie en twee arresten van het Hof van Beroep waartegen cassatieberoep werd ingesteld.

Pro memorie wordt eraan herinnerd dat de sanctiecommissie, daarin bijgetreden door het Hof van Beroep, in dit dossier ten gronde had geoordeeld dat de betrokken vennootschap en haar woordvoerders artikel 25, § 1, eerste lid, 4°, van de wet van 2 augustus 2002 herhaaldelijk hadden overtreden door informatie te verspreiden die valse of misleidende signalen kon geven over het aandeel van de vennootschap, terwijl zij wisten of hadden moeten weten dat die informatie onjuist of misleidend was. Daarnaast had de sanctiecommissie geoordeeld dat de inbreuken die de betrokken vennootschap had gepleegd op artikel 25, § 1, eerste lid, 4°, van de wet van 2 augustus 2002, ook een inbreuk inhielden op artikel 5 van het koninklijk besluit van 14 november 2007. Als een emittent valse of misleidende informatie verstrekt aan de markt, voldoet hij daardoor immers evenmin aan de voor hem geldende verplichting om aan het publiek de nodige informatie ter beschikking te stellen om de transparantie, de integriteit en de goede werking van de markt te verzekeren.

De twee leiders die ook een cassatievoorziening hadden ingesteld tegen het eerste arrest van het hof van beroep, hebben in de loop van de procedure afstand gedaan van hun voorziening. Zij hebben vervolgens elk een nieuw cassatieberoep ingesteld, dewelke thans hangende zijn voor het Hof van Cassatie.

Internationale samenwerking

In 2018 heeft de FSMA 17 samenwerkingsverzoeken ontvangen van bevoegde buitenlandse toezichtsautoriteiten tegenover 20 in 2017. Aan al die verzoeken is gevolg gegeven binnen een termijn van gemiddeld 47 dagen, waarbij de duur van die termijn werd bepaald door de aard en de omvang van de te verrichten onderzoeksdaden. Die onderzoeksdaden hebben vaak betrekking op de identificatie van de begunstigde van een verrichting. Zij kunnen ook betrekking hebben op het verzamelen van informatie bij een emittent of een telecomoperator, of op de organisatie van hoorzittingen van personen die ervan worden verdacht een inbreuk te hebben gepleegd, of van getuigen.

In 2018 heeft de FSMA verder 44 samenwerkingsverzoeken gericht aan bevoegde buitenlandse autoriteiten tegenover 30 in 2017.

FINANCIËLE EDUCATIE VOOR IEDEREEN

Een nieuwe tool op het Wikifin-portaal	124
Een week waarin geldvragen centraal staan	124
Bouw van het Wikifin Lab	126
Financiële educatie in het schoolcurriculum van de leerlingen	127

Bijdragen aan de financiële educatie van de bevolking is een wettelijke opdracht van de FSMA. Ze heeft hiervoor een programma opgezet onder de naam Wikifin. Dit programma ontwikkelt initiatieven om de financiële geletterdheid van de bevolking te verbeteren. Het programma steunt op verschillende pijlers. Er is een laagdrempelige website met veel informatie voor consumenten. Er zijn acties voor het brede publiek en er zijn bijzondere programma's voor de jeugd.

Een nieuwe tool op het Wikifin-portaal

De portaal-site www.wikifin.be is in 2013 gelanceerd met als doel consumenten neutrale, betrouwbare en praktische financiële informatie te verstrekken in een voor iedereen begrijpelijke taal. De site kende meteen een aanzienlijk succes en zijn naamsbekendheid bij het Belgische publiek blijft groeien. Naast uitgebreide informatie en toelichting zijn op de site ook praktische tools te vinden, zoals de Spaarsimulator, de Erfenissimulator of de IMMOsimulator. Die simulatoren zijn erg populair: zij bieden de burgers een concreet beeld van de diverse mogelijkheden en van de impact ervan op hun dagelijkse financiële situatie. In 2018 is de invoering van een soortgelijke vergelijkingstool voor betaalrekeningen intensief voorbereid. Met die tool kunnen verschillende betaalrekeningen, ook zichtrekeningen genaamd, worden vergeleken. De burgers krijgen zo een duidelijk en nauwkeurig beeld van de verschillende voorwaarden en kosten die aan elke betaalrekening verbonden zijn, zodat zij met kennis van zaken een keuze kunnen maken. De tool bepaalt eerst het profiel en de behoeften van de gebruiker en bezorgt hem daarna een simulatie van de kosten die aan de verschillende betaalrekeningen verbonden zijn.

Het voorbije jaar is niet alleen aan de ontwikkeling van die nieuwe tool gewerkt, maar is ook de informatie op de website geactualiseerd en de inhoud verder aangevuld. Dat gebeurt niet alleen door deskundigen van de FSMA, maar ook in samenwerking met vele externe partners, zoals overheidsinstellingen, beroepsverenigingen of organisaties die actief zijn op het terrein.

Een week waarin geldvragen centraal staan

In 2018 heeft de FSMA, in samenwerking met verschillende mediapartners, de derde editie van De Week van het Geld georganiseerd. Net als bij de eerste twee edities hebben zich ook in 2018 vele andere actoren bij dit initiatief aangesloten. De Week van het Geld streeft er vooral naar geldzaken zo breed mogelijk bespreekbaar te maken en extra aandacht te vragen voor de financiële educatie van het grote publiek en op school. Ook tijdens deze themawEEK heeft de FSMA, onder de naam Wikifin, talrijke initiatieven op touw gezet en de rol van coördinator tussen de vele *stakeholders* op zich genomen.

Deze themaweek, die van 12 tot 18 maart 2018 liep, kon andermaal rekenen op de steun van Hare Majesteit Koningin Mathilde. De Koningin was aanwezig bij een ontmoeting tussen Wikifin en de verschillende actoren die overmatige schuldenlast op het terrein bestrijden. Tijdens een rondetafelgesprek zijn de samenwerkingsbanden tussen de actoren op het terrein en de FSMA verder aangehaald, zijn ervaringen gedeeld en is van gedachten gewisseld. Bij het begin van De Week van het Geld zijn ook de resultaten bekendgemaakt van de grote enquête rond het thema 'Uw krediet ... gewikt en gewogen' die Wikifin, in samenwerking met De Tijd/L'Écho en Radio 2/Bel RTL, bij 1.000 Belgen heeft uitgevoerd. Uit de enquêteresultaten blijkt 66 procent van de Belgen een krediet te hebben afgesloten en maandelijks gemiddeld 864 euro af te betalen. De resultaten tonen ook dat velen een kredietkaart niet als een vorm van kredietopneming zien. Verder blijken verbazingwekkend veel ondervraagden zich er niet bewust van te zijn dat zij bij de Centrale voor kredieten aan particulieren worden geregistreerd als zij hun krediet te laat of niet terugbetalen. Eens te meer blijkt uit die vaststellingen hoe belangrijk financiële educatie voor iedereen is. De enquête heeft een echt debat op gang gebracht en een aantal belangrijke maatschappelijke kwesties aan de orde gesteld. Mede daardoor heeft zij veel media-aandacht gekregen. Zo heeft Wikifin op Bel RTL een hele dag vragen van luisteraars beantwoord over geldkwesties, samen met tal van andere deskundigen, zoals Febelfin, Assuralia, de federatie van notarissen en het Observatorium Krediet en Schuldenlast. De Bel RTL-luisteraars hebben vele en uiteenlopende vragen gesteld, waarop zij een passend antwoord kregen van de deskundigen die hun medewerking verleenden.

Tijdens De Week van het Geld hebben meer dan 70.000 leerlingen van het lager onderwijs de spellen budgetPRET en Just'in Budget gespeeld op school. Die ludieke tools willen kinderen van jongs af aan leren dat zij elke euro maar één keer kunnen uitgeven, een belangrijke les die hen later heel wat financiële zorgen kan besparen. Terwijl het spel budgetPRET al enkele jaren bestaat en een groot succes kent, is het spel Just'in Budget speciaal voor de editie 2018 van De Week van het Geld ontwikkeld in nauwe en vruchtbare samenwerking met de GAS (*Groupe d'Action Surendettement*). Het spel, dat bedoeld is voor de leerlingen van het 5de en 6de jaar lager onderwijs, is meteen enthousiast onthaald. Just'in Budget draait rond begrippen zoals contante betalingen, betalingen via bankrekening, spaargeld, leningen, budgetbeheer en de verschillende verleidingen die een strikt budgetbeheer in de weg kunnen staan. Pedagogogen en professoren hebben erop toegezien dat beide spellen inspelen op de behoeften en een gedifferentieerde aanpak mogelijk maken in functie van de leeftijd van de leerlingen. Beide spellen zijn een groot succes. Voor de spelbegeleiding in de klas werd gezorgd door zowel FSMA-medewerkers als medewerkers van organisaties die actief zijn op het vlak van de schuldbestrijding en -preventie.

Op woensdag 14 maart zijn 120 klassen van het 1ste en 2de jaar secundair onderwijs online de strijd met elkaar aangegaan tijdens een internationale interactieve geldquiz. De leraars konden hun leerlingen op die quiz voorbereiden met behulp van pedagogisch materiaal ontwikkeld door Wikifin. In België werd de quiz georganiseerd op initiatief van Febelfin en Wikifin. In het kader daarvan hebben de Vlaamse minister van Onderwijs, de CEO van Febelfin, en de heer Jean-Paul Servais, voorzitter van de FSMA, een school bezocht om er de leerlingen aan te moedigen. De winnaars hebben deelgenomen aan de Europese finale, waarin deelnemers uit 29 verschillende landen het tegen elkaar opnamen.

Op de Infomarkten in Brussel-Zuid, Antwerpen-Centraal en Gent-Zuid en in een winkelgalerij in Luik, hebben deskundigen van diverse partners geldvragen van het grote publiek en van leerlingen beantwoord. De FOD Economie, de FOD Financiën, de Nationale Bank van België, Febelfin, Assuralia, het Observatorium Krediet en Schuldenlast, de *Centres de référence en médiation de dettes*, BudgetInZicht, het Steunpunt Mens en Samenleving en het platform voor verzekeringsmakelaars Brocom hebben de handen in elkaar geslagen om burgers en leerlingen over een brede waaier van financiële onderwerpen te informeren. Op de vier infomarkten was voor de jongeren ook een speciaal aangepast educatief parcours uitgestippeld. Zo'n 3.000 leerlingen van de 3de graad van het secundair onderwijs moesten vragen beantwoorden via een speciaal daarvoor ontwikkelde app.

De Week van het Geld was een geweldig succes en kon op grote belangstelling rekenen bij zowel het grote publiek als de media, dankzij de samenwerking tussen de FSMA, de actoren uit de onderwijssector en de vele partners op het vlak van financiële educatie in België.

Bouw van het Wikifin Lab

Het project rond de opening van een financieel educatief centrum – het zogenaamde Wikifin Lab – is in 2018 een beslissende fase ingegaan. Het Wikifin Lab richt zich in de eerste plaats tot leerlingen van het secundair onderwijs, die er gratis zullen terechtkunnen voor een ongekeerde ervaring rond financiële educatie.

Het centrum zal worden gehuisvest in een aanpalend gebouw van de FSMA-kantoren in Brussel. De renovatiewerken zijn volop aan de gang en het gebouw begint stilaan vorm te krijgen.

Dit vernieuwende project, dat geen museum is, is opgevat als een echt belevingscentrum, waar de jongeren financiële educatie op een ludieke, interactieve en didactische wijze zullen kunnen beleven.

Het basisconcept van de levensechte spelomgeving waarin de jongeren zullen terechtkomen, steunt op drie grote thema's:

- de uitdagingen en invloeden waarmee consumenten worden geconfronteerd;
- de spaar- en beleggingskeuzes die consumenten kunnen maken; en
- de gevolgen van de individuele keuzes van consumenten op de maatschappij.

Voor de uitbouw van dit nieuwe belevingscentrum heeft de FSMA nauw samengewerkt met de pedagogen van de verschillende onderwijsnetten, de leerkrachten en de academische wereld in ruime zin. De ontwikkeling van het parcours heeft heel wat onderzoek gevergd: het moet immers niet alleen voldoen aan de pedagogische doelstellingen van de onderwijsnetten in België, maar ook tegemoetkomen aan de verwachtingen van de leerlingen en inspelen op de huidige onderwijstrends. Daarom zijn tal van tests uitgevoerd in de scholen om het passende karakter van de gebruikte vernieuwende technieken en methodes te toetsen.

Het Wikifin Lab zal meer dan alleen een experimenteel parcours zijn: het zal ook over een auditorium beschikken waar multimediamateriaal zal kunnen worden gebruikt en geprojecteerd. Een kennismuur zal het publiek laten ontdekken op welke kennis het Wikifin Lab berust. Die muur toont ongewone objecten en andere curiosa die naar een economisch of financieel concept verwijzen. De 'kennismuur' van het Wikifin Lab is tot stand gekomen in samenwerking met het FLiP (*First Financial Life Park*) in Wenen, dat aanvaard heeft om zijn *knowhow* ter zake te delen.

De FSMA verheugt zich ten eerste over de komende opening van dit financieel educatief centrum, dat uniek is in zijn soort: het zal scholen de mogelijkheid bieden om hun leerlingen een buitengewone ervaring te bezorgen, waarbij zij belangrijke financiële competenties kunnen verwerven.

Financiële educatie in het schoolcurriculum van de leerlingen

Van bij het begin vormen de jongere generaties een belangrijke doelgroep van het FSMA-programma rond financiële educatie. Geld leren beheren en goede financiële gewoontes aanleren, gebeurt immers het best zo vroeg mogelijk. Om deze doelgroep op efficiënte wijze te bereiken, werkt de FSMA nauw samen met de verschillende actoren uit het onderwijs.

Nieuwigheid

Vanaf september 2019 doet financiële educatie haar intrede in het schoolcurriculum van de leerlingen in het Vlaams onderwijs en vermoedelijk ook in het onderwijs van de Federatie Wallonië-Brussel.

In Vlaanderen heeft het Vlaams Parlement in januari 2018 een nieuw decreet goedgekeurd dat de contouren van de eindtermen herdefinieert en de sleutelcompetenties vastlegt die in die eindtermen van de 1ste graad van het secundair onderwijs aan bod moeten komen. Eén van die sleutelcompetenties is de economische en financiële competentie. De FSMA en haar partners hebben een kader uitgetekend voor financiële educatie. Dat belangrijke werk heeft als input gediend voor de commissies die definiëren wat de leerlingen in het kader van deze nieuwe sleutelcompetentie moeten kennen en kunnen doen. De werkzaamheden voor de 2de en 3de graad van het secundair onderwijs zijn nog volop aan de gang. Op die manier zet de FSMA haar werk voort en stelt zij haar *knowhow* ter beschikking van de onderwijsactoren om concreet gestalte te geven aan financiële educatie in de klas. De FSMA zet in het Vlaamse onderwijs verder in op vorming. In het kader daarvan heeft zij haar medewerking verleend aan diverse opleidingsdagen die door verschillende onderwijspartners werden georganiseerd. Zij verheugt zich vooral over het feit dat de financiële competentie concreet in het schoolcurriculum van de leerlingen wordt geïntegreerd.

In de Federatie Wallonië-Brussel zou financiële educatie in het *Pacte d'excellence* moeten worden geïntegreerd. Zij zou zo een van de zeven leerdomeinen (*domaines d'apprentissage*) worden in het kader van de brede algemene vorming voor alle leerlingen in de *tronc commun*. In de praktijk betekent dit dat, als het *Pacte d'excellence* door het parlement van de Federatie Wallonië-Brussel wordt goedgekeurd, alle leerlingen in die *tronc commun*, die van het 3de jaar lager onderwijs tot het 3de jaar secundair onderwijs loopt, bepaalde financiële competenties aangeleerd zouden krijgen. Financiële educatie zou meer specifiek worden geïntegreerd in de domeinen die handelen over transversale vakken en zou dus aan bod komen in de taallessen, de lessen wetenschap en techniek, de lessen humane wetenschappen, de lessen artistieke expressie en de lessen lichamelijke opvoeding.

De FSMA heeft zitting in het stuurcomité (*Comité de pilotage*), dat onder meer tot taak heeft concrete voorstellen te formuleren voor een optimale integratie van financiële educatie en verantwoord consumeren in het schoolcurriculum. In het licht daarvan is een document opgesteld met als titel *Les compétences d'éducation financière et à la consommation responsable*, dat duidelijk definieert wat de lessen rond financiële educatie en verantwoord consumeren in de *tronc commun* moeten inhouden. Dat document moet de opstellers van de nieuwe referentiekaders voor de verschillende leerdomeinen die in het *Pacte d'excellence* zijn vastgelegd, in staat stellen om financiële educatie te integreren in het referentiekader van hun eigen leerdomein. In 2018 is intensief gewerkt aan de concrete implementatie van de doelstellingen rond financiële educatie in het schoolcurriculum van de leerlingen. Parallel daarmee heeft de FSMA haar inspanningen voortgezet op het vlak van de

opleiding van de leerkrachten rond financiële educatie en verantwoord consumeren. In het kader daarvan heeft zij in 2018 een vijftiental opleidingen gegeven.

In 2018 is ook voortgewerkt aan het project voor strategisch basisonderzoek *Financial Literacy@School*. Dat project streeft ernaar het niveau van financiële educatie van alle leerlingen op te trekken en te onderzoeken wat de meest efficiënte onderwijsmethodes zijn. Dit project, dat tot doel heeft innoverend didactisch materiaal te ontwikkelen, wordt uitgevoerd samen met onderzoekers van de universiteiten van Leuven en Antwerpen, in samenwerking met Wikifin en met financiële ondersteuning van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen. Dit project kan rekenen op het enthousiasme en de belangstelling van talloze leerkrachten, die vernieuwend materiaal zoeken om concreet invulling te geven aan financiële educatie in hun klas.

FOCUS 2019

In 2019 zal de laatste hand worden gelegd aan de uitbouw van het **Wikifin Lab**-parcours en zullen de verschillende animaties worden geïnstalleerd. Daarna zal het Wikifin Lab in reële omstandigheden worden getest door leerlingen van het secundair onderwijs.

In de aanloop naar de officiële opening van het **Wikifin Lab**, die gepland is voor het schooljaar 2019-2020, zal de FSMA het team van animatoren verder uitbouwen en opleiden. Ook zal zij naar de scholen toe communiceren wanneer effectief online kan worden ingeschreven. Verder zal zij verschillende pedagogische tools ontwikkelen die de leerkrachten moeten helpen om voort te bouwen op wat hun leerlingen tijdens hun bezoek aan het Wikifin Lab hebben opgestoken.

INTERNATIONALE ACTIVITEITEN

De internationale en Europese activiteiten van de FSMA	133
Duurzaamheid staat bovenaan de agenda	134
Maatregelen tegen handel in binaire opties en CFD's	136
Kosten en rendementen van retailbeleggingsproducten	138
EU	139
ESMA	139
EIOPA	140
ESMA, EIOPA en EBA	141
ESRB	141
IOSCO	142

Financiële regelgeving wordt als gevolg van de internationalisering van de financiële markten steeds vaker op Europees en internationaal vlak bepaald. Internationale samenwerking en coördinatie tussen toezichthouders winnen hierdoor aan belang. De FSMA is lid van verschillende internationale en Europese organisaties die aan de basis liggen van nieuwe regels en standaarden opstellen voor de financiële sector.

Internationaal

De FSMA is op internationaal vlak lid van:

de internationale organisatie van toezichthouders op de financiële markten en producten

de Internationale Vereniging van Verzekeringstoezichthouders

de Internationale Organisatie van Pensioentoezichthouders

De FSMA is betrokken bij de werkzaamheden van de Raad voor Financiële Stabiliteit

De internationale en Europese activiteiten van de FSMA

De FSMA hecht veel belang aan internationale en Europese samenwerking. De FSMA zetelt in de Board van IOSCO, is lid van IAIS en IOPS en is betrokken bij de werkzaamheden van de FSB. Ze zetelt ook in de *Board of Supervisors* van ESMA en EIOPA en is lid van de *General Board* van de ESRB.

De voorzitter van de FSMA, Jean-Paul Servais, bekleedt een aantal belangrijke mandaten binnen IOSCO en ESMA.

Sinds 2016 is Jean-Paul Servais ondervoorzitter van IOSCO en van de *IOSCO Board*. Hij werd in 2018 herkozen voor deze functies voor een termijn van twee jaar. Sinds 2014 is Jean-Paul Servais voorzitter van het Europees Regionaal Comité van IOSCO en voorzitter van het Financieel en Auditcomité van IOSCO.

Europa

De FSMA is op Europees vlak betrokken bij de opstelling en omzetting van nieuwe financiële regelgeving. Ze is lid van:

de Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen

De FSMA neemt deel aan de werkzaamheden van het Europees Comité voor Systemrisico's

Als ondervoorzitter vertegenwoordigt Jean-Paul Servais IOSCO binnen een aantal andere internationale organisaties. Zo is hij sinds maart 2017 voorzitter van de *IFRS Monitoring Board*. Dit orgaan houdt toezicht op de *International Accounting Standards Board* (IASB), die internationale standaarden voor verslaggeving in jaarverslagen en jaarrekeningen opstelt. Hij neemt ook deel aan de *Official Sector Steering Group* (OSSG) die werkt aan de hervorming van financiële referentie-indexen zoals de Euribor en de Libor en rapporteert aan de FSB. Hij woonde als ondervoorzitter ook vergaderingen bij van de FSB *Plenary* en haar *Steering Committee*.

Hij werd in 2017 herbenoemd tot voorzitter van het Financial Innovation Standing Committee (FISC) van ESMA. Dit comité volgt en analyseert de tendensen inzake financiële vernieuwing. Het FISC geeft advies over maatregelen om te voorkomen dat ongepaste financiële innovatie nadeel berokkent aan consumenten of de stabiliteit van het financiële systeem in het gedrang brengt.

De FSMA is zeer actief in internationale en Europese organisaties en hun werkgroepen.

Medewerkers van de FSMA nemen deel aan de werkzaamheden van diverse werkgroepen van IOSCO. Sinds 2018 is de FSMA vertegenwoordigd in het *Committee on Emerging Risks* van IOSCO. Deze werkgroep doet onderzoek naar risico's op de financiële markten en stelt jaarlijks een *risk outlook* op, die de basis is voor het werkplan van IOSCO.

De FSMA participeert in diverse werkgroepen en netwerken van IOSCO die de jongste technologische ontwikkelingen op de voet volgen. Het gaat om de *Data Analytics Group*, het *ICO Network* en het *FinTech Network*.

Ook in andere internationale organisaties speelt de FSMA een actieve rol. Als lid van de IAIS is ze ondertekenaar van een samenwerkingsakkoord dat voorziet in de uitwisseling van gegevens tussen 70 landen.

Sinds kort neemt de FSMA ook deel aan de werkzaamheden van de *InsurTech Task Force* van EIOPA. Dit is een multidisciplinaire werkgroep die bestaat uit medewerkers van EIOPA en nationale toezichthouders. Ze buigt zich over technologie en innovatie in de verzekeringssector.

Duurzaamheid staat bovenaan de agenda

De financiële sector speelt een sleutelrol in de transitie naar een duurzame samenleving. Van haar wordt verwacht dat ze bijdraagt aan het mobiliseren van de nodige fondsen voor duurzame investeringen en dat financiële producten een duurzaam karakter hebben.

In 2015 schaarde de internationale gemeenschap zich achter het Klimaatakkoord van Parijs en de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling van de Verenigde Naties. Deze internationale akkoorden bevatten verbintenissen om de klimaatverandering te beperken tot onder de 2 graden Celsius. Rond het midden van de eeuw moet de samenleving koolstofneutraal zijn. Op die manier kunnen de ergste gevolgen van de klimaatverandering worden tegengehouden.

Deze verbintenissen vereisen een grote betrokkenheid van de financiële sector. Voor het welslagen van de transitie naar een duurzame samenleving moeten financiële stromen immers gelijklopen met de initiatieven die hiervoor worden ontwikkeld. Dit thema staat hoog op de agenda van de Europese Unie en Europese en internationale toezichthouders.

Diverse initiatieven zetten de financiële sector op weg naar meer duurzaamheid of staan in de steigers. Een werkgroep van de Raad voor Financiële Stabiliteit (FSB) van de G20 deed aanbevelingen om de verschillende types van risico's door klimaatverandering in rekening te brengen (zie kader).

Op Europees niveau voorziet het Actieplan Financiering van Duurzame Groei van de Europese Commissie van maart 2018 in de bevordering van transparantie en van een langetermijnvisie in economische en financiële activiteiten en in de integratie van duurzaamheid in risicobeheersing.

Om haar klimaatdoelstellingen te realiseren heeft de Europese Unie in de periode tot 2030 een tekort aan financiering ten belope van 180 miljard euro per jaar. Overheden mobiliseren fondsen, maar de publieke sector beschikt over onvoldoende middelen om deze financiering rond te krijgen. Vandaar dat Europa een beroep doet op de financiële sector. Zij speelt een sleutelrol om de klimaatdoelstellingen te realiseren. Ze kan bijdragen tot een koolstofarme economie door investeringen te bevorderen in duurzame technologie en in duurzame activiteiten.

Voor de integratie van duurzaamheid in risicobeheersing voorziet het actieplan van de Europese Commissie diverse wetgevende voorstellen. Een voorstel beoogt de opstelling van een duidelijk en gedetailleerd classificatiesysteem van duurzame activiteiten. Het classificatiesysteem moet een gemeenschappelijke taal creëren voor alle spelers in de financiële sector zodat ze weten wat er precies onder de noemer 'duurzaam' wordt verstaan.

Een ander voorstel voorziet in het opstellen van labels voor groene financiële producten. De labels kunnen beleggers helpen bij de selectie van groene of koolstofarme financiële producten. Meer transparantie over de zogenaamde ESG-factoren (*environmental, social and governance*) is een andere verplichting die de Europese Commissie bedrijven wil opleggen. Verzekerings- en beleggingsondernemingen zullen rekening moeten houden met de duurzaamheidsvoorkeuren van hun klanten en de ESG-factoren in rekening moeten brengen in adviezen aan klanten.

Meer transparantie in rapportering over klimaatverandering

De FSMA onderschrijft de aanbevelingen van de *Task Force on Climate-related Financial Disclosures* (TCFD), een initiatief van de privésector inzake de rapportering over klimaatverandering. Deze niet-bindende aanbevelingen bevatten richtlijnen voor bedrijven om op transparante wijze te communiceren over de risico's die ze lopen door klimaatverandering⁸⁰.

De FSMA, de Nationale Bank en de Belgische Federale Overheidsdienst Financiën ondertekenden in 2018 een verklaring van de TCFD in Brussel op een bijeenkomst in aanwezigheid van TCFD-voorzitter Michael Bloomberg.

De TCFD werd eind 2015 opgericht in de schoot van de FSB. De werkgroep publiceerde midden 2017 haar aanbevelingen aan de G20. De aanbevelingen bieden beleggers de mogelijkheid om bedrijven met elkaar te vergelijken op het vlak van de risico's die ze als gevolg van de klimaatverandering lopen. Op die manier hopen de initiatiefnemers bedrijven aan te zetten om meer inspanningen te doen voor en over te schakelen op een klimaatvriendelijker beleid.

⁸⁰ TCFD, *Final Report: Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures*, juni 2017.

Maatregelen tegen handel in binaire opties en CFD's

De FSMA verbood in 2016 de commercialisering van een aantal schadelijke producten aan consumenten. Deze maatregel kreeg in 2018 navolging op Europees en internationaal vlak.

Het verbod van de FSMA sloeg op bepaalde *over the counter*-derivatencontracten, waaronder binaire opties en *contracts for differences* (CFD's). Met dit verbod speelde de FSMA een pioniersrol in de bescherming van consumenten. Een groot aantal Europese lidstaten volgde het Belgische voorbeeld en verstrengden hun wetgeving.

Ook de Europese Unie nam maatregelen. De Europese Autoriteit voor Effecten en Markten (ESMA) verbood in 2018 de commercialisering van binaire opties aan consumenten en legde de verkoop van CFD's aan consumenten beperkingen op⁸¹.

Binaire opties en CFD's zijn riskante en complexe producten. Ze worden vaak speculatief verhandeld, veelal via elektronische handelsplatforms. Het op de markt brengen, verspreiden of verkopen van binaire opties en CFD's aan consumenten nam de voorbije jaren snel toe in de gehele Europese Unie.

ESMA stelde vast dat het aanbod van binaire opties en CFD's aan consumenten in toenemende mate wordt gekenmerkt door agressieve marketingtechnieken en onvoldoende transparante informatie. Hierdoor zijn consumenten niet in staat om de onderliggende risico's van deze producten te begrijpen. ESMA uitte een grote bezorgdheid over het toenemende aantal consumenten dat deze producten verhandelt en geld verliest. Deze bezorgdheid werd versterkt door de talrijke klachten van consumenten uit de gehele Europese Unie die significante schade hebben geleden bij de handel in binaire opties en CFD's.

Vandaar dat ESMA besloot om maatregelen te treffen. Het Europese agentschap stelde een verbod in op het op de markt brengen, verspreiden of verkopen van binaire opties. Het verbod dat tijdelijk van aard was, ging in op 2 juli 2018 voor een periode van drie maanden. Het verbod werd in het verslagjaar een keer verlengd. Daarnaast werd het op de markt brengen, verspreiden of verkopen van CFD's aan banden gelegd. Deze maatregel ging in op 1 augustus 2018 voor een periode van drie maanden en werd in het verslagjaar een keer verlengd.

De problematiek van de binaire opties en CFD's kreeg ook internationale aandacht. IOSCO, de mondiale organisatie van toezichthouders op de effectenmarkten, consulteerde haar leden over het onderwerp. Ze presenteerde in 2018 een *tool box* met maatregelen die nationale autoriteiten kunnen nemen om de handel in binaire opties en CFD's door consumenten aan banden te leggen⁸².

De volgende waaier aan maatregelen kwam in het verslag van IOSCO aan bod:

- de invoering van een licentieverplichting voor vennootschappen die OTC-producten verkopen;
- het beperken van hefboomen;
- consumenten verplichten tot het geven van een financieel onderpand voor het aangaan van een contract;

⁸¹ ESMA, *Notice of ESMA's product intervention decisions on CFD's and binary options*, 22 mei 2018.

⁸² IOSCO, *Report on retail OTC leveraged products*, september 2018.

- het voorkomen dat consumenten meer verliezen dan hun oorspronkelijke belegging;
- meer duidelijkheid over kosten en toeslagen van producten;
- meer openheid over risico's van OTC-producten, inclusief winst- en verliesratio's;
- een duidelijke methodologie voor de berekening van productprijzen en meer informatie over de uitvoering van orders;
- beperking van bepaalde marketing- en verkooptechnieken;
- een volledig verbod op het op de markt brengen, verspreiden of verkopen van OTC-producten.

Andere maatregelen die IOSCO aanbeveelt hebben betrekking op financiële educatie, de bestrijding van illegale activiteiten en het waarschuwen van de bevolking hierover.

Hefboomlimieten

Een *contract for differences* (CFD) is een financieel derivaat dat een belegger toelaat een hausse- of baissepositie in te nemen in een onderliggend actief. Dat onderliggend actief kan een aandeel zijn, een index, een valuta, een grondstof of een ander financieel instrument. Een CFD wordt afgesloten tussen twee partijen, een koper en een verkoper. In het contract is bepaald dat de verkoper aan de koper het verschil zal betalen tussen de waarde van het onderliggend actief bij de aanvang van het contract en de waarde van datzelfde actief op de vervaldatum van het contract. Bij een negatief verschil betaalt de koper het verschil aan de verkoper.

Het voornaamste kenmerk van een CFD is zijn hefboomwerking. In algemene zin geldt dat een hefboom voor cliënten de mogelijke winst, maar ook het mogelijke verlies kan vergroten. Nationale autoriteiten meldden dat de hefboomniveaus die van toepassing zijn op CFD's binnen de Europese Unie varieerden van 3:1 tot 500:1.

Bij consumenten kan de toepassing van een hefboom de kans op een groter verlies sterker doen toenemen dan de kans op een grotere winst. Uit specifieke onderzoeken uitgevoerd door nationale autoriteiten naar de resultaten van consumenten die in CFD's belegden, bleek dat ze in meerderheid geld verloren op hun transacties. Vandaar dat ESMA besloot om de hefboomniveaus die van toepassing zijn op CFD's sterk te beperken.

De sterkste beperking geldt voor de hefboom op CFD's met cryptomunten als onderliggend actief. Die bedraagt twee-op-een (2:1). Voor grondstoffen is er een hefboomlimiet van 10:1. Voor goud en belangrijke financiële indices geldt een hefboom van maximum 20:1. Voor CFD's met belangrijke valuta als onderliggend actief is de limiet 30:1.

ESMA voerde ook een *margin close-out* bescherming in. Deze maatregel moet consumenten behoeden voor zware verliezen. Hij verplicht een aanbieder van CFD's de positie van zijn retailcliënt te sluiten van zodra een bepaalde limiet wordt overschreden. In uitzonderlijke marktomstandigheden geldt een bescherming tegen negatief saldo. Deze maatregel moet consumenten behoeden voor verliezen die het bedrag van hun inleg in een CFD overstijgen.

'Alles-of-niets'-contracten

Een belegger die investeert in een binaire optie stort een welbepaald bedrag en zet in op de stijgende of dalende evolutie van de koers van een gekozen actief in een bepaalde periode van enkele minuten, uren of dagen. Dat onderliggend actief kan een aandeel zijn, een index, een valuta, een grondstof of een ander financieel instrument. Als zijn voorspelling uitkomt, recupereert de belegger zijn geld en krijgt hij winst uitgekeerd. Zo niet, verliest hij zijn volledige inleg. Vandaar dat een belegging in een binaire optie ook een 'alles of niets'-contract wordt genoemd.

Kosten en rendementen van retailbeleggingsproducten

ESMA publiceerde de eerste editie van haar statistisch rapport over de kosten en historische rendementen van retailbeleggingsproducten⁸³. Het rapport kwam tot stand op verzoek van de Europese Commissie. Zij wil in het kader van de Kapitaalmarktenunie de participatie van retailbeleggers in de Europese kapitaalmarkten bevorderen. Het rapport kan retailbeleggers ondersteunen bij hun beoordeling van de nettorendementen van retailbeleggingsproducten en de impact van diverse kosten en vergoedingen.

ESMA onderzocht bepaalde beleggingsfondsen en gestructureerde retailproducten. Bij de beleggingsfondsen komen zowel ICBE's aan bod als AICB's voor retailbeleggers, ook wel retail-AICB's genoemd. De retailbeleggingsproducten in de EU omvatten ongeveer 30.000 ICBE's, 10.000 retail-AICB's en vijf miljoen gestructureerde retailproducten. De ICBE's tekenen daarbij met 76 procent voor het grootste marktaandeel, ten opzichte van 15 procent en negen procent voor respectievelijk retail-AICB's en gestructureerde retailproducten.

In haar rapport benadrukte ESMA dat er nog belangrijke databeperkingen bestaan die de scope en de inhoud van het rapport beïnvloeden. Zo zijn er onder andere geen gegevens beschikbaar over bepaalde kosten en vergoedingen, evenals rendementen van bepaalde types producten. Voor ICBE's bevat het rapport een zo volledig mogelijke analyse van de rendementen en kosten, terwijl het rapport voor de retail-AICB's en gestructureerde retailproducten enkel een marktoverzicht bevat.

Onderzoekers van ESMA analyseerden de historische rendementen en kosten van ICBE's in de periode 2007-2017 op basis van gegevens uit een commerciële databank. Zij stelden vast dat de jaarlijkse brutorendementen van de ICBE's de rendementen van de onderliggende activaklassen volgen en daardoor aan schommelingen onderhevig zijn. Brutorendementen kunnen bovendien sterk verschillen tussen lidstaten omwille van verschillen in marktstructuren. Vergeleken met de brutorendementen vertonen de kosten minder schommelingen. Aandelenfondsen en zogenaamde fondsen met een alternatieve strategie hebben de hoogste kosten, gevolgd door gemengde fondsen, obligatiefondsen en geldmarktfondsen. Kosten zijn hoger voor retailbeleggers dan voor institutionele beleggers, en voor actief beheerde aandelenfondsen ten opzichte van passief beheerde aandelenfondsen.

Uit het rapport bleek ook dat 50 procent van de netto-activa van de Belgische ICBE's voor retailbeleggers gemengde fondsen zijn. België is daarmee één van de landen waar gemengde fondsen relatief gezien het meest worden aangeboden⁸⁴. Het niveau van de kosten is voor België eerder beneden het gemiddelde tot gemiddeld voor aandelenfondsen, fondsen met een alternatieve strategie en obligatiefondsen. Het niveau van de kosten is bovengemiddeld voor de gemengde fondsen en geldmarktfondsen. Deze laatste categorie van fondsen heeft echter een beperkt volume in België.

⁸³ ESMA, *Performance and costs of retail investment products in the EU*, januari 2019.

⁸⁴ Zie dit verslag, p. 33.

EU

Europese regelgeving speelt een belangrijke rol in het toezicht van de FSMA. De volgende voorstellen voor nieuwe regelgeving werden in 2018 gelanceerd of waren in behandeling.

Europees regime voor crowdfundingactiviteiten

De Europese Unie besteedde tijdens het verslagjaar veel aandacht aan de vorming van een Europese kapitaalmarktunie. Diverse voorstellen werden besproken. Een ervan ging over een Europees regime voor crowdfundingactiviteiten. Zo'n statuut biedt een crowdfundingplatform de mogelijkheid om in de hele Europese Economische Ruimte zijn diensten aan te bieden. Daarvoor wordt een vergunning met een Europees paspoort voorzien. Een platform kan slechts één vergunning tegelijk bezitten en zal moeten kiezen tussen een Europese vergunning of een vergunning van een van de lidstaten.

Een Europees aanvullend pensioen

De Europese instellingen bereikten een akkoord over de invoering van een Europees aanvullend pensioen. Het Pan-Europees Pensioenproduct (PEPP) komt bovenop het aanbod van wettelijk, aanvullend en individueel pensioen zoals dat in België bestaat. Het nieuwe product is bedoeld om in heel de Unie burgers makkelijker toegang te geven tot individuele pensioenproducten. Op die manier wil de Europese Commissie het voor EU-burgers aantrekkelijker en goedkoper maken om zelf te sparen voor het pensioen.

Hervorming Europese toezichthouders

Een ander dossier in behandeling in 2018 was de herziening van de werking van de Europese toezichthouders ESMA, EIOPA en EBA. De voorstellen hebben betrekking op de bevoegdheden, de financiering en de bestuursorganen van deze instellingen.

ESMA

Onderzoek naar crypto-activa

ESMA werkte in 2018 rond het thema van crypto-activa en *initial coin offerings*. Haar comité inzake financiële innovatie (FISC) onder leiding van de FSMA deed onderzoek naar deze producten en bracht de voordelen en de risico's ervan in kaart. Begin 2019 gaf ESMA advies over dit thema aan de Europese instellingen. Het advies verduidelijkt de bestaande EU-regels die van toepassing zijn op de categorie van crypto-activa die als financiële instrumenten kwalificeren en preciseert de toepassingsproblemen die hiermee gepaard gaan. Voor andere types van crypto-activa die niet als financieel instrument kwalificeren, weegt het advies de voor- en nadelen van nadere regelgeving af, bijvoorbeeld inzake witwaspreventie en transparantie voor de beleggers. ESMA is van oordeel dat een pan-Europese aanpak van crypto-activa sterk aangewezen is, mede gelet op de grensoverschrijdende verhandeling ervan.

Ontwikkeling van innovatiehubs

Het FISC behandelde ook andere Fintech-innovaties. Het FISC werkte mee aan een gezamenlijk rapport van ESMA, EIOPA en EBA over goede praktijken betreffende initiatieven van toezichthouders om financiële innovatie te vergemakkelijken. Dit verslag analyseert de verschillende nationale initiatieven waarbij toezichthouders regelgevende *sandboxes* of, zoals de FSMA, innovatiehubs ontwikkelen.

Convergentie van toezichtspraktijken

ESMA besteedt meer en meer aandacht aan de convergentie van de toezichtspraktijken in de Europese Unie. Zo werden op verschillende domeinen zoals dat van MiFID II/MiFIR nieuwe richtsnoeren, opinies en Q&A's bekendgemaakt. Tal van deze Q&A's gingen in op vragen om verduidelijking van de Europese regelgeving vanwege marktdeelnemers of nationale toezichthouders. Op basis van de MiFIR-regelgeving trof ESMA voor het eerst productinterventiemaatregelen om retailbeleggers in de hele EU te beschermen (zie hoger).

EIOPA

Pensioenoverzicht biedt consument informatie over aanvullend pensioen

EIOPA publiceerde een rapport met richtsnoeren voor het opstellen van een informatiedocument over aanvullend pensioen in het kader van de omzetting van de Europese richtlijn IORP II⁸⁵. Het Uniform Pensioenoverzicht moet de consument inzicht bieden in de opbouw van zijn aanvullend pensioen en hem inzicht verschaffen in zijn toekomstige financiële situatie. Dit pensioenoverzicht zal daarvoor projecties geven van wat de consument op pensioendatum aan inkomen zal ontvangen. Zowel een *bestcasescenario* als een *worstcasescenario* komen daarbij aan bod. Consumenten moeten ook in staat zijn om pensioenoverzichten binnen lidstaten makkelijk met elkaar te vergelijken. De kosten die verbonden zijn aan het aanvullend pensioen, moeten zo volledig mogelijk en begrijpelijk zijn. In het verslag doet EIOPA ook suggesties voor de opmaak en de presentatie van de pensioeninformatie.

Grensoverschrijdende samenwerking over aanvullende pensioenen

EIOPA publiceerde een beslissing over grensoverschrijdende samenwerking tussen de nationale toezichthouders van aanvullende pensioenen. Het gaat meer bepaald om afspraken over:

- de procedures die de pensioenfondsen moeten volgen voor grensoverschrijdende overdrachten of activiteiten;
- de uitoefening van het toezicht op de uitvoering van grensoverschrijdende activiteiten;
- de uitwisseling van informatie die nodig is voor de beoordeling van de personen die moeten voldoen aan de vereisten van betrouwbaarheid en deskundigheid;
- het toezicht op de grensoverschrijdende uitbesteding van diensten.

Deze afspraken vervangen het vroegere Boedapest Protocol. Ze kwamen tot stand na voorbereiding door een werkgroep onder leiding van de FSMA en passen in het kader van de herziene IORP II-richtlijn over de activiteiten van pensioenfondsen.

⁸⁵ EIOPA, *Implementation of IORP II: Report on the Pension Benefit Statement: guidance and principles based on current practices*, 13 november 2018.

Grensoverschrijdende samenwerking over verzekeringsdistributie

EIOPA publiceerde een beslissing over grensoverschrijdende samenwerking tussen de nationale toezichthouders betreffende verzekeringsdistributie. Het gaat meer bepaald om afspraken over:

- de procedures die moeten gevolgd worden bij de registratie en notificatie van (her)verzekeringstussenpersonen;
- de uitwisseling van informatie tussen toezichthouders;
- de behandeling van klachten.

Deze afspraken vervangen het vroegere Luxemburg Protocol.

ESMA, EIOPA en EBA

Aandacht voor witwaspreventie

De drie Europese toezichtsautoriteiten ESMA, EIOPA en EBA behandelen gezamenlijke materies in het *Joint Committee*. De FSMA neemt in dit kader deel aan de werkzaamheden in verband met de implementatie van de verordening over de verpakte retail en op verzekeringen gebaseerde investeringsproducten (PRIIP's). Binnen het *Joint Committee* verduidelijkten de toezichthouders ook hun verwachtingen ten aanzien van de financiële sector inzake witwaspreventie. Nieuwe wetgevende voorstellen van de Europese Commissie beogen om het toezicht van de verschillende nationale autoriteiten beter op elkaar af te stemmen. Deze voorstellen worden samen behandeld met een reeks andere voorstellen van de Europese Commissie tot uitbreiding van de taken van de Europese toezichtsautoriteiten.

ESRB

Financiële stabiliteit en systeemrisico's

In 2018 heeft de ESRB er geregeld op gewezen dat – ondanks de vrij sterke en algemene economische groei (vooral tijdens het eerste halfjaar) – de risico's voor de financiële stabiliteit groot bleven, vooral tegen de achtergrond van de grote politieke onzekerheid op zowel Europees als wereldvlak. Ondanks de verbeterde risicoperspectieven in de banksector, in het bijzonder door de toename van de kapitaalratio's, blijven bepaalde lidstaten erg kwetsbaar. Het gaat daarbij met name om de lidstaten die met een groot aantal niet-renderende leningen en met rendabiliteits- en overcapaciteitsproblemen blijven kampen.

De aandacht van de ESRB ging in 2018 speciaal uit naar de verzekerings- en herverzekeringsector. Hoewel de Solvency II-richtlijn een nieuw microprudentieel kader heeft uitgetekend op Europees vlak, wat de sector weerbaarder heeft gemaakt, heeft de ESRB onderzocht of er nood was aan een ruimer macroprudentieel kader om beter te kunnen inspelen op de systeemrisico's verbonden aan verzekeraars en herverzekeraars. Het daarover gepubliceerde verslag⁸⁶ vult de EIOPA-werkzaamheden aan en komt tot vergelijkbare conclusies.

⁸⁶ *Macprudential provisions, measures and instruments for insurance*, november 2018. Zie de ESRB-website: https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/reports/esrb.report181126_macroprudential_provisions_measures_and_instruments_for_insurance.en.pdf?e28256b-daaf558010800a275f1c7af66.

Kwetsbaarheden in de vastgoedsector

De ESRB heeft ook zijn onderzoek voortgezet naar de kwetsbaarheden in de vastgoedsector, met name in de sector van het commercieel vastgoed. Gelet op zijn omvang en zijn onderlinge verbondenheid met de reële economie, is dat – inzake financiële stabiliteit – een belangrijke sector. De langdurige lagerenteomgeving heeft voor een prijsstijging en een rendementsdaling van het commercieel vastgoed gezorgd, in het licht van de historische gemiddelden in de Europese Unie. Bovendien is een stijging van de niet-bancaire financiering merkbaar in de sector. Ook die krijgt overigens een steeds grensoverschrijdender karakter. Die onderwerpen en de vragen rond de beperkingen inzake de coherentie en de beschikbaarheid van de gegevens die een correcte beoordeling van de risico's van de sector mogelijk maken, komen aan bod in een verslag van de ESRB⁸⁷.

Cyberrisico

De Algemene Raad van de ESRB heeft ook de risico's voor de financiële stabiliteit besproken die het gevolg zijn van IT-incidenten. Bepaalde elementen maken dat cyberrisico uniek: zijn aard, de snelheid waarmee een gebeurtenis zich kan voordoen, de duidelijke wil om voor een groot ontwrichtend effect te zorgen, de potentiële omvang van de schok die geen rekening houdt met geografische grenzen, alsook de hoge waarschijnlijkheid dat een cyberaanval succesvol zal zijn. De *European Systemic Cyber Group*, die in 2017 door de Algemene Raad van de ESRB werd opgericht, heeft een conceptueel kader uitgewerkt dat het mogelijk maakt in te schatten wanneer en hoe een cyberschok een systeemcrisis kan veroorzaken. Die werkzaamheden worden in 2019 voortgezet. Het is daarbij vooral de bedoeling te analyseren of bepaalde specifieke transmissiekanalen de waarschijnlijkheid van een systeemcrisis zouden kunnen vergroten.

IOSCO

Aanbevelingen over het liquiditeitsrisico bij ICB's

IOSCO heeft op 1 februari 2018 aanbevelingen gepubliceerd over het liquiditeitsrisicobeheer voor de instellingen voor collectieve belegging (ICB's). Volgens die aanbevelingen moeten de entiteiten die instaan voor het beheer van instellingen voor collectieve belegging, zich ervan vergewissen dat de liquiditeit voortdurend wordt beheerd met het oog op de bescherming van de beleggersbelangen, ook als de toestand op de markten gespannen is. Die aanbevelingen vervangen de in 2013 door IOSCO gepubliceerde beginselen inzake het liquiditeitsrisicobeheer. Bovendien vormen zij de laatste stap van de tenuitvoerlegging van de FSB-aanbevelingen over het liquiditeitsrisico van ICB's.

Naast de aanbevelingen voor de entiteiten die instaan voor het beheer van ICB's, bevat het eindverslag van IOSCO ook bijkomende richtsnoeren voor de nationale autoriteiten die bevoegd zijn voor het promoten van goede liquiditeitsbeheerpraktijken bij ICB's.

⁸⁷ *Report on vulnerabilities in the EU commercial real estate sector*, november 2018. Zie de ESRB-website: https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/reports/esrb.report181126_vulnerabilities_EU_commercial_real_estate_sector.en.pdf?77fdeb615a42bbf41dbf5a1dcfb053fc.

Aanbevelingen over het hefboomeffect

Op 14 november 2018 heeft IOSCO een consultatiedocument gepubliceerd over het gebruik van het hefboomeffect door de instellingen voor collectieve belegging. Dat consultatiedocument stelt verschillende technieken voor om het hefboomeffect van ICB's te meten. Via die technieken kan het gebruik van het hefboomeffect onderling worden vergeleken tussen de ICB's en kunnen de betrokken risico's voor de financiële stabiliteit worden beoordeeld. Deze consultatie is de eerste fase van de tenuitvoerlegging van de FSB-aanbevelingen over het hefboomeffect.

De in het consultatiedocument beschreven methodologie berust op een benadering in twee fasen. Tijdens de eerste fase worden de verschillende, lokaal gebruikte technieken voor de meting van het hefboomeffect gecombineerd om bepaalde ICB's te identificeren die een risico zouden kunnen vormen voor de financiële stabiliteit. Tijdens de tweede fase worden de daarbij geïdentificeerde ICB's grondiger geanalyseerd.

De consultatie zou in 2019 kunnen resulteren in de publicatie van aanbevelingen over de beoordeling – door de bevoegde nationale autoriteiten – van het hefboomeffect van de ICB's.

De FSMA neemt deel aan de *World Investor Week*

IOSCO organiseerde in 2018 de tweede editie van de *World Investor Week*. Doelstelling is het wereldwijd promoten van educatie en bescherming van de beleggers. Toezichthouders en *stakeholders* in meer dan 80 landen nemen aan de *World Investor Week* deel via allerlei activiteiten. De FSMA steunde dit initiatief, onder andere door haar deelname aan de nationale campagne tegen fraude.

NIEUWE EVOLUTIES EN UITDAGINGEN

Brexit	146
Fintech, Regtech en Suptech	149
Crowdfunding	150
Niet-bancaire financiële intermediatie	151

De financiële sector maakt een aantal evoluties door, onder meer als gevolg van technologische veranderingen. De FSMA volgt deze evoluties van nabij op. Enkele van deze evoluties en uitdagingen worden hieronder besproken.

Brexit

Op 29 maart 2017 heeft het Verenigd Koninkrijk zijn intentie aangekondigd aan de Europese Raad om zich terug te trekken uit de Europese Unie. Tenzij anders overeengekomen tussen de EU en het VK, zou deze terugtrekking – brexit gedoopt – een feit worden in de loop van 2019. Dit zou betekenen dat het VK na de brexit geen lidstaat meer zou zijn van de EU.

In de loop van 2018 was het onduidelijk of er een akkoord zou komen over de modaliteiten van de terugtrekking van het VK uit de EU. Zonder dergelijk akkoord zou het VK afsteveneren op een ‘harde brexit’ en na de terugtrekking uit de EU het statuut krijgen van een derde land. Dit zou een impact hebben op financiële instellingen en tussenpersonen die vanuit het VK hun diensten aanbieden in de EU en omgekeerd. Ook consumenten in de EU die cliënt zijn bij een Britse financiële speler of instelling zouden de gevolgen van de brexit kunnen voelen.

Samenwerking op Europees en Belgisch niveau

De FSMA nam in de loop van 2018 verschillende initiatieven als voorbereiding op de brexit. Zo had ze regelmatig contacten met vertegenwoordigers van de Britse financiële sector, zowel in Brussel als in Londen. De FSMA nam ook actief deel aan de werkzaamheden van ESMA en EIOPA inzake een voorbereiding van de brexit. Zo sloten ESMA, EIOPA en de nationale toezichthouders van de EU-lidstaten akkoorden over informatie-uitwisseling met de Britse toezichthouders in geval van een harde brexit.

Zo heeft de FSMA een multilateraal Memorandum of Understanding (MMoU) ondertekend met de Britse toezichthouder Financial Conduct Authority (FCA), dat op het niveau van ESMA werd voorbereid. Dit akkoord laat toe dat de FSMA, in het geval van een harde brexit, kan blijven samenwerken met de FCA in alle domeinen van toezicht op de financiële markten. Dit akkoord is ook belangrijk voor de Belgische sector van vermogensbeheer aangezien delegatie van taken aan entiteiten in het VK enkel mogelijk is wanneer dergelijk samenwerkingsakkoord voorhanden is.

De FSMA heeft ook een MMoU voor samenwerking en informatie-uitwisseling ondertekend voor de verzekeringsactiviteiten met de Britse toezichthouders FCA en Bank of England, en voor de pensioenfondsactiviteiten met de Britse toezichthouder The Pension Regulator.

Naar aanleiding van de brexit dragen de Europese toezichtsautoriteiten, waarvan de FSMA lid is, eveneens bij tot een gemeenschappelijke aanpak door de nationale toezichthouders van de 27 EU-lidstaten inzake ondernemingen uit het VK die overgaan tot herlocatie van hun activiteiten in de EU.

Zo publiceerde ESMA een aantal opinies met verwachtingen omtrent de wijze waarop de nationale toezichthouders aanvragen van marktdeelnemers zullen behandelen om hun activiteit naar de EU te verplaatsen. Om de opvolging van deze opinies en de convergentie van de daadwerkelijke toezichtsbeslissingen te verzekeren, werd binnen ESMA een toezichtsnetwork (*Supervisory Coordination Network*) opgericht, waaraan de FSMA actief meewerkt.

De FSMA maakt ook deel uit van het brexit-platform, waarbij EIOPA bevragingen coördineert bij Britse verzekeraars over hun Europese activiteiten. Deze bevragingen beogen de identificatie van de risico's, identificatie van de EU-landen waar de betrokken verzekeraars zich zullen vestigen, de planning en voorziene timing in de *contingency*-plannen van de verzekeraars.

EIOPA heeft vier opinies en een aanbeveling gepubliceerd in het kader van de brexit. De opinies hebben betrekking op het waarborgen van de continuïteit van de dienstverlening in het licht van de brexit en op de verplichting die rust op de verzekeringsondernemingen en -tussenpersonen om cliënten te informeren over de mogelijke gevolgen ervan. De aanbeveling heeft onder andere betrekking op de distributie-activiteiten. Deze aanbeveling verduidelijkt dat nationale toezichthouders moeten verzekeren dat Britse tussenpersonen en entiteiten die distributie-activiteiten wensen uit te oefenen met betrekking tot polishouders en risico's in de EU, zich vestigen en registreren in de EU conform de bepalingen voorzien in de richtlijn verzekeringsdistributie (IDD). Tevens wordt bevestigd dat er geen sprake kan zijn van *empty shell*-ondernemingen en dat steeds voldaan moet worden aan de organisatorische en professionele vereisten voorzien in IDD.

De FSMA werkte ook nauw samen met de Nationale Bank van België (NBB). Aangezien zowel de FSMA als de NBB, ieder voor hun domeinen, toezicht houden op de Belgische financiële sector, zetten ze een specifieke samenwerking en informatie-uitwisseling op inzake de brexit. Deze samenwerking was erop gericht de nodige maatregelen te nemen om de potentiële negatieve impact van de brexit op de sector te beperken en de bescherming van de consumenten te verzekeren.

Continuïteit van verzekeringscontracten

Een belangrijk aspect van consumentenbescherming is de continuïteit van verzekeringscontracten met Britse verzekeringsondernemingen. De FSMA heeft in 2018 alle Britse verzekeraars die in België actief zijn, gecontacteerd. Ze wou zich ervan vergewissen dat de verzekeraars de overeenkomsten die vóór de brexit werden afgesloten en ook na de brexit geldig blijven, getrouw zouden uitvoeren. De FSMA vroeg 55 Britse ondernemingen om meer informatie over:

- de bestaande portefeuille van overeenkomsten die Belgische risico's dekken;
- de maatregelen om de continuïteit van de dienstverlening te kunnen garanderen;
- de wijze waarop de Belgische verzekeringsnemers zullen worden geïnformeerd over de gevolgen van een harde brexit.

Uit de ontvangen antwoorden en andere informatie bleek dat niet alle ondernemingen maatregelen hadden genomen om de continuïteit van de dienstverlening in het geval van een harde brexit te garanderen. Er bleek ook dat de ondernemingen op verschillende manieren communiceerden naar hun verzekeringsnemers: sommige schreven de verzekeringsnemers individueel aan, andere ondernemingen publiceerden FAQ's of publiceerden een persmededeling. De Britse verzekeringsondernemingen die niet hadden gereageerd op dit verzoek, werden opnieuw gecontacteerd. Het onderzoek is op datum van redactie van dit jaarverslag nog lopende.

Impact voor de verzekeringstussenpersonen

De brexit heeft ook een belangrijke impact voor de sector van de verzekeringstussenpersonen. Veel gespecialiseerde verzekeringstussenpersonen bedienen Europese klanten vanuit het VK. Het gaat hierbij vaak om verzekeringstussenpersonen die gespecialiseerd zijn in bepaalde nichemarkten en vooral grote bedrijven als klanten hebben. Dankzij het Europees paspoort mochten zij op basis van hun inschrijving in het VK actief zijn in andere EU lidstaten. Met de brexit zou deze mogelijkheid verdwijnen. Daarom heeft een aantal ondernemingen uit het VK een aanvraag tot inschrijving ingediend bij de FSMA. De komst naar België van Lloyd's Insurance Company, heeft van België immers een interessante locatie gemaakt voor hen.

De FSMA heeft de betrokken ondernemingen actief begeleid bij het indienen van hun aanvraag en hen gewezen op het wettelijk kader, in het bijzonder op de Europese richtlijn inzake verzekeringsdistributie (IDD-richtlijn). Dit is van belang omdat een verzekeringsonderneming slechts een beroep mag doen op de verzekeringsdistributiediensten van tussenpersonen die in een EU-lidstaat zijn ingeschreven.

De FSMA heeft tevens alle Belgische verzekeringstussenpersonen met een paspoort voor het VK gewezen op hun verplichtingen, inclusief de verplichtingen tegenover hun cliënteel. Zo moeten zij hun klanten tijdig informeren over de wijzigingen in het kader van de brexit, zodat zij weten bij wie zij terecht kunnen. Verzekeringstussenpersonen die samenwerken met verzekeringsondernemingen of andere verzekeringstussenpersonen in het VK, moeten zelf ook nagaan in welke mate deze werkwijze nog mogelijk zou zijn na de brexit.

Het leveren van beleggingsdiensten

Ook Britse kredietinstellingen en beleggingsondernemingen die beleggingsdiensten aanbieden in België, worden getroffen door de brexit. De FSMA publiceerde een mededeling ter attentie van deze ondernemingen die ook na de brexit hun diensten willen blijven aanbieden in België. De mededeling gaat in op het regelgevend kader voor aanbieders van beleggingsdiensten uit niet-EU-lidstaten en op de impact van de brexit op de betrokken ondernemingen. De mededeling behandelt ook de continuïteit van de contracten.

De FSMA werkte tevens mee aan een enquête van ESMA over de mate waarin bijkantoren van Britse beleggingsondernemingen die gevestigd zijn in een EU-lidstaat, klaar zijn voor de brexit. Daartoe contacteerde de FSMA alle Belgische bijkantoren van Britse beleggingsondernemingen. Ze ging daarbij na of deze de nodige maatregelen hadden genomen om zich voor te bereiden op de brexit en of ze hun cliënten informeerden over de maatregelen inzake continuïteit van bestaande contracten en over hun toekomstige relatie met hun cliënten. Uit de enquête bleek dat de bijkantoren de nodige maatregelen hadden genomen en hun cliënten informeren of zullen informeren over de gevolgen van de brexit.

Vorbereiding van de 'brexit-wet'

De FSMA werd ook betrokken bij de voorbereiding van een wetsontwerp over de brexit. Dit ontwerp omvat onder meer een machtiging voor de Koning om, op advies van de FSMA en de NBB, de nodige maatregelen te nemen om de uitvoering te verzekeren van contracten die afgesloten werden met Britse financiële spelers vooraleer de erkenning verviel van hun vergunning, inschrijving of iedere andere vorm van toelating om in de EU actief te zijn. Deze machtiging geldt voor de hele financiële sector.

Om de continuïteit van de uitvoering te garanderen van de overeenkomsten die vóór de brexit gesloten werden, zou de Koning kunnen beslissen om een tijdelijke overgangperiode in te stellen. In die periode zou het de gereguleerde ondernemingen uit de financiële sector – of minstens toch bepaalde van die ondernemingen – toegestaan zijn om de overeenkomsten die nog lopen op het moment van de brexit, verder uit te voeren. Die ondernemingen zouden dit ter kennis moeten brengen van de bevoegde autoriteiten. Bij die kennisgeving zouden zij een plan moeten voegen dat verduidelijkt hoe zij van plan zijn om hun activiteiten in België stop te zetten of voort te zetten voor het verstrijken van de overgangperiode.

Tijdens die overgangperiode zouden de betrokken financiële dienstverleners, bij de uitoefening van hun activiteiten in België, de wettelijke en reglementaire bepalingen, inclusief de gedragsregels, moeten blijven naleven die in België van toepassing zijn op de betrokken ondernemingen en hun verrichtingen.

Die overgangsbepalingen hebben tot doel de rechten van de cliënten van de betrokken ondernemingen te vrijwaren door, enerzijds, de continuïteit van de lopende overeenkomsten te waarborgen en, anderzijds, de bevoegde autoriteiten de mogelijkheid te bieden om te controleren in welke mate de onderneming rekening houdt met de rechten van die cliënten in haar plan voor de stopzetting of de voortzetting van haar activiteiten op Belgisch grondgebied, en in welke mate de vrijwaring van die rechten is gewaarborgd. Ook zouden de bevoegde autoriteiten maatregelen moeten kunnen nemen telkens wanneer de rechten van de cliënten van de onderneming in België in het gedrang komen of dreigen te komen.

De vaststelling van overgangsmaatregelen wordt in het bijzonder overwogen voor de verzekeringsdistributiesector en de beleggingsdienstensector. Voor laatstgenoemde sector zou een onderscheid kunnen worden gemaakt naargelang het type van de betrokken beleggers, vooral gelet op het niveau van de door hen gelopen risico's.

Fintech, Regtech en Suptech

Net als andere sectoren kent ook de financiële sector vele technologische ontwikkelingen. Door die ontwikkelingen op het raakvlak van financiën en technologie, Fintech genaamd, moeten de gevestigde marktspelers hun bedrijfsmodel aanpassen.

De FSMA volgt de Fintech-evoluties in België op via haar [Fintech-portaal](#), waar Fintech spelers contact kunnen opnemen met de FSMA. Sinds 2017 is dit portaal geëvolueerd tot een gezamenlijk portaal met de NBB zodat het fungeert als *single point of contact* voor Fintech-actoren. Via het portaal vonden veel contacten plaats met Fintech-spelers. Deze contacten waren vooral gericht op informatie-inwinning en -uitwisseling. Ze hebben voorlopig geen aanleiding gegeven tot een groot aantal dossiers voor de aanvraag van een vergunning bij de FSMA.

Niet alleen de financiële sector wordt gedwongen zich aan te passen; technologie verandert ook hoe de sector rapporteert aan autoriteiten en hoe de autoriteiten hun bevoegdheden implementeren en dagelijks hun controles uitvoeren. Regtech kan gedefinieerd worden als het gebruik van technologie om aan de wettelijke vereisten (compliance, risicomanagement, rapportering, ...) te voldoen en dit op een efficiëntere en effectievere manier. Een voorbeeld hiervan is het automatiseren van rapportering aan de autoriteiten.

Suptech is dan weer het gebruik van innovatieve technologieën door autoriteiten om het toezicht te ondersteunen. Autoriteiten schakelen dan ook meer en meer inzichten op basis van *data analytics* in om hun toezicht te verruimen. Voorbeelden van zulke ontwikkelingen zijn toepassingen van *machine learning* om risico's te identificeren, tekstanalyse, netwerkanalyse en *webscraping*.

Ook de FSMA legt zich toe op het gebruik van *data analytics* in haar toezicht. Naast het actief ontwikkelen van eigen toepassingen, volgt zij ook trends en nieuwigheden in dit domein op. De FSMA neemt daarvoor actief deel aan internationale fora van toezichthouders om ervaringen en expertise met andere autoriteiten uit te wisselen.

Crowdfunding

De FSMA voerde in 2018 een studie uit over crowdfunding⁸⁸. De studie heeft betrekking op de crowdfunding die erop gericht is via kapitaalbreng of via een lening te investeren in een project. Die twee types crowdfunding worden in België gereguleerd door de FSMA. De studie slaat op de periode januari 2012 – december 2017 en gebeurde bij de vijf belangrijkste crowdfundingplatformen die actief zijn op de Belgische markt.

232 campagnes werden met succes gefinancierd

De vijf platformen lanceerden 273 campagnes. Daarvan konden er 232 met succes worden gefinancierd. Bij 41 campagnes werd het vooropgestelde bedrag niet ingezameld. Bij de 232 campagnes werd in totaal 40.025.000 euro opgehaald. De platformen hanteren een erg strikte selectie van projecten die voor financiering in aanmerking komen. Van de naar schatting 17.389 projecten die aan de vijf platformen werden voorgelegd, overleefden slechts 273 het selectieproces.

Crowdfunding groeit gestaag

Zowel het aantal projecten als de totaal opgehaalde bedragen kenden een constante stijging. Terwijl er in 2012 slechts drie projecten gefinancierd werden, liep dat aantal op tot 92 projecten in 2017. Het opgehaalde bedrag bereikte in 2017 zo'n 20 miljoen euro. De forse toename in 2017 houdt wellicht verband met de versoepeling van de prospectusregels. Ook het fiscale voordeel via de tax shelter dat vanaf dat jaar verkregen kon worden, kan een rol gespeeld hebben.

Beleggers zijn voorzichtig

Wie via crowdfunding in projecten investeert, is doorgaans voorzichtig. Een campagne wordt gemiddeld door 100 verschillende beleggers gefinancierd. Het gemiddelde bedrag per belegger en per campagne bedraagt 2.871 euro. Meer dan de helft van de beleggers investeert 500 euro of minder per campagne, terwijl minder dan 3 procent van de beleggers meer dan 5.000 euro per campagne investeert.

Het behaalde rendement varieert

De campagnes voor schuldfinanciering leverden de beleggers een gemiddeld rendement van 7,42 procent op. Bij de campagnes met kapitaaldeelname waren er twee collectieve uittredingen uit het kapitaal. Een daarvan heeft een aanzienlijk rendement opgeleverd (100 procent na aftrek van de kosten), terwijl de beleggers in het andere geval geld verloren (-4 procent). Zeven via kapitaaldeelname gefinancierde ondernemingen gingen failliet.

⁸⁸ *Equity and debt-based crowdfunding in Belgium: Developments over the 2012-2017 period.* Zie de website van de FSMA: https://www.fsma.be/sites/default/files/public/content/crowdfunding/2018-12-19_crowdfundingstudy.pdf.

Verdere groei verwacht

De verwachting is dat investeringen via crowdfunding verder zullen groeien, onder meer als gevolg van de vrijstelling van de prospectusplicht voor projecten onder 5 miljoen euro. Ook het in 2017 ingevoerde fiscale voordeel via de tax shelter, dat onder meer voorziet in een belastingaftrek tot 45 procent voor investeringen in micro-ondernemingen, kan een rol spelen. Niettemin blijft crowdfunding een marginale financieringsbron in vergelijking met bijvoorbeeld het bedrag aan bankleningen dat aan ondernemingen verstrekt wordt.

Niet-bancaire financiële intermediatie

Van schaduwbankieren naar niet-bancaire financiële intermediatie

In het kader van de inspanningen om de veerkracht van de niet-bancaire financiële intermediatie te versterken, gebruikte de *Financial Stability Board* (FSB) tot nog toe de term *Shadow banking* (schaduwbankieren). In oktober 2018 kondigde de FSB aan deze term voortaan te vervangen door *non-bank financial intermediation* (niet-bancaire financiële intermediatie). De nieuwe terminologie dient om het gebruik van technische concepten te verduidelijken en heeft geen impact op de essentie van het toezichtskader of op de aanbevelingen en beslissingen uit het verleden.

Verslag van de FSMA en de NBB

De FSMA en de NBB schreven in 2017 op verzoek van de minister van Financiën en van de *High Level Expert Group* over de toekomst van de Belgische financiële sector een eerste gezamenlijk verslag over asset management en *shadow banking* of niet-bancaire financiële intermediatie⁸⁹. Dit verslag kaderde binnen de evolutie naar een meer marktgeoriënteerd financieel systeem, waarin financiële bemiddeling buiten de banksector plaatsvindt. Een meer marktgebaseerd financieel systeem kan een alternatief bieden voor het ophalen van geld door banken en helpt zo de reële economie te ondersteunen. Maar het kan ook bepaalde risico's met zich mee brengen, zowel voor de financiële stabiliteit als voor beleggers.

Het verslag uit 2017 bracht geen belangrijke bezorgdheden aan het licht met betrekking tot systemische risico's of op het vlak van beleggersbescherming. Het verslag bevatte wel een aanbeveling om de activiteiten van beide sectoren periodiek verder te monitoren. De FSMA en de NBB publiceerden in 2018 dan ook een geactualiseerde studie over het onderwerp⁹⁰.

⁸⁹ *Report on Asset Management and Shadow banking, submitted to the Minister of Finance of Belgium and the High Level Expert Group on the future of the Belgian financial sector*, September 2017. Zie de website van de FSMA: https://www.fsma.be/sites/default/files/public/content/EN/shadowbanking/2017_report_shadowbanking.pdf.

⁹⁰ *Update on Asset Management and Shadow banking, September 2018*. Zie de website van de FSMA: https://www.fsma.be/sites/default/files/public/content/EN/shadowbanking/2018_update_assetmanagement_shadow_banking.pdf.

De FSMA en de NBB berekenden op basis van de gehanteerde FSB-definitie de omvang van de activiteiten inzake niet-bancaire financiële intermediatie in België. Eind 2017 bedroegen de totale financiële activa in deze categorie 147 miljard euro, tegenover 128 miljard euro eind 2016. Deze activa bestaan hoofdzakelijk uit geldmarktfondsen en andere beleggingsfondsen die niet kwalificeren als aandelenfondsen. De grote meerderheid van deze fondsen vallen onder toezicht van de Belgische autoriteiten. Volgens de definitie die de Europese Bankautoriteit (EBA) hanteert, bedroeg de omvang van de activiteiten inzake niet-bancaire financiële intermediatie in België 17,5 miljard euro eind 2017, tegenover 19,4 miljard euro eind 2016. Deze EBA-definitie neemt beleggingsfondsen niet in aanmerking indien zij aan bepaalde voorwaarden voldoen.

Het tweede verslag bracht geen nieuwe feiten aan het licht die ertoe noopten de besluiten uit het rapport van 2017 te wijzigen. Het verslag identificeerde geen wezenlijke systemische risico's die geassocieerd worden met asset management en niet-bancaire financiële intermediatie. De ontwikkelingen in beide activiteiten en de verbanden met de andere sectoren van de economie moeten wel nog nauwlettend in de gaten worden gehouden, inclusief mogelijke reputatierisico's bij financiële dienstengroepen (het zogenaamde *step-in*-risico).

De FSMA en de NBB vinden het van groot belang dat ontbrekende data over *asset management* en niet-bancaire financiële intermediatie worden verzameld. Daarom heeft de FSMA de statistische informatie die beleggingsfondsen moeten overmaken, aangepast en uitgebreid. Via een koninklijk besluit kregen de beleggingsfondsen ook instrumenten aangereikt die ze kunnen gebruiken bij eventuele liquiditeitsproblemen.

ESRB

Ook de *European Systemic Risk Board* (ESRB) heeft een derde verslag over niet-bancaire financiële intermediatie gepubliceerd⁹¹. Eind 2017 kwamen de totale activa van deze sector uit op 42.300 miljard euro, of zo'n 40 procent van de volledige financiële sector in de EU, een beperkte inkrimping van 0,1 procent tegenover het voorgaande jaar. In de eurozone groeide de sector met 1,2 procent tot 33.800 miljard euro.

De ESRB hanteert een brede definitie van niet-bancaire financiële intermediatie, waarbij de activa van de volledige financiële sector in aanmerking worden genomen, met uitzondering van deze van de banken, verzekeringsondernemingen, pensioenfondsen en centrale tegenpartijen. Een belangrijk deel van de activa die volgens de definitie van de ESRB onder deze kwalificatie vallen (14.700 miljard euro), is afkomstig van de beleggingsfondsen.

⁹¹ *EU Shadow Banking Monitor, No 3, September 2018*. Zie de website van de ESRB: https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/reports/esrb_report180910_shadow_banking.en.pdf.

WETGEVING EN REGELGEVING

Strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme	156
Omzetting van de IDD-richtlijn	158
Omzetting van de IORP II-richtlijn	159
De prospectusverordening	162
De compliancefunctie en de erkenning van complianceofficers	165

De FSMA is nauw betrokken bij het omzetten van nieuwe wetgeving en het opstellen van nieuwe regels voor de financiële sector. In dit hoofdstuk staat een overzicht van de belangrijkste nieuwe ontwikkelingen in 2018.

Strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme

Het Belgische wet- en regelgevingskader voor de strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme (SWG/FT) heeft in 2018 ingrijpende ontwikkelingen doorgemaakt.

Op 16 oktober 2017 is de wet van 18 september 2017⁹² in werking getreden. Zij zorgt voor de omzetting in Belgisch recht van Richtlijn (EU) 2015/849⁹³ en voor de implementatie van de Internationale Normen van de Financiële Actiegroep inzake de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en proliferatie, zoals herzien in februari 2012.

De wet kent de toezichthouders een regelgevingsbevoegdheid toe zodat zij bepaalde technische aspecten van haar bepalingen en uitvoeringsbesluiten kunnen aanvullen. De FSMA heeft van die bevoegdheid gebruik gemaakt om op 3 juli 2018 een reglement uit te brengen betreffende de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme⁹⁴. Op 30 juli 2018 werd dit goedgekeurd bij koninklijk besluit. Het bevat technische aanvullingen voor de algemene risicobeoordeling. Daarnaast vult het de bepalingen aan over organisatie en interne controle, meer bepaald over de compliancefunctie, het cliëntacceptatiebeleid, de verzameling, verificatie en bijwerking van de identificatiegegevens alsook over het onderzoek van de verrichtingen en de opsporing van atypische verrichtingen.

Voor het opstellen van dit FSMA-reglement werd uitgegaan van het reglement van de NBB van 21 november 2017⁹⁵ om een coherent reglementair kader te bieden voor de gehele financiële sector. Hier was vooral nood aan omdat een aantal onderworpen entiteiten verschillende gereguleerde statuten cumuleren waardoor ze zowel onder de toezichtsbevoegdheden van de NBB als van de FSMA vallen.

Voor de FSMA was een van de prioriteiten in 2018 de financiële sector ondersteuning bieden bij het implementeren van dit nieuwe wet- en regelgevend kader.

⁹² De wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten.

⁹³ Richtlijn (EU) 2015/849 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2015 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en terrorismefinanciering, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijn 2006/70/EG van de Commissie.

⁹⁴ Reglement van 3 juli 2018 van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten betreffende de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, goedgekeurd bij koninklijk besluit van 30 juli 2018.

⁹⁵ Reglement van de Nationale Bank van België (NBB) van 21 november 2017 betreffende de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, goedgekeurd bij koninklijk besluit van 10 december 2017.

Een van de belangrijkste ontwikkelingen in de reglementering voor de SWG/FT is de versterking van de risicogebaseerde benadering. Voor de onderworpen entiteiten houdt dit in dat alle maatregelen die zij nemen – zowel op organisatorisch vlak als inzake de waakzaamheid die zij aan de dag leggen ten aanzien van hun cliënten en verrichtingen – ertoe strekken het risico te beperken dat zij zouden worden misbruikt voor witwassen van geld en financiering van terrorisme (WG/FT).

Om de onderworpen entiteiten te ondersteunen bij het toepassen van hun risicogebaseerde benadering voor de SWG/FT, heeft de FSMA op 7 augustus 2018 een circulaire gepubliceerd⁹⁶. Hierin reikt zij concrete toepassingsmaatregelen aan in de vorm van een stappenplan met vier elementen: beoordelen van de risico's waaraan de financiële instelling is blootgesteld (algemene risicobeoordeling), uitwerken van een organisatorisch kader dat is afgestemd op de vastgestelde risico's, beoordelen van de risico's die de individuele cliënten lopen (individuele risicobeoordeling) en toepassen van waakzaamheidsmaatregelen die specifiek zijn afgestemd op de aanwezige risico's.

Al in haar nieuwsbrief⁹⁷ van april 2018 had de FSMA het belang onderstreept van een risicogebaseerde benadering voor de SWG/FT. Hierin stelde zij dat de onderworpen entiteiten absolute prioriteit moeten geven aan het uitvoeren van een algemene risicobeoordeling, de eerste stap van het plan. Dit moet hen immers toelaten om doeltreffende mechanismen voor de SWG/FT in te voeren die specifiek zijn afgestemd op de risico's die zij lopen.

Zich bewust van de intensievere begeleiding die de verzekeringstussenpersonen nodig hebben voor hun algemene risicobeoordeling, heeft de FSMA voor hen een praktische handleiding en een tabel⁹⁸ opgesteld. Samen vormen die een instrument waarmee de verzekeringstussenpersonen hun WG/FT-risico's gemakkelijker kunnen identificeren en evalueren.

De tweede stap van het plan voor de risicogebaseerde benadering is het uitwerken van een organisatorisch kader dat is afgestemd op de WG/FT-risico's. De FSMA gaat hieraan een circulaire wijden waarin zij aangeeft wat zij precies verwacht van de toepassing van de wettelijke bepalingen over organisatie en interne controle.

De risicogebaseerde benadering werd niet enkel versterkt voor de onderworpen entiteiten maar ook voor de FSMA in haar rol als toezichthouder voor de financiële sector. De Europese toezichthouders hebben op 7 april 2017 gemeenschappelijke richtsnoeren⁹⁹ uitgebracht over de kenmerken van een op risico gebaseerde aanpak van het toezicht op SWG/FT, en de maatregelen die moeten worden genomen wanneer toezicht op basis van het risico plaatsvindt. De FSMA heeft haar toezichtsbenadering herzien om ze af te stemmen op deze gemeenschappelijke richtsnoeren.

Bij die herziening heeft zij haar toezichtsbenadering verscherpt. Die benadering gaat uit van een analyse van de risico's en de specifieke kenmerken van de activiteitensectoren waarop zij toeziet. Voor die analyse heeft zij een instrument ontwikkeld waarmee zij de risico's waaraan de onderworpen entiteiten zijn blootgesteld kan identificeren en evalueren. De informatie over de inherente risico's van de onderworpen entiteiten en over de maatregelen om ze te beheren en in te perken, zamelt de FSMA in aan de hand van een periodieke vragenlijst die zij elk jaar laat invullen door de onderworpen entiteiten. De antwoorden op de vragenlijst worden geanalyseerd via een geautomatiseerde verwerking. Zo kan de FSMA het risicoprofiel opstellen van onderworpen entiteiten of van een cluster van onderworpen entiteiten (een groep onderworpen entiteiten met gelijkaardige kenmerken) om vervolgens te bepalen waaraan haar toezicht prioriteit moet geven. De risicogebaseerde benadering voor het toezicht op WG/FT heeft tot doel controleacties op te zetten waarvan de intensiteit is afgestemd op de risicogevoeligheid van elke entiteit.

⁹⁶ Zie circulaire FSMA_2018_12.

⁹⁷ Nieuwsbrief van 20 april 2018 – Evalueer uw risico's.

⁹⁸ Zie de praktische handleiding FSMA_2018_07 en de Excel-tabel "Mijn algemene risicobeoordeling".

⁹⁹ Conform artikel 48, § 10 van Richtlijn (EU) 2015/849.

Een van de prioriteiten die de FSMA vooropstelt voor 2019 is erop toezien dat de onderworpen entiteiten het nieuwe wet- en regelgevingskader voor de SWG/FT naleven en toepassen. Daarbij zal zij in het bijzonder nagaan of de onderworpen entiteiten de bepalingen over de risicogebaseerde benadering voor de SWG/FT toepassen.

Omzetting van de IDD-richtlijn

Met de wet van 6 december 2018 is de richtlijn verzekeringsdistributie (IDD) omgezet in Belgisch recht¹⁰⁰. Deze wet is op 28 december 2018 in werking getreden.

IDD bevat de volgende luiken:

- een regeling voor het statuut van verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen. IDD voert vereisten in qua kennis, vakbekwaamheid en betrouwbaarheid voor de medewerkers van verzekerings- en herverzekeringsondernemingen die betrokken zijn bij de distributieactiviteiten;
- informatieverplichtingen en gedragsregels voor alle verzekeringsdistributeurs (verzekeringsondernemingen en verzekeringstussenpersonen). IDD legt ook bijkomende vereisten op voor verzekeringsproducten met een beleggingscomponent. Daarmee wil zij deze wettelijke regeling afstemmen op de regeling voor de banksector waar MiFID en MiFID II gelden.

In het toepassingsgebied van IDD vallen niet enkel verzekeringstussenpersonen in de klassieke betekenis van het woord. Ook verzekeringsondernemingen die hun producten rechtstreeks verkopen en nevenverzekeringstussenpersonen vallen onder IDD, weliswaar voor zover de premies en de gedekte risico's beperkt blijven.

De nieuwe regels liggen in het verlengde van de bestaande Belgische wetgeving. Het merendeel van de bepalingen van de wet van 6 december 2018 zijn een getrouwe omzetting van IDD. Op een aantal punten heeft de wetgever evenwel gebruik gemaakt van de opties die deze minimale harmonisatierichtlijn aan de lidstaten biedt. Die punten worden hieronder nader toegelicht.

IDD legt bepaalde gedragsregels enkel op voor verzekeringsproducten met een beleggingscomponent. De wet breidt de toepassing van die regels uit tot alle verzekeringsproducten. Voorbeelden hiervan zijn de regels om belangenconflicten te voorkomen en te beheren, alsook de verplichting om voor elke cliënt een dossier aan te leggen. Door te kiezen voor deze opties heeft de wetgever vooral willen zorgen voor coherentie en een *level playing field* voor de verschillende categorieën van ondernemingen die actief zijn in de financiële sector.

Voor nevenverzekeringstussenpersonen is verzekeringsdistributie een nevenactiviteit. Zij bieden alleen bepaalde verzekeringsproducten aan in aanvulling op een goed of dienst. We denken daarbij aan verkopers van elektronica, smartphones, ... De wetgever heeft het beschermingsniveau hoog willen houden wanneer verzekeringsproducten gedistribueerd worden door nevenverzekeringstussenpersonen. Voor zover de premie onder een bepaald bedrag blijft en de gedekte risico's beperkt zijn, is de nevenverzekeringstussenpersoon vrijgesteld van de verplichting om zich in te schrijven. In IDD is dit premiebedrag vastgelegd op 600 euro per jaar. Dat leek de wetgever een aanzienlijke som voor een verzekeringscontract dat goederen of diensten dekt die worden verkocht of verleend door een nevenverzekeringstussenpersoon. Hij heeft er dan ook voor geopteerd om dit bedrag te verlagen tot een maximum jaarpremie van 200 euro, taksen niet inbegrepen. De Koning kan die

¹⁰⁰ Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie.

drempel aanpassen om de consumenten beter te beschermen en in te spelen op de evolutie van de consumptieprijzen.

De IDD-regels voor *inducements* gelden enkel voor verzekeringsproducten met een beleggingscomponent en worden niet uitgebreid tot andere verzekeringsovereenkomsten. Wel wordt aan de representatieve organisaties van de verzekeringssector gevraagd om voor de andere verzekeringsproducten de volgende stappen te ondernemen:

- een lijst opstellen van de *inducements* die verboden zijn omdat zij een negatieve invloed hebben op de kwaliteit van de dienstverlening aan de cliënt;
- de criteria vaststellen om te bepalen wanneer provisies, commissies of voordelen niet in het belang zijn van de cliënt of, met andere woorden, indruisen tegen de ‘fundamentele gedragsregel’. Blijkt er geen gedragscode te worden opgesteld, kan de Koning ingrijpen en zelf voor de nodige verduidelijkingen zorgen met een koninklijk besluit.

Het begrip ‘verzekeringsproduct met een beleggingscomponent’ wordt uitgebreid tot verzekeringen in het kader van de derde pensioenpijler of vastrentende tak 21-spaarverzekeringen zonder winstdeelneming. Producten van de tweede pijler vallen niet onder deze uitbreiding.

De wet van 6 december 2018 zal worden aangevuld met een uitvoeringsbesluit. Hierin zullen onder meer de vorm en inhoud worden gepreciseerd van het inschrijvingsdossier voor de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen, alsook de vereisten waaraan die tussenpersonen, hun leiders, verantwoordelijken voor de distributie en personen in contact met het publiek moeten voldoen om te beantwoorden aan de voorwaarden inzake beroepskennis, vakbekwaamheid en regelmatige bijscholing.

Omzetting van de IORP II-richtlijn

De wet van 11 januari 2019¹⁰¹ heeft de Europese richtlijn IORP II¹⁰² omgezet in Belgisch recht. IORP II houdt een herziening en aanvulling in van IORP I¹⁰³. De voornaamste nieuwigheden in IORP II hebben betrekking op de regels in verband met grensoverschrijdende activiteiten, governance en informatieverplichtingen.

In de eerste plaats werd de wet van 27 oktober 2006 betreffende het toezicht op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (hierna WIBP) gewijzigd. De WIBP werd ook op enkele punten verfijnd om rekening te houden met de ervaring van de voorbije tien jaar sinds de invoeging ertoe.

Verder werden de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten gewijzigd om rekening te houden met de regels uit IORP II inzake beroepsgeheim en informatie-uitwisseling tussen toezichthouders.

¹⁰¹ De wet van 11 januari 2019 tot omzetting van de Richtlijn (EU) 2016/2341 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2016 betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBP) en tot wijziging van de wet van 27 oktober 2006 betreffende het toezicht op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (BS 23 januari 2019).

¹⁰² Richtlijn (EU) 2016/2341 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2016 betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBP) (herschikking) (PB L354 van 23 december 2016, p. 37).

¹⁰³ Richtlijn 2003/41/EG van het Europees Parlement en de Raad van 3 juni 2003 betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening, PB L 235 van 23 september 2003, p. 10 en 2003L0041 van 20 juni 2003, p. 1 (laatste geconsolideerde versie).

Naar aanleiding van de publicatie van de wet van 11 januari 2019 heeft de FSMA een mededeling gepubliceerd¹⁰⁴ om de IBP's op de hoogte te brengen van de voornaamste wijzigingen en de voorziene overgangsbepalingen.

Grensoverschrijdend beheer van pensioenregelingen

Eén van de belangrijke doelstellingen van IORP II is het wegwerken van juridische obstakels voor grensoverschrijdend beheer door IBP's, met als ambitie de creatie van een interne markt voor bedrijfspensioenvoorziening. Daartoe bevat deze richtlijn een aantal bepalingen die in de WIBP werden overgenomen en die in hoofdzaak verband houden met:

- een definitie van het aanknopingspunt voor grensoverschrijdende activiteiten en grensoverschrijdende overdrachten;
- een bijzondere procedure voor de uitvoering van een grensoverschrijdende overdracht;
- de opheffing van de mogelijkheid om bijzondere beleggingsregels te bepalen voor de activa die behoren tot een grensoverschrijdende activiteit;
- de afbakening van de prudentiële toezichtsmateries;
- de draagwijdte van de volledige dekkingsvereiste.

De belangrijkste aanpassing is de invoering van een afzonderlijke procedure voor een grensoverschrijdende overdracht die al of niet kan resulteren in een grensoverschrijdende activiteit. De op een grensoverschrijdende activiteit toepasselijke regels werden niet fundamenteel gewijzigd; de proceduretermijnen zijn wel sterk ingekort.

Governance

IORP II bevat een uitgebreide regeling over governance. De omzetting hiervan in de Belgische wetgeving hield de invoering in van de governancevoorschriften in de WIBP zelf. De facto zullen de nieuwe wettelijke governancevereisten echter geen grote revolutie veroorzaken voor de meeste IBP's. Vergelijkbare governance-richtlijnen golden immers al op grond van de invulling die de FSMA via haar circulaire had gegeven aan de open normen van IORP I inzake behoorlijk bestuur. De omzetting van IORP II heeft zich dan ook voor een groot stuk vertaald in het overnemen en verfijnen van de bestaande *soft law* in de wetgeving zelf. De nieuwe bepalingen in de WIBP hebben betrekking op het governancesysteem, de vereisten voor een deskundig en betrouwbaar bestuur voor de leiding van de IBP en de verantwoordelijken voor de sleutelfuncties, het beloningsbeleid, de sleutelfuncties en uitbesteding.

Governancesysteem

IBP's moeten over een doeltreffend governancesysteem beschikken dat voor een gezonde en prudente bedrijfsvoering zorgt. Dit systeem staat in verhouding tot de omvang, de aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden van de IBP (proportionaliteit).

IBP's moeten een aantal schriftelijke beleidslijnen opstellen in verband met risicobeheer, interne audit, actuariële activiteiten (indien van toepassing), uitbesteding en beloning¹⁰⁵.

¹⁰⁴ Zie mededeling FSMA_2019_03.

¹⁰⁵ Artikel 77/1, WIBP.

Sleutelfuncties

De WIBP bepaalt dat een IBP vier doeltreffende en permanente sleutelfuncties moet opzetten: de risicobeheerfunctie, de actuariële functie (voor zover relevant¹⁰⁶), de compliancefunctie en de interne-auditfunctie. Deze vier sleutelfuncties ondersteunen in het bijzonder de raad van bestuur in de uitoefening van zijn toezichtstaken. Ze hebben voortaan ook een signaalfunctie ten aanzien van de FSMA¹⁰⁷.

Enkel de risicobeheerfunctie is nieuw. De actuariële functie wordt een interne functie en vervangt de functie van aangewezen actuaris.

De IBP wijst voor elke sleutelfunctie een verantwoordelijke aan. Deze persoon mag zich laten bijstaan door andere personen, maar blijft wel zelf de eindverantwoordelijkheid dragen. Om proportionaliteitsredenen kunnen de functies van verantwoordelijke voor meerdere sleutelfuncties worden gecumuleerd of gecombineerd met het uitvoeren van andere taken voor de IBP. Dit geldt niet voor de interne-auditfunctie die te allen tijde onafhankelijk moet zijn van de overige sleutelfuncties en de operationele werkzaamheden van de IBP.

De IBP mag een sleutelfunctie geheel of gedeeltelijk uitbesteden.

Vereisten inzake professionele betrouwbaarheid en passende deskundigheid (fit & proper)

De vereisten inzake professionele betrouwbaarheid en passende deskundigheid (*fit & proper*) zijn in se ongewijzigd. Voorheen waren deze regels voor de leden van de operationele organen¹⁰⁸ reeds opgenomen in de WIBP¹⁰⁹. Nieuw is wel dat deze wettelijke vereisten thans ook uitdrukkelijk in de WIBP zijn voorzien voor de personen die een sleutelfunctie vervullen en voor de personen of entiteiten waaraan een sleutelfunctie wordt uitbesteed¹¹⁰.

Professionele betrouwbaarheid houdt in dat de betrokken persoon eerlijk en integer is en een goede reputatie geniet. Deze vereiste wordt beoordeeld op individuele basis.

De passende deskundigheidsvereiste bestrijkt de beroepskwalificaties, -kennis en -ervaring die nodig zijn voor een prudent en gezond bestuur van een IBP.

Inzake toezicht is het belangrijk te benadrukken dat de IBP zelf er in de eerste plaats moet op toezien dat de leden van haar operationele organen en de verantwoordelijken voor haar sleutelfuncties permanent aan de *fit & proper*-voorwaarden (blijven) voldoen.

Verder wordt de benoeming en de herbenoeming van een lid van een operationeel orgaan en van de verantwoordelijke voor een sleutelfunctie onderworpen aan een systematische controle door de FSMA.

Risicobeheer en eigen-risicobeoordeling

IBP's moeten een risicobeheersysteem opzetten. Dit moet doeltreffende procedures omvatten voor de identificatie, de meting, het beheer en de opvolging van en de interne verslaggeving over de risico's waaraan de IBP of haar dienstverleners zouden kunnen blootstaan, met inbegrip van het voorkomen van belangenconflicten.

¹⁰⁶ De actuariële functie moet enkel worden ingesteld in de in artikel 77/4, § 1, WIBP bedoelde gevallen. Dit is wanneer de IBP een pensioenregeling beheert die dekking biedt tegen biometrische risico's of in een beleggingsrendement of een bepaald uitkeringsniveau voorziet.

¹⁰⁷ Artikel 77/2, § 4, WIBP.

¹⁰⁸ Raad van bestuur en andere operationele organen (dit zijn organen met een beslissingsbevoegdheid).

¹⁰⁹ De artikelen 24 en 25 WIBP die door de wet van 11 januari 2019 werden geschrapt.

¹¹⁰ Artikel 77, § 1, eerste lid, WIBP.

De eigen-risicobeoordeling is nieuw. Elke IBP moet driejaarlijks of bij significante wijzigingen een eigen-risicobeoordeling uitvoeren en documenteren. De IBP's moeten onder meer een beschrijving geven van de wijze waarop de eigen-risicobeoordeling in het beheer- en de besluitvormingsprocessen van de IBP is geïntegreerd, een beoordeling geven van de doelmatigheid van het risicobeheersysteem, van de totale financieringsbehoeften, van de mechanismen ter bescherming van de pensioenuitkeringen¹¹¹ en van de operationele risico's.

Informatie

IORP II bevat een uitgebreide regeling over de informatie die de IBP's aan de (toekomstige) aangeslotenen en pensioengerechtigden moeten bezorgen in functie van de verschillende fasen van de pensioenopbouw: de fase vóór de aansluiting, de opbouwfase van het aanvullend pensioen, de fase vóór de pensionering en de uitbetalingsfase.

Deze bepalingen werden zo goed als letterlijk overgenomen in de WIBP.

Prudentieel toezicht

IORP II beschrijft de reikwijdte van het prudentieel toezicht en bepaalt dat het onder andere op een proportionele, vooruitziende en risicogebaseerde benadering moet rusten en een passende combinatie moet omvatten van werkzaamheden op afstand en controles ter plaatse.

De toezichtspraktijk van de FSMA voldoet in de praktijk reeds aan deze principes. De wetsbepalingen werden wel aangepast om ze in overeenstemming te brengen met de tekst van IORP II.

De prospectusverordening

In 2018 heeft het Federaal Parlement de wet van 11 juli 2018 aangenomen op de aanbieder aan het publiek van beleggingsinstrumenten en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereguleerde markt¹¹². Vervolgens werd op 23 september 2018 het koninklijk besluit goedgekeurd over de publicatie van een informatienota bij een aanbieder aan het publiek of een toelating tot de verhandeling op een MTF en houdende diverse financiële bepalingen¹¹³. In dit besluit zijn belangrijke uitvoeringsbepalingen opgenomen.

De nieuwe Europese reglementering

Met deze teksten worden wijzigingen aangebracht in de reglementering voor het aanbieden van beleggingsinstrumenten aan het publiek. Bedoeling is de nieuwe Europese prospectusverordening¹¹⁴ te implementeren. Voortaan heeft de Europese regeling voor het prospectus immers de vorm van een verordening. De meeste bepalingen van deze verordening hebben rechtstreekse werking in de nationale rechtsordes. Slechts een paar bepalingen moeten door de lidstaten worden omgezet.

¹¹¹ Bijvoorbeeld garanties, convenanten of een andere soort financiële steun van de bijdragende onderneming, verzekering of herverzekering.

¹¹² Deze wet is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 20 juli 2018.

¹¹³ Dit koninklijk besluit is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 2018.

¹¹⁴ Verordening (EU) 2017/1129 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2017 betreffende het prospectus dat moet worden gepubliceerd wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel op een gereguleerde markt worden toegelaten en tot intrekking van Richtlijn 2003/71/EG.

Bijgevolg zijn in de wet van 11 juli 2018 uitsluitend de elementen van de wet van 16 juni 2006 overgenomen die niet aan bod komen in de prospectusverordening of waarvoor de nationale wetgevers omzettingsmaatregelen moeten nemen. De meeste bepalingen van de thans geldende regeling, zoals de bepalingen over de prospectusvrijstelling, over het prospectus zelf, over de goedkeuring van het prospectus en de internationale samenwerking, zijn vervat in de prospectusverordening en bijgevolg niet overgenomen in de voormelde teksten.

Hogere drempels voor de prospectusplicht

De regeling van de wet van 11 juli 2018 is, net als vandaag, gebaseerd op de verplichting om een informatiedocument te publiceren voor de beleggers bij aanbiedingen aan het publiek of toelatingen tot de verhandeling. Een van de belangrijkste vernieuwingen is de opmerkelijke verhoging van de drempel waarboven de prospectusplicht van toepassing is bij aanbiedingen aan het publiek. Die drempel is namelijk opgetrokken tot vijf miljoen euro. Voor aanbiedingen aan het publiek van beleggingsinstrumenten die zijn of worden toegelaten tot de MTF's Euronext Growth of Euronext Access is de drempel opgetrokken tot acht miljoen euro.

Invoering van een regeling voor de informatienota

Bij aanbiedingen aan het publiek met een tegenwaarde onder de voormelde drempels, moet slechts één beknopt document worden opgesteld: de informatienota. Dit geldt ook voor toelatingen tot de MTF's Euronext Growth en Euronext Access. Als beleggingsinstrumenten daarentegen worden toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt moet er een prospectus worden opgesteld, ongeacht het bedrag van de verrichting.

De informatienota moet worden opgesteld volgens het schema in het koninklijk besluit van 23 september 2018. Zij hoeft vóór haar verspreiding niet te worden goedgekeurd door de FSMA. De inhoud van het prospectus is dan weer vastgelegd in de prospectusverordening.

Tot dusver golden er specifieke regelingen voor de erkende coöperatieve vennootschappen, de werknemersparticipatieplannen en crowdfunding. In de nieuwe wetteksten konden die niet als dusdanig worden overgenomen. De betrokken actoren vallen evenwel volledig onder de nieuwe regeling voor de informatienota.

De nieuwe drempels voor de prospectusplicht en de regeling voor de informatienota zijn van toepassing sinds 21 juli 2018. De overige bepalingen van de nieuwe regelgeving en de prospectusverordening zelf treden in werking op 21 juli 2019.

Wijzigingen in de regelgeving voor een openbaar aan- of uitkoopbod

De wet van 11 juli 2018 en het koninklijk besluit van 23 september 2018 wijzigen ook andere belangrijke aspecten van het financieel recht. Zo worden er wijzigingen aangebracht in de overnamewet, het overnamebesluit en het uitkoopbesluit. De voornaamste wijzigingen zijn hieronder beschreven.

Voortaan mogen de vereiste middelen voor een openbaar overnamebod beschikbaar zijn bij een kredietinstelling of een beursvennootschap die gevestigd is in een lidstaat van de Europese Economische Ruimte, en niet langer uitsluitend bij een instelling die in België is gevestigd (art. 3, 2° van het overnamebesluit).

Er is een specifieke, minder strenge regeling ingevoerd voor openbare overnamebiedingen op schuldinstrumenten die door de emittent zelf worden uitgebracht. Centraal in de nieuwe regeling staat de publicatie, door de bieder, van een mededeling met informatie over de identiteit van de emittent en de voorwaarden van het aanbod. Die mededeling is goedgekeurd door de FSMA. Voor

de omkadering van de biedprocedure zijn slechts een aantal bepalingen van het overnamebesluit van toepassing.

Voor vennootschappen waarvan een deel van de effecten met stemrecht of die toegang geven tot stemrecht zijn toegelaten tot de handel op de MTF's Euronext Growth of Euronext Access, en waarvan geen enkel dergelijk effect is toegelaten tot een gereguleerde markt, wordt de drempel waarboven een bod verplicht moet worden uitgebracht opgetrokken van 30 naar 50 procent.

Het uitkoopbesluit werd gewijzigd om gevolg te geven aan de arresten die sinds 2007 zijn geweest door het Hof van Beroep te Brussel en het Hof van Cassatie. De voorgestelde wijzigingen hebben betrekking op de onderstaande aspecten.

De vereisten van onafhankelijkheid, deskundigheid en ervaring van de expert zijn verstrengd. Er wordt gepreciseerd dat de vergoeding die de bieder aan de expert betaalt, er niet mag toe leiden dat er een belangenconflict ontstaat voor de bieder. Dit betekent onder meer dat de vergoeding forfaitair moet zijn en niet gekoppeld mag zijn aan de uitkomst van het bod, noch aan de waardebepaling van de vennootschap. Zij moet afgestemd zijn op de omvang en de complexiteit van de opdracht, zodat de expert voldoende tijd en middelen kan uittrekken om zijn opdracht uit te voeren. Ook de vereisten over de deskundigheid en ervaring van de expert worden verduidelijkt. Zo moeten zijn deskundigheid en ervaring, voor zover mogelijk, betrekking hebben op ondernemingen met dezelfde omvang en uit dezelfde sector als de doelvennootschap. Voorts moeten zowel de structuur als de organisatie van de expert geschikt zijn voor de omvang van de opdracht. Met die nieuwe bepaling wil de wetgever ervoor zorgen dat de onafhankelijke expert die de bieder aanstelt effectief in staat zal zijn om een kwalitatief hoogstaand verslag op te stellen.

Het verslag van de expert moet een onvoorwaardelijke en zonder voorbehoud geformuleerde verklaring bevatten die bevestigt dat de prijs de belangen van de effectenhouders niet miskent. Deze vereiste is op een negatieve wijze geformuleerd, conform het arrest van 26 maart 2015 van het Hof van Beroep te Brussel: aangezien een onderneming op verschillende manieren kan worden gewaardeerd, kan van de expert niet worden geëist dat hij dé waarde bepaalt die de belangen van de effectenhouders vrijwaart. De expert zal moeten bevestigen dat de geboden prijs niet op een niveau ligt waarop de belangen van de effectenhouders worden geschaad. Die bevestiging moet onvoorwaardelijk en zonder voorbehoud worden geformuleerd: er wordt immers van uitgegaan dat het gebruikte criterium soepel genoeg is om de expert in staat te stellen geen disclaimers te gebruiken die de draagwijdte van zijn verslag zouden beperken. Voortaan moet de expert in zijn verslag ook bevestigen dat de door hem gebruikte hypothesen en methodes redelijk en pertinent zijn. Het is immers aan de expert om op eigen verantwoordelijkheid te bepalen op welke parameters de beoordeling in zijn verslag berust.

Er wordt verduidelijkt over welke actiemiddelen de FSMA beschikt. Die middelen zijn tweërlei. Zij mag haar opmerkingen meedelen aan de bieder (en aan andere betrokken partijen) en, op kosten van de bieder, een bijkomende expert aanstellen. Zij kan die maatregelen openbaar maken. Daarnaast behouden de effectenhouders uiteraard de mogelijkheid om hun grieven over het bod aan de FSMA mee te delen. De bieder mag zijn bod pas daadwerkelijk uitbrengen nadat de FSMA daar toestemming voor heeft gegeven. Die toestemming geeft de FSMA pas:

- als alle maatregelen die zij heeft genomen zijn uitgevoerd,
- als zij van oordeel is dat het verslag van de expert voldoet aan de vereisten van het besluit en voor zover de expert concludeert dat de geboden prijs de belangen van de effectenhouders niet miskent, en
- op voorwaarde dat zij het prospectus en de memorie van antwoord heeft goedgekeurd.

De compliancefunctie en de erkenning van complianceofficers

De regels voor het erkennen van complianceofficers en de vereisten qua deskundigheid van de verantwoordelijken voor de compliancefunctie in een gereguleerde onderneming zijn in 2018 herzien. Daarbij was het de bedoeling de benaderingen van de FSMA en de NBB verder op elkaar af te stemmen.

Deze harmonisering was aanbevolen door de *High Level Expert Group* die in 2015 is opgericht door de minister van Financiën als een van de initiatieven om het vertrouwen in de financiële sector te versterken. Deze groep van deskundigen raadde de prudentiële toezichthouders aan om het examen dat de FSMA afneemt als onderdeel van haar erkenningsprocedure voor complianceofficers te gebruiken als criterium om de deskundigheid van de verantwoordelijken voor de compliancefunctie te beoordelen¹¹⁵.

De NBB en de FSMA hebben bijgevolg een gezamenlijke aanpak ontwikkeld om hun vereisten voor de deskundigheid en beroepskennis van de verantwoordelijken voor de compliancefunctie op één lijn te brengen. Zij willen ook transparanter communiceren over de criteria die zij hanteren bij hun beoordeling.

In het kader van die nieuwe aanpak heeft de FSMA op 28 februari 2018 een gewijzigde versie uitgebracht van haar oorspronkelijke reglement van 27 oktober 2011 betreffende de erkenning van complianceofficers¹¹⁶.

Hierin heeft de FSMA voornamelijk de voorwaarden qua passende ervaring en beroepskennis gewijzigd. Daarnaast heeft zij twee nieuwe erkenningsvoorwaarden toegevoegd om het excellentieniveau dat zij van de complianceofficers verwacht nog te verhogen. Ten eerste moeten zij beschikken over de nodige vaardigheden om de verantwoordelijkheid voor de functie van complianceofficer op te nemen. En ten tweede moeten zij zich professioneel gedragen. Om dit aan te tonen volstaat een gebrek aan bewijs van het tegendeel.

Aan de hand van diezelfde criteria toetst de FSMA de deskundigheid van de verantwoordelijken voor de compliancefunctie bij de gereguleerde ondernemingen onder haar prudentieel toezicht. Hierover is een specifiek onderdeel ingevoegd in het FSMA-reglement.

De NBB heeft een gelijkaardig reglement¹¹⁷ aangenomen dat van toepassing is op de verantwoordelijken voor de compliancefunctie bij de gereguleerde ondernemingen onder haar prudentieel toezicht.

¹¹⁵ Zie het jaarverslag van de FSMA 2017, p. 154.

¹¹⁶ Reglement van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten van 28 februari 2018 tot wijziging van het reglement van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten betreffende de erkenning van complianceofficers, goedgekeurd bij koninklijk besluit van 15 april 2018 (BS van 24 april 2018, *erratum* BS van 30 april 2018).

¹¹⁷ Reglement van de Nationale Bank van België van 6 februari 2018 betreffende de deskundigheid van de verantwoordelijken voor de compliancefunctie, goedgekeurd bij koninklijk besluit van 15 april 2018.

Beroepskennis

Op het vlak van de beroepskennis blijft de vereiste behouden om te slagen voor een examen. Maar de procedure en de voorwaarden voor de erkenning van het examen, alsook de regels om een vrijstelling te verkrijgen, zijn op verschillende punten gewijzigd.

Zo moet het examen voortaan niet enkel door de FSMA worden erkend, maar ook door de NBB. Met dit examen moet nu immers worden aangetoond dat een kandidaat-verantwoordelijke voor de compliancefunctie over de vereiste beroepskennis beschikt. Elk examen wordt dus tweemaal op autonome wijze erkend, waarbij dezelfde erkenningscriteria worden gehanteerd.

Het onderscheid tussen het examen voor de verzekeringssector en voor de bank- en beleggingsdienstensector blijft behouden. Dit laatste examen is bestemd voor complianceofficers van kredietinstellingen, beleggingsondernemingen, beheervenootschappen van ICB's, ICB's en beheerders van AICB's.

Ook de structuur van het examen blijft ongewijzigd met een theoretisch en een praktisch deel. Een kandidaat mag het examen pas afleggen nadat hij een opleiding heeft gevolgd.

Zowel tijdens de opleiding als in het theoretische deel van het examen moeten alle, voor de betrokken sector geldende wettelijke en reglementaire gedrags- en integriteitsregels voor de compliancefunctie aan bod komen.

Het praktische deel van het examen is opgebouwd uit modules die afgestemd zijn op de activiteit van de onderneming die de kandidaat-complianceofficer aanstelt. Om te vermijden dat deze opsplitsing in modules ten koste zou gaan van de kwaliteit van het examen en de vereiste minimale beroepskennis, werd deze modulaire opbouw beperkt en aan bepaalde voorwaarden verbonden.

Er is bijvoorbeeld een specifieke module in het praktische examengedeelte voor de bank- en beleggingsdienstensector waarbij gepeild wordt naar de gedragsregels en de organisatorische regels voor het verlenen van beleggingsdiensten. Die module is enkel verplicht voor kandidaten die tewerkgesteld worden bij een kredietinstelling, een beheervenootschap van ICB's of een beheerder van AICB's die beleggingsdiensten verstrekt, of bij een beleggingsonderneming.

Als een van die instellingen haar activiteit wijzigt, moet de FSMA hier onmiddellijk van op de hoogte worden gebracht. Na die kennisgeving heeft de complianceofficer één jaar de tijd om aan de FSMA het attest voor te leggen dat hij geslaagd is voor de module over het verlenen van beleggingsdiensten.

Voor de verzekeringssector is een soortgelijke benadering uitgewerkt. Die geldt voor complianceofficers bij verzekeringsondernemingen die geen levensverzekeringsactiviteiten aanbieden. Zij hoeven de module over witwassen van geld en terrorismefinanciering niet te volgen.

Ook de voorwaarden om een vrijstelling van het examen te verkrijgen werden herzien en verduidelijkt. Zo werd nader toegelicht dat een vrijstelling enkel geldt als de complianceofficer in dezelfde activiteitensector blijft werken. In elke sector zijn er namelijk specifieke regels van toepassing. Bovendien moeten er andere examens worden afgelegd per sector. Daarnaast werd de voorwaarde geschrapt dat vrijgestelde complianceofficers tijdens de drie jaar vóór de erkenningsaanvraag een soortgelijke functie als die van complianceofficer moeten hebben uitgeoefend. Die voorwaarde overlapt immers, zij het gedeeltelijk, de voorwaarde van passende ervaring. Om een vrijstelling te verkrijgen moet de kandidaat ook aantonen dat hij het vereiste aantal opleidingsuren heeft gevolgd in het kader van zijn vorige functies.

Permanente opleiding

Om de beroepskennis van een complianceofficer te beoordelen worden meer aspecten in aanmerking genomen dan het loutere slagen voor het examen. Aan deze erkenningsvoorwaarde inzake beroepskennis moet te allen tijde zijn voldaan door verplichte deelname aan een programma van permanente opleiding.

Om te blijven voldoen aan de voorwaarde van beroepskennis moeten de complianceofficers die erkend zijn of officieel zijn aangesteld als verantwoordelijke voor de compliancefunctie bij een gereguleerde onderneming, om de drie jaar gedurende ten minste 40 uur deelnemen aan een opleidingsprogramma dat erkend is door de FSMA.

De FSMA aanvaardt de attesten van slagen van kandidaat-complianceofficers ongeacht de datum waarop zij het examen hebben afgelegd, op voorwaarde dat zij kunnen aantonen dat zij hun beroepskennis nadien *up-to-date* hebben gehouden door om de drie jaar ten minste 20 uur bijscholing te volgen.

Ook voor de medewerkers van de complianceafdelingen in gereguleerde ondernemingen blijft dezelfde verplichting gelden om 20 uur bijscholing te volgen om de drie jaar.

De gereguleerde ondernemingen blijven verantwoordelijk voor deze verplichte permanente opleiding van de complianceofficers. Zij moeten de complianceofficers en hun medewerkers in staat stellen er de nodige tijd voor vrij te maken.

Ook de procedure voor het erkennen van de permanente opleidingen werd herzien. Voortaan zijn het niet langer de opleidingen van de opleidingsinstellingen die door de FSMA moeten worden erkend, maar de opleidingsinstellingen zelf. Daarbij wordt de nadruk gelegd op de kwaliteit en de regelmatige actualisering van de inhoud van de opleidingen, op hun vorm en op de deskundigheid van de lesgevers.

Overgangsregeling

De wijzigingen die zijn aangebracht in het FSMA-reglement van 27 oktober 2011 betreffende de erkenning van complianceofficers zijn op 1 juni 2018 van kracht geworden.

Er werd evenwel een overgangsregeling uitgewerkt om de nieuwe regeling geleidelijk in werking te laten treden. Hierin is met name bepaald dat complianceofficers die een attest hebben van slagen voor een examen dat door de FSMA is erkend vóór 1 juni 2018 of die een opleidingsprogramma hebben gevolgd dat door de FSMA is erkend, dit na die datum mogen voorleggen om aan te tonen dat zij over de vereiste beroepskennis beschikken.

DE ORGANISATIE VAN DE FSMA

Structuur en organen van de FSMA	170
Directiecomité	170
Organogram van de departementen en diensten	171
Raad van toezicht	172
De interne-auditfunctie bij de FSMA	174
Bedrijfsrevisor	175
Sanctiecommissie	176
Organisatie in de praktijk	182
Personeelsbeheer	182
Sociaal overleg	186
Ontwikkelingen op informaticagebied	186
Duurzaamheid	187

Structuur en organen van de FSMA

Directiecomité

Jean-Paul Servais, voorzitter

Annemie Rombouts, ondervoorzitter

Henk Becquaert, lid van het directiecomité

Gregory Demal, lid van het directiecomité

Organogram van de departementen en diensten

(in voege sinds mei 2019)

Directiecomité					
Algemene en juridische studies, Organisatie, Communicatie, Financiële educatie en Internationale relaties					
Jean-Paul SERVAIS, Voorzitter	Policy, Juridische dienst en Internationale relaties Jean-Michel Van Cotte	Externe en interne communicatie Jim Lannoo	Financiële educatie Danièle Vander Espt	Strategie en organisatie Ann De Roeck	
Operationeel toezicht op de markten en de marktoperatoren					
Annie ROMBOUTS, Ondervoorzitter	Toezicht op de informatie van vennootschappen en op de financiële markten Thierry Lhoest	Toezicht op de marktoperatoren Els De Keyser	Human resources Hilde Daems		
Operationeel toezicht op de producten en de pensioenen					
Henk BECQUAERT, Lid	Transversaal toezicht op financiële producten Veerle De Schryver	Toezicht op de pensioenen Greet T'Jonck	Informatiedienst Dominique Michaux Infrastructuur		
Operationeel toezicht op de tussenpersonen en de gedragsregels en Centraal inspectieteam					
Gregory DEMAL, Lid	Toezicht op de kredietgevers en de tussenpersonen Ann De Roeck	Toezicht op de gedragsregels en Centraal inspectieteam Hein Lannoy	Boekhouding Beheercontrole		
Michaël ANDRÉ, Auditeur	Enforcement	Vincent DE BOCK, Interne auditor	Interne audit	Hein LANNOY, Secretaris- generaal	Secretariaat-generaal van het College van toezicht op de bedrijfs- revisoren

Raad van toezicht

Samenstelling

Dirk Van Gerven,
voorzitter

Jean Eylenbosch

Roland Gillet

Deborah Janssens

Pierre Nicaise

Frédéric Rouvez

Kristien Smedts

Reinhard Steenot

David Szafran

Jan Verhoeye

Verslag over de uitoefening door de raad van toezicht van zijn wettelijke opdrachten

Algemeen toezicht op de FSMA

De raad van toezicht is krachtens de wet belast met het algemeen toezicht op de werking van de FSMA.

In de loop van 2018 heeft de raad van toezicht zeven keer vergaderd en een keer gebruik gemaakt van de schriftelijke besluitvormingsprocedure¹¹⁸. Om de deskundigheid en ervaring van de leden

¹¹⁸ De aanwezigheidsgraad van de leden van de raad van toezicht op de vergaderingen bedroeg ruim 95 procent van de vergaderingen.

optimaal in te zetten, worden relevante agendapunten voortaan door een of meer leden vooraf specifiek geanalyseerd.

Op grond van uiteenzettingen van het directiecomité heeft de raad van toezicht in het bijzonder de tenuitvoerlegging van de actieplannen van de FSMA voor 2018 opgevolgd. Eind 2018 heeft de raad tevens over de prioriteiten van de FSMA voor 2019 beraadslaagd en de raad onderschrijft de aandacht die het directiecomité zal besteden aan ontwikkelingen zoals de brexit, duurzaam beleggen, alsook de cultuur en de integriteit in de financiële sector.

De leden verwelkomen ook het voornemen van het directiecomité om verder in te zetten op transparantie ten aanzien van de ondernemingen onder toezicht van de FSMA over de verwachtingen van de toezichthouder.

De raad volgde tevens de initiatieven van de FSMA inzake financiële educatie van nabij op, en in het bijzonder de voorbereidingen voor de opening van het Wikifin Lab.

Tijdens een van de vergaderingen van de raad wisselden de leden van gedachten met de voorzitter en de secretaris-generaal van het college van toezicht op de bedrijfsrevisoren, waarvoor de FSMA het secretariaat waarneemt.

De leden hadden tevens een onderhoud met de minister van Pensioenen. Tijdens dit gesprek werd vooral aandacht besteed aan de toezichtsmateries inzake pensioenen waarvoor de FSMA bevoegd is en aan de omzetting van de Europese IORP II-richtlijn.

De raad heeft voorts geregeld beraadslaagd over nieuwe risico's en ontwikkelingen in de financiële markten waarmee de FSMA geconfronteerd wordt. Zo heeft het directiecomité toelichting gegeven over de risico's voor de beleggersbescherming en de marktintegriteit die zijn verbonden aan crypto-activa en -platformen. Deze fenomenen stellen uitdagingen inzake juridische kwalificatie in het licht van de financiële regelgeving en de omkadering ervan dient best in een Europese context te worden onderzocht.

Regelgevende ontwikkelingen

Op grond van zijn wettelijke opdracht vervat in artikel 49, § 3, van de wet van 2 augustus 2002 heeft de raad van toezicht het directiecomité geadviseerd over verschillende reglementen van de FSMA waaronder het reglement in verband met de erkenning van complianceofficers, het reglement over de vergelijkingstool voor betaalrekeningen en het reglement inzake de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.

De leden werden ook ingelicht over de evolutie van de voorstellen van de Europese Commissie om de convergentie van het toezicht in de financiële sector in de EU te versterken.

Werking FSMA

De leden wisselden geregeld van gedachten over onderwerpen die betrekking hadden op de organisatie, het personeelsbeleid en interne werking van de FSMA, waaronder de impact van de GDPR.

In de loop van 2018 benoemde de raad van toezicht, na een overheidsopdracht, de revisorenverenootschap BDO, vertegenwoordigd door de heer Alexandre Streel, als revisor van de FSMA voor een termijn van drie jaar.

In het kader van zijn wettelijke opdrachten keurde de raad op 20 december 2018 de begroting van de FSMA voor 2019 goed. De raad heeft de jaarrekening voor het jaar 2017 goedgekeurd op 19 april 2018 en de jaarrekening voor 2018 op 25 april 2019.

Het jaarverslag van de FSMA voor 2017 werd goedgekeurd op 19 april 2018, terwijl onderhavig verslag, wat de bevoegdheden van de raad van toezicht betreft, op 25 april 2019 werd goedgekeurd.

Verslag over de uitoefening door het auditcomité van zijn wettelijke opdrachten

Het auditcomité kwam in 2018 zeven keer bijeen.

Met toepassing van artikel 48, § 1ter, eerste lid, 3°, van de wet van 2 augustus 2002 heeft het auditcomité een aantal interne-auditverslagen behandeld, waaronder het verslag over het beheer van het personeelsverloop. Het auditcomité heeft ook de opvolging van de aanbevelingen uit eerdere auditverslagen, zoals de doorlichting van het telewerk in de FSMA, besproken.

Het auditcomité besprak tevens met het directiecomité de voorbereidingen voor het Wikifin Lab en de budgettaire aspecten ervan.

Het auditcomité bracht over zijn werkzaamheden verslag uit bij de raad van toezicht.

Tijdens zijn vergaderingen heeft het auditcomité, op voorstel van het directiecomité, het jaarverslag 2017, de rekeningen voor 2017 en de begroting voor 2019 onderzocht en de raad van toezicht geadviseerd deze goed te keuren. Het auditcomité beraadslaagde ook over de benoeming van de revisor van de FSMA en stemde in met de aanbeveling om de heer Streel, als vertegenwoordiger van BDO, te benoemen.

De interne-auditfunctie bij de FSMA

De interne audit werkt onafhankelijk en objectief en moet de instelling redelijke zekerheid geven dat haar opdrachten met de vereiste deskundigheid worden uitgevoerd. Door de audit krijgt de FSMA inzicht in de belangrijkste risico's die zij loopt zodat zij zich hierop kan voorbereiden. De processen voor risicobeheersing, toezicht en corporate governance worden tijdens de audit systematisch en methodisch beoordeeld.

De raad van toezicht houdt algemeen toezicht op het integer, wetsconform, doelmatig en doeltreffend functioneren van de FSMA¹¹⁹. Uit de raad van toezicht is een auditcomité gevormd dat hem bijstaat voor die toezichtopdracht. Dat auditcomité zelf wordt ondersteund door de interne-auditfunctie.

Alle auditverslagen worden door het hoofd van de interne-auditdienst voor bespreking en behandeling voorgelegd aan het directiecomité. Op zijn beurt neemt het directiecomité maatregelen om de aanbevelingen in de auditverslagen op te volgen. Vervolgens worden de auditverslagen, samen met deze maatregelen, ter goedkeuring voorgelegd en voorgesteld aan het auditcomité.

In 2018 heeft de interne audit zekerheidsverstreckende audits, raadgevende audits en ad-hocaudits uitgevoerd.

¹¹⁹ Artikel 48, § 1, 7° van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

Een eerste auditopdracht bestond erin een nieuwe vorm van telewerk, 'flex' genoemd, te beoordelen op zijn functionaliteit. Voor de pilootfase werden twee afdelingen van de FSMA gedurende een maand gevolgd. Het doel van deze opdracht was de directie van de FSMA ervan te verzekeren dat de administratieve, organisatorische en operationele regels voor deze 'flex telewerk'-formule doeltreffend en doelmatig zijn.

Bij een volgende auditopdracht werd de aandacht gericht op personeelsrotatie en het verlies van sleutelpersoneel. Het hoofddoel was het directiecomité en het auditcomité redelijke zekerheid te geven dat het continuïteitsrisico bij verlies van personeel (in voorkomend geval sleutelpersoneel) goed wordt beheerd en beheerst.

Een derde auditopdracht had betrekking op de onlinetoepassing Cabrio. Dit is een cruciaal instrument waarmee de FSMA de toegang beheert tot het beroep van kredietgever, kredietbemiddelaar in hypothecair krediet en kredietbemiddelaar in consumentenkrediet, en waarmee zij toezicht houdt op de (her)verzekeringstussenpersonen en de tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten.

Verder heeft de interne audit een aantal ad-hocopdrachten uitgevoerd waarbij specifieke processen onder de loep werden genomen. Zo werd er meer bepaald ingezoomd op de verslagen die aan de FSMA worden voorgelegd door de effectieve leiding van gereguleerde vastgoedvennootschappen (GVV). Hierin lichten die hun beheerstructuur en organisatie toe (onder meer het opzetten van een passende interne controle).

Daarnaast heeft de interne-auditdienst een register aangelegd met alle aanbevelingen die hij sinds 2013 heeft geformuleerd. Vervolgens vonden opvolgingsaudits plaats om na te gaan of de maatregelen zijn uitgevoerd die waren genomen om deze aanbevelingen op te volgen.

Het auditcomité heeft zich ook gebogen over de halfjaarlijkse activiteitenverslagen die de interne-auditdienst heeft opgesteld over het werkjaar 2018. Het auditcomité heeft eveneens de activiteitenplanning van de dienst voor 2019 goedgekeurd en kennis genomen van de belangrijke thema's waarvoor de FSMA zich in 2020 en 2021 geplaatst zal zien.

Bedrijfsrevisor

Volgens artikel 57, tweede lid van de wet van 2 augustus 2002, wordt de controle op de rekeningen van de FSMA uitgeoefend door een of meer bedrijfsrevisoren. Zij worden door de raad van toezicht benoemd voor een hernieuwbare termijn van drie jaar, op voorwaarde dat zij niet zijn ingeschreven op de lijst van de door de FSMA erkende revisoren en dat zij geen functie uitoefenen bij een onderneming die aan haar toezicht is onderworpen. De revisoren controleren en certificeren elk gegeven waarvan sprake is in de reglementering over de dekking van de werkingskosten van de FSMA zoals bedoeld in artikel 56 van voornoemde wet. BDO, vertegenwoordigd door de heer Alexandre Streef, werd door de raad van toezicht benoemd tot bedrijfsrevisor.

Sanctiecommissie

Samenstelling

In 2018 zijn de mandaten van vijf leden in de sanctiecommissie verlengd¹²⁰. De samenstelling van de sanctiecommissie en de duur van de mandaten van de leden zijn derhalve als volgt:

Michel **Rozie**, voorzitter

Ere-eerste voorzitter van het hof van beroep te Antwerpen, lid van de sanctiecommissie in de hoedanigheid van magistraat die geen raadsheer is in het Hof van Cassatie of in het hof van beroep te Brussel

(einde van het mandaat: 2 februari 2021)

Martine **Castin**

Lid van de sanctiecommissie met passende deskundigheid op het vlak van de wettelijke controle van de jaarrekening

(einde van het mandaat: 17 september 2023)

Veerle **Colaert**

Lid van de sanctiecommissie

(einde van het mandaat: 16 december 2023)

Erwin **Francis**

Raadsheer in het Hof van Cassatie, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie

(einde van het mandaat: 2 februari 2021)

¹²⁰ Krachtens het koninklijk besluit van 25 oktober 2018, bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 7 november 2018.

Guy Keutgen

Lid van de sanctiecommissie

(einde van het mandaat: 2 februari 2021)

Jean-Philippe Lebeau

Voorzitter van de rechtbank van koophandel van Henegouwen, lid van de sanctiecommissie in de hoedanigheid van magistraat die geen raadsheer is in het Hof van Cassatie of in het hof van beroep te Brussel

(einde van het mandaat: 16 december 2024)

Christine Matray

Eereraadsheer in het Hof van Cassatie, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie

(einde van het mandaat: 16 december 2024)

Pierre Nicaise

Lid van de sanctiecommissie

(einde van het mandaat: 16 december 2024)

Philippe Quertainmont

Eereraadsheer in de Raad van State, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van de Raad van State

(einde van het mandaat: 2 februari 2021)

Reinhard **Steennot**

Lid van de sanctiecommissie

(einde van het mandaat: 2 februari 2021)

Kristof **Stouthuysen**

Lid van de sanctiecommissie met passende deskundigheid op het vlak van de wettelijke controle van de jaarrekening

(einde van het mandaat: 17 september 2020)

Marnix **Van Damme**

Kamervoorzitter in de Raad van State, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van de Raad van State

(einde van het mandaat: 16 december 2024)

Beslissingen van de sanctiecommissie

Inbreuk op de prospectuswetgeving - Nominatieve bekendmaking

In 2018 heeft de sanctiecommissie drie beslissingen getroffen waarbij sancties werden opgelegd op grond van inbreuken op de prospectuswetgeving. Het betrof telkens sancties tegen instellingen met vergunning in Cyprus actief in de online aanbidding van CFD's¹²¹ en andere derivaten zoals binaire opties.

Tegen een van de beslissingen, die werd getroffen op 14 maart 2018 en waarbij een boete van 200.000 euro werd opgelegd, werd beroep aangetekend bij het Marktenhof te Brussel. Deze beslissing werd op de website van de FSMA op nominatieve wijze bekendgemaakt met vermelding van de omstandigheid dat beroep werd ingesteld.

¹²¹ CFD's (*Contracts for Differences*) of financiële contracten ter verrekening van verschillen, zijn derivaten, wat betekent dat hun waarde afhangt van een ander, onderliggend actief. Het zijn niet-gestandaardiseerde overeenkomsten, die verschillen van aanbieder tot aanbieder, met een zeer hoog risicogehalte.

De twee andere beslissingen werden getroffen op 31 januari 2018 en hiertegen werd geen beroep aangetekend.

In de eerste van die zaken betrof het een instelling met vergunning bij de Cypriotische toezichthouder CySEC als beleggingsonderneming. Deze onderneming bood beleggers de mogelijkheid om via online handelsplatforms een transactierekening te openen om CFD's te verhandelen.

Op grond van de elementen van het dossier kwam de sanctiecommissie tot het besluit dat:

- (i) de betrokken instelling in de periode van juni 2014 tot 24 september 2016 inbreuk pleegde op artikelen 17 en 20, § 1, en 43 van de prospectuswet van 16 juni 2006 door via haar websites openbare aanbiedingen van beleggingsinstrumenten op het Belgisch grondgebied te hebben verricht zonder openbaarmaking van een door de FSMA goedgekeurd prospectus;
- (ii) zij in de periode van juni 2014 tot 24 september 2016 inbreuk pleegde op de in artikel 60, § 1, eerste lid, van de prospectuswet opgenomen reclameverplichtingen door via haar websites in België documenten betreffende door haar in België publiek aangeboden beleggingsinstrumenten te hebben verspreid, zonder dat deze documenten vooraf door de FSMA werden goedgekeurd.

De sanctiecommissie legde een boete van 150.000 euro op en besliste tot de nominatieve bekendmaking van de beslissing, rekening houdend met onder meer de ernst en de duur van de inbreuken en het statuut van betrokken instelling als een vergunde beleggingsonderneming. De sanctiecommissie wees er op dat van elke beleggingsonderneming die in België actief is via het vrij verkeer van diensten mag worden verwacht dat zij zich vertrouwd maakt met het relevante reglementaire kader en dat de betrokken instelling bijzonder waakzaam diende te zijn voor de naleving van de regelgeving tot bescherming van de beleggers die via haar handelen, zeker wanneer het gaat om niet-professionele beleggers die in risicovolle producten beleggen.

De tweede beslissing van 31 januari 2018 kaderde in een soortgelijke feitelijke context. Ook zij betrof een door de Cypriotische toezichthouder CySEC vergunde beleggingsonderneming, die via haar website CFD's, vooral CFD's op Forex, aanbood in België. De onderneming trad op als tegenpartij voor de beleggers.

In dit dossier hebben de onderneming en het directiecomité van de FSMA de sanctiecommissie een schikking voorgelegd die zij hadden uitgewerkt om een einde te stellen aan het geschil. Die schikking werd bereikt nadat de betrokken onderneming in kennis was gesteld van de grieven. De onderneming en het directiecomité van de FSMA hebben de sanctiecommissie verzocht om die schikking goed te keuren en het dossier bijgevolg uit handen te geven. De sanctiecommissie heeft dat verzoek afgewezen op grond van de overweging dat de wet voor haar niet in de mogelijkheid voorziet om een schikking goed te keuren die na de kennisgeving van de grieven is getroffen, en om een einde te stellen aan haar saisine zonder zich over de oplegging van een administratieve geldboete uit te spreken zoals voorzien in artikel 72, § 3, eerste lid, van de wet van 2 augustus 2002.

De sanctiecommissie heeft niet enkel vastgesteld dat de aanbieding van CFD's via de website van de onderneming specifiek op het Belgische grondgebied was gericht, maar ook dat de onderneming gedurende twee jaar, tussen 2014 en 2016, beleggingsinstrumenten openbaar had aangeboden zonder de prospectuswet na te leven. Uit het aan de sanctiecommissie overgelegde dossier is meer specifiek gebleken dat de onderneming verschillende verplichtingen niet had nageleefd. In de eerste plaats ging het daarbij om de verplichting om een door de FSMA goedgekeurd prospectus te publiceren vóór de aanvang van de aanbieding (inbreuk op de artikelen 17 *juncto* 20, § 1, *juncto* 43 van de prospectuswet). Daarnaast ging het om de verplichting om de passages van de website over de openbare aanbieding te laten goedkeuren vóór ze online worden geplaatst (inbreuk op artikel 60 van de prospectuswet). Daarnaast had de onderneming het uitlokkingsverbod niet nageleefd (inbreuk op artikel 64 van de prospectuswet).

De sanctiecommissie heeft beslist om een geldboete van 180.000 euro op te leggen en om haar beslissing nominatief te publiceren. Die nominatieve publicatie was, naar haar oordeel, verantwoord

omdat zij de beleggers kan geruststellen over de efficiëntie van de door de wetgever ingevoerde sanctiemechanismen.

Geen vaststelling van misbruik van voorwetenschap – Geen sanctie

Op 31 januari 2018 heeft de sanctiecommissie een persoon vrijgesproken omdat niet kon worden vastgesteld dat hij een inbreuk van misbruik van voorwetenschap had begaan door voorwetenschap aan een derde mee te delen.

Het aan de sanctiecommissie voorgelegde dossier betrof een persoon die ervan werd verdacht een primaire ingewijde te zijn. In zijn verslag had de auditeur van de FSMA een persoon en een vennootschap als begunstigers van de voorwetenschap geïdentificeerd. Beiden hadden in een vroeg stadium van de procedure een minnelijke schikking getroffen met het directiecomité van de FSMA, waardoor geen dossier tegen hen werd ingediend bij de sanctiecommissie.

Wanneer de mededeling van voorwetenschap door een insider aan een derde wordt vermoed en er geen rechtstreeks bewijs van deze mededeling voorhanden is, kan de sanctiecommissie vaststellen dat het bewijs van de inbreuk is geleverd wanneer zij het bestaan vaststelt van een samenstel van nauwkeurige en onderling overeenstemmende aanwijzingen, op voorwaarde dat in dat kader wordt vastgesteld dat enkel het bezit van voorwetenschap de betwiste transactie kan verklaren¹²². Om tot die vaststelling te kunnen komen, moeten de voorwaarden worden onderzocht waaronder de verrichting is uitgevoerd, alsook de redenen die door de uitvoerder worden aangevoerd om de verrichting te verklaren. De sanctiecommissie oordeelde in dit dossier in hoofdorde dat zij op grond van de feitelijke elementen niet kon concluderen dat de betwiste verrichting enkel door het bezit van de voorwetenschap kon worden verklaard. Daarop heeft de sanctiecommissie geoordeeld dat de inbreuk van de mededeling van voorwetenschap niet kon worden vastgesteld in dit dossier.

De beslissing is op niet-nominatieve wijze gepubliceerd.

Misbruik van voorwetenschap – Geldboete en nominatieve publicatie

Op 31 juli 2018 heeft de sanctiecommissie twee personen veroordeeld die, terwijl zij over informatie beschikten waarvan zij wisten of hadden moeten weten dat zij bevoorrecht was, effecten van een vennootschap hadden verworven waarop die informatie betrekking had. Een van hen werd bovendien veroordeeld omdat hij die informatie, waarvan hij wist dat zij bevoorrecht was, in een ander dan het normale kader van zijn werk, beroep of functie had meegedeeld.

Met die beslissing heeft de sanctiecommissie ook gewezen op de pertinentie en de geldigheid van de methode van de zogenaamde '*faisceau d'indices*'. De sanctiecommissie wijst erop dat die methode inhoudt dat zij, als een rechtstreeks bewijs ontbreekt, gebruik maakt van een samenstel van nauwkeurige en onderling overeenstemmende aanwijzingen om met redelijke zekerheid te kunnen concluderen dat de betwiste verrichting enkel door het bezit van de voorwetenschap kan worden verklaard. Verder wijst zij erop dat het bij die methode niet nodig is te bepalen hoe de ingewijde in het bezit is gekomen van de voorwetenschap.

In dit dossier heeft de sanctiecommissie vastgesteld dat de samenvoeging van de door de auditeur van de FSMA verzamelde aanwijzingen tot de vaststelling leidde dat enkel het bezit van de voorwetenschap de betwiste verrichting kon verklaren die werd uitgevoerd door de personen tegen wie het onderzoek liep. Ook heeft de sanctiecommissie beslist dat, via die aanwijzingen, kon worden vastgesteld dat de ene verantwoordelijk geachte persoon de voorwetenschap aan de andere verantwoordelijk geachte persoon had meegedeeld.

¹²² Zie het arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 24 december 2015, beschikbaar op de website van de FSMA (enkel in het Frans beschikbaar): https://www.fsma.be/sites/default/files/public/sitecore/media%20library/Files/sanc/fr/2015-12-24_arretdelacour.pdf.

De sanctiecommissie heeft de vastgestelde inbreuken bestraft met geldboetes van respectievelijk 36.010 euro en 36.634,92 euro. Bij de vaststelling van de geldboetes heeft de sanctiecommissie rekening gehouden met het bedrag van het gerealiseerde vermogensvoordeel. De beslissing werd nominatief gepubliceerd, waarbij de persoonsgegevens een jaar op de website van de FSMA moesten blijven staan.

Tegen de beslissing van de sanctiecommissie is geen beroep ingesteld.

Organisatie in de praktijk

Personeelsbeheer

Personeelsbestand

In 2018 verwelkomde de FSMA 28 nieuwe medewerkers. Rekening houdend met de pensionering of uitdiensttreding van een aantal medewerkers, eindigt de personeelsteller op 355 medewerkers.

Tabel 8: Het personeelsbestand

	2018	2017
Personeelsbestand volgens het register (in aantal)	355	348
Personeelsbestand volgens het register (in VTE)	334,79	329,43
Operationeel personeelsbestand (in VTE)	323,65	320,84
Maximaal personeelsbestand ¹²³ (in VTE)	399	399

De FSMA draagt diversiteit hoog in het vaandel. Daarom verheugt ze zich erover dat, in schril contrast tot andere instellingen binnen de financiële sector, zowel haar directie als alle andere functiegroepen eind 2018 veel vrouwelijke collega's tellen. De directie bestaat voor 54 procent uit vrouwen, van de medewerkers met een masterdiploma is 56 procent vrouw en van de medewerkers met een bachelordiploma 58 procent.

Het aantal statutaire en contractuele personeelsleden van de ex-CDV daalde naar 15 medewerkers¹²⁴. De gemiddelde leeftijd van deze groep van medewerkers is 52,5 jaar, waarvan de jongste medewerker 43 jaar is.

De gemiddelde leeftijd van de FSMA-medewerkers is 42 jaar.

Einde 2018 telde de FSMA 61 procent medewerkers met een universitaire opleiding en 27,5 procent met een bacheloropleiding.

De kwalificaties van de universitaire medewerkers zijn de volgende:

Tabel 9: De opleidingen van de universitaire medewerkers

Juridische opleiding	49,50 %	Economische opleiding	35,64 %
Wiskundige opleiding	3,47 %	Andere	11,39 %

De meerderheid van de medewerkers bezit meerdere diploma's.

30,70 procent van de medewerkers heeft een vorm van deeltijds arbeidsregime.

¹²³ Zie koninklijk besluit van 17 mei 2012 over de werkingskosten van de FSMA zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 28 maart 2014.

¹²⁴ Eén personeelslid ging met pensioen en ander personeelslid ondertekende een arbeidsovereenkomst met de FSMA.

Taalkaders

Als publiekrechtelijke instelling is de FSMA onderworpen aan de wetgeving op het taalgebruik in bestuurszaken. Begin 2018 werden de koninklijk besluiten gepubliceerd die de geactualiseerde trappen van de hiërarchie en de taalkaders van de FSMA vastleggen¹²⁵. De taalverhoudingen werden op grond van gedetailleerde tellingen vastgesteld op 43,85 procent Franstalige en 56,15 procent Nederlandstalige medewerkers binnen elke taaltrap¹²⁶.

Eind 2018 telt de FSMA 55,49 procent Nederlandstalige en 44,51 procent Franstalige medewerkers.

De FSMA zet haar initiatieven, beschreven in het jaarverslag 2017¹²⁷, verder om haar medewerkers aan te moedigen hun kennis van de tweede landstaal verder te ontwikkelen.

Deontologie

Zowel de personeelsleden als de leden van het directiecomité van de FSMA dienen een deontologische code na te leven die is goedgekeurd door de raad van toezicht.

Deze code legt in het bijzonder het verbod op om verrichtingen uit te voeren in financiële instrumenten van vennootschappen die onder permanent toezicht van de FSMA staan en is erop gericht andere mogelijke belangenconflicten te vermijden.

Wat het verrichten van financiële transacties betreft, blijft het aantal vragen van personeelsleden om interpretatie van de code vrij talrijk. Naast een aantal klassieke en meer algemene vragen, waren er in 2018 vragen over nieuwe markttechnieken, zoals crowdfunding en *exchange traded funds*, en over beleggingen in producten die gekoppeld zijn aan fondsen, zoals tak 21- en tak 23-producten. In vergelijking met het vorige jaar blijft het aantal vragen om toelating voor defensieve verrichtingen stabiel.

Tijdens het voorbije jaar hebben een aantal medewerkers opnieuw een onbezoldigd mandaat opgenomen bij non-profitorganisaties die activiteiten uitoefenen waartegen de FSMA geen bezwaar heeft in het licht van de belangenconflictpreventie.

De verzoeken om toestemming voor het uitoefenen van bijkomende functies die verband houden met de bevoegdheden van de FSMA hadden vooral betrekking op mandaten voor onderzoek of als assistent aan verschillende universiteiten in ons land. Het directiecomité heeft zijn steun toegezegd voor de uitoefening van dergelijke aanvullende functies die zorgen voor een band met de academische wereld.

Personeelsbeheer

In 2018 lanceerde de FSMA een nieuw integratietraject voor haar pas aangeworven medewerkers. Dit is erg belangrijk nu het aantal nieuwe medewerkers verhoudingsgewijs zeer groot is bij de FSMA, die 222 aanwervingen deed sinds 2011. Een intensief opleidingstraject moet toelaten om zo snel mogelijk een transversaal zicht te krijgen op de diverse opdrachten en bevoegdheden van de FSMA, en een toezichtsreflex te ontwikkelen.

¹²⁵ Koninklijk besluit van 9 januari 2018 tot vaststelling van de taalkaders van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25 januari 2018 en koninklijk besluit van 9 januari 2018 tot vaststelling van de trappen van de hiërarchie van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25 januari 2018.

¹²⁶ Met uitzondering van het directiekader waar de verhouding 50/50 is met 20 procent officieel tweetalige leden.

¹²⁷ Zie het jaarverslag 2017 van de FSMA, p. 180.

Gelet op de positieve evaluatie van het initiatief zal dit integratietraject in 2019 worden voortgezet. Daarbij zal rekening gehouden worden met de feedback van de nieuwe medewerkers om het traject nog doeltreffender te maken.

Na deze integratie blijft de FSMA verder inzetten op de ontwikkeling van haar medewerkers door het organiseren van opleidingen, in functie van algemene of specifieke behoeften, maar ook door het stimuleren van een permanente feedbackcultuur en een *coaching-on-the-job*. Toezicht houden leert men immers niet uit de boeken. Het vereist, naast de kennis van de regelgeving, inzichten en reflexen die enkel door het behandelen van verschillende dossiers en situaties verworven kunnen worden.

Steeds meer medewerkers zijn ambassadeurs van de FSMA. Ze schrijven artikels of geven presentaties over de missie en doelstellingen van de FSMA en haar toezichtspraktijk. Om de effectiviteit van hun boodschap te vergroten, bood de FSMA ondersteuning door opleidingen rond schriftelijke en mondelinge communicatievaardigheden te organiseren.

Om de kwaliteit van het toezicht te blijven waarborgen, is het belangrijk om de verwachtingen die de FSMA in haar medewerkers stelt, te expliciteren, zowel wat kennis als wat (gedrags)vaardigheden, betreft. Vervolgens moet naar de medewerkers tijdig en duidelijk worden teruggekoppeld in welke mate ze aan de verwachtingen voldoen. Dit gebeurt via permanente feedback maar ook via een consequente en coherente evaluatiepraktijk.

Het regelmatig geven van feedback raakt steeds beter ingeburgerd. In 2018 was er een markante stijging in tussentijdse functioneringsgesprekken.

De bevoegdheidsdomeinen van de FSMA zijn zeer divers. Ook de regelgeving waarop zij toeziet, en de toepassingen die zij gebruikt om informatie te verwerken en dossiers te behandelen, evolueren voortdurend en snel. Daarom moedigt de FSMA haar medewerkers aan, met het oog op de blijvende inzetbaarheid van haar medewerkers en een kruisbestuiving van *best practices*, om deel te nemen aan transversale projecten of eens voor een andere dienst te gaan werken.

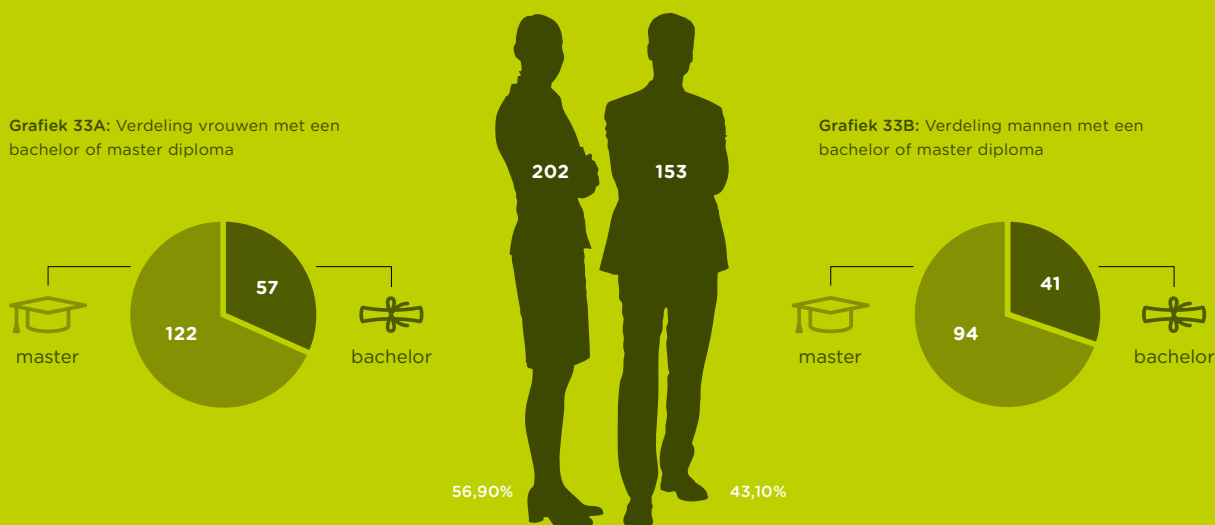
Verder stond in 2018 het welzijn van de medewerkers hoog op de agenda. De FSMA formaliseerde haar verzuim- en re-integratiebeleid. Daarbij wordt niet alleen in nauwe opvolging¹²⁸ voorzien van medewerkers die terugkeren na een periode van arbeidsongeschiktheid van meer dan één maand, maar wordt ook de nadruk gelegd op preventie om verzuim zo veel mogelijk te vermijden.

Eind 2018 telt de FSMA zeven medewerkers die langdurig afwezig waren wegens arbeidsongeschiktheid (2 procent van het personeel). Absenteïsmestatistieken tonen aan dat de FSMA beter scoort dan de benchmark.

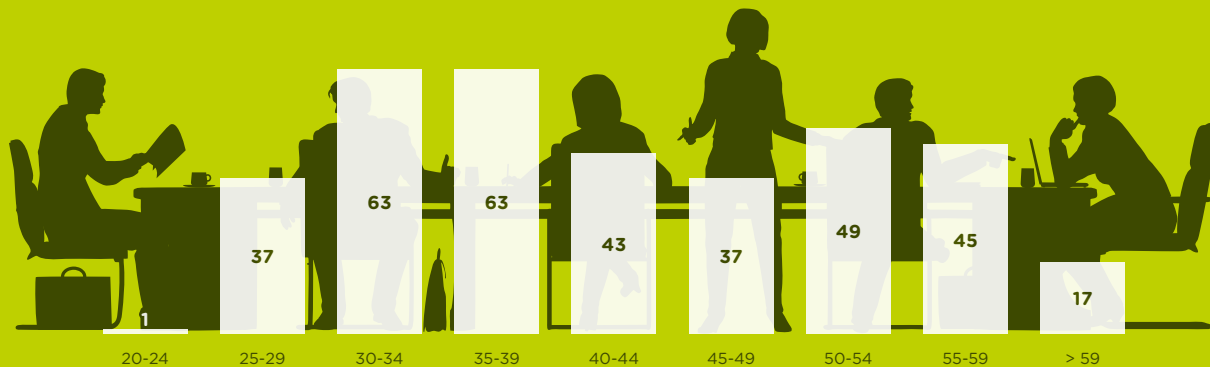
De FSMA paste, waar nodig, ook haar interne processen aan om tegemoet te komen aan de eisen van de GDPR-reglementering.

¹²⁸ De FSMA gaat in het bijzonder na of de professionele werkrelatie een rol speelde in de afwezigheid, en neemt, waar nodig, maatregelen om een risico op herval te minimaliseren. Dergelijke maatregelen kunnen bestaan uit het toewijzen van een ander takenpakket, mobiliteit naar een andere dienst, een nauwe opvolging door HR, eventueel bijgestaan door een vertrouwenspersoon binnen de dienst, ...

Grafiek 32: Verdeling vrouwen / mannen

Grafiek 34: Verdeling van het personeel per leeftijdsgroep

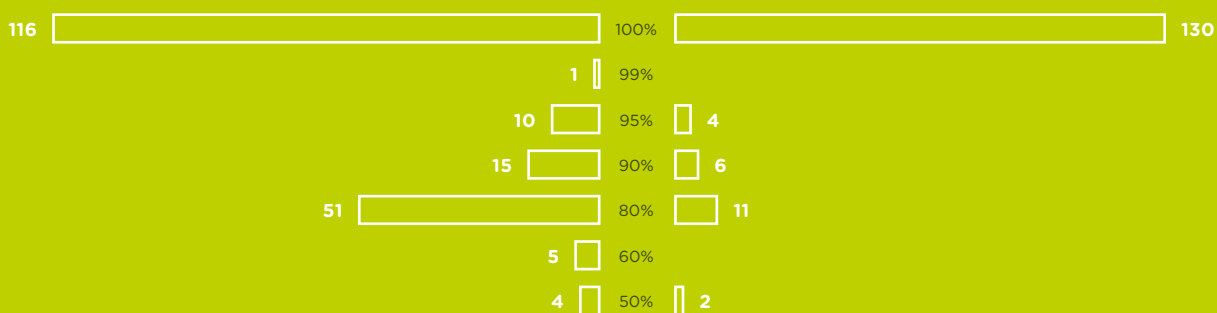

Grafiek 35: Verdeling vrouwen / mannen per arbeidsregime

Grafiek 36A: Verdeling vrouwen per arbeidsregime (uitsplitsing)

Grafiek 36B: Verdeling mannen per arbeidsregime (uitsplitsing)

Sociaal overleg

De werkgroep 'sociale voordelen' rondde haar werkzaamheden in 2018 met succes af. Deze werkgroep was in 2017 opgestart om sommige voordelen te moderniseren, waarbij tegemoet werd gekomen aan de voorwaarden van budgetneutraliteit en administratieve vereenvoudiging. Enkele extralegale voordelen werden vervangen door meer eigentijdse alternatieven.

Gelet op de wijzigende communicatietechnologie werd, naast telefonie, ook een tussenkomst in dataverbruik alsook in de aankoop van een smartphone of tablet voorzien.

Wat loon- en arbeidsvoorwaarden in het algemeen betreft biedt de FSMA (vanzelfsprekend) volkomen gelijke kansen aan mannen en vrouwen.

De inspanningen inzake duurzaamheid¹²⁹ werden in 2018 vertaald naar de collectieve doelstelling in het kader van CAO nr. 90¹³⁰ om meer digitaal te werken en minder te printen. Eind 2018 werd vastgesteld dat de printvolumes gedaald waren met 36 procent.

Verder vonden de beleidsbeslissingen die in de loop van 2018 werden genomen met betrekking tot de arbeidsvoorwaarden, hun beslag in een aanpassing van de sociale documentatie. Het gaat onder meer over een aanpassing van de toepassingsvoorwaarden van de verdienstenpremie en, tevens in het teken van duurzaamheid, een versoepeling van de toepassingsvoorwaarden voor de fietsvergoeding.

De ontwerpbeslissingen die de wijzigingen aan het federaal ambtenarenstatuut vertalen naar de specifieke context van de FSMA¹³¹ werden goedgekeurd door het directiecomité van de FSMA. Dit gebeurde na bespreking met de vertegenwoordigers van het statutair personeel.

Ontwikkelingen op informaticagebied

Op informaticavlak was 2018 een belangrijk jaar waarin op een aantal gebieden aanzienlijke vooruitgang werd geboekt.

PictoBIS

Dit project houdt de migratie in van het volledige *datacenter* naar een modernere en meer wendbare en aanpasbare omgeving. Speciale aandacht is geschonken aan veiligheid. Dat gebeurt via een *Security Operating Center* dat 24/7 het *datacenter* monitort en alle anomalieën onmiddellijk aanpakt in directe samenwerking met de contractant NRB en de FSMA wanneer nodig. Periodieke uitgebreide *security* rapportering levert de nodige gegevens om indien nodig bepaalde zwakheden weg te werken. In eenzelfde beweging werd een upgrade gepland van het pc-park naar Windows 10 en een uitrol van laptops voor mobiel gebruik. PictoBIS werd gelanceerd in 2018.

¹²⁹ Zie het jaarverslag 2017 van de FSMA, p. 8 en 184.

¹³⁰ CAO nr. 90 van 20 december 2007 betreffende de niet-recurrente resultaatsgebonden voordelen (BS 21 februari 2008).

¹³¹ Zie ook het jaarverslag 2017 van de FSMA, p. 182.

Surveys en data

De bestaande tool voor *surveys* (FIMIS) wordt stelselmatig gemoderniseerd en aangepast. Daardoor gaat de gebruiksvriendelijkheid gepaard met een doorgedreven automatisering. In het tweede semester van 2018 werd het hierdoor mogelijk een *survey* te lanceren naar meer dan 8.000 gebruikers en succesvol af te werken.

Er werden ook onderhandelingen met verschillende externe organisaties (NBB, ESMA, ...) opgestart om de uitwisseling van data verder te automatiseren.

De *Workbench*, waar bestaande en nieuw ingezamelde informatie (onder meer via *surveys*, *eCorporate*, ...) voor alle diensten ter beschikking zal zijn voor het uitwerken van rapportering en complexe risicomodellen, is operationeel in een testomgeving en wordt in 2019 ter beschikking gesteld van alle diensten van de FSMA.

Deze tools dragen bij tot het beheer van een consistent referentie-datamodel voor de financiële producten en de financiële instellingen onder het toezicht van de FSMA.

Duurzaamheid

De FSMA geeft in haar interne bedrijfsvoering een belangrijke plaats aan duurzaamheid.

Een werkgroep van personeelsvertegenwoordigers speelt een actieve rol in het verspreiden van de duurzaamheidsgedachte. Deze groep ondersteunt mee de duurzaamheidsinspanningen die gelinkt zijn aan de werkomgeving.

De inspanningen van de voorgaande jaren leverden de FSMA een ecodynamisch label met twee sterren op vanwege Brussel-Leefmilieu.

De vergroening van de FSMA is in 2018, ondanks een stijging van het aantal effectieven met twee procent, onverminderd voortgegaan. Het papierverbruik verminderde aanzienlijk. In vergelijking met 2017 werden er 13 procent minder kopieën gemaakt en is het aantal brieven met acht procent gedaald als gevolg van een verdere informatisering.

Het energieverbruik bleef eveneens teruglopen: een daling van zeven procent voor het elektriciteitsverbruik en van 15 procent voor het gasverbruik. In vergelijking met 2013 is dit een daling van respectievelijk 26 en 37 procent. Ook het waterverbruik blijft dalen. In 2018 verbruikte de FSMA 13 procent minder water dan een jaar eerder.

De acties rond duurzaam aankopen, de modernisering van de verlichting, betere isolatie, het tegen gaan van voedselverspilling en het aanbieden van vegetarische en biologische maaltijden werden ook dit jaar voortgezet.

JAAARREKENING VAN HET BOEKJAAR 2018

Juridisch kader	190
Balans	191
Resultatenrekening	192
Bijlagen	193
Balans	193
Resultatenrekening	194
Toelichting	196
Toelichting bij de balans	196
Toelichting bij de resultatenrekening	197
Waarderingsregels	198
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	200
Verslag van de bedrijfsrevisor over het boekjaar afgesloten op 31 december 2018	200

Dit hoofdstuk behandelt de jaarrekening van het boekjaar 2018 van de FSMA, inclusief uitleg over de resultaat- en balansposten, de resultaatbepaling en een beschrijving van de grondslagen van waardering. De raad van toezicht keurde de jaarrekening 2018 goed op 25 april 2019, conform artikel 48, § 1, 4°, van de wet van 2 augustus 2002 over het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

Juridisch kader

De FSMA stelt haar jaarrekening op volgens de bepalingen van artikel 57 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, en van het koninklijk besluit van 12 augustus 2003, dat het schema van de jaarrekening bevat¹³². Zowel het balansschema als het schema van de resultatenrekening zijn aangepast aan de specifieke aard van de activiteiten en de bevoegdheden van de FSMA.

De werkingskosten van de FSMA worden gefinancierd door de ondernemingen en de personen onder haar toezicht of waarvan de verrichtingen of de producten onder haar toezicht staan. Indien de geïnde bijdragen de reële uitgaven en lasten overschrijden, wordt het overschot terugbetaald¹³³. In het omgekeerde geval worden bijkomende bijdragen opgevraagd¹³⁴. Voor 2018, bedraagt het budget voor de werkingskosten van de FSMA 83.009 k€, in overeenstemming met het financieringsbesluit¹³⁵. Hierin is de financiering van de zetel, ten belope van 3.123 k€, niet meegerekend¹³⁶.

Het financieringsbesluit voorziet binnen dit budgettair kader in een maximumbedrag van 11.000 k€¹³⁷ aan uitgaven en lasten. Dit maximumbedrag wordt aan het einde van het boekjaar aangepast in functie van de evolutie van het indexcijfer van de consumptieprijzen en de verhoudingsgewijze toename van het aantal personeelsleden¹³⁸. Deze aanpassing wordt door de bedrijfsrevisor van de FSMA gecertificeerd.

De kosten vergoed voor hun werkelijk bedrag zoals bedoeld in artikel 2, 2° van het financieringsbesluit¹³⁹ vallen niet onder dit geïndexeerd maximumbedrag, alsook de kosten met betrekking tot de organen en het personeel van de instelling.

Voor 2018 bedroeg het maximum aantal operationele personeelsleden dat de FSMA mocht tewerkstellen 399 voltijdse equivalenten (VTE's)¹⁴⁰, bepaalde categorieën¹⁴¹ buiten beschouwing gelaten. Dit getal houdt geen rekening met de nieuwe bevoegdheden die aan de FSMA toegekend werden na 2014 zoals de praktische uitvoering van het toezicht op de bedrijfsrevisoren.

De financiering van het toezicht op de bedrijfsrevisoren werd vastgelegd in het koninklijk besluit van 25 december 2016. De kosten en bijdrages van het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren worden opgenomen in de jaarrekening van de FSMA.

¹³² Koninklijk besluit van 12 augustus 2003 tot uitvoering van artikel 57, eerste lid van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 15 oktober 2003, p. 50050.

¹³³ Koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA ter uitvoering van artikel 56 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten (hierna "financieringsbesluit" genoemd), gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 21 juni 2012, p. 33859, artikel 23.

¹³⁴ Financieringsbesluit, artikel 24.

¹³⁵ Financieringsbesluit, artikel 2.

¹³⁶ De som van beide bedragen betreft 86.132 k€, zijnde de gebudgetteerde bijdragen voor de werkingskosten in 2018.

¹³⁷ Financieringsbesluit, artikel 2, 4°; De oefening werd uitgevoerd voor boekjaar 2018 en betreft een maximumbedrag van 16.434 k€.

¹³⁸ Financieringsbesluit, artikel 2, 4°

¹³⁹ Dit betreffen o.a. de bijdragen aan Europese toezichtautoriteiten, uitzendkrachten, erelonen advocaten, belastingen, toezicht op de bedrijfsrevisoren etc.

¹⁴⁰ Financieringsbesluit, artikelen 2, 1° en 36, § 1.

¹⁴¹ De categorieën die zijn opgesomd in artikel 2, 1° van het financieringsbesluit.

Balans¹⁴²

ACTIVA	31/12/2018	31/12/2017
VASTE ACTIVA	38.507	38.675
II. Materiële en immateriële vaste activa	38.507	38.675
1. Materiële vaste activa	34.632	36.327
A. Terreinen en gebouwen	33.540	35.977
B. Installaties, machines en uitrusting	125	223
C. Meubilair en rollend materieel	0	28
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	967	99
2. Immateriële vaste activa	3.875	2.348
VLOTTENDE ACTIVA	59.663	63.041
IV. Vorderingen op ten hoogste één jaar	13.493	9.020
A. Vorderingen i.v.m. de werking	12.338	7.832
B. Overige vorderingen	1.155	1.188
V. Beleggingen	38.007	25.002
VI. Liquide middelen	7.676	28.674
VII. Overlopende rekeningen	487	345
TOTAAL VAN DE ACTIVA	98.170	101.716
PASSIVA	31/12/2018	31/12/2017
EIGEN VERMOGEN	14.000	13.000
II. Reserves	14.000	13.000
FINANCIERINGSFONDS	12.900	12.547
VOORZIENINGEN	9.373	7.939
SCHULDEN	61.897	68.230
IV. Schulden op meer dan één jaar	24.373	26.242
A. Financiële schulden	24.373	26.242
2. Kredietinstellingen	24.373	26.242
V. Schulden op ten hoogste één jaar	36.573	40.975
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	1.868	1.783
C. Schulden i.v.m. de werking	14.519	13.247
1. Leveranciers	2.624	2.749
2. Overige schulden	11.895	10.498
D. Schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	11.730	13.610
1. Belastingen	1.633	1.385
2. Bezoldigingen en sociale lasten	10.097	12.225
E. Overige schulden	8.456	12.335
VI. Overlopende rekeningen	951	1.013
TOTAAL VAN DE PASSIVA	98.170	101.716

¹⁴² Alle bedragen in de tabellen zijn uitgedrukt in 000 euro tenzij anders vermeld.

Resultatenrekening

	Boekjaar 2018	Boekjaar 2017
I. Opbrengsten	87.930	91.699
A. Bijdragen in de werkingskosten	87.625	91.232
B. Andere opbrengsten	305	467
II. Werkingskosten	77.193	76.927
A. Diensten en diverse goederen	13.800	12.848
B. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	58.127	58.650
C. Waardeverminderingen op vorderingen i.v.m. de werking	175	158
D. Voorzieningen voor risico's en kosten	348	870
E. Afschrijvingen op oprichtingskosten en vaste activa	4.743	4.401
III. Werkingsoverschot	10.737	14.772
IV. Financiële opbrengsten	4	3
A. Opbrengsten uit vlottende activa	4	3
B. Andere financiële opbrengsten	0	0
V. Financiële kosten	1.285	1.440
A. Kosten van schulden	1.276	1.360
C. Andere financiële kosten	9	80
VI. Gewoon werkingsoverschot	9.456	13.335
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	0	0
D. Andere uitzonderlijke opbrengsten	0	0
VIII. Uitzonderlijke kosten		
D. Andere uitzonderlijke kosten		
IX. Werkingsoverschot van het boekjaar	9.456	13.335

Verwerking van het werkingssaldo van het boekjaar	Boekjaar 2018	Boekjaar 2017
A. Te bestemmen werkingsoverschot (werkingstekort) van het boekjaar	9.456	13.335
B. Onttrekking aan de onbeschikbare reserves		
C. Toevoeging aan de onbeschikbare reserves	1.000	1.000
D. Terugbetalingen krachtens het koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA (*) en het koninklijk besluit van 25 december 2016 betreffende de werkingskosten voor het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren	8.456	12.335
E. Bijkomende opvragingen krachtens het koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA (**)		

(*) Artikel 23 van het koninklijk besluit.

(**) Artikel 24 van het koninklijk besluit.

Bijlagen

Balans

II. STAAT VAN DE VASTE ACTIVA 2018	Terreinen en gebouwen	Installaties, machines en uitrusting	Meubilair en rollend materieel	Activa in aanbouw	Totaal materiele vaste activa	Software	Ontwikkelingskosten
a) Aanschaffingswaarde							
Per einde van het vorige boekjaar	61.643	640	305	99	62.687	821	10.110
Mutaties tijdens het boekjaar							
Aanschaffingen	398	23	0	868	1.289	110	3.176
Andere	0	0	-111	0	-111	0	0
Per einde van het boekjaar	62.041	663	194	967	63.865	931	13.286
b) Afschrijvingen en waardeverminderingen							
Per einde van het vorige boekjaar	25.666	417	277	0	26.360	821	7.762
Mutaties tijdens het boekjaar							
Geboekt	2.835	121	28	0	2.984	110	1.649
Andere	0	0	-111	0	-111	0	0
Per einde van het boekjaar	28.501	538	194	0	29.233	931	9.411
c) Nettoboekwaarde per einde van het boekjaar	33.540	125	0	967	34.632	0	3.875

Resultatenrekening

I.A.	Brutobijdragen	Boekjaar 2018	Boekjaar 2017
1	Kredietinstellingen	9.046	9.265
2	Beleggingsondernemingen en onafhankelijke financiële planners	1.954	2.001
3	Tussenpersonen	16.065	9.864
4	Uitgiftedossiers	1.407	1.594
5	Beleggingsinstellingen	20.169	26.750
6	Noteringen op een Belgische markt	7.643	7.825
7	Verzekerings- en pensioenondernemingen	20.536	21.056
8	College 'Toezicht op de bedrijfsrevisoren'	2.904	2.100
9	Varia	4.778	7.653
10	Financiering van het gebouw	3.123	3.124
	Totaal	87.625	91.232
I.A.	Nettobijdragen (*)		
1	Kredietinstellingen	7.915	7.733
2	Beleggingsondernemingen en onafhankelijke financiële planners	1.723	1.670
3	Tussenpersonen	16.065	9.864
4	Uitgiftedossiers	1.407	1.594
5	Beleggingsinstellingen	17.648	22.328
6	Noteringen op een Belgische markt	6.688	6.531
7	Verzekerings- en pensioenondernemingen	17.968	17.575
8	College 'Toezicht op de bedrijfsrevisoren'	2.300	1.401
9	Varia	4.332	7.077
10	Financiering van het gebouw	3.123	3.124
	Totaal	79.169	78.897

(*) Bijdragen na toepassing van artikel 23 van het koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA.

II.B.1. Werknemers ingeschreven in het personeelsregister	Boekjaar 2018	Boekjaar 2017
a) Totaal aantal op de afsluitingsdatum van het boekjaar	356	349
b) Totaal aantal op de afsluitingsdatum van het boekjaar in voltijdse equivalenten	336	330
c) Gemiddeld personeelsbestand in voltijdse equivalenten	332	322
d) Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren	471.193	467.703
II.B.2. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen		
a) Bezoldigingen en rechtstreekse sociale voordelen	34.289	33.360
b) Werkgeversbijdragen voor sociale verzekeringen	10.359	10.464
c) Werkgeverspremies voor bovenwettelijke verzekeringen	8.966	10.902
d) Andere personeelskosten	2.680	2.771
e) Pensioenen	1.833	1.153
Totaal	58.127	58.650
II.D. Voorzieningen voor risico's en lasten		
Terugneming diverse voorzieningen	-6	-7
Varia	867	1.367
Aanwending financieringsfonds	-513	-490
Totaal	348	870

Toelichting

Toelichting bij de balans

Vaste activa

In 2018 werd er, net als het jaar voordien, slechts een beperkt aantal investeringen geboekt als 'materiële vaste activa'.

Wat de immateriële vaste activa betreft, valt de toename van de investeringen in 2018 te verklaren door het uitbesteden van de ontwikkeling van informaticatoepassingen.

Vlottende activa

De bijdragen voor de instellingen voor collectieve belegging (15.955.000 euro) werden verstuurd in december 2018 waarbij de inning hoofdzakelijk plaatsvond na 31 december 2018. In het boekjaar 2017 werden de bijdragen (25.002.000 euro) reeds opgevraagd in november 2017 en vond de effectieve inning hoofdzakelijk plaats (20.290.000 euro) vóór 31 december 2017. Dit verklaart de stijgende vorderingen op ten hoogste één jaar.

De FSMA besliste vanaf 2016 om maandelijks een belegging aan te gaan op een termijnrekening van korte duur (32 dagen). Op jaareinde 2018 werd een bedrag van 38.007.000 euro geplaatst.

Reserves

De liquiditeitsreserve werd tijdens 2018 verhoogd met 1.000.000 euro. De liquiditeitsreserve van 14.000.000 euro laat toe de continuïteit van de werking gedurende twee maanden te voorzien.

Ter herinnering, eind 2015 besliste het directiecomité om de reserves gedurende vijf jaar te laten stijgen met 1.000.000 euro. De sterke groei van de FSMA staft de aanleg van deze liquiditeitsreserve.

Financieringsfonds

Het 'financieringsfonds' financiert mee de FSMA-eigendommen.

Schulden

De rubriek 'Schulden op meer dan één jaar' (24.373.000 euro) bevat het nog verschuldigde saldo van de leningen die zijn aangegaan voor de financiering van het gebouw van de FSMA. Het bedrag van de annuïteit dat in 2019 vervalt (1.868.000 euro), wordt opgenomen onder de rubriek 'Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen'.

De schulden tegenover de leveranciers (2.624.000 euro) betreffen de facturen die per 31 december 2018 nog moesten worden betaald, alsook de nog te ontvangen facturen voor de tijdens het boekjaar 2018 geleverde diensten en goederen. Er zijn geen bemerkings over deze schulden.

De overige schulden in verband met de werking (11.895.000 euro) omvatten hoofdzakelijk het saldo van de werkingsoverschotten die volgens het financieringsbesluit in de volgende jaren moeten worden terugbetaald. De stijging (1.397.000 euro) kan hoofdzakelijk verklaard worden door het lager werkingsoverschot (9.641.000 euro) van het boekjaar 2016 dat tijdens 2018 werd terugbetaald en het, na terugstorting aan het IBR, werkingsoverschot (11.636.000 euro) van het boekjaar 2017 dat pas in 2019 zal worden terugbetaald.

De rubriek 'Schulden met betrekking tot belastingen en bezoldigingen' daalt (- 1.880.000 euro) ten opzichte van het vorige boekjaar. De schulden met betrekking tot de bezoldigingen en de sociale lasten omvatten op 31 december 2018 het in 2019 te betalen vakantiegeld (6.297.000 euro) en verdienstepremies (454.000 euro), de sociale lasten (1.052.000 euro) en groepsverzekering (2.279.000 euro). Geen van deze schulden zijn vervallen op het einde van het jaar.

Toelichting bij de resultatenrekening

De opbrengsten

De rubriek "Opbrengsten" bevat in hoofdzaak de bijdragen die verschuldigd zijn door de ondernemingen en personen onder het toezicht van de FSMA voor de dekking van haar werkingskosten. Voor de berekening van deze bijdragen wordt, volgens de modaliteiten van het financieringsbesluit, uitgegaan van een vast bedrag per gecontroleerde sector, of van een tarifiering van de verrichtingen, of nog van een activiteitsvolume.

De financiering van het "College 'Toezicht op de bedrijfsrevisoren'" (2.300.000 euro) is vastgelegd in het koninklijk besluit van 25 december 2016. De FSMA dient voor deze bevoegdheid als een ondersteuning van het College. Daar de controlebevoegdheid in 2017 werd opgestart, is 2018 het eerste jaar met een volledige kostenimpact.

De bijdrage betreffende de rubriek "Tussenpersonen" (16.065.000 euro) stijgt fundamenteel in vergelijking met vorig jaar. Dit is te wijten aan het feit dat de FSMA voor de eerste keer in 2018 een jaarlijkse bijdrage opvraagt aan de tussenpersonen en kredietgevers inzake consumentenkrediet en hypothecair krediet voor hun directe distributie.

De werkingskosten

Resultatenrekening	Boekjaar 2018		Boekjaar 2017	
II. WERKINGSKOSTEN		77.193		76.926
A. Diensten en diverse goederen	13.800	18%	12.848	17%
B. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	58.127	75%	58.650	76%
C. Waardeverminderingen, voorzieningen en afschrijvingen	5.266	7%	5.429	7%

De werkingskosten van de FSMA bestaan voornamelijk uit personeelskosten (75 procent).

De bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen blijven stabiel in vergelijking met vorig jaar.

De 'Diverse goederen en diensten' liggen in lijn met het boekjaar 2017.

Financiële resultaten

De financiële kosten omvatten hoofdzakelijk de interesten met betrekking tot de leningen die zijn aangegaan om het gebouw te financieren. Deze interestkosten dalen elk jaar.

Werkingsoverschot

Het boekjaar 2018 werd afgesloten met een werkingsoverschot dat zal worden terugbetaald aan de financiële sector van 8.456.000 euro.

Waarderingsregels

Oprichtingskosten

De herstructureringskosten worden integraal ten laste gebracht van het boekjaar waarin zij werden besteed.

Vaste activa

De rubriek 'Materiële vaste activa' is opgesplitst in:

- terreinen en gebouwen;
- installaties, machines en uitrusting;
- meubilair en rollend materieel;
- overige materiële vaste activa.

De aanschaffingswaarde van de maatschappelijke zetel van de FSMA wordt progressief afgeschreven over een periode van 25 jaar. Het bedrag van de jaarlijkse afschrijving evolueert evenredig met de kapitaalaflossing die wordt verricht in het kader van het krediet dat is aangegaan voor de financiering van het gebouw.

Naast de maatschappelijke zetel worden aankopen van goederen waarvan wordt verwacht dat ze meerdere jaren zullen worden gebruikt en die een minimale aankoopprijs van 1.000 euro per eenheid hebben, beschouwd als materiële vaste activa.

Die materiële vaste activa worden tegen aanschaffingsprijs geboekt en lineair afgeschreven over een periode van vier jaar, met uitzondering van de hardware die op drie jaar wordt afgeschreven.

De rubriek 'immateriële vaste activa' betreft aan derden betaalde ontwikkelingskosten voor informatietoepassingen. Voor zover die kosten meer dan 100.000 euro per toepassing bedragen, worden zij lineair afgeschreven over een periode van vijf jaar te rekenen vanaf het jaar waarin de toepassing in gebruik wordt genomen.

Computerlicenties worden volledig afgeschreven in het jaar waarin zij worden aangeschaft.

Vorderingen

De rubriek 'Vorderingen' betreft in hoofdzaak bijdragen in de werkingskosten van de FSMA die verschuldigd zijn door de ondernemingen onder haar toezicht. Vorderingen worden geboekt voor het openstaande bedrag. Voor de waardering wordt een onderscheid gemaakt tussen de vorde-

ringen op Belgische en buitenlandse debiteuren die geen tussenpersonen zijn, en de vorderingen op tussenpersonen.

Vorderingen op Belgische en buitenlandse debiteuren die geen tussenpersonen zijn

Vorderingen op Belgische debiteuren worden als dubieus beschouwd en als dusdanig geboekt als zij, drie maanden nadat zij voor invordering zijn overgemaakt aan de administratie van het kadaster, de registratie en de domeinen van de FOD Financiën, alsnog onbetaald zijn. Op dat ogenblik wordt op deze vorderingen een waardevermindering van 50 procent toegepast. Als er na een nieuwe periode van drie maanden nog steeds geen betaling is ontvangen, wordt er een bijkomende waardevermindering van 50 procent geboekt.

Vorderingen op buitenlandse debiteuren worden als dubieus geboekt en er wordt een waardevermindering van 50 procent op toegepast als zij drie maanden na het versturen van een aangetekende brief nog steeds niet zijn betaald. Na een nieuwe periode van drie maanden wordt het saldo van de vordering uit de balans afgeboekt en aan het resultaat toegerekend.

In geval van faillissement wordt de vordering onmiddellijk als dubieus geboekt en wordt tegelijkertijd een waardevermindering geboekt voor het volledige bedrag van de vordering.

Vorderingen op tussenpersonen

Niet-betaalde bijdragen van geschrapte tussenpersonen worden overgeboekt naar de 'Dubieuze debiteuren' na definitieve schrapping. Tegelijkertijd wordt een waardevermindering geboekt voor het openstaande bedrag.

Liquide middelen

Kastegoeden, tegoeden op zichtrekeningen en termijnbeleggingen worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Voorzieningen

Voorzieningen worden aangelegd voor het dekken van verliezen of kosten van duidelijk omschreven aard die op de balansdatum als waarschijnlijk moeten worden beschouwd of vaststaan, maar waarvan de omvang slechts kan worden geraamd.

De 'voorzieningen voor risico's en kosten' worden geïndividualiseerd in functie van de risico's en kosten die ze moeten dekken.

Schulden

De schulden worden gewaardeerd tegen hun nominale waarde op de balansdatum van het boekjaar.

Vorderingen en verplichtingen in vreemde munten

De vreemde valuta's worden naar euro omgerekend tegen de slotkoers per einde boekjaar die is opgenomen in de gespecialiseerde dagbladen. Bij verplichtingen in vreemde munten kunnen zich omrekeningsverschillen voordoen. In voorkomend geval worden die als wisselkoersverschillen verwerkt.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Tegen de FSMA lopen een aantal vorderingen tot schadeloosstelling wegens vermeende tekortkomingen in het toezicht op de verzekeringsondernemingen en de pensioeninstellingen. Gezien de bijzondere omstandigheden van elk van die vorderingen evenals de overdracht van de desbetreffende controlebevoegdheden en geschillendossiers aan de NBB, is de FSMA van oordeel dat die vorderingen onontvankelijk of ongegrond zijn. Op dit ogenblik zijn er nog een aantal procedures hangende die zijn ingesteld tegen beslissingen tot schrapping van de inschrijving van verzekeringstussenpersonen of tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten, maar die houden geen rechtstreeks vermogensrechtelijk risico in voor de FSMA.

Verslag van de bedrijfsrevisor over het boekjaar afgesloten op 31 december 2018

Overeenkomstig de wettelijke en reglementaire bepalingen brengen wij U verslag uit over de uitvoering van de controle-opdracht die ons werd toevertrouwd.

Wij werden benoemd door de raad van toezicht van 19 april 2018, overeenkomstig het voorstel van het directiecomité, uitgebracht op aanbeveling van het auditcomité en op voordracht van de ondernemingsraad. Ons mandaat loopt af op de datum van de raad van toezicht die beraadslaagt over de jaarrekening afgesloten op 31 december 2020.

Verslag over de jaarrekening – Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de jaarrekening over het boekjaar afgesloten op 31 december 2018, opgesteld op basis van het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, met een balanstotaal van 98.170 (000) EUR en waarvan de resultatenrekening afsluit met een overschot van 9.456 (000) EUR. Wij hebben eveneens de bijkomende specifieke controles uitgevoerd die door de wet van 2 augustus 2002 en het koninklijk besluit van 12 augustus 2003 zijn vereist.

Het opstellen van de jaarrekening valt onder de verantwoordelijkheid van het directiecomité. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het opzetten, implementeren en in stand houden van een interne controle met betrekking tot het opstellen en de getrouwe weergave van de jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat; het kiezen en toepassen van geschikte waarderingsregels; en het maken van boekhoudkundige ramingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle uitgevoerd overeenkomstig de internationale

controlestandaarden (ISA's) zoals deze in België werden aangenomen. Deze controlenormen vereisen dat onze controle zo wordt georganiseerd en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat.

Overeenkomstig voornoemde controlenormen hebben wij rekening gehouden met de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de FSMA, alsook met haar procedures van interne controle. Wij hebben van de verantwoordelijken en van het directiecomité van de FSMA de voor onze controles vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen. Wij hebben op basis van onze beoordeling de verantwoording onderzocht van de bedragen opgenomen in de jaarrekening. Wij hebben de gegrondheid van de waarderingsregels, de redelijkheid van de betekenisvolle boekhoudkundige ramingen gemaakt door de FSMA, alsook de voorstelling van de jaarrekening als geheel beoordeeld. Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid. Wij zijn van mening dat deze werkzaamheden een redelijke basis vormen voor het uitbrengen van ons oordeel.

Naar ons oordeel, rekening houdend met de toepasselijke wettelijke en bestuurrechtelijke voorschriften, geeft de jaarrekening afgesloten op 31 december 2018 een getrouw beeld van het vermogen, van de financiële toestand en van de werkingskosten van de FSMA en de in de toelichting vermelde gegevens stemmen met de bepalingen van het koninklijk besluit van 12 augustus 2003 overeen.

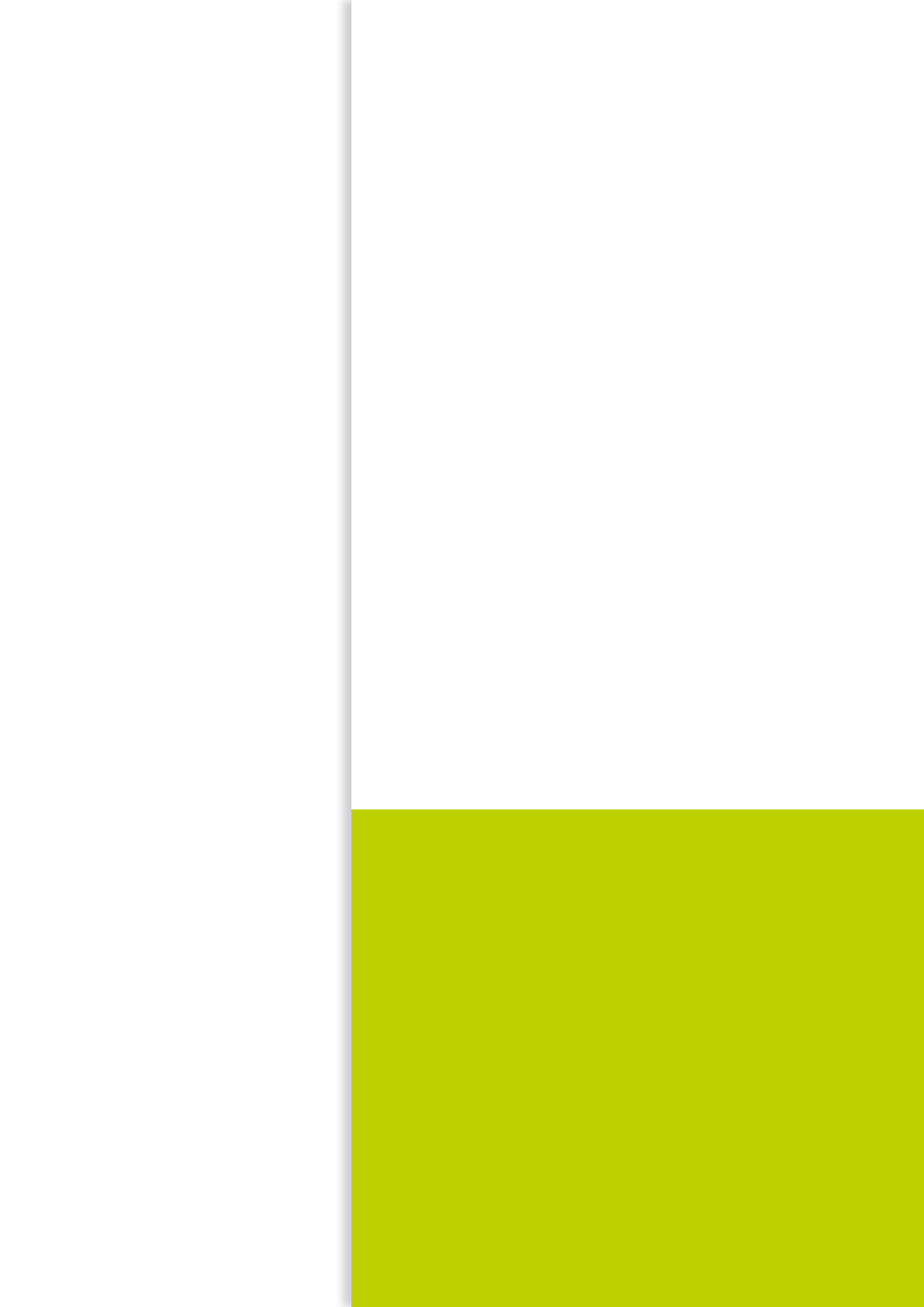
Brussel, 25 april 2019
Alexandre STREEL
Bedrijfsrevisor

LIJST VAN AFKORTINGEN

Voor de leesbaarheid worden in het jaarverslag afkortingen gebruikt, waarvan de volledige officiële benaming hieronder wordt weergegeven:

ADS	American Depository Share
AICB	Alternatieve instelling voor collectieve belegging
AIFM	Alternative Investment Fund Managers
AMF	Autorité des Marchés Financiers
AMLD	Anti-money laundering Directive
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CDV	Controledienst voor de Verzekeringen
CFD	Contract for difference
CFI	Cel voor Financiële Informatieverwerking
CMS	Constant Maturity Swap
CRD	Capital Requirements Directive
CSD	Central Securities Depository
DB	Defined Benefit
DB2P	Databank aanvullende pensioenen
DC	Defined Contribution
DLT	Distributed Ledger Technology
EBA	European Banking Authority - Europese Bankautoriteit
ECB	Europese Centrale Bank
EER	Europese Economische Ruimte
EESC	Europees Economisch en Sociaal Comité
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority - Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen
EMIR	European Market Infrastructure Regulation
EMMI	European Money Markets Institute
EONIA	Euro OverNight Index Average
ESA	European Supervisory Authority - Europese toezichhoudende autoriteit
ESEF	European single electronic format
ESG	Environmental, Social and Governance
ESMA	European Securities and Markets Authority - Europese Autoriteit voor Effecten en Markten
ESRB	European Systemic Risk Board
EU	Europese Unie
Euribor	Euro Interbank Offered Rate
FAQ	Frequently asked questions
FATF	Financial Action Task Force
FCA	Financial Conduct Authority
Fintech	Financiële technologie
FISC	Financial Innovation Standing Committee
FSB	Financial Stability Board
FSMA	Financial Services and Markets Authority - Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten
GDPR	General Data Protection Regulation
GVV	Gereguleerde vastgoedvennootschap

IAIS	International Association of Insurance Supervisors
IASB	International Accounting Standards Board
IBP	Instelling voor Bedrijfspensioenvoorziening
IBR	Instituut van de Bedrijfsrevisoren
ICB	Instelling voor collectieve belegging
ICBE	Instelling voor collectieve belegging in effecten
ICO	Initial Coin Offerings
IDD	Insurance Distribution Directive
IFRS	International Financial Reporting Standards
IORP	Institution for Occupational Retirement Provision
IORP II	Richtlijn betreffende de werkzaamheden en het toezicht op IBP's (Institutions for Occupational Retirement Provision)
IOPS	International Organization of Pension Supervisors
IOSCO	International Organization of Securities Commissions - Internationale Organisatie van Effectentoezichthouders
KID	Key Information Document
KIID	Key Investor Information Document
KMO	Kleine of middelgrote ondernemingen
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive
MiFIR	Markets in Financial Instruments Regulation
MMoU	Multilateral Memorandum of Understanding
MTF	Multilateral Trading Facility
NBB	Nationale Bank van België
OSSG	Official Sector Steering Group
OTC	Over-the-counter
OTF	Organized Trading Facility
PEPP	Pan-European personal pension product
PRIIP	Packaged Retail and Insurance-based Investment Product
PSD	Payment services Directive
SPOC	Single point of contact
SRI	Sustainable and Responsible Investment
STORI	Storage of Regulated Information
SWG/FT	Strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme
TCFD	Task Force on Climate-related Financial Disclosures
UCITS	Undertaking for Collective Investments in Transferable Securities
VAPZ	Vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen
VVD	Verantwoordelijke voor de distributie
WAP	Wet aanvullende pensioenen
WAPBL	Wet aanvullend pensioen voor bedrijfsleiders
WAPZ	Wet aanvullend pensioen voor zelfstandigen
WAPZNP	Wet aanvullend pensioen voor de zelfstandigen actief als natuurlijk persoon
WG/FT	Witwassen van geld en financiering van terrorisme
WIBP	Wet betreffende het toezicht op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening
WIW	World Investor Week
XBRL	Extensible Business Reporting Language

www.fsma.be